

PROGNOZA

ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
PROJEKTU PLANU
ZAGOSPODWNIA
PRZESTRZENNEGO
WOJEWÓDZTWA
PODLASKIEGO

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA
NA ŚRODOWISKOPROJEKTU
PLANU ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA
PODLASKIEGO**

BIAŁYSTOK 2016 r.

ZESPÓŁ AUTORSKI

Andrzej Lewandowski

Ryszard Serwatka

Katarzyna Rybakowicz

Zdzisław Plichta

Zbigniew Bargielski

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	7
1.1. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGNOZY	7
1.2. CEL I ZAKRES PROGNOZY	8
2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTU PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI	11
2.1. WOJEWÓDZTWO PODLASKIE JAKO PRZEDMIOT PROJEKTU PLANU	11
2.2. ZAWARTOŚĆ PROJEKTU PLANU	20
2.2.1. Funkcje i zadania planu	20
2.2.2. Części składowe planu.....	21
2.2.3. Zakres przestrzenny i czasowy planu.....	22
2.2.4. Zakres rzeczowy planu	23
2.3. POWIĄZANIA PROJEKTU PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO Z INNYMI DOKUMENTAMI	29
2.3.1. Dokumenty Unii Europejskiej	30
2.3.2. Krajowe dokumenty rządowe.....	31
2.3.3. Dokumenty strategiczne i programowe samorządu województwa.....	32
3. INFORMACJA O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	37
4. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU PLANU WOJEWÓDZTWA ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA	39
5. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO	42
6. OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTU PLANU WOJEWÓDZTWA	45
6.1. OCENA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	45
6.1.1. Degradacja powierzchni ziemi i gleb	45
6.1.2. Jakość wód powierzchniowych.....	46
6.1.3. Jakość wód podziemnych.....	48
6.1.4. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego.....	49
6.1.5. Zagrożenie klimatu akustycznego	50
6.1.6. Stan zdrowotny i sanitarny lasów	52
6.1.7. Składowanie i utylizacja odpadów.....	54
6.1.8. Występowanie poważnych awarii.....	55

6.1.9. Zagrożenie powodziowe i osuwiskowe	56
6.2. POTENCJALNE ZMIANY W ŚRODOWISKU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI USTALEŃ PROJEKTU PLANU WOJEWÓDZTWA	57
7. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU PLANU WOJEWÓDZTWA, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIEŚNIA 2004 ROKU O OCHRONIE PRZYRODY	60
7.1. PRAWNE FORMY OCHRONY PRZYRODY	60
7.1.1 Parki narodowe	60
7.1.2 Rezerваты przyrody	61
7.1.3 Parki krajobrazowe	61
7.1.4 Obszary chronionego krajobrazu	62
7.1.5. Sieć Natura 2000	63
7.1.6. Pozostałe formy ochrony	65
7.2. KORYTARZE EKOLOGICZNE	66
7.2.1 Obszary węzłowe regionalnej sieci ekologicznej	66
7.2.2. Główne korytarze ekologiczne – migracyjne regionalnej sieci ekologicznej	66
7.2.3. Uzupełniające korytarze ekologiczne – migracyjne regionalnej sieci ekologicznej	67
7.3. ZAGROŻENIA OBSZARÓW O DUŻYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM OBSZARÓW NATURA 2000	67
8. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTU PLANU WOJEWÓDZTWA ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU	72
8.1. DOKUMENTY UNIJNE I MIĘDZYNARODOWE W ŚWIETLE PRAWA UNII EUROPEJSKIEJ	72
8.2. DOKUMENTY KRAJOWE	76
8.3. DOKUMENTY REGIONALNE	83
9. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO, W TYM ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIE I POŚREDNIE, WTÓRNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, ŚREDNIOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE, STAŁE I CHWILOWE, POZYTYWNE I NEGATYWNE, NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000, INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU ORAZ NA ŚRODOWISKO	87
9.1. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ I JEJ FUNKCJONOWANIA	88
9.2. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I JEJ FUNKCJONOWANIA	93
9.3. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU GOSPODARKI WODNEJ	96
9.4 . PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ PRZEMYSŁOWYCH	98
9.5. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU TURYSTYKI	99

9.6. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU GOSPODARKI WODNEJ	100
9.7. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU GOSPODARKI ODPADAMI.....	102
9.8. ZAGROŻENIA SPOWODOWANE POWIERZCHNIOWĄ EKSPLOATACJĄ KOPALIN	103
9.9. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA INNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ	105
10. ODDZIAŁYWANIE NA POSZCZEGÓLNE ELEMENTY ŚRODOWISKA – ANALIZA WPŁYWU USTALEŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE PLANU WOJEWÓDZTWA NA ŚRODOWISKOPRZYRODNICZE, ZDROWIE I JAKOŚĆ ŻYCIA LUDZI ORAZ ZABYTKI	107
10.1. ODDZIAŁYWANIE NA POWIERZCHNIĘ ZIEMI I GLEBY.....	107
10.2. ODDZIAŁYWANIA NA ZASOBY NATURALNE.....	109
10.3. ODDZIAŁYWANIE NA WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	110
10.4. ODDZIAŁYWANIE NA POWIETRZE ATMOSFERYCZNE.....	114
10.5. ODDZIAŁYWANIE NA KLIMAT AKUSTYCZNY	116
10.6. ODDZIAŁYWANIE NA RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNĄ ORAZ ROŚLINY I ZWIERZĘTA	118
10.7. ODDZIAŁYWANIE NA LUDZI	123
10.8. ODDZIAŁYWANIE NA ZABYTKI I WARTOŚCI KULTUROWE	125
10.9. ODDZIAŁYWANIE NA KRAJOBRAZ.....	126
11. ROZWIĄZANA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZAJĄCE LUB KOMPENSUJĄCE PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTU PLANU WOJEWÓDZTWA, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU.....	128
11.1. ROZWIĄZANIA ZAPOBIEGAJĄCE I OGRANICZAJĄCE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO.....	128
11.2. ROZWIĄZANIA OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIA NA OBSZARY FORM OCHRONY PRZYRODY	144
12. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE PLANU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z UZASADNIENIEM ICH WYBORU ORAZ OPIS METOD DOKONANIA OCENY PROWADZĄCEJ DO TEGO WYBORU ALBO WYJAŚNIENIE BRAKU ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH, W TYM WSKAZANIA NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY	170
12.1. CECHY PROJEKTU PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA, A MOŻLIWOŚCI ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH.....	170
12.2. ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROZWOJU ZAGOSPODAROWANIA OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH WOJEWÓDZTWA I ICH ELEMENTÓW – REALIZUJĄCE CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ.....	171
12.3. KIERUNKI WSPARCIA ROZWOJU INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ I WYPOCZYNKOWEJ.....	173
STRESZCZENIE SPORZĄDZONE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	174
SPIS TABEL.....	182
SPIS MATERIAŁÓW WYKORZYSTANYCH PRZY OPRACOWANIU PROGNOZY	183
ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE	187

1. WSTĘP

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego jest elementem postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektowanego dokumentu.

Obowiązek wykonania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika z artykułu 46 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 353).

Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 14 ww. ustawy pod pojęciem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko rozumie się postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu obejmujące w szczególności: uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko, sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko, uzyskanie wymaganych ustawą opinii oraz zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Obowiązek przeprowadzania postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dotyczy między innymi projektów: koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, planów zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju regionalnego (art. 46, pkt. 1).

Zgodnie z art. 51 ustawy, organ opracowujący projekt dokumentu lub wprowadzający zmiany do dokumentu, o którym mowa w art. 46, zobowiązany jest także do sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko, jako elementu strategicznej oceny oddziaływania.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego została sporządzona w Podlaskim Biurze Planowania Przestrzennego w Białymstoku.

1.1. Podstawy prawne opracowania prognozy

Podstawy formalno-prawne opracowania prognozy oddziaływania na środowisko projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego stanowią:

1) na szczeblu krajowym:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 672, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 353),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 778, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515, z późn. zm.),

2) na poziomie międzynarodowym:

- Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (SEA Directive) z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE z 2001 r., L 197/30), określająca wymagania przeprowadzenia oceny w odniesieniu do planów mogących mieć znaczące oddziaływanie na środowisko,
- Dyrektywa 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. (Dz. Urz. WE z 2003 r., L 41/26) w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska, dostosowana do postanowień Konwencji z Arhus, gwarantująca dostęp do informacji o środowisku będących w posiadaniu organów władzy publicznej, każdemu, kto zwróci się z wnioskiem o ich udostępnienie,

- Dyrektywa 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. Urz. WE z 2003 r., L 156/17).

1.2. Cel i zakres prognozy

Podstawowym celem prognozy jest określenie skutków wpływu realizacji ustaleń projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego na środowisko oraz ocena przyjętych rozwiązań chroniących przed powstawaniem konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Rolą prognozy jest sprawdzenie, czy zapisy projektu planu i przyjęte rozwiązania nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego, czy cele i kierunki zagospodarowania przestrzennego sprzyjają realizacji celów zapisanych w międzynarodowych, wspólnotowych i krajowych dokumentach polityki ekologicznej, a także sprzyjają szeroko pojętej ochronie środowiska i zrównoważonemu rozwojowi województwa poprzez równorzędne traktowanie interesów środowiskowych, społecznych i gospodarczych.

Szczegółowe wymagania, co do zakresu prognozy oddziaływania na środowisko określa art. 41 ust 2 ustawy Prawo ochrony środowiska oraz art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z wymogami ustawowymi prognoza powinna zawierać:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- analizę i ocenę istniejącego stanu środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- analizę i ocenę stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- analizę i ocenę problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczących obszarów podlegających ochronie,
- analizę i ocenę celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym albo krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- analizę i ocenę przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko oraz zabytki, w tym oddziaływania bezpośrednie i pośrednie, wtórne, skumulowane, krótko-, średnio- i długoterminowe,
- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu,
- rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru, w tym także wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy,
- informacje o zastosowanych metodach przy sporządzaniu prognozy,
- informacje o przewidywanych metodach analizy realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie w myśl art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, organ

administracji opracowujący projekt planu zagospodarowania przestrzennego województwa uzgadnia z organami ochrony środowiska oraz inspekcji sanitarnej.

W związku z powyższym Marszałek Województwa Podlaskiego zwrócił się pismem znak: PBPP.PP4010/VIII-44/0132-220/2011 z dnia 30.09.2011 r. do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz pismem znak: PBPP.PP4010/VIII-45/0132-219/2011 z dnia 05.10.2011 r. do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku z prośbą o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego.

W odpowiedzi Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku w piśmie znak: WOOS.I.411.1.56.2011.AR z dnia 25 października 2011 roku, uzgodnił zakres informacji wymaganych w prognozie określony w art. 53 ust.2 pkt 1, lit. a-e, pkt 2 lit. a-e, pkt 3, lit. a, b ww. ustawy.

Jednocześnie RDOŚ w Białymstoku ustalając odpowiedni do stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu określonego w art. 39 ust. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, stopień szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko projektu planu stwierdził, że:

- 1) Informując o głównych celach projektowanego dokumentu należy również przedstawić powiązania projektu dokumentu z innymi dokumentami strategicznymi opracowanymi na szczeblu krajowym i wojewódzkim określając, w jakim zakresie jest on z nimi powiązany.
- 2) W związku z położeniem województwa w obszarze przygranicznym należy przeanalizować i ocenić możliwość ewentualnego oddziaływania transgranicznego na środowisko spowodowanego realizacją zapisów projektu planu, stwierdzenie możliwości takiego oddziaływania będzie wymagało przeprowadzenia procedury określonej w rozdziale 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.
- 3) Dokonując oceny istniejącego stanu środowiska na obszarze objętym projektem planu oraz na obszarze, na który realizacja ustaleń tego planu może wywierać znaczący wpływ należy uwzględnić istniejący i projektowany system obszarów chronionych, uwzględniając wszystkie formy ochrony przyrody określone w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku oraz łączące je korytarze ekologiczne. Należy wykorzystać i opisać dostępne metody i środki, którymi się posłużono np. aktualne opracowania ekofizjograficzne, materiały kartograficzne, informacja o stanie środowiska WIOŚ, prognozy oddziaływania do innych, przyjętych już dokumentów itp.
- 4) Określając istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu należy ze szczególną uwagą przeanalizować i określić wpływ projektowanych kierunków zagospodarowania na obszary podlegające ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 roku Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.). Szczegółnej ocenie należy poddać przede wszystkim wpływ na: parki narodowe, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i przygraniczne obszary cenne pod względem przyrodniczym. Ponadto dokonując przedmiotowej analizy należy ocenić, jak realizacja projektowanego dokumentu może wpłynąć na funkcje korytarzy ekologicznych stanowiących istotny element przestrzennej struktury spójności sieci ekologicznej Natura 2000. Należy także uwzględnić powiązania z sąsiednimi województwami np. w zakresie zachowania ciągłości powiązań przyrodniczych, infrastruktury technicznej (no. Komunikacja, gazyfikacja, elektryfikacja).
- 5) Przeprowadzając ocenę przewidywanych znaczących oddziaływań określonych w art. 51 ust. 2, lit. e ustawy na poszczególne elementy środowiska należy uwzględnić wzajemną zależność

tych elementów oraz ich oddziaływań. Należy przedstawić metodę, która została wykorzystana do tej oceny, określić kryteria, którymi się posłużono do jej dokonania oraz określić wagę przypisaną poszczególnym kryteriom. Należy poddać ocenie w szczególności potencjalne miejsca lokalizacji lotniska, elektrowni wiatrowych, inwestycji celu publicznego (linii 400 kV, drogi, gazociąg). Oceny takiej należy dokonać w szczególności w odniesieniu do poszczególnych form ochrony uwzględniając zasady ich ochrony określone w aktach je powołujących (np. rozporządzenia) i ochronnych (np. plany ochrony, plany zadań ochronnych). Należy przedstawić wyniki tej oceny oraz skutki środowiskowe wpływu analizowanych oddziaływań.

- 6) Przedstawiając rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu w szczególności na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz na ich integralność, należy również dokonać rzetelnej oceny ich skuteczności. W przypadku stwierdzenia, iż zaproponowane rozwiązania nie wyeliminują negatywnych oddziaływań lub skutecznie przed nimi nie zabezpieczą, należy zaproponować rozwiązania alternatywne, a następnie poddać je analogicznej ocenie. Wyniki przeprowadzonej analizy stanowić będą uzasadnienie wskazanego innego wariantu, np. zmiany kierunku zagospodarowania.
- 7) Przy sporządzaniu prognozy oddziaływania na środowisko należy zachować układ chronologiczny zawarty w art. 51 ust. 2 cytowanej wyżej ustawy.
- 8) Informacje zawarte w prognozie oddziaływania na środowiska powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu.
- 9) Wskazane jest przedstawienie analiz i ocen w formie kartograficznej.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku pismem znak: NZ.9027.3.10.2011 z dnia 13 października 2011 roku - Uzgodnienie Nr 11/NZ/2011, określił proponowany zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko projektu „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego”.

Zdaniem organu sanitarnego „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego” powinien nawiązywać do celów określonych w „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju”, innych dokumentów rządowych oraz strategii rozwoju województwa podlaskiego. Powinien również opierać się na efektywnym wykorzystaniu stanu zagospodarowania oraz tworzeniu warunków do poprawy jakości życia i zwiększenia konkurencyjności województwa.

Mając na względzie fakt, iż organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest powołany w celu ochrony zdrowia przed negatywnym wpływem czynników szkodliwych i uciążliwych, a wnioskodawca zobowiązał się do sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego zgodnej z art. 51 ustawy dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, który uwzględnia aspekty dotyczące zdrowia i życia ludzi.

Niniejsza prognoza została sporządzona w zakresie określonym w art. 51 ust. 2 i art. 52 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, a także w zakresie i stopniu szczegółowości uzgodnionym z wojewódzkimi organami ochrony środowiska i inspekcji sanitarnej.

2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTU PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

2.1. Województwo podlaskie jako przedmiot projektu planu

Projekt planu zagospodarowania przestrzennego obejmuje obszar województwa podlaskiego w granicach administracyjnych z 1 stycznia 1999 roku.

Województwo podlaskie położone jest w północno-wschodniej części Polski granicząc od wschodu z Białorusią (245,9 km), od północnego-wschodu z Litwą (104,3 km), od północnego-zachodu z województwem warmińsko-mazurskim, od zachodu i południa z województwem mazowieckim oraz na niewielkim odcinku od południa z województwem lubelskim. Granicę południową na całej długości stanowi rzeka Bug.

Powierzchnia województwa podlaskiego wynosi 20 187 km², co stanowi 6,5 % powierzchni kraju i stawia region na 6 miejscu, a pod względem zaludnienia – 1 198,7 tys. osób (3,1 %) zajmuje odpowiednio 14 pozycję. Region posiada najniższą w kraju gęstość zaludnienia (59 osób na km², kraj 123).

Województwo podzielone jest na 17 powiatów, w tym 3 miasta na prawach powiatu (Białystok, Łomża i Suwałki), 118 gmin, w tym 13 miejskich, 27 miejsko-wiejskich i 78 wiejskich.

Strukturę osadniczą tworzy 40 miast oraz 3 757 miejscowości wiejskich. Charakterystyczną cechą sieci osadniczej jest jej rozdrobnienie i znaczne rozproszenie. Średnio na miasto przypada 18,2 tys. mieszkańców (w Polsce – 25 tys.), a na jedną miejscowość wiejską 125 osób (Polska – 354).

Stolicą województwa jest Białystok liczący około 295,5 tys. mieszkańców pełniący funkcje o charakterze ponadregionalnym i krajowym, koncentrujący większość najważniejszych publicznych usług regionu oraz znaczący potencjał usług komercyjnych i produkcyjnych.

Dwa inne miasta: Łomża i Suwałki pełniące funkcje ośrodków subregionalnych koncentrujących usługi wyższego rzędu i potencjał gospodarczy, oddziaływujące na części obszarów województwa, posiadają odpowiednio 62,8 tys. i 69,3 tys. mieszkańców.

Grupę miast średnich stanowi 10 miast, z których największe to: Augustów (30,3 tys. osób) - krajowy ośrodek ruchu turystycznego, Bielsk Podlaski (26,4 tys. osób), Grajewo, Hajnówka i Zambrów liczące po ponad 20 tys. osób każde. Ranga tych ośrodków uzależniona jest od ich potencjału demograficznego, gospodarczego i usługowego.

Miasta małe cechują się znacznym zróżnicowaniem pod względem zaludnienia i potencjału społeczno-gospodarczego. W grupie tej liczącej 25 miast o przeciętnym zaludnieniu poniżej 10 tys. mieszkańców znajduje się najmniejsze w województwie miasto powiatowe Sejny.

Podlaskie wyróżnia się spośród innych regionów Polski dużym zróżnicowaniem etnicznym i narodowościowym. Podczas ostatniego spisu powszechnego z inną narodowością identyfikowało się 4,6% ogółu ludności (kraj 1,2%), wśród której ludność przeważała ludność białoruska (46,4 tys.), a następnie litewska (5,2 tys.), ukraińska (1,4 tys.), rosyjska (0,6 tys.), romska (0,4 tys.) i tatarska (0,3 tys.) osób. Największe zwarte skupiska ludności białoruskiej znajdują się w południowo-wschodniej części regionu w pow. hajnowskim i bielskopodlaskim, a największe skupiska osób należących do mniejszości litewskiej znajdują się na terenie pow. sejneńskiego. Znaczniejsze skupiska obywateli polskich narodowości ukraińskiej znajdują się w Białymstoku, Bielsku Podlaskim i Hajnówce.

Województwo podlaskie należy do typowo nizinnych regionów Polski z powierzchnią wyniesioną średnio około 150 m n.p.m., przy średnim wyniesieniu kraju – 173 m n.p.m. Najniżej położony punkt – 95 m n.p.m. znajduje się w zachodniej części regionu, nieco poniżej ujścia Szkwy do Narwi w gminie Miastkowo, a punkt kulminacyjny – 298 m n.p.m. na Górze Rowelskiej na północy w gminie Wizajny. Różnica wysokości pomiędzy najniżej i najwyżej położonymi punktami w województwie wynosi 203 m.

Rzeźba północnej części regionu – Suwalszczyzny reprezentuje typ krajobrazu młodoglacjalnego pagórkowatego i pojeziernego. Charakterystycznymi cechami tego krajobrazu są duże deniwelacje terenu z licznie występującymi pagórkami i wzgórzami moren czołowych, porozcinanych rynnami i zagłębieniami wypełnionymi przez jeziora. W części południowej Suwalszczyzny rozciągają się płaskie powierzchnie młodoglacjalnych równin sandrowych pokrytych lasami Puszczy i Pojezierza Augustowskiego.

Rzeźba środkowej i południowej części województwa podlaskiego jest typowa dla krajobrazu staroglacjalnych wysoczyzn oraz dolin i równin akumulacyjnych. Na wyróżnienie zasługuje szeroka i płaska Kotlina Biebrzańska łącząca się w okolicach wsi Wizna z doliną Narwi przebiegającą ze wschodu na zachód. Podobny typ krajobrazu jest charakterystyczny dla północno – zachodniego fragmentu regionu – Równiny Kurpiowskiej.

Dominującym elementem rzeźby Wysoczyzn Podlasko-Białoruskich są wysoczyzny i równiny moreny dennej (Równina Bielska, Wysoczyzna Białostocka, Drohiczyńska, Kolneńska, Wysokomazowiecka oraz Wzgórza Sokólskie). Jednym z najbardziej czytelnych elementów rzeźby są dwie generacje moren czołowych zlodowacenia Warty: strefa łagodnych wzniesień w południowej części Równiny Bielskiej (Drohiczyn – Siemiatycze – Kleszczelce) oraz bardziej zaznaczająca się w krajobrazie strefa wzniesień wału Czerwonego Boru na południe od Łomży.

Na zapleczu wzniesień moreny czołowej występują pagórki kemowe (okolice Kulesz Kościelnych, Łap i Sokół na Równinie Wysokomazowieckiej, Turośni Kościelnej na Wysoczyźnie Białostockiej) oraz wały ozów koło Białegostoku, Kolna i Siemiatycz, które tworzą regularne wały do wysokości kilkunastu metrów, długości nawet kilku kilometrów i przebiegu zwykle zbliżonym do południkowego.

Dość powszechne na tym obszarze są także formy erozyjne – głównie rynny subglacjalne reprezentowane przez doliny Pełchówki i Kukawki (Równina Bielska), jak też Brzozówki (Wysoczyzna Białostocka) oraz równiny sandrowe, tworzące rozległe i płaskie powierzchnie na Równinie Kurpiowskiej i w dolinie dolnego Nurca na Równinie Bielskiej.

Istotnym elementem rzeźby dolin są terasy rzeczne tworzące znaczne powierzchnie tylko w niektórych dolinach, np. Bugu, Nurca, Narwi, Biebrzy.

Poza terenami powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych brak jest większych form rzeźby pochodzenia antropogenicznego.

Na obszarze województwa podlaskiego najważniejsze potencjalnie znaczenie mają złoża rud polimetalicznych w okolicach Suwałk, które z uwagi na uwarunkowania geologiczne i środowiskowe nie są eksploatowane. W okolicach Rajska stwierdzono występowanie pierwiastków promieniotwórczych, a w okolicach Tajna pierwiastków ziem rzadkich. Ze względu na wymogi ochrony środowiska oraz technologię wydobycia na obecnym etapie złoża te nie są przewidywane do eksploatacji. W wąskim pasie na północy Suwalszczyzny oraz w południowej części regionu w okolicach Siemiatycz i Bielska Podlaskiego stwierdzono występowanie potencjalnych złóż gazu łupkowego.

Pozostałe kopaliny posiadają znaczenie lokalne i obejmują głównie złoża piasków i żwirów, piasków kwarcowych, surowców ilastych, torfów i kredy.

Największe złoża kruszywa naturalnego występują w powiecie suwalskim – „Potasznia I” i „Potasznia” oraz w powiecie sokólskim – „Bobrowniki”. „Drahle” i „Drahle III”.

Piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych występują w Osowcu i Śniadowie, a piaski do produkcji cegły wapienno-piaskowej występują w 7 złożach, z których eksploatowane jest złożo „Mońki Żodzie” i „Szczebra III”.

Złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej udokumentowano w 22 miejscach, m.in. w pow. hajnowskim: złoża Lewkowo Stare i Lewkowo Stare 3. Udokumentowano także 8 złóż kredy z największym z nich w Mielniku w powiecie siemiatyckim.

Obszar województwa podlaskiego położony jest w całości w zlewisku Morza Bałtyckiego w dorzeczu Wisły, Pregocy i Niemna. Zlewnie tych rzek posiadają w większości cechy typowe dla zlewni nizinnych. Dominują meandrujące koryta rzek, tworzące rozległe doliny, często o charakterze podmokłym i bagienno-torfowym. Znaczne obszary zlewni rzek pokrywają łąki i powierzchnie leśne objęte różnymi formami ochrony prawnej.

Na obszarze województwa podlaskiego wydzielono 377 jednolitych części wód powierzchniowych (jcwP) – 351 naturalnych i 26 sztucznych, w tym 315 rzecznych (290 naturalnych i 25 sztucznych i silnie zmienionych) i 62 jeziorne (61 naturalnych i 1 silnie zmienioną), zgrupowanych na podstawie podobnych charakterystyk przyrodniczych, w 86 scalonych częściach wód powierzchniowych (scwP). W regionie wodnym Wisły Środkowej (dorzecze Wisły) wydzielono 270 jcwP rzecznych i 20 jcwP jeziornych, w regionie wodnym Niemna (dorzecze Niemna) wydzielono 39 jcwP rzecznych i 36 jcwP jeziornych, a w regionie wodnym Łyny i Węgorapy (dorzecze Pregocy) wydzielono 6 jcwP rzecznych i 6 jcwP jeziornych.

Głównym systemem rzeczny jest system rzeki Narew i jej dopływów: Biebrzy, Pisy, Narewki, Supraśli i Nereśli, obejmujący największą część powierzchni regionu (68%).

Bug zajmuje peryferyjne rejony województwa i ma mniejsze znaczenie. Zlewnia Bugu zajmuje około 21,5% powierzchni południowej części województwa. Głównymi dopływami Bugu są: Brok i Nurzec z Leśną Prawą oraz Nurczykiem.

Niewielka część północna (10,5%) leży w dorzeczach Niemna i Pregocy, uchodzących bezpośrednio do Bałtyku. Obejmuje górne części zlewni Czarnej Hańczy i Szeszupy, Krynki, Łosośnej, Świsłoczy oraz Błędzianki i Błudzi. Dwie ostatnie z nich stanowią dopływy Pregocy. Jest to obszar o niwalnym (śnieżnym) silnie wykształconym reżimie rzeczny.

Dyspozycyjne zasoby wód płynących zlewni rzeki Narew z dopływami wynoszą 689,3 mln m³, przy uwzględnieniu zachowania w rzekach przepływu nienaruszalnego. Wielkość tych zasobów przy ich pełnym wykorzystaniu z pominięciem strat mogłoby uzupełnić niedobór opadów w wysokości ok. 70 mm w roku.

Region północno-wschodniej Polski to także liczne jeziora i zbiorniki sztuczne. Największe zasoby wód jeziornych znajdują się na Suwalszczyźnie oraz w obrębie Pagórków Augustowskich. Jeziorność tych mikroregionów wynosi od 6,4 do 8 %. W województwie podlaskim jezior o powierzchni większej niż 0,5 hektara jest około 310, a największymi są: Wigry, Hańcza, Szurpiły, Szelment Wielki, Rajgrodzkie, Sajno, Necko oraz graniczne Gaładuś. Pozostały obszar województwa jest ubogi w wody stojące.

Sieć wodną uzupełniają stawy, zbiorniki retencyjne i kanały, z których największy jest Kanał Augustowski. W kompleksie Kuwaskim istnieją kanały służące do przerzutów wody (Rudzki, Woźnawiejski, Kuwaski).

Ze zbiorników sztucznych największym jest zalew na Narwi – Siemianówka o powierzchni około 3150 ha. Z innych zbiorników wodnych na uwagę zasługują stawy rybne w Wojdach,

Ławsku, Walilach i Topilcu oraz zbiorniki Dojlidy – Białystok, Sokółka, Milejczyce i Siemiatycze.

W województwie zostało zmeliorowanych 359,4 tys. ha użytków rolnych, a ogólne potrzeby melioracji użytków rolnych wynoszą 603,8 tys. ha.

Wody podziemne o znaczeniu użytkowym występują w piaszczysto-żwirowych przewarstwieniach utworów czwartorzędowych, trzeciorzędowych i węglanowych utworach kredy. Występują one na niewielkim obszarze południowo-zachodniej części województwa, a ich strop znajduje się na głębokości 100-150 m.

W obrębie utworów czwartorzędowych występuje kilka poziomów wodonośnych, których powierzchnia stropu jest bardzo zróżnicowana (głębokość 15-100 m), a ich miąższość wynosi średnio 10-40 m.

W obrębie piętra czwartorzędowego zlokalizowane są główne obszary rezerw wód podziemnych – Głównych Zbiorników Wód Podziemnych:

- nr 216 „Sandr Kurpie” o powierzchni 2180 km² i zasobie około 300 tys. m³/d,
- nr 217 „Pradolina rzeki Biebrzy” o powierzchni 1295 km² i zasobie około 200 tys. m³/d,
- nr 218 „Pradolina rzeki Supraśl” o powierzchni 85,8 km² i zasobie około 2364 m³/h.
- ponadto w części zachodniej województwa stwierdzono występowanie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 215 „Subniecka Warszawska” – zbiornik trzeciorzędowy o powierzchni 51000 km² i zasobie około 250 tys. m³/d.

W województwie podlaskim występują obszary o ograniczonych zasobach czwartorzędowych wód podziemnych – rejon Puszczy Białowieskiej, dorzecza rzek Nurca, Sidry i Łosośnej oraz rejon Wysoczyzny Kolneńskiej.

Rejon Puszczy Augustowskiej jest obszarem występowania czwartorzędowych wód podziemnych bez izolacji narażonych na różnego rodzaju zanieczyszczenia.

Według stanu na koniec 2014 r. zasoby eksploatacyjne wód podziemnych na obszarze województwa podlaskiego wynosiły ogółem 683,1 hm³, w tym wód czwartorzędowych 664,8 hm³, trzeciorzędowych 17,9 hm³, kredowych 0,3 hm³ i starszych 0,1 hm³.

Wody podziemne na obszarze województwa podlaskiego podzielone zostały na 11 jednolitych części wód podziemnych (jcwpd): 8 jcwpd na obszarze dorzecza Wisły (region wodny Wisły środkowej), 2 jcwpd na obszarze dorzecza Niemna (region wodny Niemna) i 1 jcwpd na obszarze dorzecza Pregoły (region wodny Łyny i Węgorapy).

Podstawowym materiałem glebotwórczym są plejstocenijskie piaski i żwiry, gliny i pyły oraz holocenijskie torfy, namuły, utwory aluwialne i deluwialne oraz piaski eoliczne, które wytworzyły następujące rodzaje gleb:

W strukturze bonitacyjnej największy odsetek stanowią gleby klasy IV (46,0%) i V (29,6%). Gleby klasy III obejmują zaledwie 6,9 % powierzchni użytków rolnych województwa. Najbardziej wartościowe gleby klas I i II występują sporadycznie – łącznie 54 ha. W porównaniu do przeciętnych warunków w Polsce jakość użytków rolnych regionu jest znacznie gorsza, ponieważ gleby grupy I-IV stanowią w kraju 65,9% areału użytków rolnych, a w województwie podlaskim tylko 52,9%.

Największy udział w przydatności rolniczej posiadają następujące kompleksy: 6 żytni słaby – 22,7% ogólnej powierzchni gruntów ornych, 4 żytni bardzo dobry (19,3%), 5 żytni dobry (16,6%), 7 żytni bardzo słaby (16,5%). Najmniejszy udział mają: 3 kompleks pszenno-wadliwy (3,6%) oraz 9 zbożowo-pastewny (4,3%). Najlepsze w skali regionu gleby 2 kompleksu pszenno-żytniego występują na powierzchni stanowiącej 10,0% gruntów ornych w gminach: Brańsk, Czyże, Czyżew, Drohiczyn, Klukowo, Rajgród, Hajnówka, Orla, Szepietowo, Wysokie Mazowieckie i Zambrów.

Wśród użytków zielonych dominuje 3 kompleks słaby i bardzo słaby obejmując 53,7%, drugą pozycję zajmuje 2 kompleks średni (46,3%). Znikomy udział ma 1 kompleks bardzo dobry i dobry obejmujący w skali województwa zaledwie 47 ha łąk i pastwisk. Najlepszymi użytkami zielonymi cechują się gminy: Choroszcz, Krypno, Łomża, Rutki i Rajgród.

Uwarunkowania przyrodnicze produkcji rolniczej w województwie podlaskim są gorsze niż przeciętnie w kraju, zarówno pod względem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, jak i cech agroklimatu.

Specyfika klimatyczna województwa podlaskiego powoduje, że na jego obszarze następuje przenikanie się elementów środkowo-europejskich i północno-wschodnich (borealnych) flory i fauny.

Głównym uwarunkowanym klimatycznie typem roślinności w województwie są lasy z 29 typami zbiorowisk leśnych oraz 3 zespołami zaroślowymi zgrupowanymi w 5 klasach: borów, borów liściastych i mieszanych, olsów, torfowisk wysokich i łągów nadrzecznych. Lasy zajmują 628,4 tys. ha, co stanowi 31,6% powierzchni województwa, przy 30,6% w Polsce. Pod względem lesistości województwo podlaskie znajduje się na 6 pozycji w kraju. Dominującymi siedliskami są siedliska boru świeżego i mieszanego świeżego oraz siedliska lasu mieszanego świeżego i lasu świeżego. W strukturze gatunkowej zdecydowanie przeważa sosna z mniejszym udziałem świerka, a następnie olchy, brzozy, dębu i jesionu. Na obszarze województwa występują trzy duże i dobrze zachowane kompleksy puszczańskie: Puszcza Augustowska, Puszcza Białowieska i Puszcza Knyszyńska oraz fragmenty Puszczy Kurpiowskiej. Około 18% powierzchni leśnej w województwie stanowią lasy ochronne – w tym Leśne Kompleksy Promocyjne Puszczy Białowieskiej i Puszczy Knyszyńskiej.

Zbiorowiska łąkowe powstałe w wyniku wycinania wilgotnych i bagiennych lasów na obszarze województwa utworzyły 23 zespoły roślinności łąkowej. W większości są to zespoły naturalne, które rozprzestrzeniły się na siedliska wtórne, antropogeniczne.

Na terenach działalności człowieka wykształciła się roślinność segetalna – występująca na polach uprawnych i w ogrodach oraz roślinność ruderalna występująca przy osiedlach ludzkich, obiektach przemysłowych i szlakach komunikacyjnych.

Świat zwierzęcy regionu reprezentują ssaki, ptaki, gady, płazy, ryby i minogi oraz bezkręgowce. Fauna ssaków liczy obecnie 60 gatunków. Największym roślinożernym zwierzęciem województwa jest żubr. Występuje tu również łoś, jeleń, sarna, dzik i konik polski. Z 15 gatunków ssaków drapieżnych w Polsce, 12 występuje w województwie. Są to m.in. wilk, ryś, lis, jenot, borsuk, wydra, kuna leśna i gronostaj. Największe skupiska fauny są w Puszczy Białowieskiej, Knyszyńskiej i Augustowskiej.

Najliczniej reprezentowaną grupą ssaków na terenie województwa są gryznie, wśród których stwierdzono występowanie 19 gatunków. Również licznie występują tu nietoperze – 14 gatunków i ssaki owadożerne – 8 gatunków.

Stwierdzono występowanie ponad 300 gatunków ptaków na 428 notowanych w Polsce, z tego prawie 200 to gatunki lęgowe, co stanowi około 95% gatunków gniazdujących w kraju. Gatunkami zagrożonymi w skali światowej, objętymi międzynarodowymi konwencjami – Berneńską i Bońską oraz Dyrektywą Ptasią Unii Europejskiej, a występującymi w województwie są: kania rdzawa, bielik, derkacz i wodniczka. W regionie znajdują się stanowiska lęgowe prawie wszystkich gatunków wpisanych do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt.

W granicach województwa stwierdzono obecność 7 spośród 8 gatunków gadów oraz 13 spośród 18 gatunków płazów występujących w Polsce.

Duża ilość i różnorodność wód na obszarze województwa sprzyja bogactwu ryb, wśród których stwierdzono występowanie 45 gatunków oraz 2 gatunków minogów.

Fauna bezkręgowców w województwie podlaskim jest wciąż jeszcze nie w pełni poznana. Najliczniejszą grupą stanowią owady. Dotychczas stwierdzono obecność 9282 gatunków.

Głównymi zagrożeniami fauny i flory jest na terenach leśnych wyrąb starodrzewu i drzew dziuplastych, sadzenie monokultur, stosowanie zrębów zupełnych, spadek poziomu wód gruntowych, osuszanie, rozwój infrastruktury drogowej, rozwój zabudowy mieszkaniowej rozproszonej, a w dolinach rzek obniżenie poziomu wód gruntowych prowadzące do mineralizacji torfu, co powoduje ustępowanie roślinności typowo bagiennej, wkraczanie ekspansywnych roślin i zanik zbiorowisk pierwotnych oraz zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk powodujące ich zarastanie wyższą roślinnością.

Obszar województwa podlaskiego znajduje się pod wpływem dominującej zachodniej cyrkulacji mas powietrza. Położenie w chłodnym regionie termicznym Polski sprawia, że średnie roczne wartości temperatury powietrza (6,8°C w Białymstoku) są o 3-4°C niższe, niż na zachodnich krańcach Polski. W Wiżajnach k. Suwałk znajduje się biegun zimna w Polsce.

Średnia suma opadu rocznego wynosi 593 mm, przy maksimum – ponad 650 mm w okolicach Wiżajn i minimum – poniżej 550 mm w okolicach Łomży. Pokrywa śnieżna występuje od początku listopada do końca kwietnia, a najdłużej śnieg zalega w rejonie Suwałk, średnio 90 dni w roku.

Obszar Suwalszczyzny zaliczany jest do terenów o największej częstości występowania wiatru z porywami pojawiającymi się głównie w sezonie zimowym, ze zwiększoną częstością cyklonalnej cyrkulacji zachodniej.

Okres wegetacyjny wynosi od poniżej 200 dni w północnej części regionu do około 210 dni w pasie gmin położonych przy zachodniej granicy województwa.

Obszary chronione na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody zajmują powierzchnię 645 990,7 ha, co stanowi 32,0% ogólnej powierzchni województwa. Na jednego mieszkańca przypada 5389 m² terenów chronionych (w kraju odpowiednio 32,5% i 2634 m²).

Na obszarze województwa podlaskiego są cztery parki narodowe zajmujące łącznie powierzchnię 92 170,44 ha, w tym:

Białowiecki Park Narodowy o powierzchni 10 517,27 ha obejmuje Park Pałacowy – 47,77 ha oraz Ośrodek Hodowli Żubrów z Rezerwatem Hodowlanym Żubrów i Rezerwatem Pokazowym Zwierząt. Został uznany przez UNESCO za Światowy Rezerwat Biosfery i wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Ludzkości.

Wigierski Park Narodowy o powierzchni 15 085,49 ha obejmuje swym zasięgiem fragment Pojezierza Wschodniosuwalskiego oraz fragment Równiny Augustowskiej. Jezioro Wigry jako pierwsze w świecie zostało objęte programem patronackim Międzynarodowego Towarzystwa Limnologicznego.

Biebrzański Park Narodowy o powierzchni 59 233 ha jest największym obszarem parkiem narodowym w Polsce. Jest on wpisany na listę obiektów chronionych Konwencją z Ramsaru oraz ma rekomendację Komisji Parków Narodowych i obszarów chronionych IUCN, a także Federacji Parków Narodowych i Parków Europy do uznania za Obiekt Światowego Dziedzictwa.

Narwiański Park Narodowy o powierzchni 7 350 ha obejmuje bagienną dolinę Narwi z silnie rozbudowanym systemem koryt rzecznych – tzw. „Polską Amazonię”. Walory przyrodnicze Parku to unikatowy ekosystem doliny oraz różnorodne zespoły roślin i zwierząt.

W granicach województwa istnieją 93 rezerwaty przyrody o łącznej powierzchni 23 756,5 ha. Różnorodność tworów i składników przyrody ożywionej i nieożywionej sprawia, że jest wśród nich: rezerwatów leśnych – 55, faunistycznych – 10, torfowiskowych – 9, florystycznych – 7, krajobrazowych – 4, wodnych i geologicznych – 7 oraz jeden stepowy.

W regionie występują trzy parki krajobrazowe o łącznej powierzchni 88 084,50 ha, w tym:

- Suwalski Park Krajobrazowy o powierzchni 6 667,66 ha, celem utworzenia którego jest zachowanie unikalnego, młodogłacjalnego krajobrazu północno – wschodniej Polski, rozpościerającego się wokół jeziora Hańcza i zagłębienia Szeszupy,
- Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej o powierzchni 74 447 ha obejmujący swoimi granicami przeważającą część Puszczy Knyszyńskiej – jednego z najlepiej zachowanych kompleksów leśnych w Polsce.
- Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi o powierzchni 7 353,5 ha mający na celu ochronę wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych występujących na przełomowym odcinku doliny Narwi od Bronowa do Łomży.

W województwie wyznaczono 13 obszarów chronionego krajobrazu o łącznej powierzchni 460 076,70 ha.

Na pograniczu województwa podlaskiego i Republiki Białorusi funkcjonuje Transgraniczny Obiekt Dziedzictwa Światowego obejmujący Białowiecki Park Narodowy oraz część Państwowego Parku Narodowego „Białowieższkaja Puszcza”.

W regionie istnieje 12 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO) wyznaczonych na podstawie Dyrektywy Rady 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa o łącznej powierzchni 579 401,43 ha.

Dodatkowo wyodrębnione zostały 24 specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) o łącznej powierzchni 579 401,43 ha, które Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 16.11.2012 roku uznane zostały za obszary mające znaczenie dla Wspólnoty.

Duża część obszarów OSO i SOO pokrywa się z obszarami o innym statusie ochronnym (parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu – około 67,3%, a uwzględniając otuliny parków około 90,0%).

W granicach województwa występuje 2015 pomników przyrody, 250 użytków ekologicznych, 2 stanowiska dokumentacyjne, 3 zespoły przyrodniczo–krajobrazowe: „Głogi” w gm. Mielnik oraz 2 parki krajobrazowe w Czyżewie i Szepietowie Wawrzyńcach.

System przyrodniczy regionu obejmuje wzajemnie uzupełniające się systemy ekologiczne szczebla krajowego i europejskiego. Krajowy system obszarów chronionych (KSOCh) obejmuje łącznie 32,0% powierzchni województwa. System ten powiązany jest z Europejską siecią ekologiczną Natura 2000 obejmującą obszary specjalnej ochrony ptaków i specjalne obszary ochrony siedlisk, stanowiące 32,7% powierzchni województwa. Utrzymaniu spójności w/w elementów systemu przyrodniczego służy sieć korytarzy ekologicznych, do których należą: sieć rzecznych korytarzy, korytarze migracyjne ptaków, sieć zieleni przydrożnej, główne korytarze migracyjne dużych zwierząt lądowych, krajowe korytarze migracyjne.

Ekologiczna sieć województwa podlaskiego obejmuje: 7 obszarów węzłowych (elementy o znaczeniu kontynentalnym) o łącznej powierzchni około 550 496 ha, 15 korytarzy głównych (elementy o znaczeniu kontynentalnym) o łącznej powierzchni 335 635,8 ha oraz 13 korytarzy uzupełniających (elementy o znaczeniu krajowym) o łącznej powierzchni ca 120 870 ha.

Województwo podlaskie wytworzyło w 2013 r. zaledwie 2,3% produktu krajowego brutto. Wartość produktu brutto na 1 mieszkańca wyniosła 31,4 tys. zł, stanowiąc 72,8% poziomu krajowego. Równie niski był udział przemysłu w wartości dodanej – 19,9% (Polska – 25,6%).

W porównaniu z wielkościami przeciętnymi w kraju sektorowa struktura zatrudnienia w województwie cechuje się wysokim 23,1% udziałem pracujących w rolnictwie (Polska – 11,5%), niskim 23,8% udziałem zatrudnionych w sektorze przemysłowym (kraj – 30,5%) oraz jednym z niższych w kraju 53,1% udziałem zatrudnionych w sektorze usługowym (kraj – 58,0%).

W strukturze gałęziowej przemysłu zasadniczą pozycję zajmuje produkcja i przetwórstwo artykułów spożywczych (przemysł mleczarski, owocowo-warzywny, tytoniowy, piwowarski, ziemniaczany, spirytusowy, młynarski) skoncentrowane głównie w Białymstoku, Suwałkach, Łomży, Augustowie, Grajewie, Wysokiem Mazowieckiem i Bielsku Podlaskim.

Na wyróżnienie zasługują przemysł mleczarski z zaliczanymi do ścisłej czołówki krajowej i pierwszej dziesiątki największych eksporterów produktów mleczarskich w kraju zakładami: „Mlekovita” w Wysokiem Mazowieckiem, „Mlepol” w Grajewie i „OSM Piątnica” w Piątnicy.

W woj. podlaskim funkcjonuje Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna składająca się z kilku podstref, między innymi: białostockiej, grajewskiej, łomżyńskiej, nowogrodzkiej, suwalskiej, szczuczyńskiej oraz Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna z podstrefą w Łapach.

Województwo podlaskie pomimo wysokich walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego posiada jedną z najskromniejszych baz noclegowych turystyki w Polsce i słabo rozwiniętą infrastrukturę turystyczną. Obiekty zbiorowego zakwaterowania stanowią zaledwie 2,5% ogólnej ich liczby w kraju i dysponują w przeliczeniu na 1000 mieszkańców 10 miejscami noclegowymi, przy 23 w kraju.

Największą bazę obiektów turystycznych posiadają powiaty: augustowski, suwalski białostocki oraz miasto Białystok. Udział woj. podlaskiego w krajowym ruchu turystycznym jest niewielki i wynosi: ogółem – 2,2% i w turystyce zagranicznej – 1,7%.

Ruch turystyczny koncentruje się głównie w północnej części województwa w oparciu o wysokie walory Pojezierza Suwalsko-Augustowskiego, w części środkowej o dolinę Biebrzy i Narwi (Biebrzański Park Narodowy) i na południu regionu - Białowieski Park Narodowy.

Turystyka wodna, w tym żeglarstwo i kajakarstwo mają bardzo korzystne warunki rozwoju w północnej części województwa, głównie na bazie Kanału Augustowskiego oraz rzek: Czarnej Hańczy, Rospudy, Biebrzy, Supraśli, Narwi oraz dolnego odcinka Pisy.

Bogactwo wielu kultur warunkuje rozwój turystyki kulturowej i etnicznej. Umożliwiają to m.in. następujące szlaki: Szlak Tatarski, Szlak Krainy Otwartych Okiennic i Szlak Religii woj. podlaskiego.

W województwie podlaskim na poziomie wyższym prowadzi aktualnie 18 szkół wyższych, w tym 3 publiczne szkoły wyższe i 2 publiczne wyższe szkoły zawodowe), 8 wydziałów zamiejscowych i filii.

Głównym ośrodkiem akademickim jest Białystok, w którego 11 samodzielnych uczelniach (m.in. Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Medyczny, Politechnika Białostocka) kształcą się ok. 85% ogółu studentów województwa. Ośrodkami szkolnictwa wyższego są także: Łomża (4 szkoły), Suwałki (2 szkoły wyższe, zamiejscowy ośrodek dydaktyczny).

Opiekę zdrowotną zapewniają publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, w tym 34 szpitale (23 publiczne i 11 prywatnych szpitali i podmiotów świadczących usługi lecznicze), rozmieszczone we wszystkich powiatach, które łącznie dysponują 5,9 tys. łóżek, 13 zakładów

opiekuńczo – leczniczych, 9 zakładów pielęgnacyjno–opiekuńczych, 4 hospicja i dwa uzdrowiska w Augustowie i Supraślu. Na 10 tys. mieszkańców województwa przypada 48,8 łóżek szpitalnych (Polska – 49).

Powszechnymi instytucjami są również placówki kultury i sztuki. Spośród nich wymienić należy: Teatr Dramatyczny, Europejskie Centrum Sztuki – Opera i Filharmonia Podlaska, Książnicę Podlaską, Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury, Muzeum Podlaskie i Muzeum Wojska w Białymstoku, Teatr Lalki i Aktora, Łomżyńską Filharmonię Kameralną, Muzeum Północno-Mazowieckie w Łomży, Muzeum Okręgowe, Miejskie Centrum Kultury i Sportu oraz Orkiestrę Kameralną w Suwałkach, Ośrodek Pracy Twórczej w Wigrach.

Bardzo ważne znaczenie w obsłudze ruchu drogowego w województwie podlaskim spełniają drogi krajowe, głównie:

- Nr S8 granica województwa – Zambrów – Białystok – Augustów – Raczki – Suwałki – granica państwa,
- Nr 19 granica państwa – Kuźnica Białostocka – Białystok – Siemiatycze – granica województwa,
- Nr 61 granica województwa – Łomża – Grajewo – Augustów,
- Nr 63 granica województwa – Kisielnica – Łomża – Zambrów – granica województwa,
- Nr 65 granica województwa – Grajewo – Mońki – Białystok – Bobrowniki – granica państwa,
- Nr 66 Zambrów – Wysokie Mazowieckie – Bielsk Podlaski – granica państwa.

Sieć linii kolejowych w województwie jest słabo rozwinięta, a zwłaszcza jej północno-zachodnia część. Do najważniejszych linii kolejowych należą:

- nr 6 Zielonka – Kuźnica Białostocka – granica państwa,
- nr 38 Białystok – Grajewo – Bartoszyce,
- nr 40 Sokółka – Suwałki.

Przez województwo podlaskie przebiega I Europejski Korytarz Transportowy Helsinki – Tallin – Ryga – Kowno – Warszawa. Do obsługi ruchu w tym korytarzu wyznaczono drogę krajową ekspresową Nr S8 na odcinku Warszawa – Ostrów Mazowiecka i Nr S61 Ostrów Mazowiecka – Łomża – Ełk – Suwałki – Budzisko – granica państwa (Kowno) oraz linię kolejową E75 Warszawa – Białystok – Ełk – Suwałki – Trakiszki – granica państwa.

Na granicy zewnętrznej Unii Europejskiej w województwie podlaskim z Białorusią istnieją przejścia graniczne: drogowe w Kuźnicy, Bobrowniach i Połowcach, przejście turystyczne pieszo-rowerowe w Białowieży oraz przejścia kolejowe w Kuźnicy Białostockiej, Zubkach Białostockich, Siemianówce i Czeremsze oraz przejście rzeczne na Kanale Augustowskim w Rudawce.

Przez obszar województwa podlaskiego przebiegają ważne szlaki rowerowe: szlak rowerowy międzynarodowy Euro Velo R 11 (EVIII), rowerowe transgraniczne: „Pierścień rowerowy Suwalszczyzny” R65 i „Białowieski Szlak Transgraniczny” oraz szlaki rowerowe krajowe.

Województwo podlaskie zasilane jest z Krajowego Systemu Elektroenergetycznego linią przesyłową NN 400 kV bezpośrednio dostarczającą energię elektryczną z warszawskiego węzła 400 kV (stacja Miłosna 400/220 kV) do stacji 400/110 kV „NAREW” w gm. Turośń Kościelna. Wyjścia liniowe 110 kV ze stacji „NAREW” zasilają głównie aglomerację białostocką. Północna część województwa zasilana jest ze stacji 220/110 kV Ełk, zachodnia ze stacji 220/110 kV Zespołu Elektrowni Ostrołęka, a południowa z sieci 110 kV województwa mazowieckiego.

Przez województwo przebiegają nowowyprowadzone linie NN 400kV Ostrołęka – Łomża – „NAREW” i Łomża – Ełk – Alytus (Litwa) ze stacjami 440/110kV „NAREW” i Łomża.

W systemie energetycznym województwa swoje miejsca mają również źródła energii odnawialnej mniejszej mocy oparte o farmy wiatrowe, głównie na Suwalszczyźnie ogniwa fotowoltaiczne i wykorzystujące siłę wody.

Dystrybucja gazu przewodowego realizowana jest przez gazociągi magistralne wysokiego ciśnienia:

- DN 500/250 Wołkowysk – Bobrowniki – Białystok,
- DN 250 Rembelszczyzna (k. W-wy) – Bobrowniki z odgałęzieniem do Łomży,
- DN 1000/700 Wysokoje – Hołowczyce – Rembelszczyzna z odgałęzieniem do Siemiatycz.

Przez środkowy obszar województwa podlaskiego przebiega gazociąg tranzytowy DN 1400 „JAMAŁ” łączący źródło gazu w Rosji z Europą Zachodnią wraz ze tłoczniami gazu we wsi Kondratki w gm. Michałowo oraz w okolicach Zambrowa.

Od granicy państwowej z Białorusią poprzez Adamowo w gm. Mielnik, Siemiatycze i Drohiczyn do Płocka przebiega trasa rurociągu naftowego „Przyjaźń”.

Scentralizowane systemy wodociągowe na koniec 2013 r. posiadały wszystkie miasta i gminy w województwie. Wskaźnik zwodociągowania wyrażony procentem ludności korzystającej z wody wodociągowej wynosił ogółem w województwie 88,2 % i był zbliżony do średniej krajowej – 88,0 %. W miastach wskaźnik ten wynosił 96,1 % wobec 95,5 % w kraju.

Zwodociągowanie terenów wiejskich jest bardzo zróżnicowane od 18,7 % w gm. Turośl do 97,6 % gm. Łomża. Średni wskaźnik zwodociągowania wynosił 76,2 % i był podobny jak w kraju – 76,6 %.

Istniejące komunalne ujęcia wody głębinowej posiadają rezerwy w wydajności i zabezpieczają w perspektywie zapotrzebowanie w wodę dla rozwoju województwa,

W województwie podlaskim w 2013 r. scentralizowane systemy kanalizacji sanitarnej posiadały wszystkie miasta i 72,4 % gmin. Z kanalizacji korzystało 66,4 % ogółu mieszkańców województwa, tj. poniżej średniej krajowej (70,3 %). W miastach z kanalizacji sanitarnej korzystało 90,4 % ogółu ludności miejskiej województwa, tj. powyżej średniej krajowej – 87,4 %.

Z ogólnej ilości ścieków odprowadzanych kanalizacją sanitarną 99,99 % było oczyszczonych mechaniczno-biologicznie w 114 oczyszczalniach komunalnych, w tym 87,8 % w 30 oczyszczalniach z podwyższonym usuwaniem biogenów. Ścieki oczyszczone stanowiły około 38,6 % łącznej przepustowości oczyszczalni, w tym 85,1 % z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Na terenach wiejskich z sieci kanalizacji sanitarnej korzystało 19,0 % ogółu mieszkańców wsi, tj. znacznie poniżej średniej krajowej – 30,9 %. W 29 gminach brak jest nadal scentralizowanych systemów kanalizacyjnych. Istnieją zatem ogromne dysproporcje pomiędzy wysokim stopniem zwodociągowania terenów wiejskich, a ich skanalizowaniem. Długość sieci kanalizacji sanitarnej stanowi tylko 13,38 % długości sieci wodociągowej, a procent ludności korzystającej z kanalizacji był ponad 4 razy mniejszy od korzystających z wodociągu.

Znaczna część zagadnień z zakresu środowiska została zilustrowana na mapkach tematycznych załączonych w końcowej części prognozy.

2.2. Zawartość projektu planu

2.2.1. Funkcje i zadania planu

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest instrumentem kreacji polityki przestrzennej samorządu województwa odnoszącym odpowiednie ustalenia dokumentów strategicznych, koncepcyjnych, programowych rządowych i samorządowych, w tym

Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 oraz Strategii rozwoju województwa podlaskiego do roku 2020 i Kontraktu terytorialnego dla województwa podlaskiego na lata 2014 – 2020 do przestrzeni województwa.

Plan jest instrumentem transmisji polityki przestrzennej samorządu województwa i pośrednio ustaleń dokumentów rządowych do dokumentów polityk przestrzennych gmin – studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz planów miejscowych.

Plan stanowi bazę wyjściową do sporządzania okresowych (min. raz w kadencji sejmiku) raportów o stanie i zmianach zagospodarowania przestrzennego województwa oraz ocen realizacji określonych w nim ponadlokalnych inwestycji celu publicznego.

2.2.2. Części składowe planu

Plan województwa podlaskiego składa się z części tekstowej i graficznej oraz zawiera część uchwalaną i nieuchwalaną.

Do części uchwalanej należą:

- 1) tekst planu zawarty w jednym tomie stanowiącym załącznik Nr 1 do uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego zatwierdzającej plan, obejmujący następujące części:
 - I. Wprowadzenie.
 - II. Uwarunkowania rozwoju zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego.
 - III. Obszary funkcjonalne i strategicznej interwencji w polityce przestrzennej województwa.
 - IV. Struktura funkcjonalno-przestrzenna zagospodarowania województwa 2020+.
 - V. Cele i zasady ogólne polityki przestrzennej województwa 2020+.
 - VI. Kierunki i zasady realizacji celów polityki przestrzennej województwa.
 - VII. Realizacja ustaleń planu.
 - VIII. Wnioski do organów centralnych oraz samorządów województw sąsiadujących.
- 2) Część graficzna planu stanowiąca załącznik Nr 2 do uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego uchwalającej plan, obejmująca rysunki w skali 1:200.000, w tym:
 - Rysunki uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego:
 - Nr 1 – synteza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego województwa,
 - Nr 2 – uwarunkowania ekofizjograficzne,
 - Nr 3 – uwarunkowania ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego,
 - Nr 4 – uwarunkowania rozwoju infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej,
 - Nr 5 – uwarunkowania rozwoju infrastruktury energetycznej i obronności,
 - Nr 6 – uwarunkowania rozwoju infrastruktury ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
 - Nr 7 – uwarunkowania rozwoju turystyki, wypoczynku i lecznictwa uzdrowiskowego,
 - Nr 8 – uwarunkowania rozwoju rolnictwa i gospodarki żywnościowej.
- 3) Rysunki struktury funkcjonalno-przestrzennej i kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego:
 - Nr 9 – struktura sieci osadniczej i obszarów funkcjonalnych,
 - Nr 10 – kierunki ochrony sieci ekologicznej, złóż kopalin i gleb,
 - Nr 11 – kierunki ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz rozwoju turystyki i wypoczynku,
 - Nr 12 – kierunki rozwoju infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej,
 - Nr 13 – kierunki zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, p. powodziowego oraz obronności państwa,

Nr 14 – kierunki rozwoju infrastruktury ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

- 4) Wykaz ponadlokalnych inwestycji celu publicznego stanowiący załącznik Nr 3 do uchwały
- 5) Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Białegostoku stanowiący załącznik Nr 4, składający się z uchwalanego:
 - tekstu planu zawierającego wyzwania polityki przestrzennej, wizję rozwoju zagospodarowania, strukturę funkcjonalno – przestrzenną 2020+, cele polityki przestrzennej oraz kierunki i zasady zagospodarowania realizujące cele,
 - rysunku planu Nr 15 w skali 1:50 000 – zbiorczego zagospodarowania MOFOWB 2020+,
 - rysunku planu Nr 16 w skali 1:100 000 – zbiorczego zagospodarowania 2020+,

Do materiałów planistycznych i dokumentacji prac planistycznych należą:

- 1) opracowanie ekofizjograficzne województwa składające się z części tekstowej i rysunkowej,
- 2) prognoza oddziaływania ustaleń planu na środowisko, składająca się z części tekstowej i rysunkowej,
- 3) opracowania studialne składające się z części tekstowych i rysunków w formatach A4 dotyczące wybranych uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego,
- 4) zbiór dokumentów formalno–prawnych dokumentujących ustawowe czynności związane z procesem sporządzania planu i jego uchwalania, w tym w szczególności:
 - zbiór zawiadomień, obwieszczeń i ogłoszenia o przystąpieniu do sporządzania planu z dokumentacją ich dokonania,
 - wykaz złożonych wniosków do planu wraz z ich zbiorem i zarządzeniem Marszałka Województwa Podlaskiego o sposobie rozpatrzenia wniosków z uzasadnieniami,
 - dowody uzyskania opinii Wojewódzkiej Komisji Urbanistyczno–Architektonicznej o projekcie planu, przekazania ustawowym organom do zaopiniowania, uzgodnienia z Ministrem właściwym ds. budownictwa w zakresie zgodności z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju oraz wykaz tych czynności,
 - dowody przeprowadzenia oceny strategicznej dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, w tym udostępniania do publicznego wglądu projektu planu i prognozy jw., sposobu rozpatrzenia zgłoszonych uwag przez Marszałka Województwa w formie zarządzenia,
 - przekazania projektu planu do uchwalenia Sejmikowi Województwa,
 - zbiór innych materiałów uzyskanych i przetworzonych w okresie sporządzania projektu planu.

2.2.3. Zakres przestrzenny i czasowy planu

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego zgodnie z art. 39 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obejmuje swoimi ustaleniami obszar województwa podlaskiego w jego granicach administracyjnych. Szerszy zakres analiz ponadregionalnych i międzynarodowych transgranicznych dotyczy powiązań przyrodniczych, infrastrukturalnych i funkcjonalnych osadnictwa. W celu prawidłowego rozwiązania tych zagadnień w obszarze województwa podlaskiego. Zalecenia zmiany planu dotyczące współpracy transgranicznej są wiążące wyłącznie dla władz i podmiotów województwa i nie dotyczą władz obszarów sąsiadujących z województwem.

Zakres czasowy obowiązywania planu nie jest określony w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Ze względu na wymóg spójności zmiany planu ze strategią rozwoju województwa podlaskiego przyjęto, że generalnie horyzont czasowy ustaleń

planu sięgać będzie roku 2020. Część ustaleń zmiany planu wynikających z Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku obowiązywać może w horyzoncie roku 2030, do czasu ewentualnej zmiany koncepcji. W części planu są niezrealizowane zadania określone w dokumentach programowych do roku 2013 (2015) oraz zadania dla następnego okresu programowania na lata 2014 – 2020.

2.2.4. Zakres rzeczowy planu

Projekt planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego obejmujące następujące zagadnienia:

1) Uwarunkowania zewnętrzne zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego wynikające z dokumentów strategicznych, koncepcji i polityk Unii Europejskiej oraz rządowych i powiązań międzyregionalnych, w tym:

- Strategii na rzecz inteligentnego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu,
- Agendy Terytorialnej UE oraz Karty Lipskiej na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich,
- Strategii rozwoju kraju 2020,
- Krajowej strategii rozwoju regionalnego 2020,
- Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 r.,
- głównych powiązań funkcjonalnych z województwami sąsiadującymi.

2) Uwarunkowania wewnętrzne zagospodarowania przestrzennego województwa, wynikające w szczególności z:

- ustaleń Strategii rozwoju województwa podlaskiego do 2020 r.,
- oceny stanu i potrzeb ochrony środowiska przyrodniczego i jego zagrożeń oraz dziedzictwa kulturowego województwa,
- oceny stanu, możliwości i potrzeb rozwoju systemu osadniczego, tendencji i prognoz demograficznych oraz infrastruktury społecznej i gospodarczej,
- oceny stanu, potrzeb i możliwości rozwoju infrastruktury transportowej, telekomunikacyjnej, energetycznej oraz ochrony środowiska – gospodarki wodnej, kanalizacyjnej i odpadami,
- potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa.

3) Struktura funkcjonalno – przestrzenna województwa obejmująca:

- obszary funkcjonalne (cz. nakładające się – na bazie typologii KPZK 2030), w tym:
- obszary funkcjonalne miejskie,
- obszary funkcjonalne wiejskie,
- obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska,
- obszary kształtowania potencjału rozwojowego wymagające działań ochronnych, w tym cenne przyrodniczo i kulturowo, kształtowania zasobów wodnych i ochrony złóż kopalin,
- obszary funkcjonalne wymagające restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji oraz poprawy dostępności,
- strukturę infrastrukturalnych powiązań funkcjonalnych.

4) Cele polityki przestrzennej województwa oraz zasady i kierunki ich realizacji

Cel strategiczny w planie województwa stanowi „Zrównoważone zagospodarowanie przestrzeni województwa podlaskiego sprzyjające rozwojowi społeczno-gospodarczemu, spójności społecznej i terytorialnej, konkurencyjności, sprawności funkcjonowania oraz wykorzystaniu potencjału przyrodniczego, kulturowego i położenia przygranicznego”. Na cel strategiczny składa się 5 celów cząstkowych:

Cel 1 – dotyczy wzrostu konkurencyjności miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego oraz ośrodków subregionalnych i lokalnych powiatowych i realizowany będzie poprzez:

- zasady rozwoju ich struktur przestrzennych,
- kierunki wsparcia, rozwoju infrastruktury społecznej, gospodarczej oraz transportowej i technicznej o znaczeniu krajowym, regionalnym i ponadlokalnym.

Cel 2 – dotyczy wzrostu spójności wewnętrznej i równoważenia terytorialnego rozwoju województwa poprzez wzmocnienie integracji funkcjonalnej i czynników jego rozprzestrzeniania oraz wielofunkcyjną restrukturyzację obszarów wiejskich z wykorzystaniem potencjału wewnętrznego i realizowany będzie poprzez:

- wzmocnienie zewnętrznych powiązań transportowych,
- zwiększenie wewnętrznej dostępności transportowej,
- zasady ochrony i poprawy jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, organizacji funkcjonalnej wiejskiej sieci osadniczej i zagospodarowania małych miast i wsi,
- kierunki wsparcia modernizacji i rozwoju rolnictwa, przetwórstwa rolno – spożywczego oraz otoczenia rolnictwa,
- kierunki poprawy warunków życia w małych miastach i wsiach,
- kierunki modernizacji i rozwoju zagospodarowania turystycznego, rekreacyjnego i uzdrowiskowego,
- kierunki wsparcia zagospodarowania obszaru funkcjonalnego przygranicznego,
- kierunki wsparcia wykorzystania specjalizacji terytorialnej.

Cel 3 – dotyczy poprawy dostępności terytorialnej zewnętrznej i wewnętrznej województwa, poprzez rozwój infrastruktury transportowej ze zmniejszeniem kosztów środowiskowych oraz telekomunikacyjnej i teleinformatycznej i realizowany będzie poprzez:

- zasady rozwoju infrastruktury transportowej,
- kierunki wzmocnienia powiązań drogowych województwa,
- kierunki rozwoju systemów transportowych Białegostoku, Łomży i Suwałk,
- kierunki rozwoju infrastruktury: kolejowej, komunikacji zbiorowej autobusowej, lotniczej, przejść granicznych, ruchu rowerowego, żeglugi wodnej i promowej,
- kierunki rozwoju infrastruktury telekomunikacji i teleinformatyki.

Cel 4 – dotyczy osiągnięcia i utrzymania wysokiej jakości środowiska województwa, w tym sieci ekologicznej i racjonalne użytkowanie jego zasobów oraz walorów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowych i realizowany będzie poprzez:

- kierunki integracji zarządzania siecią ekologiczną województwa,
- kierunki zwiększania stopnia ochrony obszarów węzłowych oraz walorów przyrodniczych i krajobrazowych województwa,
- zasady przeciwdziałania fragmentacji przestrzeni przyrodniczej,
- kierunki wzmocnienia potencjału edukacyjnego i turystycznego,
- cele, kierunki i zasady racjonalnego gospodarowania wodami,
- zasady i kierunki zagospodarowania lasów,
- kierunki ochrony: powierzchni ziemi, obszarów występowania złóż kopalin, powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami, przed hałasem,
- ochrony i racjonalnego zagospodarowania dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków oraz krajobrazów kulturowych.

Cel 5 – dotyczy zwiększenia odporności struktury przestrzennej województwa na zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego i naturalne oraz zdolności obronnych i ochronnych województwa i realizowany będzie poprzez:

- zasady rozwoju systemów energetycznych,
- kierunki rozwoju systemów: elektroenergetycznego, gazowniczego, gazociągów przesyłowych, zaopatrzenia w ciepło i odnawialnych źródeł energii,
- kierunki i zasady zwiększenia poziomu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i przeciwdziałania skutkom suszy,
- kierunki ograniczania zagrożeń ruchami masowymi i osuwiskami ziemi,
- kierunki zabezpieczeń przed oddziaływaniem pól elektroenergetycznych,
- kierunki i wymogi zagospodarowania przestrzennego w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa, w tym m.in. tereny zamknięte i ich strefy ochronne oraz wymagania dotyczące sieci transportowej.

5) Realizacja ustaleń planu

Realizacja ustaleń planu nastąpi poprzez:

- zasady realizacji ustaleń planu,
- monitoring zmian w zagospodarowaniu przestrzennym województwa,
- rekomendacje i wnioski do administracji rządowej,
- rekomendacje i wnioski do polityk przestrzennych samorządów województw sąsiadujących.

6) Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Białegostoku i obszaru zewnętrznego

Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Białegostoku i obszaru zewnętrznego stanowi załącznik Nr 4 planu województwa podlaskiego i uszczegóławia jego ustalenia. Plan zawiera:

- najważniejsze wyzwania polityki przestrzennej w obszarze,
- wizję zagospodarowania obszaru w horyzoncie roku 2020,
- strukturę funkcjonalno – przestrzenną w horyzoncie roku 2020 plus,
- cel strategiczny i trzy cele szczegółowe polityki przestrzennej w obszarze dotyczące konkurencyjności, struktury przestrzennej i warunków życia,
- zasady i kierunki zagospodarowania przestrzennego realizujące cele polityki przestrzennej,
- zasady realizacji ustaleń planu.

Plan jest instrumentem polityki przestrzennej samorządu województwa uszczegóławiającym ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego dla MOFOWB.

Najważniejsze wyzwania polityki przestrzennej w MOFOWB to:

- niewystarczający poziom rozwoju funkcji metropolitalnych,
- niezadawalająca jeszcze jakość infrastruktury transportowej,
- legislacja skutkująca małą zwartością struktur zabudowy,
- zagrożenia środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Wizja zrównoważonego rozwoju zagospodarowania MOFOWB obejmuje:

- konkurencyjność funkcji metropolitalnych, tożsamości kulturowej i powiązań transportowych,
- model zrównoważonego rozwoju struktury przestrzennej.

Model rozwoju struktury funkcjonalno–przestrzennej zagospodarowania MOFOWB 2020+, tj. elementy z przypisanymi do nich zasadami i kierunkami realizacji celów polityki przestrzennej, w obszarach urbanizacji, ze strefami uzupełnień i rozwoju zabudowy stanowią:

- a) obszar centralny MOFOWB z funkcjami i strukturą przestrzenną sieci osadniczej m. Białegostoku – rdzenia obszaru z infrastrukturą funkcji regionalnych, metropolitalnych i miejskich w zabudowie śródmiejskiej, miejskiej i przedmieść oraz strefy podmiejskiej

Białegostoku z miastami i wsiami gminnymi, wsiami podmiejskimi z nierolniczą zabudową mieszkaniową i aktywności gospodarczej oraz wsiami z infrastrukturą rekreacji zbiorowej i letniskowej,

- b) obszar zewnętrzny MOFOWB z funkcjami i strukturą przestrzenną sieci osadniczej miasta Sokółki – z infrastrukturą funkcji ośrodka lokalnego powiatowego i standardowych miejskich oraz ośrodków gminnych oraz wsi z infrastrukturą funkcji standardowych i ponadstandardowych: edukacji, lecznictwa, opieki społecznej, obsługi turystyki i wypoczynku, przejść i obsługi ruchu transgranicznego oraz logistyki i gospodarki,
- c) obszary sieci ekologicznej, gospodarki wodnej, wiejskich i złóż kopalin, w tym:
 - regionalnej – obszarów węzłowych KSOCH i Natury 2000 oraz korytarzy ekologiczno–migracyjnych,
 - lokalnej – Białegostoku, strefy podmiejskiej i obszaru zewnętrznego MOFOWB,
 - gospodarki wodnej – GZWP „Pradolina Supraśli” i stref zasobowych ujęć,
 - obszarów wiejskich z pozostałą siecią osadniczą i rolno – leśnych,
- d) infrastruktura transportowa powiązań MOFOWB:
 - zewnętrznych realizowanych drogami krajowymi, w tym S8, S19 i wojewódzkimi, liniami kolejowymi, w tym E75 „Rail Baltica” i regionalnymi, szlakami rowerowymi oraz przez lotnisko lokalne „Krywlany”,
 - wewnętrznych realizowanych przez podstawowe układy uliczne miast i powiązania z drogami krajowymi i wojewódzkimi oraz między siedzibami gmin,
- e) infrastruktura systemów energetycznych, w tym:
 - elektroenergetyczne: źródła, sieci NN i WN, stacje,
 - gazownicze: gazociągi przesyłowe i dystrybucyjne oraz stacje redukcyjno–pomiarowe,
 - ciepłownicze w miastach: źródła i sieci,
 - OZE głównie na bazie energii słonecznej, biogazu i wiatru,
- f) infrastruktura ponadlokalnego systemu telekomunikacji, w tym: telefonii stacjonarnej i komórkowej, internetowej oraz urządzenia radiokomunikacji i teletransmisji,
- g) infrastruktura ponadlokalnych systemów gospodarki wodno–ściekowej i odpadami w obszarach m. Białegostoku i jego strefy podmiejskiej, z zasięgami obsługi,
- h) infrastruktura obronności i bezpieczeństwa państwa, w tym tereny zamknięte w Białymstoku i gm. Supraśl.

Cele polityki przestrzennej zagospodarowania MOFOWB to:

Cel 1 – Tworzenie warunków przestrzennych wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności lokalizacyjnej MOFOWB, w zakresie infrastruktury jego funkcji regionalnych i metropolitalnych oraz zewnętrznych powiązań transportowych i energetycznych, poprzez:

- a) zasady rozwoju infrastruktury funkcji regionalnych i metropolitalnych dotyczące:
 - rozwoju tej infrastruktury w całym obszarze centralnym MOFOWB,
 - zapewnienia na ten cel rezerw terenów, w tym i poperspektywicznych,
 - wyposażania zespołów obiektów w atrakcyjne przestrzenie publiczne,
 - dostosowywania infrastruktury do standardów UE,
 - wykorzystania terenów zdegradowanych atrakcyjnych lokalizacyjnie i eliminacji zagospodarowania dysharmonizującego,
- b) kierunki rozwoju infrastruktury funkcji metropolitalnych i regionalnych, w tym:
 - infrastruktury społecznej ujętej w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Podlaskiego na lata 2014 – 2020 z zakresu nauki i szkolnictwa wyższego, zdrowia i kultury,

- infrastruktury społecznej z zakresu jw. oraz sportu, rekreacji, obsługi turystyki – przedsięwzięć kontynuowanych lub pożądaných społecznie, a także infrastruktury technicznej dla rozwoju gospodarczej, wymagające środków budżetów samorządowych, państwa, RPO i ZIT,
- kluczowej dla województwa i MOFOWB infrastruktury transportowej – drogowej i kolejowej ujętej w Kontrakcie Terytorialnym jw. oraz Kierunkach Polityki Transportowej Województwa Podlaskiego,
- kluczowej infrastruktury energetycznej, w tym KSE na napięciu 400 kV i 110 kV oraz przesyłowego systemu gazowniczego.

Cel 2 – Kształtowanie wysokiej jakości struktury funkcjonalno–przestrzennej zagospodarowania MOFOWB – zrównoważonej o zwartej niskoemisyjnej, sprawnej bezpiecznej i efektywnej w funkcjonowaniu zabudowie, którego realizacja obejmuje:

- a) ochronę walorów i warunków funkcjonowania systemu przyrodniczego oraz gospodarki wodnej, leśnej i złożami kopalin w szczególności poprzez:
 - uwzględnianie dokumentów ochronnych sieci ekologicznej w polityce przestrzennej gmin,
 - uwzględnianie dokumentów ochrony przeciwpowodziowej i zarządzania ryzykiem powodziowym w polityce jw. oraz realizacja działań hydrotechnicznych zapewniających właściwe przepływy rzek, czystość wód i zwiększanie retencji,
 - prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej – zrównoważonej z promocją bioróżnorodności, w kompleksie promocyjnym Puszczy Knyszyńskiej oraz zalesieniami gruntów, zwłaszcza leśnego pasa Białegostoku,
 - ochronę planistyczną złóż kopalin pospolitych przed zagospodarowaniem kolizyjnym z przyszłą eksploatacją,
- b) kształtowanie struktury funkcjonalno – przestrzennej zabudowy sieci osadniczej obszaru centralnego MOFOWB, w szczególności poprzez:

w m. Białymstoku:

- kierunki kształtowania obszaru śródmiejskiego, w tym:
 - tworzenie wielkomiejskiego charakteru centrum, ze zwartą intensywną zabudową usługową i mieszkaniową oraz atrakcyjnymi przestrzeniami publicznymi, także zabytkowymi,
 - uzupełnianie zabudowy zespołów mieszkaniowych na terenach zdegradowanych i podnoszenie ich standardu usługowego,
 - zagospodarowanie śródmiejskiego odcinka rz. Białej,
 - przebudowa zespołu dworca PKS i PKP oraz ich otoczenia,
 - uzupełnienia i przebudowy podstawowego układu ulicznego, w tym obwodnicy śródmiejskiej i budowa nowych powiązań z zachodnią cz. miasta,
- kierunki kształtowania obszaru miejskiego, w tym:
 - uzupełnienia zespołów zabudowy mieszkaniowej i przemysłowo – składowej,
 - tworzenie Miasteczka Akademickiego poprzez integrację przestrzenną (zagospodarowanie parku leśnego) i wzbogacanie infrastruktury uczelni,
 - sukcesywne zagospodarowywanie dolin rzecznych,
 - uzupełnienia zabudowy ośrodków usługowych „miejsc centralnych”,
 - uzupełnienia i przebudowy ulic, m.in. „obwodnicy miejskiej” i wylotowych,
- kierunki kształtowania obszaru przedmieść, w tym:
 - rozwój zabudowy mieszkaniowej na kierunku północno – wschodnim, północnym i południowym miasta oraz ośrodków usług „miejsc centralnych” („bieguna południowego” i k. dworca Starosielce),

- rozwoju zabudowy produkcyjno – usługowej w SSSE w os. Dojlidy,
- rozwój usług regionalnych (np. hali sportowo – widowiskowej),
- modernizacja lotniska „Krywlany” do statusu lotniska lokalnego,
- przebudowy i budowy ulic pod kątem poprawy powiązań ze strukturą miasta i strefy podmiejskiej oraz obsługi rozwoju zabudowy,
- zasady kształtowania i wspierania uzupełnień i rozwoju zabudowy:
 - ośrodków koncentracji usług „miejsc centralnych”,
 - zespołów zabudowy usług publicznych regionalnych,
 - zespołów zabudowy mieszkaniowej i przemysłowo – składowej,
- zasady kształtowania kompozycji przestrzennej, w tym wysokości zabudowy, przestrzeni publicznych oraz reklam i informacji wizualnej,

w strefie podmiejskiej Białegostoku:

- zasady uzupełnień i rozwoju:
 - infrastruktury usług publicznych, uzdrowiskowej, turystyki i wypoczynku,
 - zabudowy mieszkaniowej i przemysłowo–składowej,
- zasady kształtowania kompozycji przestrzennej, w tym wysokości zabudowy, przestrzeni publicznych oraz reklam i informacji wizualnej.

c) kształtowanie struktury funkcjonalno – przestrzennej zabudowy sieci osadniczej obszaru zewnętrznego MOFOWB:

- m. Sokółki – ośrodka powiatowego, poprzez:
 - zasady uzupełnień i rozwoju struktury przestrzennej zabudowy miasta, realizującej jego funkcje standardowe i ponadstandardowe, w tym m.in.:
 - zapewnienie zwartości zabudowy i terenów dla inwestycji celu publicznego,
 - stosowanie rekomendowanych standardów urbanistycznych zabudowy oraz ustawowych bilansów potrzeb terenów budowlanych,
 - rozwoju infrastruktury publicznych funkcji kultury i rekreacji oraz gospodarki,
 - rewaloryzacja części zabudowy śródmiejskiej,
- ośrodków gminnych oraz innych wsi z infrastrukturą funkcji ponadstandardowych, poprzez:
 - zasady uzupełnień i rozwoju zabudowy funkcji standardowych i ponadstandardowych,
 - kierunki wspierania uzupełnień i rozwoju infrastruktury usług publicznych i turystyki oraz przestrzeni publicznych,
 - obszarów rolno–leśnych i osadnictwa wiejskiego, poprzez:
 - kształtowanie struktur wielofunkcyjnych zabudowy,
 - poprawę warunków zamieszkiwania,
 - rozwój infrastruktury obsługi rekreacji i turystyki,
 - ochronę i poprawę jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
 - rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego i otoczenia rolnictwa,

d) zasady ochrony konserwatorskiej obszarów i obiektów uznanych za zabytki, dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego MOFOWB, realizowane poprzez:

- stosowne ustalenia ochronne dokumentów polityki przestrzennej gmin,
- sporządzenie studiów krajobrazu kulturowego do celów rewitalizacji,
- ochronę wszystkich komponentów priorytetowych krajobrazów kulturowych ustalonych w ustawowym audycie krajobrazowym
- wdrażanie zasad zagospodarowania zabytkowych układów urbanistyki i ruralistki,

- wdrażanie zasad ochrony zabytkowych obiektów architektury, budownictwa i zespołów budowlanych oraz inżynierii,
 - zasady ochrony zabytków archeologicznych,
 - zasady ochrony dóbr kultury współczesnej,
- e) kierunki modernizacji i rozwoju infrastruktury transportowej MOFOWB, w tym:
- kształtowanie sprawnego podstawowego układu uliczno–drogowego Białegostoku: obwodnicy śródmiejskiej i miejskiej, ulic łączących obwodnice oraz doprowadzających ruch do dróg krajowych, dwupoziomowych skrzyżowań z liniami kolejowymi, systemu parkingowego, infrastruktury transportu zbiorowego,
 - poprawę jakości dróg powiatowych między ośrodkami gminnymi oraz ich powiązań z drogami krajowymi i wojewódzkimi, z priorytetem strefy podmiejskiej,
 - rozwój infrastruktury kolejowej, m.in. pod kątem zwiększenia jej wykorzystania dla przewozów pasażerskich w MOFOWB oraz modernizację i ew. rozbudowy dworców w Białymstoku, Łapach i Sokółce,
 - rozwój infrastruktury ruchu rowerowego – tras i towarzyszącej, powiązanej z atrakcyjnymi miejscami rekreacji,
- f) kierunki modernizacji i rozwoju infrastruktury energetycznej MOFOWB, w tym:
- inwestycje rozwojowe systemu elektroenergetycznego – linie 110 kV łączące stacje 110 kV z GPZ Narew oraz stacje między sobą,
 - inwestycje rozwojowe systemu gazowniczego w zakresie sieci dystrybucyjnych,
 - inwestycje infrastruktury energetyki ciepłej – zwiększające efektywność wytwarzania energii w układach kogeneracji, dostosowujące moc źródeł i sieci do potrzeb odbiorców oraz zmniejszające straty przesyłu,
 - inwestycje rozwojowe infrastruktury OZE głównie z biomasy, biogazu i słonecznej (min. 1 biogazownia w gminie) i elektrycznych sieci służących odbiorowi energii.
- g) kierunki i wymogi w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa w MOFOWB, dotyczące wymogów w stosunku do terenów zamkniętych MON i ich stref ochronnych oraz inne dot. zagospodarowania określone w ustaleniach tekstu planu województwa.

Cel 3 – Wzrost jakości i atrakcyjności warunków życia mieszkańców MOFOWB - będzie realizowany przez szereg działań celu 1-go i 2-go, a także poprzez:

- zapewnienie dobrej dostępności podstawowych usług publicznych,
- poprawę dostępności i jakości zasobów mieszkaniowych,
- zapewnienie wysokiej jakości środowiska zamieszkiwania,
- zwiększenie atrakcyjności spędzania czasu wolnego,
- podniesienie atrakcyjności przestrzeni publicznych,
- zapewnienie sprawnego i łatwo dostępnego transportu publicznego,
- dobrą dostępność rozwiniętego rynku pracy.

2.3. Powiązania projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego z innymi dokumentami

W projekcie planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego uwzględniono opracowania planistyczne, które zostały przygotowane przez instytucje międzynarodowe, w tym wspólnotowe (Unii Europejskiej, porozumienia międzynarodowe) i krajowe, w tym organa rządowe oraz samorządowe szczebla regionalnego i lokalnego (strategie, koncepcje, programy, studia, projekty) zarówno o charakterze kompleksowym, jak również odnoszące się do określonych zagadnień sektorowych.

Do podstawowych dokumentów, które miały wpływ na formułowanie ustaleń planu województwa podlaskiego należały:

2.3.1. Dokumenty Unii Europejskiej

EUROPA 2020

EUROPA 2020 to strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Jednymi z celów strategii są ograniczenie emisji dwutlenku węgla oraz zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym jej zużyciu oraz efektywności jej wykorzystania.

Cele i priorytety tej strategii za pośrednictwem strategii, koncepcji i polityk rządowych oraz samorządu województwa znalazły odzwierciedlenie w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, w zakresie stosownym do jego problematyki.

Agenda Terytorialna Unii Europejskiej

Fundamentem Agendy Terytorialnej są trzy główne cele Europejskiej Perspektywy Rozwoju Przestrzennego:

- rozwój zrównoważonego policentrycznego systemu urbanistycznego miast oraz nowego partnerstwa pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi,
- zapewnienie równego dostępu do infrastruktury i wiedzy,
- zrównoważony rozwój i rozsądne zarządzanie oraz ochrona środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturalnego.

Agenda Terytorialna UE formułuje sześć priorytetów na rzecz spójności terytorialnej, w tym:

- wspieranie idei transeuropejskiego zarządzania ryzykiem uwzględniające zmiany klimatyczne, w zakresie opracowania zintegrowanych strategii zapobiegania skutkom klęsk żywiołowych, obniżenia i łagodzenia skutków emisji gazów cieplarnianych oraz transgranicznych – ochrony przed powodzią, suszą i pustynnieniem,
- wzmocnienie struktur ekologicznych oraz zasobów kulturalnych, jako wartości dodanej do rozwoju, w tym sieci obszarów o cennych walorach przyrodniczych i kulturowych, w celu stworzenia zintegrowanej i zrównoważonej transeuropejskiej struktury obszarów zielonych z odpowiednimi korytarzami i strefami łączącymi chronione miejsca z pozostałymi obszarami o znaczeniu europejskim i krajowym.

Priorytety „Agendy Terytorialnej UE” transponowane do krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych, koncepcyjnych, polityk i programowych znalazły pośrednie odniesienie w planie województwa.

Karta Lipska na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich

Karta zaleca zintegrowane podejście do polityki rozwoju miejskiego. W karcie podkreślono unikalne wartości kulturowe i architektoniczne miast i ich wyjątkową rolę w integracji społecznej i rozwoju gospodarczym. Zaleca się, by miasta europejskie rozważyły opracowanie programów zintegrowanego rozwoju ukierunkowanego na:

- identyfikację mocnych i słabych stron miast i ich dzielnic,
- określenie spójnych celów rozwoju i wizje rozwoju miast,
- koordynację różnych planów i strategii i promowanie rozwoju równomiernego,
- osiągnięcie równorzędnego partnerstwa pomiędzy miastami a obszarami wiejskimi oraz pomiędzy małymi, średnimi i dużymi miastami, zwłaszcza w aglomeracjach.

Zalecenia Karty Lipskiej zostały w stosownym zakresie i formie uwzględnione w zasadach rozwoju miast w części zasad i kierunków zagospodarowania dotyczącej rozwoju sieci osadniczej.

2.3.2. Krajowe dokumenty rządowe

Strategia rozwoju kraju 2020

Strategia ta jest najważniejszym dokumentem w perspektywie średniookresowej określającym cele strategiczne rozwoju kraju do 2020 r. Odnosząc się do kluczowych decyzji zawartych w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju – Polska 2030. ŚSRK uwzględniając ocenę rezultatów dotychczasowych działań przedstawia scenariusz rozwoju, wytycza obszary koncentracji głównych działań usuwających bariery i „wąskie gardła” rozwoju. Integruje ona wokół celów strategicznych wszystkie podmioty publiczne w wymiarze terytorialnym działań, dla lepszego wykorzystania potencjałów regionalnych. ŚSRK stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych i zawiera szereg zadań związanych z gospodarką przestrzenną.

Jednym z celów strategicznych jest: Efektywność energetyczna i poprawa stanu środowiska, a w tym:

Kierunek priorytetowy - Regionalne gospodarowanie zasobami, m.in. poprzez:

- wprowadzenie zintegrowanego systemu ochrony i zarządzania zasobami przyrodniczymi na bazie kompleksowej inwentaryzacji oraz jego integracja z planami zagospodarowania przestrzennego,
- tworzenie warunków ochrony korytarzy ekologicznych, w tym tworzenie tzw. zielonej infrastruktury na terenach poza systemem Natura 2000,
- przywrócenie i utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków,
- ujęcie krajowych zasobów strategicznych w planach zagospodarowania przestrzennego,
- ustanowienie obszarów ochronnych dla głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochronnych ujęć wód podziemnych,
- przyrodnicza rewaloryzacja niekorzystnie przekształconych ekosystemów,
- zmniejszenie wodochłonności gospodarki i realizacja Dyrektywy Wodnej UE.

Kierunek priorytetowy - Poprawa efektywności energetycznej, m.in. poprzez:

- modernizację regionalnej i lokalnej infrastruktury przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej (w tym umożliwiającą wykorzystanie energii z OZE),
- zastosowanie dostępnych i sprawdzonych technologii termomodernizacji.

Kierunek priorytetowy - Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii, m.in. poprzez:

- zwiększenie wykorzystania OZE (inwentaryzacja i wybór lokalizacji kluczowych),
- rozwój energetycznych projektów infrastrukturalnych, istotnych dla wzmocnienia bezpieczeństwa dostaw surowców energetycznych, w tym m.in. budowa rurociągu Odessa – Brody – Płock.

Kierunek priorytetowy - Poprawa stanu środowiska, m.in. poprzez:

- zapewnienie skutecznego i efektywnego oczyszczania ścieków we wszystkich aglomeracjach liczących powyżej 2000 RLM,
- wdrożenie nowoczesnego systemu gospodarowania odpadami oraz budowę instalacji do odzysku, recyklingu i utylizacji odpadów,
- określenie sposobów eliminowania konfliktów przyrodniczo-przestrzennych i barier dla zrównoważonego rozwoju oraz ich minimalizowanie.

Kierunek priorytetowy - Adaptacja do zmian klimatu, m.in. poprzez:

- realizację działań przeciwpowodziowych (infrastrukturalnych i monitorujących),
- uwzględnienie w planowaniu przestrzennym rzeczywistych obszarów zalewowych,
- standardy budowlane zmniejszające straty towarzyszące klęskom żywiołowym.

Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010 – 2020 – regiony, miasta, obszary wiejskie

Strategia określa wizję rozwoju regionalnego Polski do 2020 r., cele polityki regionalnej i kierunki działań w ich ramach. Głównymi celami polityki regionalnej są:

Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów z kierunkami działań w tym m.in:

1) Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne wymagać będą w szczególności:

- modernizacji i rozbudowy regionalnej i lokalnej infrastruktury przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej,
- zwiększania termomodernizacji i zmniejszania energochłonności gospodarki,
- rozwijania pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych,
- przeciwdziałania i zapobiegania zagrożeniom i katastrofom naturalnym, w tym powodziom, suszom, poprzez dywersyfikację źródeł energii, poprzez renaturyzację cieków wodnych, rozwój systemów małej retencji, budowę innych niezbędnych obiektów gospodarki wodnej, przeciwdziałania erozji gleb.

2) Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego, na rzecz którego polityka regionalna będzie:

- sprzyjać ochronie środowiska przyrodniczego oraz jego racjonalnemu wykorzystaniu dla potrzeb społecznych, gospodarczych, w tym turystycznych,
- zachowywać i rozwijać oraz udostępniać zasoby kulturowe regionów.

Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych.

Cele, kierunki i działania Strategii do 2020 r. zostały uwzględnione w planie stosownie, zwłaszcza w częściach dotyczących zasad rozwoju sieci osadniczej, rozwoju sfery społeczno-gospodarczej i regionalnej infrastruktury technicznej i transportowej.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Przyjęta Uchwałą Nr 239/2011 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 roku „Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030” (KPZK) jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym określającym uwarunkowania rozwoju polskiej przestrzeni oraz cele i kierunki polityki zagospodarowania przestrzennego kraju w perspektywie najbliższych dwudziestu lat.

Koncepcja wskazuje sposób realizacji wizji przestrzennego zagospodarowania kraju i celów rozwoju kraju w odniesieniu do terytorium, działając na główne elementy jego zagospodarowania i zapewniając koordynację elementów sektorowych. Łączy ona i koordynuje działania podejmowane na poziomie krajowym z działaniami na poziomie regionalnym i lokalnym. Jest ona instrumentem realizacji długookresowej strategii rozwoju kraju.

Zgodnie z art. 41 ust. 1 pkt 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, projekt planu zagospodarowania przestrzennego województwa przedstawia się ministrowi właściwemu ds. budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej w celu stwierdzenia jego zgodności z KPZK i programami rządowymi sporządzonymi przez ministrów i centralne organy administracji rządowej.

2.3.3. Dokumenty strategiczne i programowe samorządu województwa

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2030

Strategia ta przyjęta uchwałą Nr XXXI/374/13 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 9 września 2013 r. zawiera cele strategiczne i operacyjne oraz obszary strategiczne

interwencji i kluczowe zagadnienia ponadregionalne, z których część odnosi się do polityki przestrzennej samorządu województwa i wymaga uwzględnienia w planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego.

Cele strategii wymagające uwzględnienia w w/w planie to w szczególności:

Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka, w ramach którego istotne dla polityki przestrzennej są:

- 1) cel operacyjny: Rozwój kompetencji do pracy i wsparcia aktywności zawodowej mieszkańców regionu realizowany w szczególności poprzez inwestycje w wysokiej jakości system edukacji, dopasowany do potrzeb gospodarczych i społecznych,
- 2) cel operacyjny: Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych, realizowane w szczególności poprzez:
 - zdecentralizowaną produkcję energii ze źródeł odnawialnych (OZE),
 - ekoinnowacje służące efektywnemu korzystaniu z zasobów naturalnych,
 - przedsięwzięcia związane z „zieloną gospodarką”, w tym z ICT,
- 3) cel operacyjny: Nowoczesna infrastruktura sieciowa, realizowany w szczególności poprzez:
 - zapewnienie powszechnej dostępności do internetu,
 - rozbudowę i modernizację infrastruktury energetycznej sieci przesyłowej i dystrybucyjnej, w tym energetyki ze źródeł odnawialnych,
 - rozwój inteligentnych systemów przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej,
 - rozwój sieci gazowej, a w szczególności systemu przesyłowego.

Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe, w ramach którego istotne dla polityki przestrzennej są:

- 1) cel operacyjny 2.2. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej województwa, poprzez między innymi zapewnienie dostępności terenów inwestycyjnych,
- 2) cel operacyjny 2.3. Rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej, poprzez wdrożenie wspólnego planowania strategicznego i przestrzennego w obszarach przygranicznych, mogącego dotyczyć w szczególności:
 - współpracy gospodarczej, naukowej i kulturalnej,
 - ułatwień w przekraczaniu granicy państwowej,
 - budowy infrastruktury technicznej zapewniającej spójność obszarów przygranicznych oraz kluczowej transportowej poprawiającej dostępność w relacjach międzynarodowych,
- 3) cel operacyjny 2.5. Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu – drogowej, kolejowej i lotniczej decydującej o jego atrakcyjności inwestycyjnej, w tym turystycznej, poprzez:
 - połączenie z krajowymi i międzynarodowymi ośrodkami wzrostu,
 - poprawę dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu,
 - budowę lotniska regionalnego stosownego do potrzeb i możliwości regionu,
 - poprawę jakości połączeń kolejowych z Białorusią, Litwą i Rosją,
 - działania na rzecz optymalizacji i integracji systemów transportowych,
 - rozbudowę „inteligentnych” systemów transportowych,
 - stworzenie dogodnych warunków do budowy i rozbudowy terminali przeladunkowych i przesiadkowych dla różnych form transportu,
 - dążenie do tworzenia intermodalnego pasażerskiego transportu publicznego w aglomeracji białostockiej i innych miastach.

Cel strategiczny 3. Jakość życia, w ramach którego szczególnie istotne dla polityki przestrzennej województwa są:

- 1) cel operacyjny: Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych, między innymi poprzez:
 - rozwój infrastruktury usług opiekuńczych, opieki długookresowej i czasu wolnego,
 - rozwój systemu kształcenia ustawicznego,
- 2) cel operacyjny: Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego, realizowana poprzez:
 - włączenie potencjału Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku do zapewnienia wysokiej jakości usług w regionie, zwłaszcza z zakresu chorób cywilizacyjnych oraz mających największy wpływ na aktywność zawodową,
 - wykorzystanie w pełni posiadanych walorów środowiskowych do rozwoju lecznictwa sanatoryjnego i rehabilitacyjnego,
- 3) cel operacyjny: Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami, realizowane w szczególności poprzez:
 - racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska,
 - ochronę krajobrazu w ramach planowania zagospodarowania przestrzennego,
 - jak najlepsze oczyszczanie ścieków komunalnych i przemysłowych,
 - jak najskuteczniejszą ochronę głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych i powierzchniowych,
 - dążenie do utrzymania niezbędnej ilości zasobów wody oraz eliminowanie wszelkich zagrożeń związanych z jej deficytem lub nadmiarem,
 - wspieranie inwestycji związanych z systemami scentralizowanymi gospodarki wodno – ściekowej i gospodarki odpadami ściekowymi,
 - promowanie rozwoju indywidualnych systemów oczyszczania ścieków na terenach o zabudowie rozproszonej,
 - ograniczanie emisji zanieczyszczeń powietrza z energetyki i transportu drogowego oraz rozpowszechnianie technologii zwiększających efektywność produkcji i wykorzystania energii,
 - odchodzenie od systemu składowania odpadów do systemu przetwarzania i odzysku surowców oraz energetycznego wykorzystania odpadów,
 - wspieranie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i mieszkalnych oraz zwiększenia efektywności infrastruktury publicznej.

Obszary strategicznej interwencji – do uwzględnienia w planie zagospodarowania przestrzennego województwa:

- 1) Białystok i jego obszar funkcjonalny – biegun wzrostu oddziałujący na cały region, wymagający w szczególności:
 - umocnienia pozycji w Polsce Wschodniej i w relacjach międzynarodowych,
 - zacieśnienie współpracy Białegostoku z gminami otoczenia,
 - integracji planistycznej obszaru funkcjonalnego,
 - wsparcia rozwoju funkcji metropolitalnych o charakterze: gospodarczym, naukowym, społecznym oraz innych publicznych wyższego rzędu, w tym kulturalnych, a także turystycznych i symbolicznych,
 - rozwoju usług zorientowanych na wschodnich sąsiadów i srebrną gospodarkę.
- 2) Subregionalne ośrodki wzrostu – miasta Łomża i Suwałki, były wojewódzkie, o wykształconym zasięgu swego oddziaływania, będące ważnymi centrami rozwoju w przestrzeni społeczno-gospodarczej województwa, wymagające w szczególności:

- pobudzania przedsiębiorczości i wzmacniania atrakcyjności inwestycyjnej,
- wspierania rozwoju ponadlokalnych usług publicznych,
- wykształcenia indywidualnych specjalizacji, opartych o endogenne potencjały.

Pretendentem do miana ośrodka subregionalnego jest także Bielsk Podlaski, wyróżniający się wysoką dynamiką rozwoju.

- 3) Miasta powiatowe – wobec problemów wyludnienia się oraz silnej konkurencji zewnętrznej muszą być wspierane szeroką paletą instrumentów, szczególnie w zakresie ich roli jako węzłów gospodarczych, edukacyjnych i usługowych, także dla społeczności gmin sąsiadujących. Muszą one być dobrze skomunikowane zarówno z Białymstokiem, jak i wewnątrz powiatów oraz przyjazne rozwojowi przedsiębiorczości.
- 4) Obszary wiejskie – gminy wiejskie oraz miejsko – wiejskie, w których główne miasto liczy mniej niż 5 000 mieszkańców, o bardzo zróżnicowanych funkcjach, od typowo rolniczych, poprzez turystyczne do podmiejskich mieszkaniowych, wymagające:
 - wsparcia jakości kapitału ludzkiego, od przedszkola po kształcenie ustawiczne,
 - tworzenia warunków dla rozwoju energetyki na bazie źródeł odnawialnych,
 - poprawy dostępności komunikacyjnej do ośrodków powiatowych i rozwoju infrastruktury technicznej, w tym teleinformatycznej.
- 5) Obszar przygraniczny wymagający działań ukierunkowanych na:
 - przewyższanie niedogodności położenia gmin w strefie granicy zewnętrznej Unii Europejskiej (od słabości infrastrukturalnych po ograniczone możliwości kooperacji transgranicznej),
 - przyszłościową specjalizację w zakresie współpracy ze wschodem,
 - współpracę z krajami sąsiadującymi w zakresie: nauki, edukacji i kultury,
 - przewyższanie barier infrastrukturalnych oraz rozwój wymiany gospodarczej i turystycznej na kierunku wschodnim.
- 6) Gminy, których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000, wymagający koncentracji uwagi na obszarach objętych ochroną prawną, dla których strategicznymi wyzwaniem będą:
 - wzrost jakości życia i dostępności usług, tam gdzie oferta turystyczna i uwarunkowania prawne nie dają możliwości realizacji wszelkich inwestycji,
 - wykorzystanie „zieloności” regionu i jego potencjału w dziedzinie turystyki kwalifikowanej i ekoturystyki a terenów Natury 2000 jako wizytówki województwa,
 - oparcie rozwoju na wpływach z turystyki, przedsiębiorczości ukierunkowanej ponadlokalnie oraz relatywnie wysokiej dostępności usług publicznych.

Szczególnie traktowane będą kierunki interwencji, takie jak: poprawa jakości środowiska, trwała ochrona zasobów przyrodniczych i wartości krajobrazowych oraz odtwarzanie i renaturalizacja ekosystemów zdegradowanych. W działalności rolniczej akcent położony zostanie na produkcję tradycyjną, rolnictwo ekologiczne i produkcję żywności wysokiej jakości.

Kluczowe zagadnienia ponadregionalne – obszary tematyczne, które powinny być w polu zainteresowań władz wojewódzkich:

- 1) współpraca z województwem mazowieckim dotyczyć powinna między innymi:
 - partnerstwa instytucji i podmiotów ze stolicy w realizacji gospodarczych przedsięwzięć innowacyjnych opartych na wiedzy,
 - poprawa połączeń komunikacyjnych drogowych i kolejowych,
 - współpraca Ostrołeki z Łomżą a Siedlec z Bielskiem Podlaskim w zakresie produkcji artykułów rolno – spożywczych, tworzenia klastrów ponadregionalnych i wspólnych produktów turystycznych,

- 2) relacje z województwem warmińsko – mazurskim powinny zmierzać do:
- pogłębienia kooperacji społeczno–gospodarczej nad produktami turystycznymi z ewentualnym partnerstwem zainteresowanych sąsiadów zagranicznych,
 - poprawy powiązań komunikacyjnych istotnych np. w zakresie nawiązywania współpracy w zakresie produkcji mleczarskiej czy budowy jachtów,
- 3) wspólne interesy z województwem lubelskim dotyczyć mogą:
- poprawy powiązań komunikacyjnych drogowych i kolejowych pomiędzy stolicami województw i rozwoju współpracy gospodarczej,
 - realizacji działań w relacjach z partnerami z Ukrainy i z Białorusi poprzez współpracę uczelni Białegostoku i Lublina,
- 4) bezpośrednie sąsiedztwo Białorusi, Litwy i Federacji Rosyjskiej tworzy płaszczyznę współpracy głównie o charakterze społeczno–kulturalnym w mniejszym stopniu gospodarczym, w tym z Białorusią na rzecz wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO Kanału Augustowskiego.

3. INFORMACJA O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Prognoza oddziaływania na środowisko stanowi integralną część planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego i została sporządzona w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 353).

Informacje zawarte w niniejszej prognozie opracowane zostały stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości analizowanego dokumentu.

Metodyka prognozy zastosowana w niniejszym opracowaniu wynikała z następujących uwarunkowań:

- zakresu prognozy, która określona jest w art. 51 ust. 2 ww. ustawy,
- charakteru ustaleń projektu planu i jego skali.

W opracowaniu prognozy posłużono się metodą opisową i porównawczą polegającymi na analizie prawdopodobnych skutków oddziaływania na środowisko, jakie mogą wystąpić w przypadku realizacji ustaleń projektu planu. Sposób opracowania prognozy został podporządkowany metodologii właściwej dla planowania strategicznego.

Pierwszym etapem prac nad prognozą oddziaływania na środowisko było rozpoznanie dostępnych materiałów i dokumentów planistycznych, programów i studiów, publikacji naukowych, aktów prawa krajowego i międzynarodowego, w tym unijnych,

Źródłem informacji były dane i opracowania instytucji regionalnych związanych z działalnością w zakresie ochrony środowiska (np. Urząd Marszałkowski, WIOŚ, RZGW, RDOŚ, RDLP, GDDKiA, materiały własne PBPP). Przy rozpoznaniu stanu środowiska przyrodniczego wykorzystano „Opracowanie ekofizjograficzne do planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego” sporządzone w Podlaskim Biurze Planowania Przestrzennego w Białymstoku. Wykaz wykorzystanych materiałów i publikacji podano w części końcowej opracowania.

Wnioski wynikające z uwarunkowań środowiska przyrodniczego województwa podlaskiego stanowiły przesłanki przy konstruowaniu ustaleń projektu planu. Należy zaznaczyć, że prognoza była tworzona przy współpracy z zespołem autorskim projektu planu, a prace przebiegały równolegle z koniecznym przesunięciem czasowym wynikającym z trybu opracowania obu dokumentów. Zgodnie z zapisami ustawowymi prognoza oddziaływania na środowisko wraz z projektem planu poddana zostanie procesowi uzgadniania i opiniowania.

Wskazane w prognozie kolizje, jakie tworzą kierunki zagospodarowania przestrzennego z obszarami chronionymi, posłużyły do zweryfikowania rozwiązań planistycznych oraz określenia zasad warunkujących realizację poszczególnych przedsięwzięć.

Do najważniejszych kryteriów zastosowanych przy ocenie znaczenia i określenia rozwiązań minimalizujących negatywne oddziaływania na środowisko należały:

- ponadlokalny charakter i zasięg oddziaływania,
- znaczące oddziaływanie, które prowadzi do przekroczenia norm i obowiązujących standardów środowiska,

- oddziaływanie na obszary wymagające szczególnej ochrony ze względu na dużą wrażliwość i małą odporność na antropopresję oraz na obszary ochrony przyrody i korytarze ekologiczne.

W prognozie analizie poddano przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko zawarte w projekcie planu województwa. Do identyfikacji ustaleń planu znacząco oddziałujących na środowisko wykorzystano Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 71).

W procedurze rozpatrywania oddziaływań ustaleń planu uwzględniono wszystkie komponenty środowiska: powierzchnię ziemi, budowę geologiczną i zasoby naturalne, pokrywę glebową, wody powierzchniowe i podziemne, szatę roślinną, siedliska przyrodnicze, świat zwierząt, powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny, klimat, krajobraz naturalny oraz dobra materialne i zabytki, a przede wszystkim na ludzi.

Przeprowadzono wstępną identyfikację obszarów negatywnego oddziaływania ustaleń planu na środowisko, ludzi, dobra materialne i zabytki, która pozwoliła wyodrębnić najważniejsze obszary potencjalnego występowania kolizji i konfliktów pomiędzy rozwojem proponowanym w projekcie planu, a wymaganiami zrównoważonego rozwoju, w tym ochrony środowiska przyrodniczego.

W następnym etapie prac zbadano występowanie zależności pomiędzy zaproponowanymi przez zespół wykonujący prognozę kryteriami, a proponowanymi w projekcie planu kierunkami działań służących przekształcaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa i związanymi z nimi procesami przyrodniczymi, społecznymi i gospodarczymi.

Oceniono również istniejące zależności w odniesieniu do charakteru i rodzaju oddziaływania: pozytywne lub negatywne, bezpośrednie lub pośrednie, skumulowane, krótkotrwałe lub długotrwałe, stałe lub chwilowe). Dokonano opisu istotnych oddziaływań oraz zaproponowano wnioski i rekomendacje służące doskonaleniu rozwiązań planistycznych w projekcie planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego.

4. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU PLANU WOJEWÓDZTWA ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Zgodnie z art. 45 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym plan województwa podlega okresowej ocenie, a Zarząd Województwa, co najmniej raz w czasie kadencji sejmiku, dokonuje przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, opracowuje raport o jego stanie oraz sporządza ocenę realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Wyniki tego przeglądu oraz raport po zaopiniowaniu przez wojewódzką komisję urbanistyczno-architektoniczną jest przedstawiany sejmikowi województwa.

W celu dokonania prawidłowej oceny i weryfikacji ustaleń planu województwa niezbędne jest stworzenie systemu monitoringu pozwalającego na śledzenie realizacji celów, kierunków i zadań zawartych w sporządzanym dokumencie. Monitoring przestrzeni umożliwi diagnozowanie stanu zagospodarowania przestrzennego, określenie stopnia realizacji podstawowych założeń programowo-przestrzennych planu, propozycji korekt zapisów w planie oraz wytycznych do określenia inwestycji celu publicznego.

Monitoring realizacji założeń planu województwa powinien stanowić jeden z elementów szerszego systemu monitoringu rozwoju regionalnego, uwzględniającego zagadnienia monitoringu strategii rozwoju województwa, programów operacyjnych oraz innych wojewódzkich polityk, strategii, planów i programów branżowych. Oznacza to, że powinien być skonstruowany jako element zintegrowanego systemu monitoringu stanu przestrzeni w województwie podlaskim.

Źródłami informacji do monitoringu mogą być w szczególności:

- materiały organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego odpowiedzialnych za realizację poszczególnych segmentów zagospodarowania przestrzennego,
- Podlaski System Informacji Przestrzennej,
- Regionalne Obserwatorium Terytorialne,
- wyniki ankiet przeprowadzonych wśród powiatowych i gminnych jednostek samorządu terytorialnego, zwłaszcza w zakresie danych nie objętych statystyką państwową,
- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
- inne publikacje, w tym z geoportali internetowych, a potencjalnie z programu Globalnego Monitoringu Środowiska i Bezpieczeństwa (GMES), prowadzonego przez Europejską Agencję Kosmiczną i Komisję Europejską.

Przedmiot monitoringu stanowią stany i zmiany zagospodarowania przestrzennego oraz społeczno-gospodarcze, będące wynikiem realizacji poszczególnych celów polityki przestrzennej województwa i kraju, w tym w szczególności określone rodzajami wskaźników, które mają charakter ramowy – pożądany i mogą być ograniczone w przypadku braku możliwości pozyskania danych.

Cel 1 – Zwiększenie konkurencyjności miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków – wojewódzkiego Białegostoku, subregionalnych Łomży i Suwałk oraz powiatowych w zakresie jakości: infrastruktury funkcji publicznych ponadlokalnych, potencjału gospodarczego, powiązań funkcjonalnych zewnętrznych i struktur przestrzennych zagospodarowania. Realizacja celu monitorowana będzie przez grupy wskaźników obrazujących stosunki demograficzne, warunki i jakość życia mieszkańców, stopień wyposażenia w elementy infrastruktury społecznej, transportowej i technicznej w obszarach.

Cel 2 – Wzmocnienia spójności województwa w procesie równoważonego terytorialnego rozwoju i modernizacji zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich z wykorzystaniem potencjału wewnętrznego, specjalizacji regionalnej i położenia przygranicznego. Realizacja celu monitorowana będzie za pomocą wskaźników charakteryzujących strukturę demograficzną miast powiatowych i obszarów wiejskich, infrastrukturę społeczną miast powiatowych i obszarów wiejskich, infrastrukturę gospodarczą nierolniczą i rynek pracy miast powiatowych i obszarów wiejskich, infrastrukturę rolniczą przestrzeń produkcyjną i produkcję rolną obszarów wiejskich, dostępność i infrastrukturę transportową obszarów wiejskich i miast powiatowych oraz infrastrukturę techniczną miast powiatowych i obszarów wiejskich.

Cel 3 – Poprawa dostępności terytorialnej zewnętrznej i wewnętrznej województwa podlaskiego oraz zmniejszenie kosztów środowiskowych transportu poprzez rozwój infrastruktury transportowej, telekomunikacyjnej i teleinformatycznej. Cel ten będzie monitorowany przy pomocy mierników określających stan ilościowy i jakościowy sieci dróg, linii kolejowych, obiektów obsługi komunikacyjnej, przejść granicznych i wielkości ruchu transgranicznego oraz sieci telefonii telekomunikacyjnej i teleinformatycznej.

Cel 4 – Osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska województwa, w tym sieci ekologicznej, dziedzictwa kulturowego i walorów krajobrazowych oraz regionalne użytkowanie ich zasobów proponuje się monitorować poprzez następujące grupy wskaźników:

Ochrona przyrody województwa

1. Powierzchnia i ilość obszarów przyrodniczych prawnie chronionych, w tym:
 - ogółem i udział w powierzchni województwa,
 - parków narodowych i rezerwatów,
 - parków krajobrazowych,
 - obszarów chronionego krajobrazu,
 - użytków ekologicznych,
 - obszarów sieci Natura 2000,
 - korytarzy ekologicznych.
2. Ilość i powierzchnia planów ochrony:
 - parków narodowych i rezerwatów,
 - parków krajobrazowych,
 - parków narodowych lub krajobrazowych z uwzględnioną ochroną położonych w nich obszarów Natury 2000.
3. Ilość i powierzchnia obszarów sieci Natura 2000 objętych planami zadań ochronnych.
4. Powierzchnia terenów zieleni w miastach oraz ich ochrona, w tym:
 - parków i zieleńców, w tym nowych,
 - zieleni pozostałej,
 - sieci ekologicznej objętej planami miejscowymi w miastach.

Środowisko województwa

1. Ocena jakości wód powierzchniowych:
 - stanu ekologicznego i chemicznego,
 - przydatności do bytowania ryb,
 - przydatności do zaopatrzenia ludności w wodę do picia,
 - spełnienia wymagań w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację.
2. Ocena jakości wód podziemnych pod względem chemicznym i ilości głównych zbiorników wód podziemnych objętych ochroną prawną.

3. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, w tym w obszarach funkcjonalnych wiejskich.
4. Ścieki komunalne oczyszczane oraz ludność korzystająca z oczyszczalni, w tym w obszarach miejskich i wiejskich.
5. Długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, ilość nowych przyłączy oraz zużycie wody na mieszkańca województwa, w tym w obszarach funkcjonalnych miejskich.
6. Powierzchnia i ilość zrealizowanych lub zmodernizowanych zbiorników retencyjnych.
7. Powierzchnia gruntów leśnych i jej zmiany z podziałem wg własności, w tym grunty nieleśne przeznaczone do zalesienia.
8. Powierzchnia gruntów zalesionych nie stanowiących własności Skarbu Państwa.
9. Ilość zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza według powiatów, zanieczyszczeń pyłowych i gazowych oraz redukcji wytworzonych zanieczyszczeń.
10. Emisja zanieczyszczeń powietrza oraz zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji w zakładach szczególnie uciążliwych, w tym % redukcji z podziałem na pyłowe i gazowe.
11. Ilość odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych oraz powierzchnia i ilość składowisk odpadów komunalnych, w tym w miastach na prawach powiatu.
12. Odpady komunalne, w tym zebrane, zdeponowane na składowiskach, unieszkodliwione biologicznie, unieszkodliwione w procesach biologiczno–mechanicznego przetwarzania, wysegregowane ze zmieszanych, wyselekcjonowane, w tym zmiany, w tym ewentualnie % odzysku.
13. Wielkość i miejsca przekroczeń długookresowych poziomów hałasu dla pory dnia i nocy w punktach pomiaru na drogach krajowych.
14. Wielkość przekroczeń krótkotrwałych poziomów hałasu dla pory dnia w punktach jw.
15. Wielkość przekroczeń krótkotrwałych poziomów hałasu dla pory nocy w punktach jw.
16. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej wg źródeł finansowania w obszarach funkcjonalnych miejskich i wiejskich oraz głównych kierunków inwestowania.

Cel 5 – Zwiększenie odporności struktury przestrzennej województwa na zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego i naturalne oraz zdolności obronnych państwa i województwa. Realizacja celu monitorowana będzie dzięki wskaźnikom określającym stan bezpieczeństwa energetycznego, odporność na zagrożenia naturalne i nadzwyczajne, w tym powodziowe oraz obronność.

Część zagadnień z zakresu ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego ujęta w celu 5 – odporność na zagrożenia naturalne i nadzwyczajne, w tym powodziowe monitorowana będzie przy pomocy następujących wskaźników:

1. Ilość nowych i zmodernizowanych obiektów i budowli hydrotechnicznych wg rodzajów,
2. Długość koryt rzek poddanych regulacji przepływów.
3. Powierzchnia i objętość nowych zbiorników retencyjnych.
4. Powierzchnia obszarów zmeliorowanych poddanych renaturyzacji.
5. Ilość zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku występowania niebezpiecznych awarii przemysłowych.
6. Ilość awarii związanych z transportem lub przechowywaniem substancji niebezpiecznych.
7. Ilość katastrof drogowych i kolejowych oraz ich ofiar.

5. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Problematykę transgranicznego oddziaływania reguluje Konwencja o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym sporządzona w Espoo dnia 25 lutego 1991 r., ratyfikowana przez Polskę w 1997 r. Podstawową zasadą tej procedury jest wprowadzenie obowiązku informowania o planowanym podjęciu działalności mogącej mieć wpływ na środowisko innych państw.

Zgodnie z art. 58 ustawy z dnia 9 października 2008 r. o udostępnianiu informacji i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 353) w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego przeprowadza się postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko przeprowadza się również na wniosek innego państwa, na którego terytorium może oddziaływać przedsięwzięcie albo realizacja projektu dokumentu, jakim jest np. plan zagospodarowania przestrzennego województwa, a także w przypadku, gdy możliwe oddziaływanie pochodzące spoza granic Rzeczypospolitej Polskiej mogłoby ujawnić się na jej terytorium.

Położenie województwa podlaskiego w północno-wschodniej części Polski oraz sąsiedztwo z dwoma graniczącymi krajami: z Białorusią (245,9 km) i Litwą (104,3 km) rodzą wzajemne relacje społeczno-gospodarcze oraz generują określone międzynarodowe i ponadregionalne oddziaływania wpływające na stan środowiska sąsiednich obszarów.

Do przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym należą przede wszystkim przedsięwzięcia liniowe, w tym tworzące I paneuropejski korytarz transportowy:

- przebudowa i budowa dróg ekspresowych Nr S8 i Nr S61 („Via Baltica”) Warszawa – Ostrów Mazowiecka – Łomża – Ełk – Suwałki – granica z Litwą (Kowno),
- modernizacja linii kolejowej („Rail Baltica”) Warszawa – Białystok – Ełk – Suwałki – Trakiszki – granica państwowa z Litwą (Kowno),
- realizacja elektroenergetycznego układu przesyłowego KSE linii 400 kV w relacji GPZ Łomża (od linii WN 400 kV GPZ NAREW – elektrownia Ostrołęka) – granica województwa – GPZ Ełk – Suwałki – granica z Litwą (Alytus),
- budowa interkonektora (międzysystemowego gazociągu wysokiego ciśnienia) relacji Litwa – Polska łączącego system gazowniczy państw nadbałtyckich z siecią europejską,

oraz realizacja przedsięwzięć położonych poza korytarzem, w tym:

- rozbudowa i budowa dróg krajowych :
 - drogi ekspresowej Nr S19 granica z Białorusią (Grodno) – Kuźnica – Sokółka – Korycin – Knyszyn – węzeł Choroszcz (S8) – Siemiatycze – Lublin – Rzeszów,
 - drogi Nr 16 Olsztyn – Ełk – Augustów – Ogrodniki – granica z Litwą – kl. GP (docelowo 2030 r. od Augustowa do Olsztyna wg KPZK w standardzie drogi ekspresowej).
- budowa linii 400 kV GPZ „NAREW” – Białoruś – częściowo po trasie istniejącej WN 220 kV ROŚ – GPZ 1 Białystok,
- budowa II nitki gazociągu tranzytowego „Jamał” relacji Rosja – Europa Zachodnia.

Z innych przedsięwzięć o mniejszej skali oddziaływania wymienić należy:

- przebudowę kanału Augustowskiego do granicy z Białorusią.

- rozbudowę i budowę przejść granicznych oraz podwyższenie standardu towarzyszącej im infrastruktury na granicy z Białorusią celem zapewnienie większej przenikalności granicy z UE,
- realizację międzynarodowych tras rowerowych o znaczeniu europejskim (Euro velo).

Transgraniczne oddziaływanie systemu transportowego na środowisko dotyczy głównie zanieczyszczeń powietrza (emisje spalin i pyłów) i pokrywy glebowej (zanieczyszczenia metalami ciężkimi) oraz hałasu drogowego generowanego przez międzynarodowy transport samochodowy i kolejowy.

Zgodnie z ustaleniami projektu planu województwa polityka przestrzenna w zakresie realizacji transgranicznego systemu transportowego obejmować powinna między innymi:

- eliminowanie z obszarów zamieszkałych tranzytowego ruchu samochodowego poprzez budowę obwodnic miejscowości położonych wzdłuż dróg oraz minimalizowanie uciążliwości ruchu w stosunku do środowiska przyrodniczego,
- dostosowanie standardów technicznych dróg krajowych i niektórych dróg wojewódzkich do ich klas funkcjonalnych i potrzeb ruchu krajowego i międzynarodowego
- monitorowania zagrożeń związanych z międzynarodowym transportem toksycznych środków przemysłowych,
- zapobiegania i usuwania skutków awarii i katastrof komunikacyjnych,
- wymiany informacji o potencjalnych punktowych, liniowych i transportowych, nadzwyczajnych zagrożeniach środowiska obszaru przygranicznego.

Transgraniczne oddziaływanie systemu elektroenergetycznego na środowisko dotyczy głównie zagrożeń dla ornitofauny, powierzchni leśnych i krajobrazu naturalnego, a systemów gazowniczych głównie nadzwyczajnych zagrożeń środowiska związanych z awarią tych urządzeń.

Transgraniczne oddziaływania dotyczą również struktur środowiska:

1) układu hydrograficznego i hydrologicznego, w tym:

- rzek granicznych: Krynki, Narwi, Świsłoczy, Bugu i Leśnej Prawej (woj. podlaskie - Białoruś),
- rzek granicznych: Szeszupy, Szelmentki i jeziora Gaładuś po obu stronach granicy oraz rz. Marychy po stronie polskiej (woj. podlaskie – Litwa).

Zgodnie z ustaleniami projektu planu województwa wspólne przedsięwzięcia na rzecz ochrony środowiska wodnego dotyczyć będą między innymi ochrony wód przed zanieczyszczeniem poprzez skoordynowaną gospodarkę wodno – ściekową w poszczególnych zlewniach,

2) ekosystemów leśnych, w tym transgranicznych kompleksów leśnych Puszczy Białowieskiej i Puszczy Augustowskiej z Białorusią i Litwą.

Zgodnie z ustaleniami projektu planu województwa wspólne przedsięwzięcia w zakresie leśnictwa dotyczyć będą między innymi szeroko pojętej współpracy międzynarodowej z Białorusią i Litwą.

3) powietrza atmosferycznego

Brak na terenie województwa podlaskiego oraz w jego sąsiedztwie obiektów energetyki zawodowej opartej na spalaniu węgla sprawia, że obszar regionu charakteryzuje się najczystszy powietrzem atmosferycznym w Polsce.

Potencjalnym transgranicznym źródłem zagrożenia dla środowiska atmosferycznego jest elektrownia „Ignalin” położona na obszarze Litwy.

4) systemu obszarów chronionych, w tym:

- istniejącego Transgranicznego Obiektu Dziedzictwa Światowego obejmującego Białowieski Park Narodowy w Polsce oraz część Parku Narodowego „Białowieżskaja Puszcza” na Białorusi,
- projektowanego Transgranicznego Obszaru Chronionego „Puszcza Białowieska”, obejmującego: Białowieski Park Narodowy, obszary chronionego krajobrazu „Puszcza Białowieska” i „Dolina Narwi” w Polsce a Park Narodowy „Białowieżskaja Puszcza” i rezerwat przyrody „Porazauski” po stronie białoruskiej,
- projektowanego Transgranicznego Obszaru Chronionego „Trzy Puszcze”, obejmującego „Wigierski Park Narodowy”, obszar chronionego krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie” oraz obszar chronionego krajobrazu „Pojezierze Sejneńskie” w Polsce, rezerwat „Cepkliaż”, „Dzukijski Park Narodowy”, „Metelski Park Regionalny” i „Wiejszejski Park Regionalny” na Litwie oraz 4 rezerваты przyrody na Białorusi,
- projektowanego „Suwalsko – Wisztynieckiego TOCH” składającego się z „Suwalskiego Parku Krajobrazowego”, „Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej”, pięciu użytków ekologicznych oraz części obszarów chronionego krajobrazu „Doliny Rospudy”, „Doliny Błędzianki” i „Pojezierza Północnej Suwalszczyzny” w Polsce, a rezerwat przyrody „Wisztyniecki” w Rosji (Obwód Kaliningradzki) i „Wisztyniecki Park Regionalny” po stronie litewskiej,
- projektowanego Transgranicznego Obszaru Chronionego „Przełom Bugu”, obejmującego: „Park Krajobrazowy Podlaski Przełom Bugu”, „Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu”, obszar chronionego krajobrazu „Dolina Bugu” i zespół przyrodniczo – krajobrazowy „Głogi” w Polsce a 3 rezerваты przyrody po stronie białoruskiej.

6. OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTU PLANU WOJEWÓDZTWA

6.1. Ocena stanu środowiska przyrodniczego

6.1.1. Degradacja powierzchni ziemi i gleb

Województwo podlaskie odznacza się brakiem wieloprzestrzennych obszarów o silnie przekształconych cechach geomorfologicznych, których rozmiary oraz zmiany funkcjonalne środowiska posiadają znaczenie ponadlokalne. Występuje natomiast znaczna ilość terenów o silnych i nieodwracalnych przestrzennych zmianach powierzchni ziemi związanych z lokalną eksploatacją złóż surowców mineralnych oraz gospodarką odpadami.

Degradacja środowiska spowodowana pozyskiwaniem kopalin pospolitych jest wynikiem zarówno dawno zakończonej eksploatacji, jak i prowadzonej obecnie.

Największa ilość udokumentowanych złóż dotyczy złóż kruszywa naturalnego, co związane jest z budową geologiczną województwa podlaskiego. Na ogólną liczbę 680 złóż kruszywa eksploatowanych jest 215 złóż, z których największe występują w rejonach Suwałk, Sokółki i Grajewa, 22 udokumentowane złoża surowców ilastych – największe w rejonach: Lewkowa i Trywieży, złoża kredy eksploatowane w Mielniku, 8 złóż torfu w powiecie białostockim i zambrowskim oraz złoża borowiny w pobliżu Augustowa i Supraśla.

Efektom pozyskiwania kopalin pospolitych są wyrobiska poeksploatacyjne o zróżnicowanej powierzchni i głębokości, wymagające pilnej rekultywacji i zagospodarowania. Doły poeksploatacyjne stanowią często miejsca przygodnego składowania śmieci, co negatywnie wpływa na estetykę i stanowi poważne zagrożenie dla gruntu i wód gruntowych.

Pokrywa glebowa podlega procesom erozji wodnej z przewagą erozji słabej i umiarkowanej. Tylko na niewielkiej powierzchni obserwuje się erozję silną, głównie na terenach o rzeźbie młodoglacjalnej (Garb Wiżajn), w strefach krawędziowych głęboko wciętych dolin: Błędzianki, Czarnej Hańczy, Rospudy, Szeszupy i Narwi w okolicach Łomży, w południowej części Wzgórz Sokólskich, w strefie moren czołowych okolic Dobrzyniewa, Rutek i Sokół. Na zmywy powierzchniowe podatne są również pagórki ostańcowe Wysoczyzny Kolneńskiej. Według danych GUS zagrożeniom erozji wodnej podlega w regionie 27,6 % powierzchni gruntów rolnych (Polska – 28,5 %).

Skutki erozji wietrznej notuje się na terenach bezleśnych, przede wszystkim w partiach szczytowych i na dowietrznych stokach pagórków i wzniesień. Problem erozji wietrznej dotyczy 42,6 % powierzchni użytków rolnych, co stawia województwo podlaskie na 2 miejscu w kraju.

Profile glebowe nie wykazują zanieczyszczeń metalami ciężkimi (miedź, kadm, nikiel, ołów, cynk), siarką oraz wielocyklicznymi węglowodorami aromatycznymi i odznaczają się naturalną zawartością. Jedynie w strefach głównych ciągów komunikacyjnych stwierdzono nieco podwyższone ich stężenia.

Zagrożeniem dla gleb użytkowanych rolniczo jest nie zawsze racjonalne wyłączenie ich z produkcji rolnej.

6.1.2. Jakość wód powierzchniowych

W latach 2010-2015 w województwie podlaskim zbadano 93 jednolitych części wód rzek (JCWP).

Klasyfikacja stanu ekologicznego wód płynących w województwie podlaskim roku przedstawiała się następująco:

- wody o dobrym stanie ekologicznym (II klasa) w 12 JCWP,
- wody o umiarkowanym stanie ekologicznym (III klasa) odnotowano w 51 JCWP,
- stan ekologiczny słaby (IV klasa) stwierdzono w 23 JCWP,
- stan ekologiczny o złym stanie ekologicznym (V klasa) w 7 JCWP.

Na niezadowalający stan ekologiczny wód (poniżej stanu dobrego) wpłynęły głównie: ponadnormatywne stężenia OWO (ogólny węgiel organiczny), pięciodobowe zapotrzebowanie tlenu (BZT5), chemiczne zapotrzebowanie tlenu (ChZT) oraz stężenia azotu amonowego, azotu Kjeldahla, fosforu ogólnego i fenoli lotnych.

Potencjał ekologiczny – sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód rzek w latach 2010-2015 oceniono w 12 JCWP:

- wody o maksymalnym lub dobrym potencjale ekologicznym stwierdzono w 2 JCWP: Supraśl od Pilnicy do ujścia, Dopływ z Tarnowa;
- wody o umiarkowanym potencjale ekologicznym sklasyfikowano w 2 JCWP: Narew od granicy państwa do wpływu do zb. Siemianówka, Nereśl od źródeł do Rumejki;
- wody o słabym potencjale ekologicznym sklasyfikowano w 4 JCWP: Orlanka od Orleja do ujścia, Ślina od Rokietnicy do ujścia, Kanał Augustowski od stanowiska szczytowego do jeziora Necko z jez. Studzienicznym i Białym Augustowskim, Netta (Rospuda) od wypływu z jez. Necko do połączenia z Kanałem Augustowskim bez jez. Sajno;
- wody o złym potencjale ekologicznym sklasyfikowano w 4 JCWP: Biała, Narew - zb. Siemianówka, Kanał Kuwasy, Kanał Augustowski od stanowiska szczytowego i Serwianki do połączenia z Czarną Hańczą z jez. Mikaszewo

Klasyfikacja stanu chemicznego wykazała:

- wody o dobrym stanie chemicznym stwierdzono w 58 JCWP na 74 badanych jednolitych częściach wód rzek,
- wody o stanie chemicznym poniżej dobrego odnotowano w 16 JCWP na 74 badanych.

Głównym powodem wpływającym na ocenę stanu chemicznego jako „poniżej dobrego” były ponadnormatywne stężenia sumy benzo(g,h,i)peryleny i indeno(1,2,3-cd)pirenu, benzo(b)fluorantenu i benzo(k)fluorantenu, ftalanu di(2-etyloheksyl) (DEHP) oraz rtęci i jej związków.

Klasyfikacja stanu rzek wykazała, że dobrym stanem wód charakteryzowało się 13% zbadanych JCWP, pozostałe 87% to wody o złym stanie.

Przeprowadzone badania klasyfikacji przydatności do bytowania ryb w warunkach naturalnych w 7 jednolitych częściach wód wykazywały niespełnione warunki przydatności do bytowania ryb karpiojących i łososiowych w 2 jcw (profile rzeka Horodnianka – ujście poniżej Choroszczy i rzeka Supraśl – ujście Dzikie),

Badania eutrofizacji wód powierzchniowych ze źródeł komunalnych wykazały, że dokładnie połowa z 92 JCWP – 46% wód rzek i 14% z 29 jezior zaliczono do zeutrofizowanych. Wody zbiornik Siemianówka nie wykazują antropogenicznych źródeł zanieczyszczenia, natomiast są wrażliwe na eutrofizację ze względu na podwyższone wartości wskaźnika fitoplanktonowego.

Wody wrażliwe to wody zanieczyszczone (zawartość azotanów powyżej 50 mg NO₃/l) lub zagrożone zanieczyszczeniem (od 40 do 50 mg NO₃/l) azotanami ze źródeł rolniczych oraz wody wykazujące tendencję do eutrofizacji, którą skutecznie można zwalczać przez

zmniejszenie dawek dostarczanego azotu. Obszary szczególnie narażone obejmują powierzchnię 43,59 tys. ha, a jako wody wrażliwe wyznaczono 7 jednolitych części wód powierzchniowych: Awissa, Brok do Siennicy, Brok od Siennicy do ujścia, Jabłonka, Liza, Nurzec od Siennicy do ujścia i Ślina od Rokietnicy do ujścia.

Klasyfikacja wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych wykazała, iż na obszarze województwa podlaskiego warunki kryterialne spełniały wody w 2 JCWP: Ślina od Rokietnicy do ujścia oraz Nurzec od Siennicy do ujścia

Klasyfikacja wód powierzchniowych przeznaczonych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia wykazała, że na terenie województwa podlaskiego istnieje jedno ujęcie powierzchniowe wód płynących, zlokalizowane na rzece Supraśl w Wasilkowie, zaopatrujące w wodę aglomerację białostocką. Część zlewni Supraśli stanowi obszar strefy ochronnej ujęcia. W przekroju pomiarowym w m. Nowodworce dokonano oceny wód pod kątem przydatności do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do picia. Ocena wykazała, iż woda spełnia warunki kategorii A3 (woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego).

Ocena stanu ekologicznego jezior badanych w latach 2010-2015 wykazała bardzo dobry stan ekologiczny w 8 jeziorach, 10 jezior zaliczono do stanu dobrego oraz 12 jezior do stanu umiarkowanego.

Ocenę stanu chemicznego wykonano w przypadku 22 jezior, w których stwierdzono wody o dobrym stanie chemicznym.

W efekcie dobry stan wód stwierdzono w 11 jeziorach, a zły stan wód stwierdzono w 12 jeziorach.

Ogólny stan czystości większości zbadanych wód jezior wykazywał dobry stan wód. Wody najwyższej jakości występowały w 15 jeziorach na 30 badanych (J. Hańcza, J. Wigry, J. Busznica, J. Garbaś, J. Sajno, J. Miałkie, J. Blizno, J. Gaładuś, J. Pierty, J. Szelment Mały i J. Szelment Wielki, Białe Augustowskie, Białe (Białowierśnie), Necko i Zelwa).

Główne źródła zanieczyszczeń wód w województwie stanowią komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków. W ostatnich latach obserwuje się systematyczne zmniejszanie wielkości ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do wód oraz zahamowanie postępującej ich degradacji. Obserwowany trend jest uwarunkowany kilkoma czynnikami, wśród których należy wymienić upadek szeregu dużych zakładów państwowych oraz zmniejszenie wielkości produkcji i profilu produkcji. Oprócz tych negatywnych zjawisk w gospodarce, na obniżenie ilości wytwarzanych ścieków znaczny wpływ ma ograniczenie wodochłonności i modernizacja procesów produkcyjnych, modernizacja oczyszczalni ścieków oraz zwiększenie efektywności procesów oczyszczania.

Realizacja wymienionych wyżej inwestycji przyniosła efekty w postaci zmniejszenia wielkości ładunków odprowadzanych do wód. W okresie 2010 - 2012 zmniejszeniu uległ ładunek BZT5 o około 40,9%. W analogicznym okresie zmniejszeniu uległy także ładunki CHZT o 24,5% i zawiesin o ponad 60,9%.

Istotnym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych jest rolnictwo, które na terenach rolnych powoduje niekontrolowane spływy powierzchniowe substancji nawozowych i środków chemicznych. Zagrożenie dla jakości wód powierzchniowych występuje w szczególności, gdy sposób i terminy nawożenia są niewłaściwe lub niedostosowane do warunków meteorologicznych.

W 2014 roku na 1 ha użytków rolnych zużycie nawozów wyniosło 115,7 kg NPK. Stosowanie do nawożenia obornika i gnojowicy (przy braku zachowania zasad kodeksu

dobrej praktyki rolniczej) może stanowić poważne zagrożenie dla jakości wód powierzchniowych.

Dużym zagrożeniem dla środowiska wodnego są także ścieki bytowe z gospodarstw rolnych. Są one częstokroć gromadzone w nieszczelnych szambach, z których zanieczyszczenia mogą przedostawać się wód gruntowych oraz lokalnych cieków. Rolnictwo i gospodarka ściekowa na obszarach wiejskich mogą stanowić główne zagrożenie dla jakości wód w szczególności w małych zlewniach rzek oraz zlewniach jeziornych.

W ostatnich latach zauważalny jest wyraźny wzrost wskaźnika ludności wiejskiej korzystającej z oczyszczalni ścieków, jednak jest on nadal stosunkowo mały (20,5% w 2014 r.).

6.1.3. Jakość wód podziemnych

Czynnikami powodującymi niekorzystną jakość wód podziemnych są zanieczyszczenia geogeniczne i antropogeniczne.

Zagrożenia geogeniczne powstałe na skutek przemian hydrochemicznych wiążą się z mineralizacją materii organicznej roślinnej i zwierzęcej, głównie w obrębie kopalnych jezior i torfowisk. Wody charakteryzują się zwiększoną zawartością chlorków, siarczanów, związków żelaza, manganu, wysoką mineralizacją i barwą.

Źródłem zanieczyszczeń antropogenicznych wprowadzanych do wód podziemnych są różne formy działalności gospodarczej i bytowania człowieka w środowisku. O skali zagrożenia wód podziemnych decyduje sposób zagospodarowania terenu. Największe szanse na zachowanie czystości wód podziemnych istnieją w obszarach większych kompleksów leśnych (Puszcza Białowieska, Knyszyńska, Augustowska). Najbardziej zagrożone są tereny rozproszonego osadnictwa oraz intensywnego rolnictwa.

Zanieczyszczenia związane z emisją pyłów i gazów koncentrują się głównie w rejonach zurbanizowanych i tras komunikacyjnych. Lokalne zagrożenia dotyczą różnego typu obiektów, do których zaliczyć należy składowiska odpadów, wylewiska ścieków, zakłady przemysłowe uciążliwe dla środowiska, magazyny i stacje paliw, trasy komunikacyjne, rurociągi przesyłowe substancji ropopochodnych.

Biorąc pod uwagę ocenę stopnia naturalnej izolacji wód podziemnych, a zatem wrażliwości na zanieczyszczenia, wody dzielimy na gruntowe (poziomy wodonośne o swobodnym zwierciadle wody, słabo izolowane, wrażliwe na wpływ czynników antropologicznych) oraz wgłębne (poziomy wodonośne głównie o charakterze subartezyjskim i artezyjskim, o dobrej i średniej izolacji przed wpływem zanieczyszczeń).

W województwie podlaskim wrażliwe na zanieczyszczenia z powierzchni terenu poziomy wodonośne zajmują prawie 8 % obszaru województwa, umiarkowanie wrażliwe 71 %, natomiast pozostałe 21 % to poziomy dość dobrze izolowane.

W 2012 r. w województwie monitoring diagnostyczny zrealizowany został w 44 punktach kontrolno-pomiarowych. Badania te pozwoliły stwierdzić, że 93% JCWPd reprezentuje dobry stan chemiczny (I, II i III kl.), w 7% - słaby (IV i V klasa). Nie stwierdzono wód o złej jakości (V kl.).

Największy wpływ na obniżenie ogólnej jakości wód miały związki żelaza i manganu a inne zanieczyszczenia wystąpiły sporadycznie w pojedynczych studniach. W 27 % studni były spełnione normy wód przydatnych do spożycia. Większość zasobów wód podziemnych na terenie województwa nadaje się do bezpośredniego wykorzystania na cele gospodarcze, a na cele konsumpcyjne po zastosowaniu przyjętych metod uzdatniania, polegających głównie na usuwaniu naturalnych pierwiastków jakimi są żelazo i mangan.

Z istniejących na terenie województwa podlaskiego głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP): nr 215 „Subniecka Warszawska”, nr 216 „Sandr Kurpie”, nr 217 „Pradolina rzeki Biebrzy” i nr 218 „Pradolina rzeki Supraśl”, tylko ten ostatni posiada zatwierdzone granice i strefy ochronne o łącznej powierzchni 124 km².

Głównym celem ochrony wód podziemnych wyznaczonego zbiornika jest zahamowanie procesów ich zanieczyszczenia, a w miarę możliwości przywrócenie i zachowanie ich naturalnej jakości dla obecnych i przyszłych użytkowników oraz naturalnej funkcji tych wód w ekosystemach.

6.1.4. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Województwo charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu i warunkami klimatycznymi, co ma istotny wpływ na rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń. Region, podobnie jak cała Polska, znajduje się pod wpływem dominującej zachodniej cyrkulacji mas powietrza (około 36%), co sprzyja napływowi zanieczyszczeń z dalszych odległości, w tym z terenów uprzemysłowionych w Polsce i Europie. Od strony zachodniej województwo podlaskie sąsiaduje między innymi z województwem mazowieckim, znajdującym się na 4 i 3 miejscu pod względem wielkości emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w Polsce. Napływ mas powietrza z zachodu ma największe znaczenie dla wielkości stężeń zanieczyszczeń powietrza i ładunków wnoszonych z opadami do podłoża w Polsce północno-wschodniej.

Na emisję całkowitą zanieczyszczeń powietrza składa się emisja ze źródeł stacjonarnych pochodząca z energetyki zawodowej, energetyki przemysłowej, technologii przemysłowych i innych źródeł stacjonarnych (kotłownie lokalne, paleniska domowe, warsztaty rzemieślnicze, rolnictwo i inne) oraz ze źródeł mobilnych.

Do substancji mających największy udział w emisji zanieczyszczeń, pochodzących głównie z procesów spalania energetycznego należą: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pyły. Pozostałe rodzaje zanieczyszczeń emitowane z zakładów przemysłowych zlokalizowanych na terenie województwa wynikają z rodzaju produkcji i stosowanej technologii.

Do najczęściej występujących zanieczyszczeń technologicznych należą: węglowodory alifatyczne, aromatyczne i ich pochodne, benzyna, alkohole alifatyczne i ich pochodne, węglowodory pierścieniowe, kwas octowy, butanol, ketony i pochodne, formaldehyd, ksylen, amoniak oraz w mniejszej ilości inne zanieczyszczenia związane ze specyfiką produkcji zakładu.

Na obszarze województwa największa emisja zanieczyszczeń do powietrza pochodzi ze źródeł zlokalizowanych w miastach. Do największych źródeł zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego na terenie woj. podlaskiego zaliczono miasta: Białystok, Łomżę i Suwałki, gdzie głównymi źródłami zanieczyszczeń są miejskie przedsiębiorstwa energetyki ciepłej oraz zakłady szczególnie uciążliwe (Grajewo).

Duże znaczenie w ogólnym bilansie zanieczyszczeń z terenu województwa ma również trudny do oszacowania i nie ujmowany dotychczas w danych statystycznych sektor tzw. niskiej emisji ze źródeł małych i niezorganizowanych, do których zalicza się głównie paleniska domowe, małe kotłownie, obiekty rzemieślniczo - usługowe oraz sektor transportu kołowego.

W trakcie monitoringu w latach 2011-2014 w ocenie rocznej jakości powietrza nie stwierdzono w zasadzie przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla kryteriów ochrony zdrowia. Jednak według kryterium oceny – ochrona roślin istnieje zagrożenie zachowania normy dla ozonu. Wskazuje się, że jest to pogłębiający się problem globalny dotyczący wielu regionów kraju.

Poprzednie oceny wykazywały problem z dotrzymaniem normy pyłu zawieszonego PM10 w strefach miasta Białystok oraz miasta Łomża oraz centra większych miast Strefy Podlaskiej. W 2015 r. odnotowano przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu w strefie Aglomeracja Białostocka oraz w Strefie Podlaskiej – obszary przekroczeń to w głównej mierze wszystkie miasta powiatowe województwa.

Z przeprowadzonych przez WIOŚ ocen jakości powietrza na obszarze województwa podlaskiego wynika, iż zmniejszyła się ilość emitowanych podstawowych zanieczyszczeń powietrza takich jak: dwutlenek siarki, tlenek azotu, tlenek węgla oraz zmniejszył się udział emisji punktowej. Wzrósł natomiast udział emisji powierzchniowej, do której zalicza się tzw. „emisję niską”, spowodowanej stosowaniem paliw gorszej jakości, głównie w gospodarstwach domowych, a także powszechnym spalaniem odpadów.

Ograniczenie ilości odprowadzanych zanieczyszczeń pozytywnie wpłynęło na jakość powietrza. Ostatnie oceny jakości powietrza w strefach, z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia wykazały, że w zasadzie nie ma problemu z dotrzymaniem norm poziomów dopuszczalnych dla zanieczyszczeń gazowych.

W 2012 r. w Aglomeracji Białostockiej i w Strefie Podlaskiej (Suwałki) zanotowano ponadnormatywną dopuszczalną liczbę dni z przekroczonymi normami stężeń drobnego pyłu MP10 oraz stwierdzono przekroczenia dla benzo(a)pirenu, natomiast w Strefie Podlaskiej (Łomża) stwierdzono problem z dotrzymaniem norm pyłu PM2,5.

Według kryterium oceny – ochrona roślin, nie występują przekroczenia norm dla tlenków azotu czy dwutlenku siarki. Istnieje natomiast zagrożenie zachowania normy dla ozonu.

W przypadku przekroczenia choćby jednego poziomu dopuszczalnego lub docelowego w odniesieniu do substancji podlegającej ocenie jakości powietrza, konieczne jest opracowanie Programu Ochrony Powietrza dla strefy, w której nastąpiły te przekroczenia. Integralną częścią „Programu” jest plan działań krótkookresowych mający na celu osiągnięcie dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu.

Pomimo wymienionych lokalnych problemów jakościowych powietrza, jego ocena wskazuje, że województwo jest częścią kraju o najwyższych standardach jakościowych. Nie oznacza to, że mimo tego stanu nie powinny być prowadzone działania zmniejszające poziom emisji zanieczyszczeń powietrza w przemyśle, energetyce i komunikacji z priorytetem największych miast i ośrodków rekreacji.

6.1.5. Zagrożenie klimatu akustycznego

Do najważniejszych czynników mających wpływ na akustykę województwa podlaskiego zaliczyć należy komunikację drogową i w niewielkim stopniu komunikację kolejową i lotniczą oraz hałas przemysłowy, których uciążliwość ma charakter lokalny o stosunkowo niedużym zasięgu. W ostatnich latach na terenie województwa pojawiają się nowe źródła hałasu – farmy wiatrowe. W 2014 r. funkcjonowało 5 farm liczących 81 turbin oraz 22 pojedyncze instalacje, czyli łącznie 100 turbin, zlokalizowanych głównie na Suwalszczyźnie.

Badania klimatu akustycznego prowadzone są ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Wojewódzki Inspektorat I Ochrony Środowiska w Białymstoku i obejmują pomiary hałasu komunikacyjnego w większych miastach województwa oraz na głównych drogach komunikacyjnych.

W 2012 r. wprowadzono nowelizację rozporządzenia określającego graniczne wartości hałasu w środowisku, polegające na podwyższeniu dopuszczalnego poziomu hałasu od dróg i linii kolejowych o 3dB w porze dziennej i nocnej oraz o 2dB w porze dziennej i o 5dB w porze nocnej w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

W 2014 roku WIOŚ w Białymstoku przeprowadził w Zabłudowie, Mońkach, Tykocinie, Szypliszkach, Ciechanowcu, Stawiskach i Śniadowie badania hałasu w celu określenia wartości wskaźników L_{AeqD} oraz L_{AeqN} , mających zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska w odniesieniu do jednej doby.

Wykonane pomiary pokazały prawie we wszystkich zbadanych miejscowościach przekroczenia poziomów dopuszczalnych hałasu (w porze dziennej i nocnej). W Ciechanowcu i Stawiskach nie odnotowano występowania przekroczeń wartości dopuszczalnych dla pory dnia, natomiast w Tykocinie i Stawiskach nie odnotowano przekroczenia wartości dopuszczalnych dla pory nocy.

Dla wszystkich punktów pomiarowych w wyżej wymienionych miejscowościach poziom dopuszczalny dla pory dnia wynosi L_{AeqD} 65 dB, a dla pory nocy L_{AeqN} 56 dB.

W odniesieniu do norm przypisanych dla jednej doby, najwyższe przekroczenia dla pory dziennej odnotowano kolejno: w Szypliszkach (7,7 dB), Zabłudowie (5,7 dB), Śniadowie (4,7 dB), Tykocinie (2,3 dB), Mońkach (1,8 dB). W porze nocnej największe przekroczenia uzyskano w: Szypliszkach (13,7 dB), Zabłudowie (10,7 dB), Śniadowie (9,8 dB), Mońkach (7,4 dB), Ciechanowcu (0,4 dB). Wyniki prowadzonej rejestracji pokazały, że najczęściej pojazdów ciężkich przejeżdżało przez Szypliszki, Śniadowo, Zabłudów i Mońki, co niewątpliwie wpłynęło na uzyskane wyniki natężenia hałasu w tych miejscowościach.

Hałas kolejowy w województwie z uwagi na małą gęstość sieci kolejowej oraz natężenie ruchu posiada niewielkie znaczenie i od kilkunastu lat wykazuje tendencję spadkową. Na niektórych trasach ruch pasażerski i towarowy ograniczany jest do minimum, a z niektórych jest wycyfywany. W części północno-zachodniej regionu zjawisko hałasu kolejowego nie występuje z uwagi na brak sieci kolejowej.

Największe zagrożenie hałasem kolejowym występuje na trasie Warszawa – Białystok oraz na odcinkach przebiegu linii kolejowych przez obszary parków narodowych i krajobrazowych Białystok – Sokółka - Augustów, Białystok – Grajewo.

Na terenie województwa podlaskiego funkcjonują jedynie dwa lotniska sportowo - sanitarne na Krywlanach w Białymstoku i w Suwałkach. Oba lotniska nie są przystosowane do celów komunikacyjnych oraz obsługi ruchu pasażerskiego i towarowego. W Łomży znajduje się lądowisko sanitarne i sportowe nad Narwią.

Park maszynowy stanowią lekkie samoloty sportowe, szybowce, motolotnie, paralotnie oraz śmigłowce sanitarne i należące do straży granicznej.

Uciążliwość lotnisk zależy głównie od ilości startów i lądowań samolotów, typu samolotów, położenia lotnisk i usytuowania korytarzy powietrznych w stosunku do zabudowy mieszkaniowej i chronionej zabudowy usług oraz obszarów ochrony przyrody.

Hałas lotniczy w województwie podlaskim ze względu na rodzaj lotnisk i lądowisk, typ samolotów oraz innych statków powietrznych jest niewielki i posiada lokalny charakter. Dla żadnego z lotnisk nie ustanowiono obszaru ograniczonego użytkowania.

Hałas przemysłowy na terenie województwa stanowi zagrożenie o miejscowym zasięgu i występuje głównie w przemysłowych dzielnicach kilku miast. Przyczyną wzrostu uciążliwości hałasu jest rozbudowa miast prowadząca do otaczania terenów przemysłowych przez zabudowę mieszkaniową.

Czynnikami decydującymi o stopniu uciążliwości hałasu przemysłowego są między innymi: rodzaj procesów technologicznych i wykorzystywanych w nich maszyn i urządzeń, stan techniczny i poziom nowoczesności parku maszynowego, izolacyjność akustyczna hal produkcyjnych oraz lokalizacja źródła emisji hałasu.

W ramach ograniczenia uciążliwości związanej z ponadnormatywnym hałasem Inspektorat prowadził planowe działania kontrolne w odniesieniu do podmiotów, w których stwierdzono wcześniej nadmierną emisję hałasu do środowiska i które mają ustalony dopuszczalny poziom emisji, a także w szeregu mniejszych obiektów, których działalność stwarzała uciążliwość dla otoczenia, w tym dla ludzi. Były to w szczególności – zakłady przemysłowe, zakłady mechaniczne, systemy wentylacyjno-klimatyzacyjne, zakłady przerobu drewna, obiekty gastronomiczne, punkty przeładunku węgla.

Na podstawie prowadzonej działalności kontrolnej można stwierdzić, że wiele zakładów przemysłowych wprowadziło już szereg zabezpieczeń akustycznych, które skutecznie wyeliminowały nadmierny hałas przemysłowy dla terenów mieszkalnych. Najczęściej stosowanymi zabezpieczeniami są: wyciszenia i wygłuszenia maszyn, obudowy akustyczne, tłumiki, kabiny dźwiękoszczelne, środki natury organizacyjnej (np. zmiana trybu pracy zakładu), dobór mało hałaśliwej technologii produkcji, urządzeń, maszyn i środków transportu, ekrany akustyczne.

Jednocześnie wraz z malejącą rolą tradycyjnych dużych zakładów przemysłowych wzrasta udział różnego rodzaju zakładów rzemieślniczo – produkcyjnych lokalizowanych wśród zabudowy mieszkaniowej. Są to między innymi zakłady mechaniki pojazdowej, zakłady meblarski i stolarskie, zakłady ślusarskie, piekarnie itp. Zakłady te nie wywierają wpływu na ogólny klimat akustyczny miasta, lecz wywołują uciążliwe w skali lokalnej skutki odczuwalne przez okolicznych mieszkańców.

Do zagrożeń akustycznych zalicza się też znacząco wzrastająca ilość obiektów o charakterze usługowym i handlowym (wielkoprzestrzenne obiekty handlowe i centra handlowe, stacje paliw, domy weselne, puby, kluby rozrywki i inne). Obiekty te powstają często w pobliżu istniejącej zabudowy mieszkaniowej. Zjawisko to potęguje jeszcze rozwój transportu dostawczego oraz szerokie stosowanie urządzeń klimatyzacyjnych. Brak środków technicznych

i prawnych ochrony przed hałasem pogarsza stan klimatu akustycznego w centrach miast i osiedlach mieszkaniowych.

Hałas komunalny występuje w budynkach mieszkalnych i obiektach użyteczności publicznej. Źródłem powstania hałasu są węzły ciepłownicze, zsypy, dźwigi, usługi wbudowane, sprzęt audiowizualny i inne.

6.1.6. Stan zdrowotny i sanitarny lasów

Na terenie województwa podlaskiego stan lasów jest dobry. Według badań monitoringowych opracowywanych przez Instytut Badań Leśnictwa lasy tego obszaru nie są znacząco narażone na zanieczyszczenia powietrza. W 2012 r. udział drzew zdrowych utrzymywał się na średnim poziomie (13,63% powierzchni lasów należących do RDLP Białystok), udział drzew uszkodzonych (23,48%) oraz średnia defoliacja (22,55%) były podwyższone. W porównaniu z poprzednim rokiem kondycja drzew uległa pogorszeniu o 4,21 pp. Największe obszary tych uszkodzeń stwierdzono na terenie Puszczy Augustowskiej i Knyszyńskiej.

Wśród czynników antropogennych zagrażających lasom na czoło wysuwa się zanieczyszczanie powietrza gazami i pyłami pochodzącymi z przemysłu i ciepłowni miejskich. Większość zanieczyszczeń ma charakter napływowy z terenów bardziej uprzemysłowionych. Ocenia się, że w lasach pozostających w zarządzie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku znajduje się ok. 319 tys. ha powierzchni leśnej (60% ogólnej powierzchni) z drzewostanami uszkodzonymi w wyniku oddziaływania szkodliwych emisji. Są to w zasadniczej większości uszkodzenia słabe.

Zagrożeniem dla lasów są również pożary. Szczególnie duże zagrożenia pożarami występują w nadleśnictwach, w których dominują siedliska borowe suche i świeże. W wyniku działań

przeciwpożarowych liczba pożarów w latach 2000-2014 zmalała z 273 do 164. Jednocześnie wzrosła powierzchnia pożarów lasów: z 172 ha do 229 ha.

W 2012 r. występowanie szkód związanych z działaniem czynników abiotycznych zanotowano na powierzchni 12,5 tys. ha lasów RDLP Białystok (co jest największą powierzchnią zniszczeń w skali kraju). Związane było to przede wszystkim z występowaniem silnych wiatrów oraz zakłóceniem stosunków wodnych.

W roku 2012 wyłączono z produkcji na cele nieleśne 23 ha lasu. Jednocześnie dokonano zalesień na łącznej powierzchni 419 ha, w tym 397,5 ha gruntów nieleśnych niestanowiących własności skarbu państwa oraz 22 ha gruntów nieleśnych należących do Lasów Państwowych.

Lokalnie uszkodzenia w lasach spowodowane są przez szkodniki. W zależności od różnych składów gatunkowych drzewostanów warunkowanych żyznością siedlisk, na podstawie wieloletnich obserwacji na obszarze województwa podlaskiego wyróżniono cztery strefy o dominacji zagrożeń, głównie ze strony szkodników liściożernych i szkodników wtórnych:

- strefa północna (Nadleśnictwo Suwałki obręb Puńsk) – silnych zagrożeń przez szkodniki wtórne oraz zagrożenia ze strony zawodnicy świerkowej i gatunków liściożernych drzew liściastych: zwójki zieloneczki, piędzika przedzimka, zimówka ogałotniaka i gatunków towarzyszących;
- strefa silnych zagrożeń przez szkodniki liściożerne (Nadleśnictwa: Pomorze, Płaska, Głęboki Bród, Szczebra, Augustów, Rajgród i Nowogród) z przewagą zagrożeń ze strony owadów liściożernych, typowych monofagów sosny: strzygoni, boreczników, barczatki, paprocha, jak i brudnicy mniszki;
- strefa wschodnia (Nadleśnictwa Białowieża, Browsk, Hajnówka, Żednia, Waliły, Krynki, Supraśl, Czarna Białostocka, Dojlidy i obręb Knyszyn z Nadleśnictwa Knyszyn) - silnych zagrożeń wywołanych przez szkodniki wtórne (korniki) z występującymi niekiedy zagrożeniami od liściożernych owadów drzew liściastych jak zwójka zieloneczka i piędziki oraz chorób grzybowych korzeni (opieńki);
- strefa słabych zagrożeń ze strony szkodników wtórnych, nieco większe występują zagrożenia od chorób korzeni - korzeniowiec wieloletni (Nadleśnictwa: Nurzec, Bielsk, Łomża i Knyszyn obręby Trzcianne i Mońki).

Zasadniczą metodą profilaktyki i przeciwdziałania szkodom jest stosowanie biopreparatów na bazie saprofitycznego grzyba (*Phlebiopsis gigantea*). W nadleśnictwach: Rudka, Łomża i częściowo Bielsk, w związku z występowaniem większych powierzchni drzewostanów dębowych występują (podobnie jak w strefie 3) na dużą skalę procesy rozpadu tych drzewostanów zwane „zamieraniem”. W powojennych historii nadleśnictw nie było w tej strefie gradacji szkodników liściożernych stanowiących zagrożenie większych obszarów leśnych. Pewną odrębność stanowi Nadleśnictwo Nurzec, gdzie występowały w ostatnim trzydziestoleciu gradacje boreczników. Również w Nadleśnictwie Rudka, na niezbyt wielkich powierzchniach, w drzewostanach dębowych były zwalczane miernikowce. Duże zagrożenie pożarowe występuje we wszystkich nadleśnictwach strefy z wyjątkiem Nadleśnictwa Rudka.

Głównym szkodnikiem nowozakładanych upraw są szeliniaki. Powodowane przez tego owada uszkodzenia dotyczą gatunków iglastych. Występują we wszystkich strefach zagrożenia. Stosowane metody ochrony polegają na profilaktyce - przelegiwaniu zrębów oraz metody mechaniczne - okopywanie zrębów rowkami, wykładanie pułapek, wiązek cetyny. Zabiegi chemiczne stosowane są wyjątkowo – w przypadku nieskuteczności metod wyżej opisanych.

Szkody istotne gospodarcze od zwierzyny (łosi, jeleni, saren, żubrów i bobrów) polegają na zgryzaniu, wydeptywaniu upraw, spalowaniu, łamaniu i czemchaniu drzewek w młodnikach

i starszych drzewostanów. Szkody od jeleni, saren i łosi występują na obszarze całego województwa, a od żubrów głównie w Puszczy Białowieskiej. Stosowane metody ochrony drzewostanów polegają na gradzeniu upraw, zabezpieczeniu mechanicznym i chemicznym. W okresach zimowych wykłada się drzewa liściaste i iglaste do ogryzania. Ponad 60% szkód istotnych gospodarczo powodują gatunki chronione - łosie, bobry i żubry.

6.1.7. Składowanie i utylizacja odpadów

Gospodarka odpadami na obszarze województwa dotychczas prowadzona była w przeważającej części poprzez unieszkodliwianie odpadów metodą ekstensywną poprzez składowanie ich na składowiskach. Z wysypisk tych pięć zostało przeznaczonych do użytkowania jako regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych, a pozostałe funkcjonują jako instalacje zastępcze przeznaczone do zamknięcia.

System gospodarowania odpadami funkcjonuje w układzie czterech regionów gospodarki odpadami (RGO): Centralnego, Południowego, Północnego i Zachodniego.

RGO Centralny obejmuje 18 gmin w tym Obszar Białystok z instalacją termicznego przekształcania odpadów w Zakładzie Utylizacji Odpadów Komunalnych Białystok oraz instalacjami w ZUOK Hryniewicze. W regionie tym istnieją również instalacje przetwarzania odpadów – linia sortownicza MPO Spółka z o.o. w Białymstoku i instalacja mechaniczno-biologicznego przekształcania odpadów Centrum Innowacyjnej Gospodarki Odpadami w Studziankach gm. Wasilków.

RGO Północny obejmuje 34 gminy, w tym Obszar Koszarówka z instalacjami przetwarzania odpadów w Zakładzie Zagospodarowania Odpadów Koszarówka gm. Grajewo (19 gmin). Pozostałe gminy obsługuje ZUOK w Suwałkach. W obu zakładach funkcjonują instalacje przetwarzania odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz składowiska odpadów powstających w procesie mechaniczno – biologicznym.

RGO Zachodni obejmuje 45 gmin, w tym Obszar Czartoria z instalacjami przetwarzania odpadów w Zakładzie Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów w Czartorii gm. Miastkowo (obejmuje 19 gmin) i Obszar Czerwony Bór z instalacjami przetwarzania odpadów w ZPiUO w Czerwonym Borze gm. Zambrów (26 gmin, w tym 5 z województwa mazowieckiego).

RGO Południowy obejmuje 26 gmin – bez wyznaczonych obszarów z ZZO w Hajnówce z instalacją mechaniczno-biologicznego przekształcania odpadów i kompostownią odpadów zielonych.

W roku 2013 zorganizowanym systemem zbierania odpadów objętych zostało 89,9% mieszkańców województwa. Masa zebranych odpadów komunalnych ogółem wynosiła 0,247 mln Mg, z czego 0,219 mln Mg to zmieszane odpady komunalne, a pozostałe 0,028 mln Mg, to odpady zebrane selektywnie. Przetwarzaniu metodami mechaniczno-biologicznymi poddano 36,86% odpadów komunalnych, a recyklingowi (bez recyklingu organicznego) poddano 79,53%. Bez przetwarzania składowano 4,11% odpadów odebranych do składowania jako zmieszane, a 18,75% odpadów zebranych selektywnie.

W 2013 roku wytworzono 11 542 ton odpadów niebezpiecznych. Najliczniejszą grupę odpadów niebezpiecznych stanowiły odpady:

- materiały izolacyjne oraz materiały konstrukcyjne zawierające azbest – 32,4 %,
- odpady z odwodniania olejów w separatorach – 12,6 %,
- odpady z diagnozowania, leczenia i praktyki medycznej – 10,8 %,
- zużyte pojazdy, z demontażu i konserwacji pojazdów – 7,6 %,
- baterie i akumulatory – 7,0 %.

Odpady medyczne niebezpieczne pochodzące ze szpitali, przychodni i gabinetów lekarskich w części unieszkodliwiane są w spalarniach odpadów medycznych w Białymstoku, Hajnówce i Łomży, a część przekazywana jest przez firmy pośredniczące do zakładów utylizacji poza województwo.

Zużyte baterie, akumulatory, oleje przekazywane są do unieszkodliwiania lub odzysku do zakładów specjalistycznych poza województwem podlaskim.

Jednym z największych problemów do rozwiązania jest zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Na terenie województwa kwatery na azbest znajdują się tylko w ZPiUO w Czartorii i Czerwonym Borze.

Odpady niebezpieczne są również zdeponowane w mogiłnikach zawierających środki ochrony roślin i ich opakowań. Na terenie województwa mogielniki znajdują się w: Baciutach gm. Turośń Kościelna i Majdanie gm. Michałowi, które przewidziane są do likwidacji.

W 2014 roku wytworzono ponad 1 266,7 tys. ton odpadów przemysłowych, z tego 31,2% poddano odzyskowi. Największą ilość stanowiły odpady powstające przy poszukiwaniu, wydobywaniu, fizycznej i chemicznej przeróbce – 352,5 tys. ton z odzyskiem 26,7%, odpady z rolnictwa, sadownictwa, hodowli, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności – 258,4 tys. ton z odzyskiem 48,7 %, z przetwórstwa drewna oraz produkcji płyt, mebli, masy celulozowej, papieru i tektury – 254,0 tys. ton z odzyskiem 56,9%,.

Doprowadzenie gospodarki odpadami do wymagań obowiązujących w tym zakresie w przepisach krajowych jak i Unii Europejskiej wymaga podjęcia następujących działań:

- pełnego wykorzystania możliwości zakładu termicznego przekształcania odpadów w Białymstoku,
- efektywniejszego wdrażania selektywnej zbiórki odpadów i ograniczenie ilości odpadów trafiających na składowiska,
- rozwiązania problemu unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest,
- budowy i rozbudowy zakładów zagospodarowania odpadów wyznaczonych w Planie Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego,
- stworzenie skutecznego systemu zbierania przeterminowanych lekarstw, zużytych baterii z gospodarstw domowych,
- rekultywacji zamkniętych i przewidzianych do zamknięcia składowisk odpadów,
- likwidacja istniejących mogiłników.

6.1.8. Występowanie poważnych awarii

Transport ładunków niebezpiecznych trasami drogowymi i kolejowymi może stwarzać nadzwyczajne zagrożenia środowiska, zwłaszcza na odcinkach przebiegających przez cieki i zbiorniki wodne oraz tereny zabudowy miejskiej. Dotyczy to w szczególności ośrodków miejskich położonych wzdłuż tras komunikacyjnych. Brak obwodnic i sieci dróg szybkiego ruchu stwarza określone problemy związane z transportem, szczególnie w okolicach miast położonych przy drogach o największym natężeniu ruchu. Eliminacja tych kolizji może być dokonana poprzez wykonanie obwodnic drogowych wokół miast, zmian odcinkowych przebiegu tras oraz stosowania zabezpieczeń technicznych.

Duży udział w ilości przewożonych przez obszar województwa materiałów niebezpiecznych mają produkty przerobu ropy naftowej stwarzające zagrożenie ekologiczne. Rozszczelnienie zbiorników autocystern służących do przewozu paliw płynnych stwarza realne niebezpieczeństwo skażenia gleby, wód powierzchniowych i podziemnych warstw wodonośnych.

Spośród najbardziej zagrożonych tras komunikacji wymienić należy drogi krajowe:

- nr 8 Warszawa – Zambrów – Białystok- Augustów – Suwałki - Budzisko,

- nr 16 Ełk – Augustów – Sejny - Ogrodniki,
- nr 19 Siemiatycze – Bielsk Podlaski – Białystok – Kuźnica Białostocka,
- nr 61 Warszawa – Łomża – Grajewo – Augustów,
- nr 63 Giżycko – Kolno – Łomża – Zambrów – Siedlce,
- nr 64 Piątnica – Stare Jeżewo,
- nr 65 Ełk – Grajewo – Białystok – Bobrowniki,
- nr 66 Zambrów – Wysokie Mazoeirckie – Bielsk Podlaski – Połowce,

oraz linie kolejowe:

- Warszawa – Białystok – Kuźnica Białostocka,
- Białystok – Grajewo – Ełk,
- Siedlce – Hajnówka – Cisówka.

W województwie podlaskim w roku 2015 występowało 48 zakładów zaliczanych do kategorii mogących spowodować poważne awarie w środowisku. Są to zakłady o dużym ryzyku powstania poważnej awarii przemysłowej, zakłady o zwiększonym ryzyku powstania poważnej awarii przemysłowej oraz inne zakłady mogące być źródłem poważnej awarii przemysłowej

W grupie zakładów o dużym ryzyku powstania poważnej awarii przemysłowej dominują zakłady związane z przesyłem i dystrybucją paliw płynnych, w tym baza magazynowa w systemie międzynarodowego gazociągu „Przyjaźń” w Adamowie, terminal paliw płynnych i terminal gazu płynnego w Sokółce, bazy magazynowe w Narewce, Zabłotczyźnie i Plancie, rozlewnia gazu płynnego w Łomży.

W grupie o zwiększonym ryzykiem awarii znajdują się między innymi urządzenia przesyłowe ropy naftowej i gazu, w tym: tłocznia i pomiarownia gazu w Kondratkach, tłocznia gazu w Zambrowie, rozlewnia gazu płynnego w Białymstoku i Hajnówce, zakłady płyt wiórowych „Pfleiderer” w Grajewie.

Grupę zakładów mogących być źródłem poważnej awarii przemysłowej stanowią zakłady branży mleczarskiej i branży spożywczej (browary, chłodnie, zakłady mięsne, zakłady spożywcze), gdzie głównym źródłem zagrożenia są instalacje chłodnicze, w których stosowany jest amoniak.

Ze względu na zastosowanie chloru w procesach uzdatniania wody do instalacji stwarzających zagrożenia wystąpienia poważnej awarii należą wydziały produkcji wody w białostockich wodociągach.

6.1.9. Zagrożenie powodziowe i osuwiskowe

Obszarami zagrożonymi niebezpieczeństwem wystąpienia powodzi w województwie podlaskim są przede wszystkim doliny następujących rzek: Narew, Biebrza, Bug, Czarna Hańcza, Nurzec, Pisa i Supraśl. Całkowita powierzchnia obszarów zagrożonych powodzią wód stuletnich (1%) wynosi około 894,4 km², co stanowi 4,4% ogólnej powierzchni województwa,

w tym:

- w dolinie Narwi – 247,50 km²,
- w dolinie Biebrzy – 219,00 km²,
- w dolinie Bugu – 65,25 km²;
- w dolinie Nurca – 54,65 km²,
- w dolinie Czarnej Hańczy – 35,45 km²,
- w dolinie Supraśli – 30,75 km²,
- w dolinie Pisy – 15,80 km².

Są to głównie użytki zielone oraz nieużytki, niemniej jednak w dolinach tych rzek występują tereny zabudowane, które narażone są na podtopienia roztopowe i dotyczą one obszarów następujących gmin: Michałowo, Zabłudów, Juchnowiec Kościelny, Suraż, Łapy, Turośl Kościelna, Choroszcz, Dobrzyniewo Kościelne, Wasilków, Supraśl, Gródek, Narewka, Narew, Wyszki, Trzcianne, Wizna, Łomża, Piątnica, Nowogród, m. Łomża, Goniądz, Sztabin, Lipsk, Mielnik, Siemiatycze, Drohiczyn, m. Brańsk, Ciechanowiec, m. Siemiatycze, Klukowo, Rudka, Boćki, Kleszczele, Czeremcha, Jeleniewo, Płaska, Nowinka, Kolno, Turośl i Zbójna.

Osuwanie się mas ziemnych stanowi element zjawiska ruchów masowych ziemi. Są to zjawiska geologiczne, związane przede wszystkim z działaniem sił przyrody, takich jak gwałtowne opady deszczu, intensywne topnienie śniegu, podnoszenie się poziomu wód gruntowych oraz wezbrania rzek i potoków. W coraz większym stopniu do ich powstawania przyczynia się działalność człowieka. Sprzyja im podcinanie zboczy przy budowie dróg oraz budynków, a także wycinki drzew na stokach. Ruchy osuwiskowe mogą powodować degradację gleb oraz rozległe zniszczenia terenów rolnych i leśnych.

Od kilkunastu lat obserwuje się nasilenie niekorzystnych zjawisk atmosferycznych, wywołujące osuwanie się ziemi, które na południu i północy Polski spowodowało wiele szkód w infrastrukturze drogowej i budownictwie. Województwo podlaskie należy do grupy regionów, gdzie skala tego zagrożenia, choć jest niewielka, to jednak ciągle wzrasta.

Najbardziej narażone na zagrożenia osuwiskowe są:

- krawędziowe odcinki dolin rzecznych: Narwi w okolicach Łomży, Piątnicy i Nowogrodu, Bugu w gminie Mielnik, Drohiczyn i Ciechanowiec, Biebrzy w gminie Jedwabne i Wizna,
- stokowe partie wzgórz morenowych i wydmych, zwłaszcza pozbawionych zadrzewień i zakrzaczeń lub niewłaściwie zagospodarowywanych, głównie na Suwalszczyźnie,

Podstawowym rodzajem uszkodzeń w regionie były rozmycia i spływy powierzchniowe na skutek erozji, wywołanej spływającymi po zboczach wodami powierzchniowymi oraz osuwiska lub zsuwy powierzchniowe, spowodowane nasyceniem gruntu wodą na skutek intensywnych opadów i podniesienia się zwierciadła wód gruntowych.

6.2. Potencjalne zmiany w środowisku w przypadku braku realizacji ustaleń projektu planu województwa

Strategicznym celem polityki przestrzennej województwa podlaskiego będzie zrównoważone zagospodarowanie przestrzeni województwa podlaskiego sprzyjające rozwojowi społeczno-gospodarczemu, spójności społecznej i terytorialnej, konkurencyjności, sprawności funkcjonowania oraz wykorzystania potencjału przyrodniczego, kulturowego, przygranicznego. Realizacja celu strategicznego będzie się odbywać w odniesieniu do 5 celów cząstkowych, o których mowa w rozdziale IV prognozy.

Brak realizacji projektu planu spowoduje zaniechanie realizacji głównych celu strategicznego polityki przestrzennej, co skutkować może działaniami niespójnymi, nakładającymi się lub wykluczającymi. W wypadku nieprzyjęcia projektu planu, bądź też niezrealizowania jego ustaleń należy liczyć się z poważnymi konsekwencjami środowiskowymi, społecznymi, gospodarczymi i innymi, warunkującymi standardy jakości życia mieszkańców regionu. Brak realizacji projektu przedmiotowego dokumentu może prowadzić do chaosu przestrzennego oraz nasilenia konfliktów pomiędzy potrzebami ochrony środowiska, a potrzebami rozwoju gospodarczego.

Szczególnie niekorzystne dla województwa byłoby zaniechanie realizacji działań w zakresie systemu transportowego i bezpieczeństwa energetycznego, kształtowania struktur metropolii białostockiej i subregionalnych ośrodków rozwoju - Łomży i Suwałk, rozwoju społeczno-

ekonomicznego miast powiatowych, wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, a przede wszystkim ochrony i kształtowania systemu przyrodniczego oraz ochrony wartości wielokulturowych województwa.

Niekorzystnym zjawiskiem byłoby zaniechanie realizacji działań w zakresie zakładanego rozwoju systemu komunikacyjnego, w tym budowy dróg ekspresowych i obwodnic miast oraz lotniska regionalnego, co będzie skutkowało stagnacją gospodarczą oraz pogorszeniem warunków życia mieszkańców województwa. Stworzenie sprawnego i wysoce efektywnego systemu transportowego, który jednocześnie w ograniczony sposób oddziaływałby na środowisko przyczyni się do znacznego wzrostu gospodarczego regionu, jego konkurencyjności oraz atrakcyjności dla zamieszkania.

Przy braku realizacji ustaleń planu województwa zapewnienie ochrony, powiązań oraz trwałości funkcjonowania najbardziej cennych przyrodniczo obszarów byłoby bardzo ograniczone, co skutkowałoby ekspansją zabudowy i ich dalszą fragmentacją. Problemy związane z funkcjonowaniem systemów przyrodniczych wykraczają poza zasięg terytorialny i możliwości ekonomiczne samorządów gminnych, co potwierdza konieczność ponadlokalnego traktowania zagadnień ochrony środowiska na szczeblu wojewódzkim. Brak planu zagospodarowania przestrzennego województwa lub niemożność realizacji jego ustaleń spowoduje, że wykorzystanie środków finansowych skierowanych na ochronę istniejących zasobów przyrodniczych będzie niemożliwe.

Niekontrolowana oraz nieprzyjazna środowisku gospodarka odpadami, dalszy rozwój intensywnego rolnictwa oraz nieprzemysłana gospodarka leśna doprowadzić mogą do znacznej degradacji środowiska przyrodniczego.

Brak realizacji założeń projektu planu szczególnie w zakresie ochrony gleb może spowodować zmniejszenie się areалу oraz pogorszenie jakości gleb, na których możliwa by była produkcja żywności.

W zakresie ochrony zasobów leśnych niepodjęcie zakładanych działań może spowodować pogorszenie stanu zdrowotności, a w dalszej konsekwencji zmniejszanie się powierzchni lasów, mających ogromny wpływ na inne elementy środowiska oraz warunki życia.

Podstawowe kierunki działań w zakresie ochrony wód i gospodarki wodnej mają między innymi na celu poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz ograniczenie zagrożenia powodziowego.

Poważne konsekwencje, w tym pogorszenie warunków życia mieszkańców, nastąpią w przypadku niezrealizowania założeń projektu planu w zakresie ograniczania emisji niskiej, wykorzystywania alternatywnych źródeł energii i ograniczania emisji pochodzącej ze środków komunikacji.

Kształtowanie tożsamości regionalnej w oparciu o wskazane w projekcie planu wysokie walory przyrodnicze, kulturowe i turystyczne regionu, to ochrona najcenniejszych zasobów przyrody oraz kultury materialnej i duchowej. Realizacja ustaleń projektu planu umożliwi ograniczenie degradacji zabytków oraz wartości wielokulturowych województwa.

Promowanie turystyki przyjaznej środowisku może znacznie uatrakcyjnić obszar województwa podlaskiego oraz zmniejszyć presję zabudowy i ruchu turystycznego na środowisko.

Do najbardziej niekorzystnych zmian w środowisku będących skutkiem braku realizacji ustaleń projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego zaliczyć należy:

- nasilaniem się konfliktów pomiędzy potrzebami rozwoju gospodarczego, a potrzebami ochrony środowiska,

- zakłócenia ładu przestrzennego polegające na rozwoju chaotycznej zabudowy, głównie w strefach podmiejskich, wzdłuż tras komunikacyjnych i w rejonach atrakcyjnych turystycznie,
- systematycznym zmniejszaniem rolniczej przestrzeni produkcyjnej dobrej jakości związanym z ekspansją zabudowy,
- fragmentację siedlisk przyrodniczych ograniczającą drożność korytarzy ekologicznych, osłabiającą kondycję cennych i wrażliwych ekosystemów obszarów Natura 2000 oraz pomniejszającą przestrzeń życiową roślin i zwierząt,
- zwiększeniem emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza atmosferycznego, środowiska glebowego, wodnego
- rozpraszeniem zabudowy, a tym samym zwiększaniem nakładów finansowych na infrastrukturę techniczną, w tym na porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej,
- dalszym pogorszeniem jakości wód powierzchniowych i podziemnych w wyniku zrzutów nieczystości i nieprawidłowo prowadzonej gospodarki wodno-ściekowej, w stale powiększających się ośrodkach miejskich oraz na terenach rolniczych;
- postępującą degradacją walorów krajobrazowych i przyrodniczych wpływającą na konkurencyjność środowiska przyrodniczego, w tym walorów turystyczno-wypoczynkowych regionu,
- spowolnieniem procesu zalesiania nieużytków i terenów o słabej przydatności rolniczej,
- postępującym przeciążeniem nieprzystosowanych technicznie szlaków komunikacyjnych w wyniku wzrostu ruchu tranzytowego,
- wzrostem uciążliwości życia na terenach zurbanizowanych związanym z pogarszaniem się jakości powietrza i hałasem komunikacyjnym,
- zwiększeniem presji budowlanej na terenach potencjalnie zagrożonych powodzią,
- niekontrolowanym rozwojem turystyki i osadnictwa w pasie pojezierzy i w rejonie dużych kompleksów leśnych,
- przecinaniem korytarzy ekologicznych oraz innych obszarów chronionych w wyniku rozwoju infrastruktury drogowej i technicznej.

7. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU PLANU WOJEWÓDZTWA, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIECZNIA 2004 ROKU O OCHRONIE PRZYRODY

7.1. Prawne formy ochrony przyrody

Obszary chronione na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2015 poz. 1651, z późn. zm.) zajmują w województwie podlaskim powierzchnię 645 058,3 ha, co stanowi 32,0% ogólnej jego powierzchni. Na jednego mieszkańca regionu przypada 5 411,9 m² terenów chronionych (w kraju odpowiednio 32,5 % i 2 634 m²).

W poniższej tabeli zobrazowano formy ochrony przyrody występujące na obszarze województwa podlaskiego, podając ilość obiektów oraz ogólną powierzchnię poszczególnych form ochrony.

Tab. 1. Formy ochrony przyrody w województwie podlaskim

Forma ochrony	Ilość obiektów	Powierzchnia [ha]*)
Parki Narodowe	4	92 169,20
Rezerваты przyrody	93	23 591,70
Parki Krajobrazowe	3	88 084,50
Obszary chronionego krajobrazu	13	460 076,70
Użytki ekologiczne	250	1 856,92
Stanowiska dokumentacyjne	2	0,50
Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe	3	56,98
Pomniki przyrody	2064	-
Obszary Specjalnej Ochrony Natura 2000	12	579 400,00
Specjalne Obszary Ochrony Natura 2000	24	543 673,40

**) powierzchnia nie bilansuje się z ogólną powierzchnią obszarów chronionych z uwagi na nakładanie się na siebie obszarów o różnych formach ochrony*

7.1.1 Parki narodowe

W województwie podlaskim występują cztery parki narodowe: Białowieski Park Narodowy, Biebrzański Park Narodowy, Narwiański Park Narodowy i Wigierski Park Narodowy.

Białowieski Park Narodowy – utworzony Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 21.XI.1947 r. (Dz. U. Nr 74, poz. 469) i powiększony na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 lipca 1996 r. (Dz. U. Nr 93, poz. 424). Białowieski Park Narodowy zajmuje łącznie 10 517,27 ha, w tym Park Pałacowy – 47,77 ha oraz Ośrodek Hodowli Żubrów z Rezerwatem Hodowlanym Żubrów i Rezerwatem Pokazowym Zwierząt. Otulina Parku zajmuje powierzchnię 3 224,26 ha. W 1977 roku Białowieski Park Narodowy został uznany przez UNESCO za Światowy Rezerwat Biosfery, a w 1979 r. został wpisany na Listę Dziedzictwa Światowego. Od 1992 roku wraz z Państwowym Parkiem Narodowym „Białowieżskaja Puszcza” tworzą, jeden z trzech w Europie, transgraniczny obiekt przyrodniczy Dziedzictwa Światowego.

Biebrzański Park Narodowy - utworzony Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9.IX.1993 r. (Dz. U. Nr 86, poz. 398). Powierzchnia Parku wynosi 59 233 ha a powierzchnia otuliny 66 824

ha. Jest to największy park narodowy w Polsce. Biebrzański Park Narodowy obejmuje swoimi granicami najbardziej naturalne, wartościowe przyrodniczo obszary Kotliny Biebrzańskiej z największym w Europie środkowej kompleksem torfowisk. B.P.N. wpisany jest na listę obiektów chronionych Konwencją z Ramsar, ma również rekomendację Komisji Parków Narodowych i obszarów chronionych IUCN oraz Federacji Parków Narodowych i Parków Europy do uznania go za Obiekt Dziedzictwa Światowego.

Narwiański Park Narodowy – utworzony Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 1.VII.1996 r. (Dz. U. Nr 77, poz. 368). Pow. Parku – 7 350 ha, powierzchnia otuliny – 15 408 ha. Park obejmuje bagienną dolinę Narwi z silnie rozbudowanym systemem koryt rzecznych – tzw. „Polską Amazonię”. Walory przyrodnicze Parku to unikatowy ekosystem doliny oraz różnorodne zespoły roślin i zwierząt.

Wigierski Park Narodowy – utworzony Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27.VI.1989 r. (Dz. U. Nr 86, poz. 398) obejmuje swym zasięgiem fragment Pojezierza Wschodniosuwalskiego oraz fragment Równiny Augustowskiej. Powierzchnia Parku wynosi 15 078,90 ha. Jezioro Wigry w 1998 r. jako pierwsze w świecie zostało objęte programem patronackim Międzynarodowego Towarzystwa Limnologicznego (S.I.L.).

7.1.2 Rezerwaty przyrody

Rezerwaty przyrody w liczbie 93 o łącznej powierzchni 23 591,7 ha obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

7.1.3 Parki krajobrazowe

Parki krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Suwalski Park Krajobrazowy (uchwała nr XII/92/15 Sejmik Województwa Podlaskiego - Dz.Urz.Woj.Podl.2015.2120) o powierzchni 6284,0 ha, był pierwszym obiektem chronionym tego typu w Polsce. Celem utworzenia Parku było zachowanie unikalnego, młodogłacjalnego krajobrazu północno – wschodniej Polski, rozpościerającego się wokół jeziora Hańcza i zagłębienia Szeszupy. W granicach Parku znajduje się fragment Pojezierza Wschodniosuwalskiego, będącego częścią Pojezierza Litewskiego, z 22 jeziorami o pow. większej niż 1 ha.

Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. prof. Witolda Sławińskiego o powierzchni 74 447,0 ha utworzony w 1988 r. Uchwałą Nr XXVI/172/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku oraz Rozporządzeniem Nr 3/ 98 Wojewody Białostockiego z dnia 20 maja 1998 r. Park obejmuje swoimi granicami przeważającą część Puszczy Knyszyńskiej – jednego z najlepiej zachowanych kompleksów leśnych w Polsce. Celem powołania Parku jest ochrona naturalnych zespołów leśnych, leśnych dolin rzecznych, licznych źródeł oraz różnych form geomorfologicznych charakterystycznych dla polodowcowego krajobrazu tego terenu.

Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi o powierzchni 7 353,5 ha utworzony w 1994 roku rozporządzeniem Nr 4/94 Wojewody Łomżyńskiego z dnia 10 grudnia 1994 roku (Dz. Urz. Woj. Łomż. Nr 11, poz. 99), które straciło moc z dniem wejścia w życie rozporządzenia nr 3/06 Wojewody Podlaskiego z dnia 23 maja 2006 roku w sprawie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 152, poz. 1406). Celem utworzenia Parku jest ochrona: wartości przyrodniczych poprzez zachowanie swobodnie meandrującej nizinnej rzeki Narew oraz nieregularnego koryta i doliny z dużą ilością starorzeczy, zachowanie

chronionych

i rzadkich gatunków zwierząt i roślin związanych z charakterystycznymi siedliskami; wartości historycznych i kulturowych oraz wartości krajobrazowych.

7.1.4 Obszary chronionego krajobrazu

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierze Północnej Suwalszczyzny (Uchwała nr XII/88/15 Sejmik Województwa Podlaskiego - Dz.Urz.Woj.Podl.2015.2116) o powierzchni 42 844,94 ha. Celem utworzenia Obszaru jest czynna ochrona jego ekosystemów polegająca na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych związanych z urozmaiconą rzeźbą polodowcową Pojezierza Północnej Suwalszczyzny, z licznymi jeziorami, kemami, ozami i wzgórzami morenowymi.

Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierze Sejneńskie (Uchwała nr XII/94/15 Sejmik Województwa Podlaskiego - Dz.Urz.Woj.Podl.2015.2119) o powierzchni 35 981,11 ha. Celem utworzenia Obszaru jest czynna ochrona jego ekosystemów polegająca na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych związanych z urozmaiconą rzeźbą polodowcową Pojezierza Sejneńskiego, z licznymi jeziorami, kemami, ozami i wzgórzami morenowymi.

Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Błędzianki (Uchwała nr XII/87/15 Sejmik Województwa Podlaskiego - Dz.Urz.Woj.Podl.2015.2115) o powierzchni 3 375,31 ha. Celem utworzenia Obszaru jest czynna ochrona jego ekosystemów polegająca na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych występujących w dolinie rzeki Błędzianki.

Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Rospudy (Uchwała nr XII/90/15 Sejmik Województwa Podlaskiego - Dz.Urz.Woj.Podl.2015.2118) o powierzchni 23 710,86 ha. Celem utworzenia Obszaru jest czynna ochrona jego ekosystemów polegająca na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych występujących w dolinie rzeki Rospudy.

Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza i Jeziora Augustowskie (Uchwała nr XII/89/15 Sejmik Województwa Podlaskiego - Dz.Urz.Woj.Podl.2015.2117) o powierzchni 69 574,99 ha. Celem utworzenia Obszaru jest czynna ochrona jego ekosystemów polegająca na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych kompleksu leśnego Puszczy Augustowskiej.

Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Rajgrodzkiego (Uchwała nr XII/91/15 Sejmik Województwa Podlaskiego - Dz.Urz.Woj.Podl.2015.2119) o powierzchni 14 928,07 ha. Celem utworzenia Obszaru jest czynna ochrona jego ekosystemów, realizowana polegająca na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych występujących na obszarze Pojezierza Rajgrodzkiego.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Biebrzy (Uchwała nr XII/93/15 Sejmik Województwa Podlaskiego - Dz.Urz.Woj.Podl.2015.2121) o powierzchni 28 442,27 ha.

Celem utworzenia Obszaru jest czynna ochrona jego ekosystemów polegająca na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych występujących w dolinie rzeki Biebrzy, nad Kanałem Augustowskim i w dolinie Netty.

Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi (Rozporządzenie nr 11/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 roku - Dz.Urz.Woj.Podl. 2005.54.724) o powierzchni 48 994,1 ha. Celem utworzenia Obszaru jest czynna ochrona jego ekosystemów, realizowana w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, polegająca na zachowaniu różnorodności

biologicznej siedlisk przyrodniczych występujących w dolinach meandrujących rzek Narwi i Pisy, z licznymi starorzeczami oraz na terenie kompleksu leśnego Puszczy Kurpiowskiej.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Narwi (Rozporządzenie nr 9/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 roku - Dz.Urz.Woj.Podl.2005.54.722) o powierzchni 41 862,0 ha. Celem utworzenia Obszaru jest czynna ochrona jego ekosystemów, realizowana w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, polegająca na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych występujących w zatorfionej dolinie rzeki Narwi, z licznymi meandrami i starorzeczami.

Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórza Sokólskie (Rozporządzenie Nr 8/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 roku (Dz.Urz.Woj.Podl.2005.54.721). Powierzchnia obszaru wynosi 38 742 ha. Celem utworzenia Obszaru jest czynna ochrona jego ekosystemów, realizowana w ramach racjonalnej gospodarki rolnej i leśnej, polegająca na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych występujących na terenie Wzgórz Sokólskich i Wzgórz Kryńskich.

Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza Białowieska (Rozporządzenie nr 7/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 roku (Dz.Urz.Woj.Podl.2005.54.720). Obszar zajmuje powierzchnię 78 538 ha. Celem utworzenia Obszaru jest czynna ochrona jego ekosystemów, realizowana w ramach racjonalnej gospodarki leśnej, polegająca na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych kompleksu leśnego Puszczy Białowieskiej.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Bugu i Nurca (Rozporządzenie nr 13/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 roku (Dz.Urz.Woj.Podl.2005.54.726). Powierzchnia obszaru wynosi 2 069,5 ha. Celem utworzenia Obszaru jest czynna ochrona jego ekosystemów, realizowana w ramach racjonalnej gospodarki rolnej i leśnej, polegająca na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych występujących w dolinach: Bugu i Nurca oraz na Wysoczyźnie Drohickej.

Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Bugu (Rozporządzeniem nr 10/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 roku (Dz.Urz.Woj.Podl.2005.54.723). Obszar zajmuje powierzchnię 30 162 ha. Celem utworzenia Obszaru jest czynna ochrona jego ekosystemów, polegająca na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych występujących w dolinie Bugu oraz na terenie kompleksu leśnego Puszczy Mielnickiej i Puszczy Nurskiej.

7.1.5. Sieć Natura 2000

Natura 2000 jest najmłodszą z form ochrony przyrody, wprowadzoną w 2004 roku. Głównym celem funkcjonowania Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy. Drugim jej celem jest ochrona różnorodności biologicznej.

Podstawą funkcjonowania programu są dwie unijne dyrektywy: tzw. dyrektywa ptasia i dyrektywa siedliskowa.

- Dyrektywa Ptasia (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa - wcześniej dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa) - określa kryteria do wyznaczania ostoi dla gatunków ptaków zagrożonych wyginięciem.
- Dyrektywa Siedliskowa (Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory) - ustala zasady ochrony pozostałych gatunków zwierząt, a także roślin i siedlisk przyrodniczych oraz procedury ochrony obszarów szczególnie ważnych przyrodniczo.

W myśl wyżej wymienionych aktów prawa każdy kraj członkowski Unii Europejskiej ma obowiązek zapewnić siedliskom przyrodniczym i gatunkom wymienionym w załącznikach

dyrektywy siedliskowej i ptasiej warunki sprzyjające ochronie, lub zadbać o odtworzenie ich dobrego stanu m.in. poprzez wyznaczenie i objęcie ochroną obszarów, na których te siedliska i gatunki występują.

Dyrektywy wyznaczają dwa typy obszarów:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO),
- obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW)/specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO).

Najważniejszym kryterium wyznaczania obszarów Natura 2000 są wartości przyrodnicze danego terenu.

Obszary specjalnej ochrony ptaków są wyznaczane do ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków. Na obszarze województwa podlaskiego usytuowanych 9 obszarów specjalnej ochrony ptaków w całości oraz części 3 obszarów, które usytuowane są również w województwach sąsiednich. Poniższa tabela obrazuje listę obszarów specjalnej ochrony ptaków na obszarze województwa podlaskiego, utworzonych Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U.2011.25.133).

Tab. 2. Obszary Specjalnej Ochrony ustanowione Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 roku

L.p.	Nazwa obszaru	Kod	Powierzchnia [ha]
1.	Bagienna Dolina Narwi	PLB200001	23 471,0
2.	Puszcza Augustowska	PLB200002	134 377,7
3.	Puszcza Knyszyńska	PLB200003	139 590,2
4.	Dolina Górnego Nurca	PLB200004	3 995,1
5.	Bagno Wizna	PLB200005	14 471,0
6.	Ostoja Biebrzańska	PLB200006	148 508,8
7.	Dolina Górnej Narwi	PLB200007	18 384,1
8.	Przełomowa Dolina Narwi	PLB200008	7 649,1
9.	Puszcza Białowieska	PLC200004	63 147,6
10.	Dolina Dolnego Bugu	PLB140001	13 094,8
11.	Dolina Dolnej Narwi	PLB140014	9 067,9
12.	Puszcza Piska	PLB280008	3 644,2
	Razem		579 400,0

Specjalne obszary ochrony siedlisk, są obszarami najcenniejszymi pod względem przyrodniczym, odpowiadającymi gatunkowo i siedliskowo wymogom zawartym w Dyrektywie Siedliskowej.

Na obszarze województwa podlaskiego wyodrębnione zostały 24 specjalne obszary ochrony siedlisk, które w drodze decyzji Komisji Europejskiej została zatwierdzona jako obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW) – uzyskały status obszaru Natura 2000 i podlegają ochronie w ramach prawa wspólnotowego. Poniższa tabela obrazuje listę specjalnych obszarów ochrony na obszarze województwa podlaskiego, które uznane zostały za obszary mające znaczenie dla Wspólnoty.

Tab. 3. Specjalne Obszary Ochrony (SOO) przyjęte przez KE jako OZW

L.p.	Nazwa obszaru	Kod	Powierzchnia (ha)
1	2	3	4
1.	Torfowiska Gór Sudawskich	PLH200017	98,51

2.	Dolina Szeszupy	PLH200016	1 701,35
3.	Ostoja Suwalska	PLH200003	6 349,51
4.	Jeleniewo	PLH200001	5 910,10
5.	Dolina Górnej Rospudy	PLH200022	4 070,70
6.	Ostoja Wigierska	PLH200004	16 073,80
7.	Pojezierze Sejneńskie	PLH200007	13 630,94
8.	Ostoja Augustowska	PLH200005	107 068,70
9.	Dolina Biebrzy	PLH200008	121 206,23
10.	Mokradła Kolneńskie i Kurpiowskie	PLH200020	1 446,57
1	2	3	4
11.	Dolina Pisy	PLH200023	3 223,21
12.	Sasanki w Kolimogach	PLH200025	2,54
13.	Ostoja Narwiańska	PLH200024	18 605,00
14.	Ostoja Knyszyńska	PLH200006	136 084,43
15.	Czerwony Bór	PLH200018	5 052,22
16.	Narwiańskie Bagna	PLH200002	6 823,05
17.	Ostoja w Dolinie Górnej Narwi	PLH200010	19 090,18
18.	Źródłiska Wzgórz Sokólskich	PLH200026	49,11
19.	Puszcza Białowieska	PLC200004	63 147,60
20.	Murawy w Haćkach	PLH200015	159,30
21.	Jelonka	PLH200019	2 479,90
22.	Ostoja w Dolinie Górnego Nurca	PLH200021	5 524,05
23.	Schrony Brzeskiego Rejonu Umocnionego	PLH200014	117,10
24.	Ostoja Nadbużańska	PLH140011	5 675,00
	Razem		543 673,40

**) powierzchnie SOO pochodzą z planów zadań ochrony lub SDF*

7.1.6. Pozostałe formy ochrony

Poza omówionymi wyżej formami ochrony przyrody, na obszarze województwa podlaskiego występują:

- 2 064 pomników przyrody (pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, głązy narzutowe);
- 250 użytków ekologicznych (ilość użytków uległa zmniejszeniu – z 38 użytków utworzony został rezerwat przyrody Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej (użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania);
- 2 stanowiska dokumentacyjne – stanowisko interglacjalnego eemskiego (miasto Suwałki) i Posejanka (gmina Sejny) - stanowiskami dokumentacyjnymi są niewyodrębniające się na

powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych;

- 3 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: „Głogi” – gm. Mielnik, Park Krajobrazowy w Czyżewie, Park Krajobrazowy w Szepietowie Wawrzyńcach (gmina Szepietowo) - zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

7.2. Korytarze ekologiczne

7.2.1 Obszary węzłowe regionalnej sieci ekologicznej

Obszary te pełniące funkcje biocentrów o najwyższych walorach ekologicznych są objęte:

- europejską siecią obszarów chronionych Natura 2000, tj. obszarami specjalnej ochrony ptaków OSO i specjalnymi obszarami ochrony siedlisk SOO,
- krajowym systemem prawnej ochrony przyrody, parków narodowych,
- regionalnym systemem prawnej ochrony przyrody – rezerwatów, parków krajobrazowych i obszarów ochrony krajobrazu.

Z pośród siedmiu obszarów węzłowych, sześć jest w całości objętych różnymi formami ochrony przyrody, często nakładającymi się, z wyjątkiem obszaru GKPn C-2 Puszcza Mielnicka nie objętego żadną formą ochrony prawnej przyrody.

Zgodnie z ustaleniami koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030 zakłada się objęcie obszarów węzłowych jednolitym systemem ochrony prawnej przyrody.

Do obszarów węzłowych sieci ekologicznej województwa podlaskiego, należą:

- Obszar węzłowy GKPn-4 Puszcza Augustowska z Wigierskim Parkiem Narodowym i jego sferą ochronną,
- Obszar węzłowy GKPn-1 Dolina Biebrzy z Biebrzańskim Parkiem Narodowym i jego sferą ochronną,
- Obszar węzłowy GKPn-3 Puszcza Knyszyńska z Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej i jego sferą ochronną,
- Obszar węzłowy GKPn-23 Bagienna Dolina Narwi z Narwiańskim Parkiem Narodowym i jego sferą ochronną, Łomżyńskim Parkiem Krajobrazowym Doliny Narwi,
- Obszar węzłowy GKPn-2 Puszcza Białowieska z Białowieskim Parkiem Narodowym i jego otuliną,
- Obszar węzłowy GKPnC-2 Puszcza Mielnicka,
- Obszar węzłowy GKPn-8 Puszcza Piska.

7.2.2. Główne korytarze ekologiczne – migracyjne regionalnej sieci ekologicznej

Główne korytarze ekologiczne – migracyjne, stanowić będą powiązania obszarów węzłowych sieci ekologicznej województwa i kraju między sobą, a także ich powiązania z sieciami ekologicznymi województw sąsiednich, kraju i Europy.

Zadaniem ich będzie przeciwdziałanie izolacji obszarów przyrodniczo cennych, umożliwienie migracji zwierząt i roślin w skali Polski i Europy oraz ochrona i odbudowa bioróżnorodności, zarówno na obszarze europejskiej sieci obszarów chronionych Natura 2000 jak i na innych terenach o dużej wartości przyrodniczej.

Sieć korytarzy ekologicznych – migracyjnych, po ich prawnym usankcjonowaniu i zagospodarowaniu stanowić będzie istotne uzupełnienie dotychczasowego regionalnego

i krajowego systemu obszarów chronionych, realizując równocześnie cele europejskiej sieci obszarów chronionych Natura 2000.

Do głównych korytarzy ekologiczno – migracyjnych województwa podlaskiego należą:

- Korytarz GKPN-4A Puszcza Augustowska – Puszcza Romincka,
- Korytarz GKPN-1A Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Północnej,
- Korytarz GKPN-1C Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Południowej,
- Korytarz GKPN-8B Puszcza Piska – Przełomowa Dolina Narwi,
- Korytarz GKPN-7 Przełomowa Dolina Narwi,
- Korytarz GKPN-1B Dolina Biebrzy – Puszcza Knyszyńska Środkowy,
- Korytarz GKPN-1D Bagna Narwiańskie,
- Korytarz GKPN-3A Przełomowa Dolina Narwi – Puszcza Biała,
- Korytarz GKPN-23A Przełomowa Dolina Narwi – Dolina Górnej Narwi,
- Korytarz GKPN-24 Dolina Górnej Narwi,
- Korytarz GKPN-2A Puszcza Białowieska – Puszcza Knyszyńska Zachodni,
- Korytarz GKPN-2B Puszcza Białowieska – Puszcza Knyszyńska Wschodni,
- Korytarz GKPN-2A Puszcza Biała – Puszcza Mielnica,
- Korytarz GKPN-2B Puszcza Białowieska – Puszcza Mielnica,
- Korytarz GKPN-1 Dolina Dolnego Bugu.

7.2.3. Uzupełniające korytarze ekologiczne – migracyjne regionalnej sieci ekologicznej

Korytarze te obejmują głównie doliny mniejszych rzek i otwarte tereny rolno–leśne, które stanowiąc będą uzupełnienie powiązań obszarów węzłowych i głównych korytarzy ekologiczno–migracyjnych oraz umożliwiać migracje zwierząt i roślin w skali lokalnej. Do uzupełniających korytarzy ekologiczno–migracyjnych, należą:

- Korytarz KPn-4B Puszcza Augustowska – Puszcza Borecka,
- Korytarz KPn-1D Dolina Biebrzy – Puszcza Borecka,
- Korytarz KPn-1B Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Środkowy,
- Korytarz KPn-1E Kobylin – Górki Sypniewo – Kupina – Chłudnie,
- Korytarz KPn-3A Dolina Biebrzy – Puszcza Knyszyńska Zachodni,
- Korytarz KPn-3B Dolina Brzozówki,
- Korytarz KPn-3C Dolina Biebrzy – Puszcza Knyszyńska Środkowy,
- Korytarz KPn-3D Dolina Biebrzy – Puszcza Knyszyńska Wschodni,
- Korytarz KPnC-5D Dolina rzeki Gać,
- Korytarz KPn-23B Bagienna Dolina Narwi – Przełomowa Dolina Narwi,
- Korytarz KPn-23C Dolina Górnej Narwi – Dolina rzeki Nurzec,
- Korytarz KPnC-24C Dolina rzeki Nurzec,
- Korytarz KPn-24A Dolina rzeki Organki

7.3. Zagrożenia obszarów o dużych walorach przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000

W zasadzie wszystkie działania inwestycyjne na obszarach o dużych wartościach przyrodniczych (obszary różnych form ochrony przyrody) niezwiązane z ich ochroną niosą za sobą mniejsze, bądź większe zagrożenia dla środowiska i poprawności ich funkcjonowania. Projekt planu województwa wyklucza wprawdzie na tych obszarach działania znacząco oddziaływujące na środowisko oraz rekomenduje również rezygnację z działań potencjalnie znacząco oddziaływujących na ich środowisko.

Rekomendacja ta dotyczy przede wszystkim inwestycji „punktowych”. Natomiast w przypadku liniowych inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej i komunikacyjnej często

nie ma możliwości omięcia tych terenów, zagrażając tym samym jakości środowiska i jego integralności, co w konsekwencji zmniejsza poprawność ich funkcjonowania. W przypadku konieczności realizacji takiego zadania na obszarze o dużych wartościach przyrodniczych (nadrzędne cele publiczne) istnieje możliwość zniszczenia cennych przyrodniczo (chronionych) siedlisk lub gatunków oraz dokonania fragmentacji (podziału) obszarów chronionych.

Fragmentacja obszarów chronionych powodowana jest głównie realizacją zadań inwestycyjnych z zakresu komunikacji drogowej (w szczególności dróg ekspresowych i autostrad) oraz kolejowej (w szczególności szybkich kolei). Wygrodenia pasów drogowych dróg ekspresowych i autostrad (konieczna ochrona przed wtargnięciem zwierząt na jezdnie tych dróg) tworzą bariery uniemożliwiające swobodne przemieszczanie się zwierząt. Również emisja zanieczyszczeń generowanych ruchem pojazdów (dotyczy wszystkich dróg) nie pozostaje bez znaczenia dla ochrony cennych przyrodniczo siedlisk i gatunków w ich bezpośrednim sąsiedztwie. W przypadku kolei zarówno emisja zanieczyszczeń są znacznie mniejsze, nie mniej przebiegi ich tras powodują defragmentację tych obszarów.

Największym zagrożeniem dla obszarów cennych przyrodniczo w województwie podlaskim są drogi szybkiego ruchu (ekspresowe): S8 - wybudowany już odcinek (ok. 23 km) oraz odcinek znajdujący się w realizacji (ok. 44 km), S19 trasa (ok. 195 km) – droga projektowana w większości po nowej trasie oraz S61 (via Baltica ok. 138 km) – droga projektowana w większości po nowej trasie (niewielkie fragmenty już wybudowane). Przez obszary chronione różnymi formami ochrony przyrody oraz projektowane korytarze migracyjne przebiega około 27% długości wszystkich trzech dróg ekspresowych. Około 9 km (2%) przebiega przez OSO Natura 2000 i około 15 km (3,5%) przez SOO Natura 2000.

Mniejszym zagrożeniem dla tych obszarów są pozostałe drogi krajowe, a to z uwagi na mniejsze natężenie ruchu oraz mniejszy wpływ na ich fragmentację (znacznie węższe pasy drogowe oraz brak ich wygroden). Na łączną długość tych dróg około 715 km, około 38% przebiega przez obszary chronione różnymi formami ochrony przyrody oraz projektowane korytarze migracyjne. Przez OSO Natura 2000 przebiega około 190 km (26%) i około 150 km (21%) przez SOO Natura 2000. Tylko odcinek około 6 km DK8 przebiegający przez obszary Natura 2000 będzie przebudowany. Na pozostałych drogach wykonywane będą tylko remonty. Wszystkie projektowane odcinki dróg krajowych znajdują się poza obszarami Natura 2000.

Na ogólną długość około 1260 km dróg wojewódzkich, około 40% przebiega przez obszary chronione różnymi formami ochrony przyrody oraz projektowane korytarze migracyjne. Zagrożenia dla obszarów cennych przyrodniczo wynikające z funkcjonowania tych dróg są stosunkowo niewielkie – małe natężenie ruchu, wąskie pasy drogowe, brak ogrodzeń wzdłuż dróg. Przez OSO Natura 2000 przebiega około 170 km a przez SOO Natura 2000 około 172 km. Przebudowie poddanych będzie około 71 km na OSO Natura 2000 oraz około 74 km na SOO Natura 2000. Nowe projektowane odcinki dróg powstaną na OSO Natura 2000 na długości około 12 km i około 6 km na obszarach SOO Natura 2000. Na pozostałych odcinkach dróg wojewódzkich w zależności od potrzeb, prowadzone będą remonty.

Projektowana kolej Rail Baltica – około 205 km na obszarze województwa, z kierunku Warszawy do Białegostoku na niewielkim odcinku przebiega przez obszary cenne przyrodniczo: około 0,8 km przez obszar Narwiańskiego Parku Narodowego i SOO Bagienna Dolina Narwi oraz około 8 km przez OSO Bagienna Dolna Narwi. Natomiast z Białegostoku do granicy państwa, na znacznych odcinkach, przebiega przez obszary o różnych formy ochrony przyrody i projektowane korytarze ekologiczne – łącznie przez około 50 km, w tym przez: OSO Natura 2000 około 21 km i SOO Natura 2000 około 13 km. Budowa projektowanej kolej odbywać się będzie na po trasie istniejącego torowiska.

Magistralna kolej Białystok – Grodno o długości około 60 km, na odcinku około 30 km przebiega przez obszary o różnych formach ochrony i projektowane korytarze ekologiczne, w tym: Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej około 2 km, OSO Puszcza Knyszyńska około 21 km i SOO Ostoja Knyszyńska około 13 km. Linia ta w całości planowana jest do przebudowy po istniejącej trasie torowiska.

Koleje pierwszorzędowe o łącznej długości około 385 km, na odcinkach o łącznej długości około 195 km, przebiegają przez obszary cenne przyrodniczo, w tym przez: OSO i SOO Natura 2000 około 95 km. Większość tych linii planuje się przebudować po trasie istniejących torowisk. Planowane do przebudowy linie na odcinkach o łącznej długości około 101 km, przebiegają przez obszary objęte różnymi formami ochrony przyrody i projektowane korytarze ekologiczne, w tym przez OSO i SOO Natura 2000 przez około 17 km.

Koleje znaczenia lokalnego o łącznej długości około 65 km na odcinku o długości około 21 km przebiegają przez obszary OSO i SOO Natura 2000, na którym poza bieżącymi remontami, nie przewiduje się innych działań inwestycyjnych.

Istniejące napowietrzne linie elektroenergetyczne najwyższych napięć (400 kV) o łącznej długości około 280 km, na odcinkach o łącznej długości około 123 km przebiegają przez obszary objęte różnymi formami przyrody i projektowane korytarze ekologiczne, w tym przez obszary OSO Natura 2000 około 10 km i obszary SOO Natura 2000 około 11 km. Natomiast projektowana linia 400 kV „Roś” (Białoruś – Stacja 400/110 kV Narew) o łącznej długości około 68 km, na odcinku około 43 km przebiega przez obszary objęte różnymi formami przyrody i projektowane korytarze ekologiczne, w tym przez obszary OSO i SOO Natura 2000. Linia ta budowana będzie po torze nieczynnej linii 220 kV. Największym zagrożeniem dla tych obszarów jest etap realizacji projektowanej linii. Z chwilą wybudowania linia ta, jak również linie istniejące stwarzają poważne zagrożenia dla ptaków, (szczególnie w obszarach OSO Natura 2000) i nietoperzy (szczególnie w obszarach SOO Natura 2000). Są one powodem śmierci wielu osobników tych zwierząt – w czasie lotu rozbijają się o liny tych linii. Takie same zagrożenia stwarzają linie elektroenergetyczne wysokich napięć – 220 kV i 110 kV. Istniejące linie 220 kV o łącznej długości około 120 km na odcinkach o łącznej długości około 78 km, przebiegają przez obszary objęte różnymi formami przyrody i projektowane korytarze ekologiczne, w tym przez obszary OSO Natura 2000 około 48 km i obszary SOO Natura 2000 około 150 km. Linii 220 kV nie przewiduje się do realizacji. Istniejące linie 110 kV o łącznej długości około 995 km na odcinkach o łącznej długości około 325 km przebiegają przez obszary objęte różnymi formami przyrody i projektowane korytarze ekologiczne, w tym przez parki narodowe około 5 km, obszary OSO Natura 2000 około 125 km i obszary SOO Natura 2000 około 90 km. Projektowane linie 110 kV o łącznej długości około 240 km, na odcinkach o łącznej długości około 115 km przebiegają przez obszary objęte różnymi formami przyrody i projektowane korytarze ekologiczne, w tym przez obszary OSO Natura 2000 około 9 km i obszary SOO Natura 2000 około 9 km.

Podziemna infrastruktura techniczna znaczenia ponad lokalnego, do której należą przede wszystkim ropociągi tranzytowe oraz gazociągi tranzytowe i wysokiego ciśnienia największe zagrożenia dla obszarów cennych przyrodniczo stwarzają na etapie ich realizacji, z uwagi na możliwość zniszczenia cennych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i grzybów oraz zwierząt (szczególnie drobnych). Po ich zrealizowaniu istnieje możliwość przywrócenia zniszczonych siedlisk. W czasie eksploatacji tych instalacji, poza nadzwyczajnymi awariami – rozszczelnienie i wyciekami mediów (ropy naftowej, gazu ziemnego) inne zagrożenia praktycznie nie występują.

Przez obszar województwa podlaskiego przebiega ropociąg Rosja – Płock na odcinku o długości około 50 km, w tym około 37 km przebiega przez obszary objęte różnymi formami przyrody i projektowane korytarze ekologiczne. Przez obszar OSO Natura 2000 około 5 km

i obszar SOO Natura 2000 około 1 km. Projektowany odcinek ropociągu Brody – Płock o długości około 9 km w całości przebiega przez obszary objęte różnymi formami przyrody i projektowane korytarze ekologiczne, w tym przez obszary OSO i SOO Natura 2000 około 3 km.

Odcinek tranzytowego gazociągu wysokiego ciśnienia „Jamał” o łącznej długości około 140 km, na odcinku około 50 km przebiega przez obszary objęte różnymi formami przyrody i projektowane korytarze ekologiczne, w tym przez obszar OSO Natura 2000 około 8 km i obszar SOO Natura 2000 około 6 km. Projektowana jest druga „nitka” gazociągu o tej samej długości i tych samych parametrach. Projektowany gazociąg Burbiszka – Ostrołęka - interkonektor w/c Polska – Litwa przez obszar województwa podlaskiego przebiega na odcinku około 145 km, w tym około 55 km przebiega przez obszary objęte różnymi formami przyrody i projektowane korytarze ekologiczne. Przez obszar OSO Natura 2000 około 5 km i obszar SOO Natura 2000 około 7 km. Istniejący (zasilający) gazociąg wysokiego ciśnienia Wysokoje - Hołowczyce przebiegający przez obszar województwa podlaskiego na długości około 15 km w całości przebiega przez obszary objęte różnymi formami przyrody i projektowane korytarze ekologiczne, tym około 1,5 km przez obszar OSO Natura 2000. Istniejące (dystrybucyjne) gazociągi wysokiego ciśnienia o łącznej długości około 240 km przebiegają przez obszary objęte różnymi formami przyrody i projektowane korytarze ekologiczne na łącznej długości około 100 km, w tym przez OSO Natura 2000 około 62 km i SOO Natura 2000 około 47 km. Projektowane gazociągi wysokiego ciśnienia o łącznej długości około 112 km, przebiegają przez obszary objęte różnymi formami przyrody i projektowane korytarze ekologiczne na łącznej długości około 45 km, w tym przez OSO Natura 2000 około 27 km i SOO Natura 2000 około 24 km.

Szczegółowy wykaz obszarów chronionych i projektowanych korytarzy ekologicznych, przez które przebiegają drogi i koleje oraz liniowe elementy infrastruktury technicznej, z wyszczególnieniem długości odcinków przebiegających przez te obszary obrazują tabele nr 4, 5 i 6.

Zagrożenia dla obszarów cennych przyrodniczo stwarza również istniejący terminal przeładunkowy paliw płynnych i gazowych PLANETA, który zlokalizowany jest na Obszarze Chronionego Krajobrazu Puszcza Białowieska oraz naftobaza WALIŁY, która jest zlokalizowana na OSO Puszcza Knyszyńska PLB200003 i SOO Ostoja Knyszyńska PLH200006. Zagrożeniami są wycieki paliw, szczególnie płynnych w czasie ich przeładunku.

Odnawialne źródła energii lokalizowane na obszarach cennych przyrodniczo mogą stwarzać zagrożenia dla tych obszarów zarówno na etapie ich realizacji, jak i późniejszej eksploatacji. W okresie ich realizacji zniszczeniu mogą ulec cenne środowiska przyrodnicze, jak również cenne gatunki roślin i grzybów oraz drobne zwierzęta. W okresie eksploatacji elektrowni wiatrowych, szczególnie na OSO Natura 2000, przyczyniają się one do śmierci wielu ptaków i nietoperzy, które rozbijają się o ich śmigła i maszty. Z pośród istniejących pięciu farm wiatrowych i dwudziestu pojedynczych wiatraków oraz jednej farmy w realizacji, na obszarach chronionych zlokalizowane są dwie farmy: „Potaszowa” i „Piecki” – na Obszarze Chronionego Krajobrazu Pojezierze Północnej Suwalszczyzny, kilka pojedynczych wiatraków – na Obszarach Chronionego Krajobrazu Pojezierze Północnej Suwalszczyzny i na Obszarach Chronionego Krajobrazu Dolina Błędzianki.

Będąca w realizacji farma wiatrowa na terenie gminy Grabowo zlokalizowana jest częściowo na obszarze Uzupełniającego Korytarza Ekologicznego KPn-1B Puszcza Piska – dolina Biebrzy Środkowy.

Jeden pojedynczy wiatrak został zlokalizowany na obszarach Natura 2000: OSO Ostoja Biebrzańska PLB200006 i SOO Dolina Biebrzy PLH200008.

Eksploatacja pozostałych instalacji odnawialnych źródeł energii, poza nadzwyczajnymi awariami w zasadzie nie stwarza większych zagrożeń dla cennych przyrodniczo siedlisk i gatunków występujących na obszarach chronionych. Z istniejących instalacji tylko jedna - biogazownia w Czarnej Białostockiej o mocy 14,5 MW zlokalizowana na obszarach Natura 2000 OSO Puszcza Knyszyńska PLB200003 i SOO Ostoja Knyszyńska PLH200006.

Zagrożeniem dla obszarów cennych przyrodniczo mogą być instalacje służące utylizacji odpadów stałych zlokalizowane w ich obrębie. Do nich należą:

- instalacja mechaniczno-biologicznego przekształcania odpadów Centrum Innowacyjnej Gospodarki Odpadami (CIGO) w Studziankach (gm. Wasilków) – zlokalizowana w Parku Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej i OSO Ostoja Knyszyńska PLH200006 oraz SOO Puszcza Knyszyńska PLB200003 i projektowanym Głównym Korytarzu Ekologicznym GKPn-3 - Puszcza Knyszyńska,
- Zakład Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów (ZPiUO) i Składowisko Odpadów Komunalnych (SOK) w Czerwonym Borze (gm. Zambrów) – zlokalizowane w SOO Czerwony Bór PLH200018 i projektowanym Głównym Korytarzu Ekologicznym GKPnC-3A -Przełomowa Dolina Narwi - Puszcza Biała,
- Składowisko Odpadów Komunalnych (SOK) w Uhowie (gm. Łapy) – zlokalizowane w OSO Bagienna Dolina Narwi PLB200001 i projektowanym Głównym Korytarzu Ekologicznym GKPn-23 - Bagienna Dolina Narwi.

Przy bezawaryjnym funkcjonowaniu tych instalacji nie powinny one zagrażać poprawności funkcjonowania tych obszarów. Zagrożenia mogą wystąpić w przypadkach awarii tych instalacji.

8. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTU PLANU WOJEWÓDZTWA ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego uwzględnia cele ochrony środowiska i jest spójny z ustaleniami zawartymi w dokumentach o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym, ze szczególnym uwzględnieniem regulacji Unii Europejskiej w prawie pierwotnym i wtórnym, uznając jednocześnie zasadę zrównoważonego rozwoju za podstawę planowania przestrzennego.

8.1. Dokumenty unijne i międzynarodowe w świetle prawa Unii Europejskiej

Ochrona środowiska jest priorytetem współpracy między państwami członkowskimi, a kształtowanie wspólnej i jednolitej polityki środowiskowej stanowi jedno z kluczowych zadań UE. Wszystkie działania regulowane są przede wszystkim poprzez dokumenty prawa pierwotnego (traktatowego) określające normy o charakterze konstytucyjnym. Drugą grupę stanowią akty prawa wtórnego (dyrektywy, rozporządzenia oraz decyzje) tworzone przez organy UE, działające w ramach swoich kompetencji, oraz umowy międzynarodowe zawarte przez Wspólnoty Europejskie.

Trakt o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), stanowiący prawo pierwotne funkcjonowania Wspólnoty, określa następujące cele polityki w dziedzinie środowiska naturalnego:

- 1) zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego,
- 2) ochrona zdrowia człowieka,
- 3) ostrożne i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych,
- 4) promowanie na płaszczyźnie międzynarodowej środków zmierzających do rozwiązywania regionalnych lub światowych problemów środowiska naturalnego, w szczególności zwalczania zmian klimatu. (art. 191 ust. 1 TFUE)

Z kolei ust. 2 w art. 191 TFUE określa następujące zasady, na jakich opiera się polityka UE w dziedzinie środowiska:

- 1) zasada wysokiego poziomu ochrony,
- 2) zasada przezorności (ostrożności),
- 3) zasada stosowania działań zapobiegawczych (zasada prewencji),
- 4) zasada naprawiania szkód przede wszystkim u źródła,
- 5) zasada „zanieczyszczający płaci”.

Ponadto z art. 11 TFUE wynika zasada integracji wymagań środowiskowych przy ustalaniu i realizacji innych polityk i działań UE. Tego rodzaju podejście ma w szczególności służyć zrównoważonemu rozwojowi. Wyżej wymienione zapisy stanowią podstawę w tworzeniu ustawodawstwa w zakresie ochrony środowiska krajów członkowskich, również Polski, poprzez uwzględnienie celów Traktatu w dokumentach prawnych poszczególnych państw. Kierunki polityki unijnej znalazły odzwierciedlenie w planie poprzez przyjęcie za cele przestrzenne następujących zagadnień: kształtowanie struktur przestrzennych wspierających

osiąganie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska, walorów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego województwa (Cel 4.) oraz zwiększenie odporności struktur przestrzennych województwa na zagrożenia naturalne, utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz zdolności obronnych i ochronnych (Cel 5.) wraz z działaniami, za pomocą których cele mają zostać osiągnięte.

Do dokumentów prawa wtórnego UE dotyczących ochrony środowiska zaliczyć należy wszystkie wielostronne umowy środowiskowe przyjęte przez stronę polską. Do najistotniejszych z nich należą poniższe konwencje międzynarodowe oraz unijne strategie i dyrektywy.

Konwencja o Ochronie Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego z Paryża, 1972 r. – nadrzędnym celem konwencji jest prawna ochrona pomników kultury i przyrody o nadzwyczajnej i uniwersalnej wartości. Plan podkreśla znaczenie ochrony Białowieskiego Parku Narodowego jako jedyne go przyrodniczego polskiego obiektu wpisanego na listę światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO oraz postuluje starania na rzecz rozszerzenia tejże listy o Kanał Augustowski.

Konwencja Berneńska o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych z 1979 r. – konwencja reguluje kwestie współpracy krajów Europy ukierunkowanej na ochronę ginącej dzikiej przyrody kontynentu. Wyznaczyła siedliska chronione tworzące sieć Emerald, dziś funkcjonujące w krajach Unii Europejskiej jako sieć Natura 2000. „Plan” uwzględnia zarówno rozmieszczenie przestrzenne ww. obszarów, jak i wymagania ochrony gatunkowej określone w załączniku Konwencji.

Konwencja Ramsarska z 1971 r. (ze zmianami z Paryża i Reginy) – konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, której zapisy zostały uwzględnione w projekcie planu poprzez wyszczególnienie obszarów przyrody chronionej w zakresie stosownym do jej problematyki. Na terenie województwa podlaskiego są to: Biebrzański Park Narodowy, Narwiański Park Narodowy oraz Wigierski Park Narodowy, dla ochrony których uwzględnia się zapisy ustaw odrębnych oraz sporządzone indywidualnie plany ochrony.

Konwencja o różnorodności biologicznej z 1992 r. – podpisana w Rio de Janeiro; trzy główne cele konwencji to: (a) zachowanie i ochrona pełnej różnorodności form życia na wszystkich poziomach jego występowania, (b) zrównoważone wykorzystywanie i gospodarowanie elementami różnorodności biologicznej, (c) sprawiedliwy podział korzyści wynikających z zasobów genetycznych, w tym odpowiedni dostęp do tych zasobów. Wymienione cele realizowane są w planie poprzez określenie systemu obszarów chronionych w regionie i jego uzupełnienie, m.in. za pomocą wyznaczenia sieci korytarzy ekologicznych przeciwdziałających izolacji i fragmentacji terenów cennych przyrodniczo. Przedstawione zostały również działania na rzecz ochrony bioróżnorodności na terenach rolniczych (m.in. poprzez modernizację i przebudowę istniejących systemów regulacji stosunków wodnych w kierunku renaturyzacji cieków wodnych i ich dolin oraz zwiększenia retencji) oraz leśnych (m.in. poprzez realizację programów ochrony przyrody nadleśnictw).

Konwencja Genewska z 1979 r. – konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości. Celem konwencji jest ochrona człowieka i jego środowiska przed zanieczyszczeniami atmosfery. Plan postuluje wdrażanie programów ochrony powietrza, wyznacza kierunki ograniczenia emisji zanieczyszczeń (głównie z energetyki i transportu drogowego) przy jednoczesnym stałym monitoringu poziomu stężeń, również z uwzględnieniem potencjalnego transgranicznego oddziaływania.

Program Działań Unii Europejskiej *Dobrze żyć w granicach naszej planety* – wieloletni program działań w zakresie środowiska naturalnego wyznaczający kierunki, cele oraz

priorytety w perspektywie czasowej do 2020 r. Dokument stanowi podstawę kształtowania unijnej polityki ochrony środowiska. Realizacja zapisów programu ma służyć stopniowej poprawie odporności ekologicznej Europy i przekształceniu Unii Europejskiej w zrównoważoną, zieloną gospodarkę, sprzyjającą włączeniu społecznemu. Realizacja celu ma być możliwa dzięki określeniu listy priorytetów kierujących tworzeniem zasad do końca dekady:

- 1) ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego UE,
- 2) stworzenie zasobooszczędnej, niskoemisyjnej gospodarki UE,
- 3) ochrona obywateli Unii przed zagrożeniami dla ich zdrowia, związanymi ze środowiskiem,
- 4) zapewnienie prawidłowego wdrażania prawodawstwa UE w zakresie ochrony środowiska,
- 5) poprawa dowodów stanowiących podstawę polityki ochrony środowiska,
- 6) zabezpieczenie inwestycji na rzecz polityki ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianie klimatu oraz urealnienie cen,
- 7) poprawa uwzględniania aspektu ochrony środowiska i zwiększenie spójności polityki,
- 8) wspieranie zrównoważonego charakteru miast Unii,
- 9) zwiększenie efektywności Unii w przeciwdziałaniu regionalnym i globalnym wyzwaniom w zakresie ochrony środowiska.

Priorytety programu zostały uwzględnione w „Planie”, a cele związane z ochroną środowiska są zbieżne dla obu dokumentów. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego podkreśla rolę kwestii środowiskowych w planowaniu oraz opiera swoje wytyczne na ustrojowej zasadzie zrównoważonego rozwoju. Wymienia ponadto kierunki działań na rzecz realizacji przyjętych celów.

Strategia Europa 2020 – program rozwoju społeczno-gospodarczego, który wśród swoich głównych priorytetów wymienia zrównoważony rozwój, czyli wspieranie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Dokument określa również projekty przewodnie, które mają służyć realizacji wspomnianych priorytetów. Szczególnie istotny z punktu widzenia ochrony środowiska jest czwarty z nich - „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”. Zakłada on uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejście na gospodarkę niskoemisyjną, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu oraz propagowanie efektywności energetycznej. Zrealizowanie wymienionych założeń ma zostać osiągnięte w regionie poprzez wyszczególnione w planie kierunki działań i zasady odnoszące się do gospodarowania zasobami, ograniczenia emisji zanieczyszczeń z przemysłu i transportu oraz rozwoju odnawialnych źródeł energii.

Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2020 – dokument służący wspieraniu spójności terytorialnej w Europie. Wśród wyzwań uwzględnia również zmiany klimatu i zagrożenia ekologiczne, wyzwania energetyczne, malejącą różnorodność biologiczną oraz wrażliwe dziedzictwo przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, których problematyka została uszczegółowiona dla województwa podlaskiego i włączona do treści planu.

Europejska Konwencja Krajobrazowa – promująca ochronę, gospodarkę i planowanie krajobrazu. Sygnatariusze konwencji (w tym strona polska) zobowiązali się m.in. do podjęcia działań na rzecz wdrożenia polityki w zakresie krajobrazu ukierunkowanej na ochronę, gospodarkę i planowanie krajobrazu. Plan oprócz wyznaczenia obszarów prawnej ochrony krajobrazu, zwraca uwagę na konieczność zachowania tradycyjnego krajobrazu rolniczego oraz krajobrazów kulturowych już na etapie planowania.

Dyrektywa Ptasia - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 listopada 2009 r. (2009/147/WE; wcześniej Dyrektywa Rady nr 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikiego ptactwa) – określa kryteria do wyznaczania ostoi dla gatunków ptaków zagrożonych wyginięciem.

Dyrektywa Siedliskowa – Dyrektywa Rady z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (92/43/EWG) – ustala zasady ochrony pozostałych gatunków zwierząt, a także roślin i siedlisk przyrodniczych oraz procedury ochrony obszarów szczególnie ważnych przyrodniczo.

Cele dwóch powyższych dyrektyw realizowane są w planie poprzez zidentyfikowanie wszystkich obszarów specjalnej ochrony ptaków oraz specjalnych obszarów ochrony siedlisk na terenie województwa podlaskiego. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego zawiera ponadto zalecenia dotyczące zagospodarowania obszarów Natura 2000 oraz stwierdza konieczność sporządzania i dostosowania się do ich dokumentów ochronnych.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (2001/42/WE) – dotycząca oceny skutków środowiskowych wywieranych przez przedsięwzięcia publiczne i prywatne, które mogą powodować znaczące skutki w środowisku. Zapisy dyrektywy uwzględniane są w treści „Planu” poprzez wskazanie ograniczeń i konieczność stosowania się do zaleceń dla planowanych przedsięwzięć wynikających z ocen oddziaływania inwestycji na środowisko. Projekt „Planu” zostanie poddany procedurze określonej zapisami dokumentu, w tym również uwzględnieniu opinii i komentarzy społeczeństwa, w taki sposób aby jego treść stała się przejrzysta i uzyskała akceptację społeczną.

Ramowa Dyrektywa Wodna z dnia 23 października 2000 r. (2000/60/WE) – ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej jest wynikiem prac Wspólnot Europejskich zmierzających do lepszej ochrony wód poprzez wprowadzenie wspólnej europejskiej polityki wodnej, opartej na przejrzystych, efektywnych i spójnych ramach legislacyjnych. Zobowiązuje państwa członkowskie do racjonalnego wykorzystywania i ochrony zasobów wodnych w myśl zasady zrównoważonego rozwoju. „Plan”, zgodnie z jej wytycznymi, uwzględnia kierunki i zasady zarządzania zasobami wodnymi w poszczególnych jednostkach zlewniowych (czyli na obszarach dorzeczy) w celu skoordynowania tych działań w ramach systemów ekologicznych, hydrologicznych i hydrogeologicznych.

Dyrektywa Powodziowa – Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (2007/60/WE) – akt unijny regulujący politykę wodną UE. Ma na celu zmniejszenie ryzyka występowania powodzi, a także minimalizację skutków ich występowania na terenie Unii Europejskiej. Obliguje sygnatariuszy do sporządzenia map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym, które zostały wykorzystane w planie do realizacji działań związanych ze zwiększeniem poziomu zabezpieczenia przed ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi. Granice obszarów wyznaczone na mapach zostały uwzględnione w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, a na ich terenach zastosowano zakaz lub ograniczenie zabudowy.

Plan ochrony zasobów wodnych Europy - dokument wspólnotowy wskazujący potrzebę uwzględnienia gospodarki wodnej w szerszym kontekście, uwzględniając potrzeby wszystkich użytkowników wód oraz interakcje zasobów wodnych z innymi komponentami środowiska naturalnego. Określa on kierunki działań w UE w zakresie polityki wodnej na najbliższe lata. Dokument ten ma na celu zwiększenie skuteczności działań w zakresie gospodarki wodnej i określenie ram wspólnego działania w celu ochrony zasobów wodnych w całej Europie. Uwzględnia indywidualną charakterystykę zasobów wodnych w poszczególnych państwach

członkowskich, kładzie nacisk na najważniejsze kwestie w zakresie ochrony stanu wód tj.: użytkowanie gruntów, odporność zasobów wodnych, zanieczyszczenia, a także zarządzanie gospodarką wodną.

8.2. Dokumenty krajowe

Zgodnie z art. 5 Konstytucji „Rzeczpospolita Polska (...) zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”. Artykuł 74 precyzuje, że ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych, które prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom. W praktyce zagadnienia ochrony środowiska w Polsce regulowane są szeregiem dokumentów, zarówno sektorowych, jak i zintegrowanych, z których najistotniejszymi są:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030 roku – dokument określający główne trendy, wyzwania, i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Oparta jest o przedstawienie 25 najważniejszych decyzji, w tym poprawę warunków środowiskowych i uniknięcie ryzyka związanego ze zmianami klimatu, które zostały uwzględnione w treści planu, a dla ich realizacji zaproponowano szereg działań.

Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016 – dokument strategiczny, który przez określenie celów i priorytetów ekologicznych wskazuje kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowisku naturalnemu. Wśród kierunków działań systemowych *Polityka (...)* wymienia m.in. zarządzanie ochroną przyrody i aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym, w tym konieczność przywrócenia właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju. Określa również cele i priorytety mające służyć ochronie zasobów naturalnych oraz poprawie jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Cele dokumentu realizowane są w „Planie” m.in. poprzez określenie działań służących integracji zarządzaniem funkcjonowania spójnej sieci ekologicznej, zwiększenie stopnia ochrony funkcji obszarów węzłowych oraz walorów przyrodniczych i krajobrazowych województwa oraz przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej na obszarze województwa.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 – najważniejszy dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski określający zasady polityki w dziedzinie zagospodarowania przestrzennego w celu efektywnego wykorzystania przestrzeni. Wymienia 6 celów operacyjnych, z których dla ochrony środowiska istotne znaczenie ma cel 4 – ochrona i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego, rozumiane w odniesieniu do gospodarowania przestrzenią jako kształtowanie struktur przestrzennych oddziałujących hamująco na dewaloryzację środowiska przyrodniczego, tworzących warunki funkcjonalno-przestrzenne umożliwiające aktywną ochronę jego wartości, prowadzących do realizacji ekorozwoju. Aby umożliwić pogodzenie priorytetów ochrony środowiska i rozwoju społeczno-gospodarczego i sprostać wyzwaniom ekologicznym, konieczne jest podjęcie działań w następujących obszarach:

- 1) *Integracja działań w zakresie funkcjonowania spójnej sieci ekologicznej kraju jako podstawa ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych*, która realizowana jest w „Planie” poprzez określenie działań mających na celu umocnienie i uzupełnienie istniejących obszarów ochrony, wyznaczenie systemu korytarzy ekologicznych łączących obszary węzłowe oraz zwiększenie stopnia ich ochrony.
- 2) *Przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej*, polegające na uwzględnieniu w procesie planowania potencjału środowiska przyrodniczego i obligatoryjnym wybieraniu rozwiązań najmniej uciążliwych dla środowiska oraz zarządzaniu przestrzenią funkcjonalną korytarzy ekologicznych, szczególnie przy planowaniu infrastruktury

komunikacyjnej

i wskazywaniu gruntów do urbanizacji. Istotne jest również wykorzystanie mechanizmów przestrzennej kompensacji przyrodniczej towarzyszącej inwestycjom, standaryzacja budowy przejść ekologicznych i działania mające na celu zwiększenie lesistości kraju. „Plan” wymienia szereg zasad zastosowanych w trakcie przygotowywania dokumentu, które służą przeciwdziałaniu lub ograniczaniu fragmentacji przyrodniczej na obszarze województwa podlaskiego.

- 3) *Wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej* obejmujące trzy poziomy działań: rozpoznanie zasobów, gospodarowanie nimi i edukację wspomagającą. Postulowane jest utworzenie list – krajowej i regionalnej – krajobrazów i obiektów będących podstawą identyfikacji przestrzeni oraz upowszechnienie listy krajobrazów zagrożonych (tzw. Czerwonej Księgi). Praktyczna realizacja opisanego działania jest zbieżna z realizacją postanowień wdrażanych zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej. W „Planie” określono obszary prawnej ochrony krajobrazu przyrodniczego, jak również układów urbanistycznych i ruralistycznych.
- 4) *Racjonalizacja gospodarowania ograniczonymi zasobami wód powierzchniowych i podziemnych kraju, w tym zapobieganie występowaniu deficytu wody na potrzeby ludności i rozwoju gospodarczego.* Oznacza to wprowadzenie do planu zapisów Programu Wodno-Środowiskowego Kraju, wykorzystanie instrumentów planistycznych gospodarki wodnej wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej i Dyrektywy Powodziowej, planów gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, planów zarządzania ryzykiem powodziowym, planów przeciwdziałania skutkom suszy oraz warunków korzystania z wód regionu wodnego i zlewni. Istotne jest racjonalne gospodarowanie zasobami wód podziemnych oraz podjęcie działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej, które dla obszaru województwa podlaskiego wymienione są w treści planu, wraz z wydzielonymi obszarami ochrony i kształtowania zasobów wodnych. KZPK 2030 zaznacza ponadto, że lokalizowanie zakładów przemysłu wodochłonnego może odbywać się jedynie na obszarach wyznaczonych w planach wojewódzkich, co w „Planie” realizowane jest poprzez uwzględnienie priorytetu obszarów deficytowych w kształtowaniu retencji, na których wprowadzono jednocześnie zakaz lokalizacji inwestycji wodochłonnnych.
- 5) *Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów,* którego celem jest ograniczenie deficytu wody i ochrona jej jakości. Konieczne jest zintegrowanie planowania gospodarki komunalnej na obszarach funkcjonalnych miast poprzez modernizację i rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz instalacji do przetwarzania ścieków komunalnych. Realizacja wymienionych działań jest realizowana w „Planie” poprzez wskazanie obszarów funkcjonalnych miast, dla których konieczne są inwestycje związane z gospodarką komunalną i określenie ich zakresu.
- 6) *Zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby,* którego priorytetem jest kształtowanie struktur przestrzennych minimalizujących zapotrzebowanie na energię i zmniejszających emisję gazów cieplarnianych oraz umożliwiających zwiększenie komplementarnego wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Realizacja wymienionych zadań na obszarze województwa podlaskiego ma być możliwa poprzez podjęcie wymienionych w planie województwa starań na rzecz zwiększenia zwartości i intensywności zabudowy i przeciwdziałania jej rozpraszaniu, ograniczania ilości niezbędnych przemieszczeń komunikacyjnych w strukturach przestrzennych miast i priorytetów dla komunikacji zbiorowej oraz zwiększenia udziału energii z OZE w bilansie energetycznym. Natomiast usprawnienie

systemu gospodarki odpadami ma być możliwe dzięki przyjęciu rozwiązań prawnych ułatwiających lokalizację obiektów do gospodarowania odpadów. Tereny infrastruktury technicznej tych obiektów wraz ze strefami ograniczonego użytkowania mają być objęte specjalnym nadzorem pod względem spełniania kryteriów ochrony środowiska.

7) *Zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż kopalin i zwiększenie wykorzystania surowców wtórnych* obejmuje wprowadzenie prawnej i planistycznej ochrony złóż kopalin uwzględniającą potrzebę zachowania środowiska dla przyszłych pokoleń. Plany zagospodarowania przestrzennego, w tym również plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, uwzględniają potencjalne obszary koncesyjne oraz lokalizację niezagospodarowanych złóż surowców. „Plan” traktuje złoża nieeksploatowane jako trwałe zasoby strategiczne i postuluje objęcie ich ochroną przed działalnością inwestycyjną (np. osadnictwem, infrastrukturą transportową), co może w woj. podlaskim dotyczyć złóż pierwiastków promieniotwórczych w gm. Bielsk Podlaski i suwalskich złóż rud żelaza.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 o ochronie przyrody – określa cele, zasady i formy ochrony przyrody żywej i nieożywionej oraz krajobrazu. Ustawa dokonuje wdrożenia najważniejszych dyrektyw Wspólnot Europejskich w zakresie ochrony przyrody, w tym zapisy Dyrektywy Ptasiej i Dyrektywy Siedliskowej. Wśród celów ustawy istotnych dla Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego wymienić należy:

- 1) utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
- 2) zachowanie różnorodności biologicznej,
- 3) zachowanie dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego,
- 4) zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony,
- 5) ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień,
- 6) utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody.

Plan w swojej treści uwzględnia wymagania ochrony przyrody oraz określa położenie wyznaczonych na terenie województwa podlaskiego form ochrony przyrody i ich otulin (o ile takie zostały ustanowione). Projekt „Planu”, zgodnie z wytycznymi ustawy, będzie poddany opiniowaniu przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w zakresie uzgodnień mogących mieć negatywny wpływ na cele ochrony obszarów objętych ochroną prawną.

Ustawa Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 roku - reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi. Implementuje do prawodawstwa polskiego szereg wytycznych dyrektyw unijnych między innymi Ramowej Dyrektywy Wodnej z dnia 23 października 2000 roku i Dyrektywy Powodziowej Parlamentu Europejskiego

i Rady z dnia 23 października 2007 roku w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim.

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko – ustawa określa zasady udostępniania informacji o środowisku, przedstawia możliwości udziału społeczeństwa w ochronie środowiska oraz reguluje kwestię ocen oddziaływania na środowisko (w tym również na obszarach Natura 2000), które są jednym z podstawowych instrumentów prawnych w tym przedmiocie, realizując tym samym wytyczne dyrektywy w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (2001/42/WE). Zapisy ustawy odnoszące się do „Planu” realizowane są m.in. poprzez sporządzenie niniejszej

prognozy, poddanie „Planu” opiniowaniu zgodnie z wytycznymi ustawy i umożliwienie udziału społeczeństwa.

Program wodno-środowiskowy kraju – jeden z podstawowych dokumentów planistycznych dotyczących gospodarki wodnej. Stanowi realizację działań wskazanych w Ramowej Dyrektywie Wodnej. Treść programu dotyczy zagadnień ochrony jakości wód i zasobów wodnych oraz przywracania dobrego stanu wód i ekosystemów od wód zależnych.

Dokument wymienia następujące cele środowiskowe.

- 1) niepogarszanie stanu części wód,
- 2) osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla wód powierzchniowych, dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych,
- 3) spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawie, w odniesieniu do obszarów chronionych,
- 4) zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji stanowiących poważne zagrożenie dla środowiska wodnego, jak również dla ludzi (za pośrednictwem wody).

Do określonych w „planie celów zbieżnych z zapisami programu należy zaliczyć ochronę wód i ekosystemów znajdujących się w dobrym stanie, poprawę jakości wód i stanu ekosystemów zdegradowanych działalnością człowieka, odnowę zasobowych obszarów ujęć komunalnych, ochronę jakości sanitarnej wód GZWP oraz osiągnięcie wysokiego poziomu oczyszczania wód zużytych. „Plan wyszczególnia też konkretne inwestycje na obszarze województwa wynikające z programu oraz dokumentów z nim powiązanych.

Plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, Pregoty i Niemna – plany niezbędne do prawidłowego zarządzania zasobami wodnymi mające służyć realizacji celu Ramowej Dyrektywy Wodnej. Stanowią podstawę podejmowania decyzji mających wpływ zarówno na stan zasobów wodnych oraz zasady gospodarowania wodami w przyszłości. Dokumenty zawierają wyszczególnione cele środowiskowe z uwzględnieniem wód powierzchniowych i podziemnych dla każdego z dorzeczy. Realizacja założeń na obszarze województwa podlaskiego przebiegać powinna dzięki wyznaczeniu stosownych obszarów kształtowania potencjału rozwojowego. W „Planie” określone zostały obszary ochrony i kształtowania zasobów wodnych, które powinny być uwzględniane w gospodarce wodami i które umożliwią pokrycie zaopatrzenia ludności i rozwoju gospodarczego przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony sanitarnej oraz równowagi poboru i odtwarzania zasobów. Należą tutaj:

- 1) obszary budowy zbiorników retencyjnych i wielofunkcyjnych uwzględnionych w wojewódzkim programie rozwoju małej retencji,
- 2) obszary ubogie w zasoby wodne lub o zasobach wodnych złej jakości wymagające wyłączenia tych obszarów z możliwości lokalizacji użytkowników o dużym zapotrzebowaniu wody i zrzucie ścieków,
- 3) obszary ekologiczne ochronne wokół jezior i zbiorników wód powierzchniowych,
- 4) obszary głównych zbiorników wód podziemnych i stref ich ochrony oraz dużych ujęć wody do spożycia.

Plan uwzględnia również wymienione w dokumencie inwestycje z zakresu ochrony przeciwpowodziowej na obszarze województwa podlaskiego:

- przebudowę budowli przeciwpowodziowych (grobli) na rzece Supraśl w gminie Dobrzyniewo,
- poprawę bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, zdolności transportowych, stanu ekologicznego, retencji i stanu technicznego obiektów Kanału Augustowskiego wraz z jeziorem Serwy oraz rzeką: Maryczą, Czarną Hańczą, Rospudą i Netką, gmina Płaska i Augustów.

Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy są jednym z narzędzi, które pozwolą wypełnić założenia Planu ochrony zasobów wodnych Europy.

Krajowy Program Zwiększania Lesistości (trzeci etap – lata 2011-2020) – zakłada zalesienie 30% powierzchni kraju do roku 2020, w tym 100 tys. ha gruntów państwowych i 160 tys. ha gruntów prywatnych w okresie 2011-2020. W planowaniu zalesień w województwie Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego określa następujące zasady:

- 1) dostosowania zalesień i zadrzewień do potrzeb sieci ekologicznej warunków siedliskowych z ukierunkowaniem na drzewostany mieszane, zwiększania udziału gatunków liściastych, wprowadzania podszytów liściastych do drzewostanów sosnowych na siedliskach boru świeżego i mieszanego, pozostawiania w naturalnym stanie enklaw łąkowych, zwłaszcza zabagnionych i zatorfionych,
- 2) tworzenia systemu zadrzewień i zakrzewień jako elementu zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej, przeciwdziałającego erozji eolicznej i wodnej, wzbogacającego tradycyjnym uprawy krajobraz rolniczy oraz lokalną sieć ekologiczną i korytarze ekologiczne sieci wojewódzkiej,
- 3) zakładania plantacji stanowiących substytut lasu w rolniczej przestrzeni produkcyjnej, a równocześnie źródło surowca np. energetycznego (OZE) i pozarolniczego dochodu gospodarstw rolnych,
- 4) wzbogacanie otoczenia terenów turystyczno-rekreacyjnych.

Plan wyznacza również grunty państwowe i niepaństwowe w poszczególnych gminach, które powinny być sukcesywnie zalesiane. Zakłada się zalesianie gruntów marginalnych z priorytetem gmin objętych „Krajowym Programem Zwiększania Lesistości”: Choroszcz, Dąbrowa Białostocka, Drohiczyn, Łapy, Sokółka, Supraśl, Suraz, Wasilków, Dobrzyniewo Duże, Gródek, Kleszczele, Krynki, Kuźnica, Narew, Suchowola, Szudziałowo, Goniądz, Grajewo, Jedwabne, Nowogród, Łomża, Radziłów, Trzcianne, Wizna, Bakalarzewo, Filipów, Jeleniewo, Lipsk, Przerośl, Suwałki i Sztabin oraz priorytetem korytarzy migracyjnych.

Strategia Rozwoju Transportu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 – dokument planistyczny wskazujący cele oraz kierunki rozwoju transportu w taki sposób, aby etapowo możliwe było osiągnięcie celów założonych w Strategii Rozwoju Kraju. W kontekście ochrony środowiska istotne są zapisy dotyczące czwartego celu szczegółowego – ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko, którego realizacja ma się opierać na utrzymaniu harmonii układu komunikacyjnego z jego otoczeniem przyrodniczym, kulturowym oraz społeczno-gospodarczym. Opisany cel realizowany jest w „Planie” poprzez zalecenia dotyczące niwelowania skutków nieuniknionej fragmentacji sieci ekologicznej przez budowane główne ciągi infrastruktury transportowej urządzeniami technicznymi – przejściami i przelazami dla zwierząt oraz wygradzeniami tras drogowych. Ponadto w obszarach zurbanizowanych stosowna jest zasada wykorzystania na cele inwestycyjne terenów już zabudowanych – ekstensywnie lub zdegradowanych – przed wchodzeniem zainwestowania na tereny rolnicze oraz o normatywnej ilości zieleni w obszarach miast i dużych zespołach zabudowy.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020 – będący kontynuacją programu z okresu 2007-2013. Jego celem nadrzędnym jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej, którego realizacja będzie oparta na działaniach w trzech podstawowych obszarach:

- 1) czystej i efektywnej energii, w tym efektywności energetycznej, ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych, rozwoju energii ze źródeł odnawialnych oraz integracji i poprawy funkcjonowania europejskiego rynku energii,

- 2) adaptacji do zmian klimatu oraz efektywnego korzystania z zasobów, wzmocnieniu odporności systemów gospodarczych na zagrożenia związane z klimatem oraz zwiększeniu możliwości zapobiegania klęskom żywiołowym i reagowaniu na nie,
- 3) konkurencyjności, w tym wnoszeniu istniejącego wkładu w utrzymanie przez UE prowadzenia na światowym rynku technologii przyjaznych środowisku, zapewniając jednocześnie efektywne korzystanie z zasobów i usuwając przeszkody w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.

Cele programu realizowane są w planie poprzez wyznaczenie działań stymulujących zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych, przystosowanie sieci krajowej do odbioru energii ze źródeł rozproszonych, wyznaczenie w planie stref dla rozwoju energetyki wiatrowej oraz lokalizacji wieloletnich plantacji roślin energetycznych przy jednoczesnym ograniczeniu jej niekontrolowanej ekspansji na innych obszarach, zwłaszcza na terenach przyrodniczo cennych oraz ochronę złóż kopalin energetycznych. Wymienione działania mają na celu dywersyfikację struktury wytwarzania energii i co za tym idzie zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego, a z drugiej strony redukcję ilości uwalnianego do atmosfery dwutlenku węgla.

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – dokument wskazuje kluczowe reformy i niezbędne działania, które powinny zostać podjęte w perspektywie do 2020 roku w zakresie energetyki i środowiska. Celem strategii jest ułatwienie "zielonego" (sprzyjającego środowisku) wzrostu gospodarczego w Polsce poprzez zapewnienie dostępu do energii (bezpieczeństwa energetycznego) i dostępu do nowoczesnych, w tym innowacyjnych, technologii, a także wyeliminowanie barier administracyjnych utrudniających „zielony” wzrost. Dokument uszczegóławia zapisy Strategii Rozwoju Kraju w dziedzinie energetyki i środowiska, z drugiej zaś strony, koresponduje z celami rozwojowymi określonymi na poziomie wspólnotowym, ujętymi przede wszystkim w dokumencie Europa 2020 oraz celami pakietu klimatyczno-energetycznego. Spośród ustalonych celów rozwojowych istotne z punktu widzenia ochrony środowiska są: cel 1 – zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska oraz cel 3 – poprawa stanu środowiska. U podstaw ich realizacji leżą następujące cele szczegółowe:

Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska

- 1) racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin,
- 2) gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody,
- 3) zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna,
- 4) uporządkowanie zarządzania przestrzenią.

Cel 3. Poprawa stanu środowiska

- 1) zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki,
- 2) racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne,
- 3) ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko,
- 4) wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych,
- 5) promowanie zachowań proekologicznych oraz tworzenie warunków powstawania zielonych miejsc pracy.

Cele strategii realizowane są w planie poprzez wskazanie działań na rzecz zwiększenia produkcji energii ze źródeł odnawialnych i w efekcie dywersyfikację struktury wytwarzania energii. Wykorzystanie OZE na poziomie określonym w „Planie” (tj. co najmniej 15% energii elektrycznej z OZE do 2020r.) jest krokiem w kierunku zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego i jednocześnie wywiązaniem się z unijnych zobowiązań dotyczących zredukowania emisji CO₂. Działania związane z pozostałymi celami strategii uszczegółowione

dla województwa podlaskiego wymienione w planie obejmują zabezpieczenie złóż kopalin przed przeznaczaniem terenów ich występowania na inne cele, uwzględnienie obowiązujących planów gospodarowania wodami oraz starania na rzecz utrzymania bioróżnorodności. Natomiast działania na rzecz ekologizacji systemów energetyki ciepłej na obszarze województwa podlaskiego obejmują:

- 1) zmniejszanie uciążliwości istniejących urządzeń systemu ciepłowniczego w zakresie technologii spalania i emisji spalin poprzez powszechne stosowanie urządzeń oczyszczających, a także kontrolę i restrykcje w stosunku do emiterów ponadnormatywnych zanieczyszczeń,
- 2) zwiększanie proekologicznych nośników energii do celów grzewczych w budownictwie jednorodzinym położonym poza zasięgiem sieci ciepłych poprzez sukcesywną likwidację kotłowni węglowych,
- 3) przygotowania do ew. zmiany nośnika energetycznego w miastach przewidywanych do gazyfikacji, co dotyczyć może w szczególności miast: Suwałki, Augustów, Grajewo, Bielsk Podlaski i Hajnówka.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 – pierwsza w Polsce strategia makroregionalna obejmująca pięć województw Polski Wschodniej, w tym województwo podlaskie. Za cel strategiczny uznano wzrost poziomu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej całej Polski Wschodniej i każdego z jej województw w rozszerzonej Unii Europejskiej z uwzględnieniem zasady trwałego i zrównoważonego rozwoju. Natomiast wśród swoich priorytetów dokument wymienia konserwację i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz ochronę różnorodności biologicznej. Strategia postuluje wykorzystanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego jako przesłanki stymulowania rozwoju społeczno-gospodarczego, przeciwdziałanie powodziom i zapobieganie skutkom innych katastrof naturalnych oraz wyprzedzające rozwiązywanie konfliktów pojawiających się na tle wykorzystania zasobów środowiska. Minimalizowanie wymienionych zagrożeń dla województwa podlaskiego ma być możliwe dzięki zastosowaniu w planie zasady hierarchiczności celów oraz zasady dynamicznego strefowania i wyznaczania obszarów funkcjonalnych mając na uwadze wymagania ochrony środowiska i zasadę zrównoważonego rozwoju. Najczystsze w kraju środowisko przyrodnicze będzie, według wytycznych planu spożytkowane do zaspokojenia rosnącego popytu na wysokiej jakości żywność (w tym w aglomeracji warszawskiej) i w rezultacie rozwoju rolnictwa ekologicznego metodami integrowanymi i na jego bazie przetwórstwa rolno-spożywczego z kontynuacją osiągnięć branży mleczarskiej oraz specjalistycznej produkcji żywności unikalnymi metodami tradycyjnymi, sprzyjającej także rozwojowi agroturystyki w naturalnych atrakcyjnych krajobrazach wiejskich.

Przy tworzeniu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego wzięto również pod uwagę jeszcze nieuprawomocnione projekty dokumentów (będące w czasie opracowywania planu w trakcie procedury zatwierdzania) i ich wytyczne:

Projekt Polityki Wodnej Państwa 2030 – będzie to dokument nadrzędny do pozostałych aktów związanych z gospodarką wodną. Określa podstawowe kierunki i zasady działania umożliwiające realizację idei trwałego i zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu zasobami wodnymi w Polsce. Jego celem nadrzędnym jest zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywołanych przez powodzie i susze. Cele strategiczne dla osiągnięcia celu nadrzędnego są następujące:

- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów,

- zapewnienie dostępu do zasobów wodnych dla zaspokojenia potrzeb ludności, środowiska naturalnego oraz społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki,
- ograniczenie negatywnych skutków powodzi i suszy oraz minimalizowanie ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych,
- wdrożenie systemu zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi i gospodarowania wodami.

Zapisy dokumentu w województwie podlaskim realizowane są w „Planie” poprzez prowadzenie zrównoważonej gospodarki wodnej zgodnie z obowiązującymi programami, ochronę wód i ekosystemów znajdujących się w dobrym stanie oraz poprawę jakości wód i stanu ekosystemów zdegradowanych działalnością człowieka. Natomiast ograniczenie skutków powodzi i suszy zrealizowane będzie poprzez starania w kierunku renaturyzacji rzek, budowę zbiorników retencyjnych oraz wyznaczenie obszarów zagrożenia i ryzyka powodziowego i wykluczenia bądź ograniczenia zabudowy na tych terenach.

8.3. Dokumenty regionalne

Wymienionym wcześniej aktom podporządkowane są dokumenty opracowywane na szczeblu regionalnym, które uwzględniają zapisy wyższych poziomów i jednocześnie precyzują i uszczegóławiają przyjęte wytyczne w odniesieniu do województwa podlaskiego. Do najważniejszych z nich, których zapisy uwzględniono przy opracowywaniu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, należą:

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku – kluczowy dokument programowy formułujący wizję rozwojową regionu w długookresowym horyzoncie czasowym. Jest odpowiedzią na dynamicznie zmieniającą się politykę regionalną kraju i Unii Europejskiej, ukierunkowaną obecnie na wykorzystywanie potencjałów endogenicznych terytoriów i uniezależnienie od odgórnie dystrybuowanych dotacji. Strategia wymienia trzy wzajemnie powiązane cele strategiczne: (a) konkurencyjna gospodarka, (b) powiązania krajowe i międzynarodowe i (c) jakość życia. U podstaw ich realizacji leżą cele horyzontalne, z których jeden otrzymał brzmienie „wysokiej jakości środowisko przyrodnicze podstawą harmonii aktywności człowieka i przyrody”. W tym kontekście środowisko ma być traktowane jako czynnik wzmacniający naturalną przewagę województwa, który zwiększa możliwości wzrostu gospodarki – szczególnie jej „zielonych” sektorów. Wśród celów operacyjnych zwrócono uwagę na konieczność ochrony środowiska (zapobieganie degradacji środowiska, ochronę krajobrazu, zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wód, ograniczenie emisji zanieczyszczeń, zrównoważoną gospodarkę odpadami) i efektywnego korzystania z zasobów naturalnych (energo- i materiałochłonność, rozpowszechnienie wykorzystania odnawialnych źródeł energii i kogenerację).

Niewątpliwy atut województwa podlaskiego, a mianowicie wysokiej jakości środowisko przyrodnicze, również w „Planie” uznano za czynnik mogący stymulować wzrost gospodarczy. Wskazano możliwe kierunki działań prowadzące do pobudzenia rozwoju społeczno-ekonomicznego oparte na walorach przyrodniczych obszaru. Takie podejście wymaga ciągłych starań na rzecz utrzymania lub poprawy stanu środowiska, które wyszczególniono w treści dokumentu.

Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011-2014 z perspektywą do 2018 – program realizuje założenia strategiczne kraju, ze szczególnym uwzględnieniem Polityki Ekologicznej Państwa, na poziomie województwa podlaskiego. Przedstawia cele dla priorytetów wyznaczonych na podstawie analizy komponentów środowiska i wskazuje działania konieczne do ich osiągnięcia. Program za cel nadrzędny przyjmuje zrównoważony rozwój województwa podlaskiego przy poprawie i promocji środowiska naturalnego, natomiast do szczegółowych celów należą:

- 1) kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza,
- 2) osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania,
- 3) zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym) oraz georóżnorodności,
- 4) zmniejszenie zagrożenia hałasem poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów,
- 5) ochrona przed polami elektromagnetycznymi,
- 6) ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- 7) zapobieganie powstaniu poważnych awarii przemysłowych,
- 8) zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi,
- 9) ochrona powierzchni ziemi,
- 10) wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców województwa podlaskiego.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego zachowuje spójność celów z programem wyznaczając działania, które mają zapewnić realizację zapisów dokumentu w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska. Plan zawiera m.in. wytyczne dotyczące likwidowania zagrożeń ponadnormatywnym hałasem w obszarach zabudowy i ochrony środowiska przyrodniczego z rozróżnieniem na jego źródło. Natomiast ochrona przed polami elektromagnetycznymi realizowana jest poprzez określenie lokalizacji urządzeń radiokomunikacji i teletransmisji wraz z ich strefami ochronnymi o parametrach przyjętych w taki sposób, aby ograniczyć dla ludzi dostępność obszarów na którym występować może natężenie pól elektromagnetycznych, przekraczające dopuszczalne w Polsce normy.

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012-2017 – plan opisuje stan, prognozę i kierunki zmian systemu gospodarowania odpadami w województwie podlaskim.

Dokument postuluje modernizację i rozbudowę systemu instalacji, dzięki którym w regionie zmniejszy się ilość składowanych odpadów ulegających biodegradacji. Wdrażane mają być efektywne ekonomicznie i ekologicznie technologie odzysku i unieszkodliwiania odpadów. Plan uwzględnia ustalenia dokumentu dotyczące działań koniecznych do stworzenia sprawnego systemu regionalnego gospodarstwa odpadami, w tym m.in. prowadzenia gospodarki w 4 regionach gospodarstwa odpadami (RGO) o zaludnieniu mniejszym niż 150 000 mieszkańców, budowy i rozbudowy regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych, utrzymania i właściwej eksploatacji regionalnych składowisk odpadów, zamykania składowisk nie przewidzianych do modernizacji lub rozbudowy (w liczbie 16 sztuk), rekultywację zamkniętych składowisk odpadów i monitoringu porekultywacyjnego oraz likwidację 2 zinwentaryzowanych mogiłników środków ochrony roślin. Ważną rolę ma odrywać termiczne przekształcanie odpadów zrealizowane dzięki budowie planowanej instalacji w Zakładzie Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Białymstoku. Natomiast rozwój systemu utylizacji odpadów komunalnych ma się odbywać poprzez realizację inwestycji w ZUOK Hryniewicze i w Białymstoku oraz likwidację składowisk nie spełniających norm środowiskowych.

Program Ochrony Powietrza dla strefy podlaskiej oraz Program ochrony powietrza dla strefy aglomeracja białostocka – programy opracowywane na podstawie ocen jakości powietrza w strefach, podczas których stwierdzono przekroczenie poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego w powietrzu w 2011 i 2012 r. Celem dokumentów jest osiągnięcie dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji poprzez przedstawienie listy kierunków i zakresu działań krótkoterminowych.

W celu poprawy jakości powietrza i jego ochrony przed emisją zanieczyszczeń plany ustalają szereg kierunków działań, w tym:

- 1) zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń monitorowanych substancji poprzez podnoszenie efektywności procesów produkcji, instalowanie w źródłach emisji urządzeń redukujących emisję zanieczyszczeń lub ograniczających ją do poziomu normatywnego, przygotowywanie i wdrażanie programów ochrony powietrza, systematyczny monitoring emisji substancji, ustalanie obszarów ograniczonego użytkowania na obszarach nieuniknionego przekraczania poziomu norm zanieczyszczeń,
- 2) ograniczanie emisji ze źródeł energii cieplnej (niskie rozproszone emisje powierzchniowe) poprzez rozbudowę centralnych systemów zaopatrzenia w energię ciepłą, zmianę węglowych nośników energii cieplnej na paliwa niskoemisyjne (proekologiczne) oraz stosowanie indywidualnych źródeł energii odnawialnej, likwidację (ograniczenie) strat ciepła w budynkach istniejących (termomodernizacje) oraz stosowanie materiałów o najwyższych wskaźnikach termoizolacyjnych w nowych budynkach,
- 3) ograniczenie emisji liniowych poprzez wyprowadzanie ruchu tranzytowego z miast - budowę odcinków drogowych miast, rozwój zbiorowego systemu komunikacji na terenie miast, wprowadzanie stref ograniczających ruch pojazdów indywidualnych w centrach miast oraz budowę ścieżek rowerowych, usprawnianie systemów zarządzania ruchem (optymalizowanie płynności ruchu), wykorzystywanie przy budowie i modernizacji dróg i parkingów materiałów i technologii minimalizujących emisję pyłu podczas ich eksploatacji, stosowanie niskoemisyjnych paliw, w szczególności w systemach zbiorowej komunikacji miejskiej,
- 4) dalsze ograniczanie redukcji emisji odorów ze źródeł punktowych do powietrza takich jak: oczyszczalni ścieków, ferm hodowlanych, składowisk odpadów oraz zakładów i przetwórstwa spożywczego.

Kontrakt Terytorialny dla Województwa Podlaskiego na lata 2014 -2020

Przedmiotem Kontraktu jest określenie celów i przedsięwzięć priorytetowych o istotnym znaczeniu dla rozwoju kraju oraz Województwa Podlaskiego w ramach realizacji właściwych programów operacyjnych na lata 2014 - 2020, służących realizacji Umowy Partnerstwa w zakresie polityki spójności oraz innych instrumentów, z których mogą być finansowane przedsięwzięcia priorytetowe przyczyniające się do osiągnięcia celów Kontraktu. Kontrakt został podjęty Uchwałą Nr 189 Rady Ministrów z dnia 24 września 2014 r. w sprawie zatwierdzenia Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Podlaskiego (M.P. z 2014 r. poz. 834)

Współpraca dotyczyć będzie następujących celów rozwojowych i kierunków działań na terenie województwa podlaskiego:

- poprawy jakości badań oraz wzmocnienie współpracy sektora nauki i gospodarki;
- rozwoju powiązań transportowych międzynarodowych i wewnątrz krajowych, drogowych i kolejowych,
- modernizacji systemów dystrybucyjnych i przesyłowych energii elektrycznej,
- modernizacji systemu przejść granicznych,
- lepszego wykorzystania istniejącego potencjału przyrodniczego i kulturowego,
- zwiększenia poziomu zatrudnienia,
- redukcji poziomu wykluczenia społecznego,
- podniesienia poziomu wykształcenia i kompetencji,
- podniesienia jakości i dostępności usług z zakresu ochrony zdrowia, w szczególności,

- rozwoju miasta wojewódzkiego i obszarów powiązanych z nim funkcjonalnie oraz miast regionalnych i subregionalnych.

Dodatkowo w zakresie zapobiegania negatywnym skutkom powodzi ustalono, że:

- inwestycje związane z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym będą wynikać z tzw. „masterplanów”, stanowiących uzupełnienie planów gospodarowania wodami do czasu ich aktualizacji w 2015 roku, a po 2015 roku - ze zaktualizowanych planów gospodarowania wodami, zgodnie z tzw. Ramową Dyrektywą Wodną,
- inwestycje związane z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym będą uwzględniać opracowane mapy zagrożeń i mapy ryzyka powodziowego oraz będą spójne z planami zarządzania ryzykiem powodziowym, zgodnie z dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dz. Urz. UE L 288 z 06.11.2007, str. 27),
- strony podejmą starania w celu zapewnienia wsparcia finansowego dla inwestycji związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym w ramach dostępnych środków finansowych pod warunkiem że zostaną spełnione wszystkie wymagania formalnoprawne niezbędne do realizacji tych inwestycji, odpowiednio w ramach właściwego krajowego programu operacyjnego na lata 2014-2020, służącego realizacji Umowy Partnerstwa w zakresie polityki spójności i właściwego RPO.

Kontrakt terytorialny zawiera wykaz przedsięwzięć podstawowych i warunkowych oraz przewidywane źródła finansowania poszczególnych zadań.

9. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO, W TYM ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIE I POŚREDNIE, WTÓRNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, ŚREDNIOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE, STAŁE I CHWILOWE, POZYTYWNE I NEGATYWNE, NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000, INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU ORAZ NA ŚRODOWISKO

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska, ani ustawa z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko nie definiują pojęcia znaczącego oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Obie ustawy definiują jedynie znaczące negatywne oddziaływanie na obszar Natura 2000 jako oddziaływanie na cele ochrony obszaru, w tym w szczególności działania mogące pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których został wyznaczony obszar lub wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których został wyznaczony obszar lub pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Poprzez analogię należy przyjąć, że przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko wynikające z ustaleń projektu planu województwa, to nic innego jak negatywny wpływ ustaleń projektu planu na poszczególne komponenty środowiska i na zdrowie człowieka.

Do obszarów objętych znaczącym oddziaływaniem należy zaliczyć tereny, w obrębie których zostały przekroczone dopuszczalne normy pogarszające stan środowiska oraz warunki zdrowia i życia ich mieszkańców. Przekroczenia standardów jakości środowiska mogą nastąpić poprzez ponadnormatywne wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza atmosferycznego, ścieków do wód lub ziemi, wytwarzaniu odpadów, powstawaniu hałasu.

Identyfikację przedsięwzięć znacząco oddziałujących na środowisko reguluje Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 roku, poz. 71).

W wyżej wymienionym rozporządzeniu wyróżnia się dwie kategorie przedsięwzięć: przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko (grupa I) oraz przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (grupa II).

Zgodnie z art. 59 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353) realizacja planowanych przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania tego przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko ocena taka jest wymagana, jeżeli właściwy organ stwierdzi obowiązek jej przeprowadzenia.

Obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 wymagany jest w przypadku realizacji przedsięwzięć znacząco oddziałujących na obszar Natura 2000 (innych niż należących do I lub II grupy), a niezwiązanych bezpośrednio z jego ochroną lub nie wynika z tej ochrony, a może potencjalnie znacząco oddziaływać na obszar. Do działań zagrażających obszarowi zaliczyć należy:

Spośród różnorodnych przedsięwzięć istniejących i przewidywanych do realizacji w województwie podlaskim, wiele z nich zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi, zaliczana jest do kategorii przedsięwzięć, które mogą powodować znaczące oddziaływania na środowisko. Charakter i stan zagospodarowania województwa podlaskiego sprawiają, że najwięcej znaczących oddziaływań na środowisko zidentyfikowano w systemie transportowym i infrastrukturze technicznej, których przebiegi kolidują z bogatą i różnorodną siecią obszarów ochrony przyrody i korytarzy migracyjnych. Dużą grupę przedsięwzięć stanowią będą instalacje przemysłowe i rolnicze, gospodarki wodno-ściekowej i wodnej oraz gospodarki odpadami.

9.1. Przewidywane znaczące oddziaływania przedsięwzięć z zakresu infrastruktury transportowej i jej funkcjonowania

Zgodnie z cytowanym powyżej rozporządzeniem Rady Ministrów do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko (I grupa) należą:

- drogi ekspresowe,
- pozostałe drogi o nie mniej niż czterech pasach ruchu i długości nie mniejszej niż 10 km w jednym odcinku oraz zmiana przebiegu lub rozbudowa istniejącej drogi o dwóch pasach ruchu do co najmniej czterech pasów ruchu na długości nie mniejszej niż 10 km w jednym odcinku,
- linie kolejowe wchodzące w skład transeuropejskiego systemu kolei w rozumieniu ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym,

Do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (grupa II) należą:

- pozostałe drogi o nawierzchni twardej o całkowitej długości przedsięwzięcia powyżej 1 km oraz obiekty mostowe w ciągu drogi o nawierzchni twardej, z wyłączeniem przebudowy dróg i obiektów mostowych służących do obsługi stacji elektroenergetycznych i zlokalizowanych poza obszarami objętymi formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- pozostałe linie kolejowe i urządzenia do przeładunku w transporcie intermodalnym oraz mosty, wiadukty lub tunele liniowe w ciągu dróg kolejowych, a ponadto bocznice z co najmniej jednym torem kolejowym o długości użytecznej powyżej 1 km,
- pozostałe lotniska i lądowiska z wyłączeniem lądowisk centrów urazowych przeznaczonych wyłącznie dla śmigłowców ratunkowych,
- porty lub śródlądowe drogi wodne,
- przystanie śródlądowe wykorzystujące linie brzegową na długości większej niż 20 m.

Negatywne oddziaływanie przedsięwzięć z zakresu komunikacji drogowej na środowisko przyrodnicze będzie związane przede wszystkim z: emisją hałasu i wibracji, wzrostem emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do powietrza atmosferycznego, możliwością zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego przez ścieki spływające z pasa drogowego, tworzeniem barier ekologicznych i fragmentacją środowiska przyrodniczego.

Największe zagrożenia dla środowiska w infrastrukturze drogowej stwarzają drogi szybkiego ruchu. Należą one do inwestycji, których uciążliwego oddziaływania na środowisko, mimo zastosowania środków ochronnych nie można rozpatrywać jedynie w liniach rozgraniczających. Oddziaływanie tzw. ponadnormatywne wykracza poza pas drogowy, dotyczy to przede wszystkim oddziaływania na grunty rolne i leśne, powietrze atmosferyczne i tło akustyczne. W przypadku hałasu występuje oddziaływanie nawet na odległość kilkuset metrów od jezdni. Dla świata zwierząt drogi są często barierami nie do pokonania i śmiertelnymi zagrożeniami.

Wzrost ruchu samochodowego spowoduje proporcjonalny wzrost zanieczyszczeń gleby i lasów w otoczeniu tras komunikacyjnych w wyniku emisji spalin. Modernizacja i budowa nowych odcinków dróg, a zwłaszcza długich obwodnic miast spowoduje znaczne wyłączenie gruntów z produkcji rolnej oraz leśnej.

Dynamiczny wzrost ruchu samochodowego, w tym przewozów międzynarodowych na drogach krajowych i niektórych wojewódzkich, powoduje zwiększenie zagrożeń i uciążliwości dla środowiska przyrodniczego, zwłaszcza w obrębie obszarów prawnej ochrony przyrody.

Transport kolejowy jest znacznie mniej uciążliwy dla środowiska, niż drogowy. Jego negatywne oddziaływania ograniczają się głównie do powstawania wzdłuż linii kolejowych hałasu

i wibracji, tworzenia barier ekologicznych i naruszania ciągłości układów przyrodniczych.

W związku z rezygnacją władz województwa z budowy nowego lotniska regionalnego w Topolanach i wykorzystaniem dla celów komunikacji lotniczej istniejącego lotniska na Krywlanach w Białymstoku o statusie lokalnego, poprzez budowę pasa startowego, komunikacja lotnicza odgrywać będzie nadal małą rolę w systemie transportowym województwa podlaskiego.

Oddziaływanie komunikacji lotniczej na środowisko ogranicza się jedynie do hałasu w najbliższym otoczeniu lotnisk i lądowisk oraz w korytarzach nalołów, a także zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego w wyniku spływu ścieków z pasów startowych i stref technicznej obsługi. Wokół lotnisk i lądowisk następuje przebudowa lokalnego układu komunikacyjnego oraz powstaje zwiększony ruch samochodowy.

W skali globalnej spalanie paliwa lotniczego i emisja zanieczyszczeń do atmosfery przyczynia się do zmian klimatycznych (powstawania efektu cieplarnianego i zanikania ochronnej powłoki ozonowej) oraz powstawania zjawiska kwaśnych deszczy.

Tab. 4. Rodzaje oddziaływań przedsięwzięć z zakresu infrastruktury transportowej na środowisko

Rodzaje oddziaływań	Skutki środowiskowe
1	2
bezpośrednie	w fazie realizacji przedsięwzięć nastąpi deniwelacja terenów, powstawanie odpadów, emisja zanieczyszczeń powietrza, hałasu i wibracji, możliwość zanieczyszczenia wód i gruntu, wycinka lasów i zadrzewień, w przypadku budowy portów zmiana linii brzegowej, w fazie funkcjonowania uciążliwości jw. wynikające z ruchu komunikacyjnego, zwłaszcza w strefach zamieszkania, wzrost falowania wód w strefach funkcjonowania portów wodnych
pośrednie	możliwość zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego poprzez spływ zanieczyszczeń z pasa drogowego oraz pasa startowego lotnisk, powstawanie zanieczyszczeń w strefach funkcjonowania portów wodnych, pogorszenie warunków siedliskowych zwierząt w wyniku zwiększonego ruchu pojazdów w obrębie kompleksów leśnych, zmniejszenie uciążliwości w obrębie miast i wsi poprzez wyprowadzenie ruchu samochodowego poza tereny zamieszkałe

1	2
wtórne	nie wystąpią
skumulowane	oddziaływania, które mogą się pojawić w wyniku połączenia oddziaływania kilku przedsięwzięć obok siebie np. rozbudowa lotniska i realizacja dróg dojazdowych, budowa drogi i linii kolejowej
krótkoterminowe	w fazie prowadzenia prac budowlanych powstawanie wykopów i nasypów drogowych, odpadów budowlanych, źródeł emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, hałasu i wibracji
długoterminowe	szlaki komunikacyjne będą stanowić barierę ekologiczną dla migracji zwierząt, zajęcie terenu pod realizowaną inwestycję, szlaki komunikacyjne stanowią źródło hałasu i zanieczyszczeń powietrza
chwilowe	negatywne oddziaływania związane z realizacją infrastruktury drogowej, kolejowej i lotniczej
stałe	trwale wyłączenia terenów z dotychczasowego użytkowania, zmniejszenie powierzchni terenów biologicznie czynnych, powstawanie barier ekologicznych
pozytywne	wyprowadzenie ruchu samochodowego poza tereny zamieszkałe poprzez realizację obwodnic i innych rozwiązań drogowych przyczyni się do zmniejszenia jego uciążliwości, a tym samym poprawę warunków zamieszkania ludności i zmniejszenie obciążenia środowiska
negatywne	defragmentacja środowiska i tworzenie barier ekologicznych

Kluczowymi przedsięwzięciami dla rozwoju społeczno-gospodarczego województwa podlaskiego będą inwestycje drogowe, spośród których zgodnie z Programem Budowy Dróg Krajowych i Autostrad wymienić należy drogi ekspresowe:

- drogę ekspresową Nr S8 – dokończenie przebudowy na odcinkach Jeżewo Stare – Obwodnica Wiśniewa i Obwodnica Zambrowa – granica województwa do parametrów ekspresowych z obwodnicami miejscowości: Wyszomierz Wielki, Ostrożne, Mężenin, Krzewo Stare, z węzłami drogowymi: Szumowo, Kołaki, Mężenin, Sikory, Kobylin, oraz dwupoziomowymi przejściami dla zwierząt i miejscami obsługi podróżnych,
- drogę ekspresową Nr S19 – przebudowa i budowa na całym odcinku w województwie do parametrów ekspresowych z obwodnicami miejscowości: Kuźnica, Sokółka, Korycin, Jasionówka, Knyszyn, Białystok, Proniewicze, Bielsk Podlaski, Boćki, Dziadkowice i Siemiatycze, węzłami drogowymi: Kuźnica, Sokółka, Janów, Korycin, Jasionówka, Knyszyn, Dobrzyniewo Duże, Choroszcz, Księżyno, Hryniewicze, Kudrycze, Ryboły, Proniewicze, Bielsk Podlaski, Boćki, Malewicze, Wiercień Duży, Siemiatycze, z dwupoziomowymi przejściami dla zwierząt i miejscami obsługi podróżnych,
- drogę ekspresową Nr S61 „Via Baltica” – przebudowa i budowa na obu odcinkach w województwie do parametrów ekspresowych z obwodnicami miejscowości: Łomża (w tym budowa mostu na Narwi), Stawiski, Szczuczyn i Suwałki, węzłami drogowymi: Śniadowo, Łomża Południe, Łomża, Białystok, Grabowo, Szczuczyn, Raczki, Suwałki Południe, Suwałki Zachód, Suwałki Północ i Sejny, z dwupoziomowymi przejściami dla zwierząt i miejscami obsługi podróżnych.
- drogę ekspresową S16 Ełk – Knyszyn, łączącą drogi ekspresowe S61 „Via Baltica” i S19 (proj. „Via Carpatia”) – przebudowa i budowa na całym odcinku w województwie do

parametrów ekspresowych z: obwodnicami miejscowości na trasie przebiegu, w tym Grajewa

i Moniek, mostami na rzece Biebrzy w Osowcu i Kanale Rudzkim oraz dwupoziomowymi przejściami dla zwierząt i miejscami obsługi podróżnych.

Ponadto w projekcie planu województwa przewiduje się potrzebę i celowość przebudowy pozostałych dróg krajowych związanej z podwyższeniem parametrów technicznych, lokalnych przełożeń tras oraz realizacji obwodnic, w tym:

- drogi krajowej Nr 19 klasy GP – dokończenie przebudowy i budowy z obejściem Sokółki i węzłem Sokółka, budowa odcinka między węzłem Sochonie na drodze Nr 8, a węzłem Dobrzyniewo na drodze S19,
- drogi krajowej Nr 63 klasy G – przebudowa z nowymi przebiegami do węzła „Giżycko” na drodze S61, do węzła „Łomża Południe” na drodze S61 oraz z obejściem Zambrowa,
- drogi krajowej Nr 64 klasy G – z nowym przebiegiem do węzła „Białystok” na drodze S61 na obwodnicy Łomży,
- drogi krajowej Nr 61 klasy GP – budowa obwodnic Grajewa i Rajgrodu,
- drogi krajowej Nr 65 klasy G z budową obwodnic Grajewa i Moniek,
- połączenie od węzła „Kudrycze” na drodze S19 do węzła „Grabówka” na obwodnicy Białegostoku,
- drogi krajowej Nr 16 klasy GP – modernizacja odcinka granica województwa – Augustów.

W zakresie komunikacji kolejowej priorytetowymi przedsięwzięciami będą przebudowy:

- linii magistralnej E-75 „Rail Baltica” Tallin – Ryga – Kowno – Warszawa w relacji Warszawa – Białystok – Grajewo – (Ełk) – Suwałki – granica z Litwą w poprzez: modernizację istniejącego toru, budowę drugiego toru na brakujących odcinkach (Białystok – Ełk – Suwałki – Trakiszki – granica z Litwą), elektryfikację na odcinku Ełk – Suwałki – Trakiszki – granica z Litwą, budowę mostu na Biebrzy w Osowcu i na Narwi w Łapach oraz budowę dwupoziomowych skrzyżowań z drogami,
- linii magistralnej Nr 6 na odcinku Białystok – Kuźnica Białostocka – granica RP z Białorusią poprzez budowę drugiego toru i dwupoziomowych skrzyżowań z drogami,

Zwiększenie lotniczej dostępności transportowej województwa i podniesienie jego atrakcyjności inwestycyjnej oraz turystycznej wymagać będzie rozwoju infrastruktury lotniczej, w tym:

- przebudowy lotniska sportowo – sanitarnego Krywlany w Białymstoku z dostosowaniem do parametrów o kodzie referencyjnym 3C do potrzeb nieregularnej komunikacji lotniczej i odpraw granicznych,
- tworzenie warunków do ewentualnego wybudowania lokalnego lotniska komunikacyjnego w Suwałkach dla potrzeb północnej części województwa podlaskiego i obszaru sąsiadującego województwa warmińsko – mazurskiego o kodzie referencyjnym 3 C.

W sytuacji kolizji dróg z obszarami ochrony przyrody należy dążyć do sytuacji, aby planowane inwestycje drogowe w jak najmniejszym stopniu przebiegały przez obszary przyrodniczo cenne. Bardzo cenne są wówczas rozwiązania wariantowe umożliwiające dokonanie najbardziej optymalnego wyboru. W sytuacji, gdy uniknięcie określonych skutków środowiskowych okazałoby się niemożliwe, należy zastosować odpowiednie środki, aby ich negatywne oddziaływanie minimalizować wykorzystując odpowiednie rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne techniczne i organizacyjne. Niekiedy konieczne będzie dokonanie kompensacji przyrodniczej polegającej na odtworzeniu zniszczonych siedlisk oraz gatunków zwierząt w miejscach zastępczych.

Drogi ekspresowe Nr S8 i S61 posiadają decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia, a dla drogi ekspresowej S19 przeprowadzane jest postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, celem wydania takiej decyzji.

Wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przebiegu trasy „via Baltica” łączącej kraje nadbałtyckie z Warszawą poprzedzone było wykonaną przez międzynarodową agencję „Scott & Wilson” wielowariantowej analizy mającej na celu wyznaczenie najbardziej optymalnego pod względem społecznym, ekonomicznym, i co najważniejsze ekologicznym, przebiegu trasy. We wszystkich aspektach najbardziej korzystny okazał się wariant „łomżyński” przebiegający od Ostrowi Mazowieckiej przez Łomżę, Szczuczyn, Ełk, Raczki i Suwałki do granicy państwa.

Województwo podlaskie dysponuje nieliczną grupą portów, przystani i dróg wodnych pełniących głównie funkcję turystyczną. Wymienić tutaj należy: port żeglugi śródlądowej nad J. Necko w Augustowie, port jachtowy nad J. Rajgrodzkim w Rajgrodzie, port rzeczny na Narwi w Łomży. Są to przedsięwzięcia z II grupy, zaliczane do kategorii mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Ich oddziaływanie na środowisko wiąże się z uciążliwościami przede wszystkim na etapie realizacji (możliwość zmiany linii brzegowej, ukształtowania terenu, likwidacji roślinności nadwodnej i przybrzeżnej, emisji hałasu i zanieczyszczeń powietrza, powstawania odpadów). W fazie funkcjonowania obok wspomnianych zakłóceń akustycznych oraz emisji pyłów i gazów dodać należy wzrost falowania wód i zanieczyszczenia wód.

Zwiększenie możliwości wykorzystania Kanału Augustowskiego, większych jezior i rzek województwa do celów żeglugi śródlądowej i żeglarstwa oraz spływów będzie jednym z podstawowych czynników aktywizacji turystycznej województwa i wymagać będzie rozwoju stosownej, służącej temu celowi infrastruktury, w tym:

- modernizacji zagospodarowania Kanału Augustowskiego w zakresie poprawy stanu urządzeń hydrotechnicznych i poprawy standardu bazy turystyki wodnej,
- budowy nowych portów, marin, przystani i stanic wodnych zgodnie z wymogami ochrony środowiska na jeziorach: Necko, Białe, Studzieniczne, Rospuda, Wigry i innych przydatnych do tych celów
- koncepcji etapowej szlaku wodnego im. Króla Stefana Batorego: Wisła – Kanał Żerański – Zalew Zegrzyński – Narew – Biebrza – Kanał Augustowski (Niemen),
- realizacji szlaku wodnego Wielkie Jeziora Mazurskie – Kanał Augustowski na trasie: Giżycko – Orzysz – Ełk – Rajgród – Augustów o długości ok. 27 km w województwie podlaskim.

W ramach polsko – litewskiego programu unijnego „Rzeki łączą narody” przewiduje się realizację portu rzeczno-bulwarowego wraz z bulwami w Nowogrodzie.

Wraz z budową dróg i linii kolejowej realizowane będą nowe przeprawy mostowe, w tym w ciągu:

- drogi ekspresowej nr S61 „via Baltica” na Narwi w Łomży i na Rospudzie w Raczkach,
- drogi ekspresowej nr S19 na Bugu w Siemiatyczach i na Narwi w Płosce,
- drogi ekspresowej nr S16 na Biebrzy w Osowcu,
- linii kolejowej „Rail Baltica” na Supraśli w Dzikich i na Biebrzy w Osowcu,

Oddziaływanie nowych przepraw mostowych na środowisko wiąże się przegradzaniem dolin rzecznych pełniących zazwyczaj rolę korytarzy ekologicznych i obszarów Natura 2000.

Kolizyjność funkcji przejawia się poprzez pogarszanie walorów krajobrazowych i funkcjonowania doliny rzecznej, zagrożenia dla ornitofauny i ichtiofauny, zagrożenia zanieczyszczenia wód, pogorszenie klimatu akustycznego i inne.

Budowa lotniska lokalnego użytku publicznego o ograniczonej certyfikacji na Krywlanach w Białymstoku będzie należała do I grupy przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko i zgodnie z ustawą OOS wymagać będzie przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, w tym opracowania raportu.

Modernizacja lotniska będzie realizowana na istniejącym obiekcie i polegać będzie na wyposażeniu lotniska w nowoczesny terminal obsługi ruchu pasażerskiego, budowę pasa startowego długości 1350 m oraz stosownej infrastruktury technicznej i drogowej.

Główna część przedsięwzięć z zakresu rozwoju infrastruktury transportowej została zapisana w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Podlaskiego na lata 2015 - 2020 i realizowane z krajowych i wojewódzkich programów o charakterze operacyjnym, jak na przykład: „Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko”, „Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej”, „Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2015 - 2020” oraz „Program Rozwoju Dróg Wojewódzkich do roku 2020”.

Należy wyraźnie podkreślić, że każdy z wyżej wymienionych dokumentów posiada opracowaną prognozę oddziaływania na środowisko. Na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla większości z nich przeprowadzone będzie postępowanie w sprawie oddziaływania na środowisko, w tym raport o oddziaływaniu na środowisko. Rozwiązania przyjęte w dokumentach zostaną poddane szczegółowej analizie, ocenione i zweryfikowane, celem ograniczenia i wyeliminowania skutków wpływu inwestycji na stan oraz funkcjonowanie środowiska.

9.2. Przewidywane znaczące oddziaływania przedsięwzięć z zakresu infrastruktury technicznej i jej funkcjonowania

W zakresie szeroko rozumianej infrastruktury technicznej do przedsięwzięć znacząco oddziaływających na środowisko występujących na obszarze województwa podlaskiego zaliczyć należy elektrociepłownie, instalacje wykorzystujące do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru, biogazownie, stacje i napowietrzne linie elektroenergetyczne, instalacje do przesyłu ropy naftowej, instalacje do przesyłu gazu wraz z tłoczniami i stacjami redukcyjnymi, instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne, instalacje do oczyszczania ścieków, składowiska odpadów, instalacje do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, urządzenia lub zespoły urządzeń umożliwiające pobór wód podziemnych, rurociągi wodociągowe magistralne, sieci kanalizacyjne.

Zgodnie z cytowanym rozporządzeniem Rady Ministrów przedsięwzięciami mogącymi zawsze znacząco oddziaływać na środowisko (grupa I) będą:

- napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym nie mniej niż 220 kV i długości nie mniejszej niż 15 km, w tym:
 - realizowane linie elektroenergetyczne 400 kV: Narew – Łomża – Ostrołęka i Łomża – Ełk – Alytus (Litwa) oraz projektowana linia Roś (Białoruś) – Narew,
 - realizowana stacja 400/110 kV Łomża i przewidywana do rozbudowy stacja Narew oraz ewentualnie budowa stacji Suwałki,
- instalacje do przesyłu ropy naftowej, produktów ropy naftowej, substancji chemicznych lub gazu o średnicy zewnętrznej nie mniej niż 800 mm i długości nie mniejszej niż 40 km wraz z towarzyszącymi im tłoczniami lub stacjami redukcyjnymi, w tym:
 - projektowana druga nitka gazociągu SGT Jamał DN 1400 Rosja – Europa Zachodnia z

- rozbudową tłoczni w Zambrowie oraz projektowaną tłocznią w Kondratkach,
- projektowany ropociąg Brody – Adamowo – Płock z pompownią w Adamowie,
- projektowany interkonektor DN700 Polska – Litwa relacji Ostrołęka – Grajewo – Raczki – Suwałki – Budzisko lub Burbiszki,
- projektowany gazociąg przesyłowego Białoruś – tłocznia gazu w Kondratkach – Kuszuszany (Słowacja),

Przedsięwzięciami mogącymi potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (grupa II) będą:

- inne instalacje do spalania paliw w celu wytwarzania energii cieplnej o mocy nie mniejszej niż 25 MW, a w przypadku paliw stałych nie mniejszej niż 10 MW – występować będą sporadycznie w miarę zaistniałych potrzeb,
- instalacje do wytwarzania energii elektrycznej wykorzystującej energię wiatru o całkowitej wysokości nie niższej niż 30 m lub lokalizowane na obszarach objętych formami ochrony przyrody – projektowane farmy wiatrowe w gminach: Czyże, Grabowo, Grajewo, Sokółka, Stawiski oraz na innych terenach w zależności od pojawiających się inwestorów,
- projektowane napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym nie mniejszym niż 110 kV, w tym linie: 110kV Bielsk Podlaski – Brańsk – Ciechanowiec – Sokółka Podlaski, Adamowo – Hołowczyce, Łomża 1 – Piątница – Stawiski – Szczuczyn – Grajewo 2, Mońki – Korycin (lub Janów) – Sokółka, Sejny – Szypliszki – Wizajny – Filipów oraz związane z elektryfikacją PKP: Augustów – Augustów II – Sztabin – Sidra – „Polanka” Czarna Białostocka – Wasilków, „NAREW” – Zimnochy – Brańsk – Ciechanowiec, Zambrów PKP – Sokoły – „NAREW”, Łomża 1 – Śniadowo – Zambrów, Suwałki – Augustów do stacji Raczki, Adamowo – Bielsk Podlaski do stacji Nurzec Stacja, Łomża 1 – Śniadowo do stacji Zambrów PKP.
- projektowane stacje elektroenergetyczne 110/15 kV, w tym w Brańsku, Piątnicy, Stawiskach, Szczuczynie, Korycinie (lub Janowie) Szypliszkach i Wizajnach oraz związane z elektryfikacją PKP: Augustów II, Sztabin, Sidra, Raczki, Zimnochy, Brańsk, Nurzec Stacja, Zambrów, Sokoły, Śniadowo,
- instalacje radiotelekomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne, z wyłączeniem radiolinii, emitujące pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0,03 MHz do 300000 MHz, które będą realizowane w województwie w miarę potrzeb zaistniałych w przyszłości,
- instalacje do przesyłu gazu oraz towarzyszące im tłocznie i stacje redukcyjne z wyłączeniem gazociągów o ciśnieniu nie większym niż 0,5 MPa i przyłączy do budynków, które będą realizowane w miarę zaistniałych potrzeb,
- planowana tłocznia w Bobrownikach na istniejącym gazociągu w/c DN 500/250 Wołkowysk – Bobrowniki – Białystok,
- planowany gazociąg na trasie tłoczni w Zambrowie – Elektrociepłownia ENERGA w Ostrołęce oraz tłocznia Zambrów,
- planowane odgałęzienia projektowanego interkonektora do Łomży, Grajewa, Augustowa i Dąbrowy Białostockiej oraz do Suwałk,
- projektowany gazociąg Wyszki - Bielsk Podlaski – Hajnówka,
- projektowane sieci wodociągowe magistralne do przesyłania wody na nowych terenach zabudowy,
- projektowane urządzenia lub zespoły urządzeń umożliwiające pobór wód podziemnych o zdolności poboru wody nie mniejszej niż 10 m³ na godzinę –
- projektowane instalacje do oczyszczania ścieków do obsługi nie mniej niż 400 równoważnych mieszkańców w miejscowościach gminnych i innych nie posiadających dotąd oczyszczalni ścieków,

- projektowane sieci kanalizacyjne o całkowitej długości przedsięwzięcia nie mniejszej niż 1 km z wyłączeniem ich przebudowy metodą bezwykopową w miejscowościach, które dotąd nie posiadają zbiorczych systemów odprowadzania ścieków oraz na nowych terenach zabudowy.

Tab. 5. Rodzaje oddziaływań przedsięwzięć z zakresu infrastruktury technicznej na środowisko

Rodzaje oddziaływań	Skutki środowiskowe
1	2
bezpośrednie	trwale wyłączanie terenów z dotychczasowego użytkowania, zmniejszanie powierzchni biologicznie czynnej, w fazie budowy powstawanie odpadów, możliwość wycinki drzew, odwodnienia, emisja zanieczyszczeń powietrza i hałasu, a w przypadku realizacji gazociągów, ropociągów, wodociągów, kanalizacji dodatkowo tworzenie wykopów ziemnych, w fazie funkcjonowania pogorszenie walorów krajobrazowych, stwarzanie zagrożeń dla ornitofauny i generowanie promieniowania elektromagnetycznego w przypadku linii i stacji elektroenergetycznych, emisja zanieczyszczeń powietrza w przypadku funkcjonowania elektrociepłowni i biogazowni, dodatkowo możliwość zanieczyszczenia wód odnośnie oczyszczalni ścieków
pośrednie	poprawa warunków aerosanitarnych i akustycznych w wyniku gazyfikacji i stosowania energii odnawialnej, poprawa stanu sanitarnego wód w wyniku realizacji oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji
wtórne	emigracja zwierząt spowodowana likwidacją siedlisk roślinnych
skumulowane	oddziaływania mogące się pojawić w przypadku połączenia oddziaływania łączonych lub sąsiadujących ze sobą przedsięwzięć
krótkoterminowe	oddziaływania pojawiające się na etapie budowy, jak np. wykopy, emisje zanieczyszczeń powietrza hałasu i wibracji spowodowane pracą maszyn budowlanych i środków transportu
długoterminowe	wyłączenie terenu z dotychczasowego użytkowania, wycinka drzewostanu leśnego i zadrzewień, likwidacja siedlisk, zmiany w krajobrazie
stałe	trwale zajęcie terenu pod realizowane przedsięwzięcie, powstawanie szkodliwych dla zdrowia pól elektromagnetycznych, pogorszenie walorów krajobrazowych
chwilowe	negatywne oddziaływania pojawiające się na etapie realizacji przedsięwzięć
pozytywne	poprawa warunków aerosanitarnych w wyniku ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza poprzez zastosowanie czystych nośników energii, ograniczenie ilości deponowanych odpadów w wyniku segregacji i recyklingu odpadów
negatywne	wycinka drzew, likwidacja siedlisk roślinnych i gatunków zwierząt, emisja zanieczyszczeń powietrza, hałasu i wibracji, pogorszenie walorów krajobrazowych, w przypadku linii energetycznych

	negatywne oddziaływanie na krajobraz, powstawanie niekorzystnych pól elektromagnetycznych stwarzanie zagrożeń dla ornitofauny, w przypadku gazociągów i ropociągów możliwość poważnych awarii, w przypadku biogazowni emisja zanieczyszczeń odorowych
--	---

Negatywne oddziaływanie przedsięwzięć z zakresu infrastruktury technicznej występuje głównie na etapie ich realizacji. Związane jest trwałym lub w przypadku gazociągów, ropociągów, kanalizacji i wodociągów czasowym wyłączeniem gruntów z dotychczasowego użytkowania oraz tworzeniem na czas budowy wykopów ziemnych. Mogą zdarzyć się przypadki wycinki lasów lub zadrzewień. Z pracą sprzętu i maszyn budowlanych nieodłączne jest zanieczyszczenie powietrza oraz hałasu i wibracji. W fazie funkcjonowania tych instalacji powstają zagrożenia wynikające z awarii powstałych wskutek rozszczelnienia systemów.

Istotnym elementem zagospodarowania przestrzennego województwa stwarzającym w skali regionalnej zagrożenia i uciążliwości dla środowiska są napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokich napięć, w mniejszym stopniu instalacje telekomunikacyjne i farmy wiatrowe, które stanowią źródła niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego, wprowadzają ograniczenia w zagospodarowaniu obszarów, są śmiertelnym zagrożeniem dla ludzi i zwierząt, zwłaszcza przelotów ptaków. Dodatkowo przyczyniają się do wycinki lasów i pogorszenia wizualnych walorów krajobrazowych, zwłaszcza w strefach ochrony konserwatorskiej, deprecjonując walory estetyczne i po części turystyczne.

Oczyszczalnie ścieków należą do kategorii obiektów, które z jednej strony działają na rzecz poprawy stanu sanitarnego środowiska wodnego, a z drugiej strony stanowią źródło zagrożeń wynikające z niedostatecznego stopnia oczyszczania ścieków lub w przypadku awarii, katastrofy ekologicznej. Niedostatecznie oczyszczone ścieki decydują o nieodpowiadającej wymaganiom mikrobiologicznej jakości wody, a nadmierne koncentracje biogenów stymulują procesy eutrofizacji wód powierzchniowych. Zagrożenia dla wód powierzchniowych stwarzają oczyszczalnie pozbawione możliwości oczyszczania ścieków ze związków biogenych, tj. azotu i fosforu.

Z funkcjonowaniem biogazowni wiążą się emisje zanieczyszczeń powietrza, w tym substancjami odorowymi oraz zagrożenia dla środowiska gruntowo-wodnego w sytuacjach awaryjnych.

Elektrociepłownie i ciepłownie stanowią poważne źródła emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego oraz wytwarzania odpadów pochodzących ze spalania paliw stałych. A pośrednio także dla środowiska wodnego, glebowego i roślinnego.

Występująca w województwie podlaskim grupa elektrowni wodnych z uwagi na małą skalę przedsięwzięć potencjalnie oddziałuje na środowisko poprzez zmianę stosunków wodnych i reżimu hydrologicznego, co niewątpliwie wpływa na roślinność i awifaunę cieków wodnych.

Funkcjonowanie urządzeń umożliwiających pobór wód podziemnych wpływają przede wszystkim na stan zasobów wodnych obszaru.

9.3. Przewidywane znaczące oddziaływania przedsięwzięć z zakresu gospodarki wodnej

Województwo podlaskie jest regionem o charakterze rolniczym, w którym działalność prowadzi ponad 81 tys. gospodarstw rolnych, wśród których utrzymuje się stała tendencja do wzrostu odsetka gospodarstw dużych. Rozwój i intensyfikacja rolnictwa prowadzi do zanieczyszczenia i zagrożenia środowiska naturalnego.

W ostatnich latach na terenie województwa podlaskiego znacznie zwiększyła się ilość dużych gospodarstw hodowlanych o obsadzie bydła i trzody chlewnej powyżej 40 DJP, a tym samym narosły problemy i konflikty związane z ich działalnością. Koncentracja hodowli zwierząt

spowodowała zwiększenie skali zagrożeń wynikających z gromadzenia i odpowiedniego zagospodarowania odchodów jako nawozów naturalnych.

Rozwój intensywnych form rolnictwa wiąże się ze wzrostem presji na zasoby środowiska przyrodniczego. Wspieranie działań służących zwiększaniu produktywności rolnictwa, w tym koncentrację i usprawnianie procesów produkcji żywności prowadzi do zwiększenia obciążeń i zagrożeń dla środowiska.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 71), gospodarstwa te należą do przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Tab. 6. Rodzaje oddziaływań przedsięwzięć z zakresu gospodarki rolnej na środowisko

Rodzaje oddziaływań	Skutki środowiskowe
1	2
bezpośrednie	w fazie budowy zajmowanie terenów pod przedsięwzięcie, emisja hałasu i zanieczyszczeń powietrza spowodowane pracą sprzętu budowlanego, zmiany w krajobrazie, w fazie funkcjonowania emisja zanieczyszczeń mikrobiologicznych i odorów, możliwość zanieczyszczenia gruntu i wód gruntowych
pośrednie	poprawa jakości wód podziemnych i powietrza atmosferycznego zmniejszenie stopnia zanieczyszczeń powierzchni ziemi w wyniku poprawy stanu technicznego instalacji i obiektów hodowlanych
wtórne	nie wystąpią
skumulowane	mogą powstać w sytuacji oddziaływania kilku obiektów hodowlanych sąsiadujących ze sobą
krótkoterminowe	oddziaływania związane z fazą budowy (roboty zimne, hałas, emisje zanieczyszczeń powietrza)
długoterminowe	związane z funkcjonowaniem obiektu hodowlanego lub instalacji infrastruktury rolniczej (zanieczyszczenie powietrza, odory, hałas hodowlany)
stałe	j.w.
chwilowe	negatywne oddziaływania związane z realizacją inwestycji (hałas, emisja zanieczyszczeń do powietrza, prace ziemne)
pozytywne	zmniejszenie zagrożeń dla wód powierzchniowych i podziemnych, poprawa warunków aerosanitarnych, prawidłowa gospodarka nawozami naturalnymi, poprawa dobrostanu zwierząt,
negatywne	na etapie budowy negatywne oddziaływania związane z realizacją inwestycji (prace ziemne, hałas, emisja zanieczyszczeń powietrza), w fazie funkcjonowania emisja hałasu i zanieczyszczeń powietrza (pylenie, emisja zanieczyszczeń mikrobiologicznych i odorów

Zły stan techniczny urządzeń przeznaczonych do gromadzenia gnojowicy, gnojówki i obornika spowodowany w wielu przypadkach nieszczelnością, a także stosowanie ich jako nawozów organicznych niezgodnie z ustawą z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2007 r., Nr 147, poz. 1033, ze zm.) oraz Zwykłą Dobrą Praktyką Rolniczą, przyczynić się może do zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego.

Problem nieodpowiedniego składowania odpadów zwierzęcych dotyczy zarówno dużych obiektów inwentarskich, jak i małych, które niechętnie przestawiają się na metody gospodarowania ograniczające zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, gleby oraz powietrza.

Szczególnie istotnym zagadnieniem związanym z funkcjonowaniem obiektów inwentarskich oraz nawożeniem użytków rolnych są uciążliwości odorowe, zawierające metan i amoniak, które jak dotychczas nie mają uregulowania prawnego. Uciążliwości te powodują konflikty społeczne i występują tam, gdzie obiekt hodowlany i nawożone użytki rolne zlokalizowane są w strefach zabudowy mieszkaniowej lub w bliskim ich sąsiedztwie.

Wraz z akcesją Polski do Unii Europejskiej w rolnictwie polskim, a tym samym w regionie podlaskim nastąpiły duże zmiany jakościowe polegające między innymi na dostosowywaniu gospodarstw rolnych do standardów unijnych, w tym współczesnych wymogów chowu zwierząt i ochrony środowiska.

Coraz większe zapotrzebowanie na zdrową żywność sprawia, że w wielu regionach, w tym w podlaskiem powstają gospodarstwa ekologiczne, uwzględniające w uprawie roślin i hodowli zwierząt wymagania i normy ekologiczne w większym stopniu niż rolnictwo konwencjonalne. Gospodarstwa ekologiczne odznaczają się przestrzeganiem prawidłowego zmianowania roślin, ograniczeniem stosowania nawozów mineralnych i środków chemicznych oraz zwiększonym zużyciem nawozów naturalnych, także większą pracochłonnością i różnorodnością produkcji rolnej. Ze względu na wysokie koszty wytwarzania (przeszło dwukrotnie większe niż w gospodarstwach typowych) koszty produkcji częściowo rekompensują wysokie ceny tzw. zdrowej żywności.

9.4 . Przewidywane znaczące oddziaływania przedsięwzięć przemysłowych

Do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko związanych z działalnością produkcyjną należy przede wszystkim:

- zabudowa przemysłowa lub magazynowa wraz z towarzyszącą infrastrukturą o powierzchni zabudowy nie mniejszej niż 0,5 ha na obszarach objętych formami ochrony przyrody lub 1 ha na obszarach innych,
- inne instalacje i urządzenia do wytwarzania i przetwarzania produktów wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Instalacje przemysłowe w szerokim znaczeniu tego słowa stanowią źródła zrzutu ścieków poprodukcyjnych, emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, wytwarzania odpadów poprodukcyjnych, generowania hałasu i wibracji, pogorszenia walorów krajobrazowych.

Tab. 7. Rodzaje oddziaływań przedsięwzięć z zakresu przemysłu na środowisko

Rodzaje oddziaływań	Skutki środowiskowe
1	2
bezpośrednie	trwale wyłączenie terenów z dotychczasowego użytkowania, zmniejszanie powierzchni biologicznie czynnej, w fazie budowy tworzenie wykopów ziemnych, powstawanie odpadów, możliwość wycinki drzew, odwodnienia, w fazie funkcjonowania emisja zanieczyszczeń powietrza i hałasu, pogorszenie walorów krajobrazowych, możliwość zanieczyszczenia wód i powstania poważnych awarii

pośrednie	pogorszenie warunków siedliskowych roślin i zwierząt oraz zanieczyszczenie gleb występujących w sąsiedztwie
wtórne	emigracja zwierząt spowodowana likwidacją siedlisk roślinnych

1	2
skumulowane	oddziaływania mogące się pojawić w przypadku połączenia oddziaływania łączonych lub sąsiadujących ze sobą przedsięwzięć
krótkoterminowe	oddziaływania pojawiające się na etapie budowy, jak np. wykopy, emisje zanieczyszczeń powietrza hałasu i wibracji spowodowane pracą maszyn budowlanych i środków transportu
długoterminowe	wyłączenie terenu z dotychczasowego użytkowania, wycinka drzewostanu leśnego i zadrzewień, likwidacja siedlisk, zmiany w krajobrazie
stałe	trwale zajęcie terenu pod realizowane przedsięwzięcie, pogorszenie walorów krajobrazowych
chwilowe	negatywne oddziaływania pojawiające się na etapie realizacji przedsięwzięć
pozytywne	Poprawa stanu sanitarnego środowiska w wyniku modernizacji prośrodowiskowej, technologii i energetyki
negatywne	emisja zanieczyszczeń powietrza, hałasu i wibracji, pogorszenie walorów krajobrazowych, możliwość poważnych awarii,

9.5. Przewidywane znaczące oddziaływania przedsięwzięć z zakresu turystyki

Z intensywnym zagospodarowaniem turystycznym wiąże się ingerencja w najbardziej cenne pod względem przyrodniczo – krajobrazowym środowisko naturalne, często objęte różnymi formami ochrony przyrody.

Wielkość bazy i ruchu turystycznego niedostosowana do pojemności i chłonności środowiska przyrodniczego stwarza poważne zagrożenia. Najbardziej narażone są takie elementy, jak: wody powierzchniowe i gruntowe, roślinność wodno-błotna i szata leśna, linia brzegowa, powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny.

Nieprzestrzeganie ogólnie przyjętych zasad zagospodarowania, w tym dostosowywania sposobów, ilości i form zabudowy oraz zagospodarowania i użytkowania większych terenów turystycznych i wypoczynkowych do możliwości racjonalnego rozwiązania gospodarki ściekami, wodami opadowymi, odpadami i energetycznej, zachowania ogólnodostępnych obrzeży cieków wodnych i zbiorników wodnych prowadzi do degradacji wysokich walorów przyrodniczych województwa.

Zgodnie z przedmiotowym rozporządzeniem do przedsięwzięć potencjalnie znacząco oddziaływujących na środowisko zalicza się:

- ośrodki wypoczynkowe lub hotele zlokalizowane poza terenami mieszkaniowymi, terenami przemysłowymi, innymi terenami zabudowanymi i zurbanizowanymi terenami niezabudowanymi wraz z towarzyszącą im infrastrukturą, o powierzchni zabudowy nie mniejszej niż 0,5 ha na obszarach objętych formami ochrony przyrody lub w otulinach form ochrony przyrody oraz o powierzchni zabudowy nie mniejszej niż 2 ha na pozostałych obszarach,

- pola kampingowe lub karawaningowe na obszarach ochrony przyrody lub o powierzchni nie mniejszej niż 0,5 ha.

Tab. 8. Rodzaje oddziaływań przedsięwzięć z zakresu turystyki na środowisko

Rodzaje oddziaływań	Skutki środowiskowe
1	2
bezpośrednie	w fazie realizacji przedsięwzięć może nastąpić deniwelacja terenów, powstawanie odpadów, emisja zanieczyszczeń powietrza, hałasu, możliwość zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych oraz gruntu, likwidacja terenów leśnych, siedlisk roślinności wodno-błotnej, miejsc lęgowych i bytowania zwierząt, w fazie funkcjonowania uciążliwości jw. wynikające ze wzmożonego ruchu samochodowego, wzrost falowania wód w strefach funkcjonowania ośrodków wypoczynkowych i innych form zagospodarowania, degradacja powierzchni leśnych
pośrednie	możliwość zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego, powstawanie zanieczyszczeń w obrębie bazy turystycznej, pogorszenie warunków siedliskowych zwierząt w strefach oddziaływania ośrodków wypoczynkowych i pól namiotowych
wtórne	nie wystąpią
skumulowane	oddziaływania, które mogą się pojawić w wyniku połączenia oddziaływania kilku przedsięwzięć obok siebie np. zespół ośrodków wypoczynkowych, parkingi, pola karawaningowe i namiotowe
krótkoterminowe	w fazie prowadzenia prac budowlanych powstawanie wykopów i nasypów, odpadów budowlanych, źródeł emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, hałasu i wibracji, likwidacja drzewostanów
długoterminowe	zajęcie terenu pod realizowane inwestycje, źródła hałasu, zanieczyszczeń powietrza i wód
chwilowe	negatywne oddziaływania związane z realizacją infrastruktury drogowej
stałe	trwale wyłączenia terenów z dotychczasowego użytkowania, zmniejszenie powierzchni terenów biologicznie czynnych,
pozytywne	poprawa stanu sanitarnego wód poprzez wprowadzanie zbiorczych i indywidualnych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków, poprawa stanu sanitarnego powietrza poprzez wprowadzanie proekologicznych nośników energii, poprawa walorów krajobrazowych w wyniku zalesień i zadrzewień
negatywne	powstawanie nowych źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza i hałasu (ośrodki wypoczynkowe, pola karawaningowe i namiotowe, przystanie, plaże), parkingi, usługi handlowo-gastronomiczne)

9.6. Przewidywane znaczące oddziaływania przedsięwzięć z zakresu gospodarki wodnej

W zakresie gospodarki wodnej nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko (grupa I).

Spośród przedsięwzięć mogącymi potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (grupa II) wymienić należy:

- budowę piętrzących wodę na obszarach objętych formami ochrony przyrody lub ich otulinach, o których mowa w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, z wyłączeniem budowli piętrzących wodę na wysokość mniejszą niż 1 m realizowanych na podstawie planu ochrony, planu zadań ochronnych ustanowionych dla danej formy ochrony przyrody oraz zbiorniki wodne lub stawy o powierzchni nie mniejszej niż 0,5 ha,
- budowę piętrzących wodę, jeżeli piętrzenie dotyczy cieków naturalnych, na których nie istnieją budowle piętrzące wodę oraz budowle piętrzące wodę, jeżeli w promieniu mniejszym niż 5 km na tym samym cieku lub cieku z nim połączonym znajduje się inna budowla piętrząca wodę – dotyczy to około 30 jazów wraz ze zbiornikami retencyjnymi na terenie województwa podlaskiego,
- gospodarowanie wodą w rolnictwie polegające na melioracji.

Tab. 9. Rodzaje oddziaływań przedsięwzięć z zakresu gospodarki wodnej na środowisko

Rodzaje oddziaływań	Skutki środowiskowe
1	2
bezpośrednie	powstawanie hałasu i wibracji, emisja zanieczyszczeń powietrza, powstawanie odpadów budowlanych, zmiany krajobrazowe
pośrednie	zmiany stosunków hydrologicznych (zmiana linii brzegowej, zmiana przepływów, wysokość piętrzenia) i hydrogeologicznych (zmiany poziomu wód gruntowych), możliwość zanieczyszczenia wód podziemnych, zmiany klimatu lokalnego, przekształcenia ekosystemów, zmiany zbiorowisk roślinnych i gatunków zwierząt
wtórne	nie występują
skumulowane	oddziaływania mogące się pojawić w wyniku połączenia oddziaływania co najmniej dwóch przedsięwzięć na jednym cieku wodnym, połączenie funkcji retencyjnej zbiorników wodnych z energetyką odnawialną
krótkoterminowe	oddziaływania związane z pracami budowlanymi
długoterminowe	trwale wyłączenie terenu za dotychczasowego użytkowania, przekształcenie ekosystemu lądowego na wodny, likwidacja zadrzewień
stałe	likwidacja ekosystemu lądowego, zmiany klimatu lokalnego, zmiany krajobrazu
chwilowe	ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych
pozytywne	poprawa i ustabilizowanie stosunkowa wodnych w obszarze oddziaływania, poprawa klimatu lokalnego, zwiększenie różnorodności biologicznej, zmniejszenie zagrożenia powodziowego, możliwość wykorzystania wód do produkcji energii odnawialnej, zwiększenie atrakcyjności turystycznej
negatywne	zmiany rzeźby terenu, zniszczenie ekosystemów, wycinka zadrzewień, likwidacja siedlisk zwierząt; w przypadku budowy urządzeń piętrzących utrudnienia migracji rybnym – konieczność

Potrzeby w zakresie obiektów hydrotechnicznych obejmują realizację 30 zbiorników retencyjnych i modernizację 3 innych oraz budowę jazu na Kanale Kuwaskim, odbudowie jazu w Bieli Modzelskiej gm. Zambrów, w Ciechanowcu na Nurcu, w Rajgrodzie na Jegrzni i dwóch jazów w Zabelu gm. Kolno. Część z nich położona jest na obszarach ochrony przyrody.

Realizacja obiektów piętrzących wodę, do których należą jazy w znaczący sposób jest ingerencją w środowisko i krajobraz. W następstwie budowy jazów zmieniają się stosunki hydrologiczne cieków wodnych, powstają zbiorniki wodne. W wyniku zmian hydrologicznych i hydrogeologicznych w granicach przedsięwzięcia i najbliższym otoczeniu występują przekształcenia ekosystemów, siedlisk roślin i gatunków zwierząt, zmienia się mikroklimat. Urządzenia piętrzące utrudniają lub wręcz uniemożliwiają migrację organizmów wodnych. Podniesienie poziomu erozji wodnej przyczynia się do osadzania materiału skalnego transportowanego przez ciek wodny, jego osadzanie się, a w efekcie wypływanie i zamulanie. Stwarza to dogodne warunki do zanieczyszczenia i eutrofizacji wód powierzchniowych.

Z drugiej strony budowa jazów i zbiorników retencyjnych stabilizuje stosunki wodne w obszarze oddziaływania, poprawia warunki mikroklimatyczne i walory krajobrazowe oraz zmniejsza zagrożenia przeciwpowodziowe.

9.7. Przewidywane znaczące oddziaływania przedsięwzięć z zakresu gospodarki odpadami

W zakresie gospodarki odpadami wśród przedsięwzięć zawsze znacząco oddziałujących na środowisko wymienić należy:

- instalacje do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów innych niż niebezpieczne przy zastosowaniu procesów termicznych, w tym zakończenie budowy zakładu termicznego przetwarzania odpadów komunalnych w Białymstoku oraz instalacji unieszkodliwiania odpadów metodą pirolizy we wsi Augustowo w gm. Bielsk Podlaski.

a w grupie przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko:

- instalacje związane z odzyskiem lub unieszkodliwianiem odpadów – budowa i rozbudowa regionalnych instalacji zakładów zagospodarowania odpadów komunalnych wraz z instalacjami przewidzianymi do zastępczej obsługi regionów gospodarki odpadami w tym w Zabłudowie, Białymstoku, Koszarówce k/Grajewa, Czerwonym Borze k/Zambrowa, Dolistowie Starym k/Jaświł, Karczach k/Sokółki, Hryniewiczach k/Białegostoku, Poryjcie k/Hajnówki, Rutce-Tartaku, Studzienkach k/Wasilkowa, Suwałkach,
- rekultywacja składowisk odpadów – dotyczy dużej grupy składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych przewidzianych do sukcesywnej likwidacji i rekultywacji.

Oddziaływanie przedsięwzięć z zakresu gospodarki odpadami związane są przede wszystkim z możliwością zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego, powierzchni ziemi emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych oraz pogorszenia walorów krajobrazowych. Dotyczy to tych obiektów, które nie posiadają odpowiedniego uszczelnienia podłoża, systemu odprowadzania odcieków i systemu odgazowania, a także położonych na obszarach zagrożonych powodzią lub w bliskim sąsiedztwie stref zabudowy.

Z drugiej strony instalacje związane z odzyskiem lub unieszkodliwianiem odpadów kojarzą się z pozytywną stroną oddziaływań na środowisko dzięki ich segregacji, odzyskowi, kompostowaniu, termicznemu unieszkodliwianiu, a tym samym ograniczeniu deponowania odpadów na składowiskach.

Tab. 10. Rodzaje oddziaływań przedsięwzięć z zakresu gospodarki odpadami na środowisko

Rodzaje oddziaływań	Skutki środowiskowe
bezpośrednie	w fazie budowy zajmowanie terenów pod przedsięwzięcie, zmiany rzeźby terenu, emisja hałasu i zanieczyszczeń powietrza spowodowane pracą sprzętu budowlanego, zmiany w krajobrazie, w fazie funkcjonowania emisja zanieczyszczeń mikrobiologicznych i odorów, możliwość zanieczyszczenia gruntu i wód gruntowych,
pośrednie	poprawa jakości powietrza atmosferycznego, zmniejszenie stopnia zanieczyszczeń powierzchni ziemi, poprawa jakości wód podziemnych w wyniku likwidacji wysypisk i poprawy stanu technicznego instalacji,
wtórne	nie wystąpią
skumulowane	możliwe w sytuacji oddziaływania kilku instalacji z sobą sąsiadujących np. składowisko odpadów niebezpiecznych, spalarnia
krótkoterminowe	oddziaływania związane z fazą budowy (hałas, emisje zanieczyszczeń powietrza negatywne oddziaływania związane z realizacją inwestycji (hałas, emisja zanieczyszczeń do powietrza, prace ziemne)
długoterminowe	związane z czasem funkcjonowania instalacji zanieczyszczenie powietrza (pył, gazy, odory, mikrobiologiczne), hałas możliwość skażenia wód
stałe	brak
chwilowe	negatywne oddziaływania związane z realizacją inwestycji (hałas, emisja zanieczyszczeń do powietrza, prace ziemne)
pozytywne	poprawa walorów krajobrazowych, zmniejszenie zagrożeń dla wód powierzchniowych i podziemnych, prawidłowa gospodarka odpadami w regionie
negatywne	na etapie budowy negatywne oddziaływania związane z realizacją inwestycji (prace ziemne, hałas, emisja zanieczyszczeń powietrza), w fazie funkcjonowania emisja hałasu i zanieczyszczeń powietrza (pylenie, emisja zanieczyszczeń mikrobiologicznych oraz gazów składowiskowych) i odorów

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego uwzględnia inwestycje z zakresu gospodarki odpadami, które zostały przewidziane do realizacji w regionie w Planie gospodarki odpadami dla województwa podlaskiego na lata 2012-2017.

Oddziaływanie na środowisko wszystkich inwestycji z zakresu gospodarki odpadami planowanych do realizacji w regionie zostało przeanalizowane w Prognozie oddziaływania na środowisko Planu gospodarki odpadami dla województwa podlaskiego.

9.8. Zagrożenia spowodowane powierzchniową eksploatacją kopalni

Zgodnie z cytowanym rozporządzeniem wydobywanie kopalni ze złoża metodą odkrywkową należy do przedsięwzięć znacząco oddziałujących na środowisko. W zależności od powierzchni i wielkości wydobywania w skali roku rozróżnia się kategorie przedsięwzięć z grupy I i grupy II. W warunkach województwa podlaskiego w większości przypadków są to oddziaływania i zagrożenia o skali lokalnej oraz o charakterze potencjalnym. Eksploatacja

kopalin z racji zalegania większości złóż na terenach położonych peryferyjnie w stosunku do siedzib ludzkich, nie wywołuje konfliktów społecznych.

Powierzchniowa eksploatacja surowców mineralnych należy do kategorii działalności gospodarczej odznaczającej się dużą ingerencją w środowisko przyrodnicze. W wyniku odkrywkowej eksploatacji kopalin na terenach górniczych zmianom ulega większość komponentów środowiska przyrodniczego. W warunkach województwa podlaskiego górnictwo odkrywkowe dotyczy przede wszystkim surowców mineralnych, takich jak piaski, żwiry, gliny, ropy oraz organicznych - kreda jeziorna i torfy.

Funkcjonowanie kopalni niesie za sobą potencjalne zagrożenia dla środowiska polegające na możliwości zanieczyszczenia wód gruntowych w wyniku wycieków paliwa i smarów z maszyn oraz środków transportu, likwidacji pokrywy glebowej i zanieczyszczenia gleb w bezpośrednim sąsiedztwie kopalni pod wpływem pylenia podczas urobku, załadunku i transportu kopaliny. Nadmierna emisja pyłu i spalin wpływa również na ponadnormatywne zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego. W przypadku lokalizacji złoża w obrębie lasów przekształcenie morfologii powierzchni łączy się z wycinką istniejących drzewostanów. Z pracą maszyn wydobywczych oraz środków transportu związany jest hałas powstający w obrębie kopalni i wzdłuż dróg dojazdowych. W trakcie eksploatacji na skutek braku zachowania odpowiedniego kąta nachylenia skarp wyrobisk, jak również innych nieprzewidzianych okoliczności, może powstać niebezpieczeństwo osunięcia materiału skalnego. Niedostateczne zabezpieczenie terenów kopalni stwarza bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi oraz zwierząt.

Województwo podlaskie w skali w kraju ma stosunkowo niewielką powierzchnię gruntów zdewastowanych i zdegradowanych. W roku 2012 roku wynosiła ona 2804 ha, z czego aż 2698 ha stanowiły grunty zdewastowane (GUS Ochrona środowiska 2012). Największa powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych występowała w powiecie sokólskim – 470 ha, bielskim – 345 ha i białostockim – 345 ha, a najmniej w powiecie sejneńskim – zaledwie 14 ha i augustowskim – 57 ha. W ciągu roku zrehabilitowano zaledwie 33 ha tych gruntów.

Tab. 11. Rodzaje oddziaływań przedsięwzięć z zakresu powierzchniowej eksploatacji kopalin na środowisko

Rodzaje oddziaływań	Skutki środowiskowe
bezpośrednie	w fazie przygotowania terenu pod eksploatację zerwanie pokrywy glebowej wraz z likwidacją siedlisk roślinnych i zwierzęcych, w fazie eksploatacji zmiany rzeźby terenu, emisja hałasu i zanieczyszczeń powietrza spowodowane pracą koparek i środków transportu, możliwość zanieczyszczenia wód gruntowych oraz zagrożeń obrywów i osuwisk
pośrednie	możliwość zanieczyszczenia gleb i siedlisk roślinnych położonych wzdłuż dróg transportu urobku
wtórne	nie wystąpią
skumulowane	możliwe w sytuacji oddziaływania sąsiadujących ze sobą kopalni surowców mineralnych lub łączenia wydobycia z uszlachetnianiem urobku na miejscu
krótkoterminowe	oddziaływania związane z eksploatacją kopalin (emisja hałasu i zanieczyszczeń powietrza, likwidacja siedlisk)
długoterminowe	nie wystąpią pod warunkiem rekultywacji terenów poeksploatacyjnych
stałe	powstanie luki geologicznej po likwidacji serii złożowej

chwilowe	negatywne oddziaływania związane z przygotowaniem terenu do eksploatacji
pozytywne	nie wystąpią
negatywne	wszystkie działania związane z eksploatacją kopaliny

9.9. Przewidywane znaczące oddziaływania innych przedsięwzięć

Do pozostałych przedsięwzięć znacząco oddziałujących na środowisko zaliczonych do I i II grupy, które mogą być realizowane w przyszłości na obszarze województwa w wyniku wdrażania kierunków polityki przestrzennej zaliczyć należy między innymi:

- zabudowa mieszkaniowa i usługowa wraz z towarzyszącą jej infrastrukturą objęta ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo miejscowego planu odbudowy o powierzchni zabudowy nie mniejszej niż 2 ha na obszarach objętych formami ochrony przyrody oraz o powierzchni zabudowy nie mniejszej niż 4 ha na obszarach innych lub zabudowa nieobjęta ustaleniami planów miejscowych lub planów odbudowy o powierzchni zabudowy 0,5 ha na obszarach form ochrony przyrody oraz nie mniejszej niż 2 ha na obszarach innych,
- stacje demontażu pojazdów,
- garaże, parkingi samochodowe lub zespoły parkingów wraz z towarzyszącą infrastrukturą o powierzchni nie mniejszej niż 0,2 ha na obszarach objętych formami ochrony przyrody lub ich otulinach oraz 0,5 ha na innych obszarach,
- parki rozrywki, pola golfowe i stadiony wraz z towarzyszącą infrastrukturą,
- zalesienia pastwisk lub łąk na obszarach bezpośredniego lub potencjalnego zagrożenia powodzią, zalesienia nieużytków na glebach bagiennych, zalesienia nieużytków lub innych niż orne użytków rolnych znajdujących się na obszarach objętych formami ochrony przyrody, pozostałe zalesienia o powierzchni 20 ha,

Tab. 12. Rodzaje oddziaływań innych przedsięwzięć

Rodzaje oddziaływań	Skutki środowiskowe
1	2
bezpośrednie	w fazie realizacji przedsięwzięć nastąpi deniwelacja terenów, powstawanie odpadów, emisja zanieczyszczeń powietrza, hałasu i wibracji, możliwość zanieczyszczenia wód i gruntu, w fazie funkcjonowania uciążliwości jw. wynikające ze wzmożonego ruchu samochodowego, zwłaszcza w strefach zamieszkania i usług
pośrednie	możliwość zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego, powstawanie zanieczyszczeń w strefach zamieszkania i usług, pogorszenie warunków siedliskowych zwierząt w strefach oddziaływania osiedli mieszkaniowych
wtórne	nie wystąpią
skumulowane	oddziaływania, które mogą się pojawić w wyniku połączenia oddziaływania kilku przedsięwzięć obok siebie np. parkingi i garaże
krótkoterminowe	w fazie prowadzenia prac budowlanych powstawanie wykopów i nasypów, odpadów budowlanych, źródeł emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, hałasu i wibracji

długoterminowe	zajęcie terenu pod realizowane inwestycje, źródła hałasu i zanieczyszczeń powietrza
chwilowe	negatywne oddziaływania związane z realizacją infrastruktury drogowej i kolejowej
stałe	trwale wyłączenia terenów z dotychczasowego użytkowania, zmniejszenie powierzchni terenów biologicznie czynnych

1	2
pozytywne	poprawa stanu sanitarnego wód poprzez wprowadzanie zbiorczych i indywidualnych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków, poprawa stanu sanitarnego powietrza poprzez wprowadzanie proekologicznych nośników energii, poprawa walorów krajobrazowych w wyniku zalesień,
negatywne	powstawanie nowych źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza i hałasu (osiedla mieszkaniowe, parkingi, usługi)

10. ODDZIAŁYWANIE NA POSZCZEGÓLNE ELEMENTY ŚRODOWISKA – ANALIZA WPLYWU USTALEŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE PLANU WOJEWÓDZTWA NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE, ZDROWIE I JAKOŚĆ ŻYCIA LUDZI ORAZ ZABYTKI

10.1. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi i gleby

Powierzchnia ziemi i gleby podlegają stałym procesom degradacji, które są spowodowane zarówno przez czynniki naturalne (ruchy masowe, erozja wodna i wietrzna gleb), jak i czynniki antropogeniczne (zmiany w ukształtowaniu powierzchni, likwidacja pokrywy glebowej, zanieczyszczenie gleb pyłami i gazami).

W warunkach województwa podlaskiego największy wpływ na stan powierzchni ziemi i nierozzerwalnie z nią związanej pokrywy glebowej będzie miała przede wszystkim rozbudowa systemów transportowych i infrastruktury technicznej, gospodarka odpadami, gospodarka wodna, eksploatacja kopalni, w mniejszym stopniu rozwój aktywności gospodarczej i gospodarki rolnej, czy turystyki.

Analiza celów i kierunków rozwoju przestrzennego województwa podlaskiego wskazuje, że najsilniejsze oddziaływania dotyczyć będą dużych inwestycji drogowych, takich jak: drogi ekspresowe (S8, S16 i S19 Via Carpatia, S61 Via Baltica), obwodnice miejscowości (m.in. Białegostoku, Łomży, Suwałk, Bielska Podlaskiego, Siemiatycz), przeprawy mostowe (na Narwi w Łomży, na Bugu pod Siemiatyczami), inwestycje kolejowe (np. Rail Baltica) oraz magistrale przesyłowe o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i ponadlokalnym (np. druga nitka gazociągu Jamał, interkonektor gazowy Polska – Litwa).

Realizacja systemów transportowych oraz infrastrukturalnych wymaga trwałego zajęcia terenu i zmiany jego użytkowania, zmiany naturalnego ukształtowania terenu poprzez jego niwelację, tworzenie nasypów drogowych, wymianę gruntów nienośnych, prowadzenia infrastruktury w wykopach ziemnych.

Całkowite zniszczenie gleb w fazie budowy wystąpi w nowo zajętych pod drogę miejscach, w szerszym zakresie w rejonie węzłów komunikacyjnych oraz powierzchniach zajętych pod urządzenia odwodnienia drogi. W efekcie prac budowlanych nieznacznie zmniejszy się powierzchnia upraw rolnych. Podczas prowadzenia robót ziemnych powstaną szkody w środowisku naturalnym w miejscach wykopów i odkładów, w obrębie pasa drogowego i w jego sąsiedztwie, spowodowane koniecznością wykonania np. korpusu drogi.

W trakcie funkcjonowania systemów pojawiają się kolejne oddziaływania na powierzchnię ziemi i pokrywę glebową poprzez zanieczyszczenie pyłem zawieszonym generowanym przez ruch samochodowy oraz zanieczyszczenie odpadami stałymi. Zanieczyszczenie gleb przy drogach jest głównie wynikiem osiadania na powierzchni ziemi cząsteczek zawierających substancje emitowane z rur wydechowych pojazdów samochodowych poruszających się po drogach.

Oprócz emisji spalin z ruchem pojazdów związane jest również zanieczyszczenie środowiska pyłami czerni węglanowej powstającej ze ścierania opon samochodowych. Ścierane są także same nawierzchnie drogowe zbudowane z różnych materiałów (masa bitumiczna, beton, kostka granitowa).

Wzdłuż ciągów komunikacyjnych następuje także koncentracja liniowego zaśmiecania przyległych terenów rolnych i leśnych.

Skutki oddziaływania zanieczyszczeń komunikacyjnych na glebę ujawniają się dopiero po kilku latach eksploatacji drogi. Największe i najniebezpieczniejsze są depozyty powierzchniowe metali ciężkich, w szczególności związków ołowiu, cynku, miedzi i kadmu. W miarę upływu czasu występuje także stopniowe zakwaszenie gleb. Jednak, wobec powszechnego wprowadzenia benzyn bezołowiowych i katalizatorów spalin, zanieczyszczenia ołowiem w glebach będą marginalne.

Innym zagrożeniem dla gleb w rejonie dróg jest ich zasolenie w wyniku zimowego utrzymania. W związku z coraz lepszym stanem technicznym pojazdów i używaniem benzyny bezołowiowej, ilość zanieczyszczeń dostających się do wierzchniej warstwy gleby posiada tendencje spadkowe.

Wpływ elementów infrastruktury technicznej na powierzchnię ziemi i gleby przejawiać się będzie głównie na etapie ich budowy poprzez trwałe (np. wyłączenie z użytkowania, niwelacje terenu, zerwanie pokrywy glebowej) lub czasowe zajęcie terenu pod inwestycję (np. wykopy ziemne, place budowy). Dotyczyć to będzie głównie prac ziemnych i odpadów budowlanych związanych z układaniem sieci magistrali ciepłowniczych, gazowniczych, wodociągowych, kablowych elektroenergetycznych oraz telekomunikacyjnych) lub realizacją obiektów i urządzeń infrastruktury (np. stacje wodociągowe i transformatorowe, oczyszczalnie ścieków, tłocznie gazu).

Oddziaływanie infrastruktury technicznej na powierzchnię ziemi i gleby w fazie jej funkcjonowania ograniczone będzie do sytuacji awaryjnych, w czasie których może dojść do zanieczyszczenia środowiska gruntowego.

Elementem zmieniającym ukształtowanie powierzchni ziemi będzie także miała większość inwestycji hydrotechnicznych związanych z budową zbiorników retencyjnych i zabezpieczeń przeciwpowodziowych.

Powierzchniowa eksploatacja kopalni wiąże się z powstawaniem w miejsce wyniesionych w krajobrazie pagórków i innych wzniesień form wklęsłych w postaci wyrobisk o głębokościach dochodzących do kilkudziesięciu metrów. W trakcie eksploatacji na skutek braku zachowania odpowiedniego kąta nachylenia skarp wyrobisk, jak również innych nieprzewidzianych okoliczności, może powstać niebezpieczeństwo zjawisko ruchów masowych, do których zalicza się obrywy, osuwiska lub spływanie materiału skalnego.

Obok powstałych głębokich wyrobisk pojawiają się hałdy i zwałowiska zbudowane z odpadów stanowiących nadkład złoża oraz surowca nieprzydatnego dla budownictwa i drogownictwa. Niejednokrotnie materiał ten jest przewidziany do wykorzystania przy rekultywacji wyeksploatowanego złoża, lecz do czasu zakończenia wydobywania, hałdy i zwałowiska stanowią wyraźnie zaznaczające się w krajobrazie sztuczne formy morfologiczne. Zaniechanie lub w niedostateczny sposób przeprowadzona rekultywacja starych hałd i wyrobisk sprawiają, że tereny poeksploatacyjne z czasem ulegają samorekultywacji polegającej na spontanicznej sukcesji roślinności.

Na terenach bezpośrednio sąsiadujących z obszarami górniczymi oraz wzdłuż dróg dojazdowych zanieczyszczeniom spowodowanym transportem urobku może podlegać pokrywa glebowa.

Po zakończeniu eksploatacji surowców mineralnych nastąpi rekultywacja terenów pokopalnianych i odpowiednie ich zagospodarowanie, w tym niwelacja i złagodzenie skarp wyrobisk, przywrócenie wartości użytkowych między innymi poprzez odtworzenie warstwy glebowej.

Wpływ szeroko rozumianej aktywności gospodarczej na powierzchnię ziemi i gleby zaznaczy się zarówno na etapie realizacji, jak również w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej. Z fazą budowy wiązać się będą makroniwelacje terenu i likwidacja gleb spowodowane wykopami pod fundamenty budynków i infrastrukturę towarzyszącą, a także odpady budowlane.

W fazie produkcji oddziaływania przejawiać się będą poprzez zanieczyszczenie powierzchni ziemi i gleb odpadami poprodukcyjnymi, osadzeniem się emitowanych przez zakłady przemysłowe związków chemicznych na glebach w bliższym i dalszym sąsiedztwie.

Oddziaływanie gospodarki rolnej na środowisko ogranicza się do przypowierzchniowej warstwy glebowej, w wyniku którego może nastąpić naruszenie naturalnej struktury profilu glebowego. Jako niekorzystne oceniono działania prowadzące do przesuszenia lub nadmiernego nawodnienia gleb oraz do zubożenia w próchnicę i składniki pokarmowe dla roślin. Źródłem zanieczyszczenia gleb może być nieumiejętne nawożenie i stosowanie środków ochrony roślin.

Zgodnie z ustaleniami planu województwa do głównych działań w zakresie gospodarki rolnej należą: ochrona gleb wysokich klas bonitacyjnych, zapobieganie procesom erozyjnym i nadmiernemu zakwaszeniu gleb, wspieranie dobrych praktyk rolniczych oraz rekultywacja obszarów zdegradowanych.

Realizacja zabudowy turystycznej i rozwój ruchu turystycznego będzie w wielu przypadkach negatywnie oddziaływać na powierzchnię ziemi oraz pokrywę glebową, doprowadzając do ich degradacji. Będą to działania bardzo podobne, jak w innych sferach działalności gospodarczej, dodatkowo może przyczynić się do zmian w przebiegu linii brzegowej rzek i jezior.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego zakłada minimalizowanie zmian naturalnych form rzeźby terenu poprzez ograniczanie do niezbędnych potrzeb inwestycyjnych.

Wszelkie działania będą kładły nacisk na ochronę rzeźby powierzchni ziemi, jak i naturalnych właściwości gleb. Jednym z priorytetowych zadań będzie likwidowanie źródeł zanieczyszczających powierzchnię ziemi i pokrywę glebową. Terenom zdegradowanym i zdewastowanym w wyniku czynników antropogenicznych między innymi przez eksploatację surowców, niewłaściwe składowanie odpadów, poważne awarie należy przywrócić ich pierwotne wartości użytkowe.

Pozytywny wpływ na minimalizację oddziaływań na powierzchnie ziemi i pokrywę glebową, będą miały liczne planowane działania w zakresie gospodarki odpadami. Wymienić tutaj można przykładowo takie kierunki działania jak wprowadzanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi w układzie ponadlokalnym, w tym budowa zakładów unieszkodliwiania i zagospodarowania odpadów (sortownie, kompostownie, obiekty termicznego unieszkodliwiania odpadów, składowiska o funkcji ponadlokalnej), systematyczne wprowadzanie bezodpadowych i mało odpadowych technologii produkcji, wyeliminowanie nielegalnego lub nieprawidłowego składowania odpadów.

Plan gospodarki odpadami dla województwa podlaskiego, który został uwzględniony w projekcie planu zagospodarowania przestrzennego zakłada dostosowanie do obowiązujących przepisów składowisk niespełniających wymogów prawnych lub ich likwidację i rekultywację.

10.2. Oddziaływania na zasoby naturalne

Rozwój społeczno-gospodarczy województwa nierozzerwalnie związany jest z wykorzystaniem lokalnych zasobów naturalnych, do których zalicza się większość surowców mineralnych, głębinowe wody podziemne oraz gleby. Specyficzną ich cechą jest nieodnawialność, a więc takie, które nie są w stanie bardzo długo się odtworzyć. Należy zatem dążyć do ograniczenia ich eksploatacji, by korzystanie z tych zasobów było racjonalne,

Niekorzystne oddziaływanie na zasoby nieodnawialne województwa będzie miała rozbudowa i późniejsza eksploatacja sieci komunikacyjnej, głównie drogowej, z którą wiąże się intensywna eksploatacja kruszywa naturalnego oraz zanieczyszczenie gleb występujących w sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych.

W celu stworzenia możliwości przyszłego wykorzystania zasobów surowców mineralnych należy zabezpieczyć dostępności do nich w przyszłości, poprzez ich ochronę, sprowadzającą się do ochrony powierzchni nad złożem przed lokowaniem tam obiektów przemysłowych, mieszkaniowych, handlowych, a także obiektów infrastruktury technicznej, takich jak drogi, linie kolejowe, rurociągi, linie energetyczne wysokiego napięcia, mogących utrudniać lub uniemożliwiać odkrywkową ich eksploatację.

W ustaleniach planu województwa zapisano również o konieczności racjonalnego wykorzystania kopalin w złożu w trakcie ich eksploatacji, kompleksowe i wielokierunkowe wykorzystanie surowców, z prowadzeniem gospodarki bezodpadowej., a także oszczędne użytkowanie końcowe surowców w gospodarce.;

Z rozwojem infrastruktury transportowej i ośrodków miejskich, a tym samym powiększaniem przestrzeni zurbanizowanej wiąże trwale wyłączanie z produkcji rolnej kompleksów dobrych gleb.

W kierunkach ochrony gleb przewidziano ochrona wartościowych gruntów rolnych przed nieuzasadnionym przeznaczeniem na cele nierolnicze, zwłaszcza w strefach intensywnych procesów urbanizacyjnych wokół Białegostoku i większych miast oraz intensywnego rozwoju zagospodarowania rekreacyjnego, zalesianie nieużytków i gruntów gleb o niskiej przydatności dla rolnictwa, ograniczanie procesów erozyjnych gleb, przywracanie wartości użytkowej terenom zdegradowanym i zdewastowanym.

Ochronie zasobów wód podziemnych służyć będzie zapewnienia równowagi poboru i zasilania zasobów wód podziemnych w wyniku objęcia ich ochroną w studiach gmin i planach miejscowych oraz przestrzeganie zasad poboru zgodnie z zasobami dyspozycyjnymi, zawracanie wód technologicznych łącznie z wodami opadowymi w układach komunalnych, eliminacja wykorzystania wód podziemnych w zakładach przemysłowych niewymagających do celów technologicznych wody wysokiej jakości (pitnej) oraz wprowadzanie wodoszczędnych technologii z obiegami zamkniętymi wody, racjonalne wykorzystanie zasobów wód leczniczych dla rozwoju gospodarki uzdrowiskowej w Augustowie, Supraślu i potencjalnie w Mielniku.

Innym kierunkiem wpływającym na zmniejszenie zasobów nieodnawialnych w województwie będzie rozwój energetyki opartej o źródła odnawialne, w tym wiatru i energii słonecznej, geotermalnej oraz wykorzystującej biomasę. Rozwój różnorodnych form rozproszonej generacji energii w oparciu o surowce odnawialne pozwoli na ochronę zasobów surowcowych w innych regionach Polski.

10.3. Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne

Realizacja ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego niewątpliwie będzie miała wpływ zarówno na wody powierzchniowe, jak i na wody podziemne. Wpływ ten może mieć charakter: pozytywny, jak i negatywny, jakkolwiek w wielu przypadkach oddziaływania pozytywne mogą przenikać się z oddziaływaniami negatywnymi.

Szczegółowa charakterystyka oddziaływań wskazuje, że oddziaływania negatywne zdecydowanie przeważają wśród oddziaływań krótkoterminowych i bezpośrednich i są konsekwencją zmian lokalnych stosunków wodnych i zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego związanego z budową systemów infrastruktury drogowej i technicznej, czy realizacją zabudowy o różnych funkcjach. Oddziaływania pozytywne są przeważnie długoterminowe, mają charakter stały i wynikają z przyjętych założeń realizacji zrównoważonego rozwoju oraz ochrony środowiska, w szczególności poprzez racjonalizację gospodarki wodno-ściekowej i poprawę stanu sanitarnego wód powierzchniowych i podziemnych.

Z realizacją nowych inwestycji związane jest powstawanie zagrożeń, gdzie potencjalnie może wystąpić negatywne oddziaływanie w zakresie wpływu na jakość wód oraz zasoby wodne.

Z uwagi na gęstość sieci rzecznej w województwie nie jest możliwe uniknięcie kolizji z wodami powierzchniowymi zarówno tymi większymi, jak np. Narew, Bug, Biebrza, jak i małymi ciekami wodnymi. Odnosi się to szczególnie do planowanych inwestycji drogowych i kolejowych, infrastruktury technicznej, programu malej retencji i melioracji użytków rolnych, programu rozwoju bazy turystycznej, czy realizacji obiektów i urządzeń gospodarki wodno-ściekowej w strefach urbanizacji.

Skutki negatywnego oddziaływania przewidzianych do realizacji inwestycji drogowych na wody powierzchniowe, z uwagi na powiązania hydrauliczne, pojawią się w miejscach kolizji również z terenami podmokłymi i wodami podziemnymi. Dlatego też wystąpienie jakiegokolwiek poważnej awarii lub też wprowadzenie nieodpowiednio oczyszczonych wód z systemów odwodnienia dróg powodować może stosunkowo duże zagrożenie dla środowiska gruntowo-wodnego.

Największe kolizje ze strony układu komunikacyjnego z wodami powierzchniowymi zachodzą w przypadku małych cieków oraz wód stojących. Im mniejszy ciek i zbiornik wodny, tym kolizja ma bardziej poważny charakter, ponieważ potencjalnie oddziaływanie drogi może spowodować w niekorzystnej sytuacji degradację całego zbiornika. Kolizje z wodami stojącymi mają pierwszeństwo przed kolizjami z wodami płynącymi z uwagi na wolniejszą wymianę wody oraz ograniczone możliwości rozcieńczania zanieczyszczeń i samooczyszczania. W warunkach regionu pozytywnym zjawiskiem jest brak występowania zbiorników wodnych na trasach przebiegu głównych ciągów komunikacyjnych.

W ramach sporządzanych analiz środowiskowych, w tym przeprowadzania procedury ocen oddziaływania na środowisko dla strategicznych, dla województwa podlaskiego, dróg ekspresowych i innych ważniejszych dróg krajowych mających pierwszorzędne znaczenia dla układu komunikacyjnego w regionie, uniknięto wiele kolizji w relacji z wodami powierzchniowymi i podziemnymi. Nowe rozwiązania techniczne polegające na zastosowaniu odpowiedniego systemu odwodnienia dróg przyczyni się ograniczenia ilości zanieczyszczeń w ściekach odprowadzanych z nawierzchni drogowych i parkingów do wód powierzchniowych i gruntu.

Dużym problemem może być dostawa z systemu odwodnienia dróg substancji używanych do zwalczania śliskości jezdni w okresie zimowym, gdyż do tej pory nie są znane sposoby skutecznego usuwania chlorków.

Budowa nowych i przebudowa istniejących dróg poprzez zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego spowoduje zmniejszenie ryzyka występowania poważnych awarii, a przez to ryzyka zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych.

Z uwagi na wielkopowierzchniowy charakter oraz niską izolacyjność gruntu w obrębie głównych zbiorników wód podziemnych nie jest możliwe uniknięcie z nimi kolizji (np. droga ekspresowa S61 od granic województwa po Szczuczyn oraz S19 w okolicach Dobrzyniewa Dużego). Niemniej jednak istniejące obecnie środki techniczne w połączeniu z naturalnymi procesami oczyszczania wód w gruncie, dają możliwość skutecznego zabezpieczenia nawet GZWP o wysokiej wrażliwości. Należy jednak dodać, że za wyjątkiem tworzenia przez drogi barier w spływie wód, z uwagi na liniowy charakter inwestycji drogowych możliwość występowania oddziaływań na wody podziemne jest dość ograniczona.

Realizacja inwestycji drogowych z uwagi na fakt powstawania nowych kolizji z ciekami, może powodować zwiększenie zagrożenia powodziowego. Wzrost zagrożenia może być związany m.in. z realizacją obiektów mostowych nieposiadających odpowiednich parametrów, aby przeprowadzić wody wezbraniowe.

Obok bezpośredniego oddziaływania na zagrożenie powodzią związane z ograniczeniami przepływu wezbranych cieków, możliwe są także oddziaływania pośrednie, które mogą

powodować zwiększenie takiego ryzyka. Do oddziaływań takich można zaliczyć wzrost ilości powierzchni nieprzepuszczalnych oraz powierzchni o zwiększonym współczynniku spływu, powodujących przyspieszenie obiegu wody w zlewni, a także ilość i wielkość wezbrań w ciekach, które są odbiornikami wód odprowadzanych z danego terenu.

Na zasoby wodne obszaru duży wpływ mają zmiany zagospodarowania, np. wycinka zadrzewień i lasów, a przez to zmiany w wielkości ewapotranspiracji z danego rejonu, które mogą powodować zmiany w obiegu wody w obrębie zlewni. Biorąc pod uwagę ograniczoną powierzchnię nowych inwestycji rozumianych jako nowe powierzchnie nieprzepuszczalne w stosunku do powierzchni danych zlewni, oddziaływanie w tym zakresie ma charakter ograniczony i może być skutecznie minimalizowane chociażby przez realizację odpowiedniego systemu odwodnienia uwzględniającego rekompensację retencji.

Wraz z rozwojem mieszkalnictwa i usług oraz realizacją na obszarze województwa szeregu inwestycji z zakresu infrastruktury społecznej i gospodarczej zwiększy się liczba nawierzchni utwardzonych, jak np. zabudowa mieszkaniowa i usługowa, zabudowa przemysłowa, place i parkingi, ulice i chodniki itp., na których mogą powstawać ścieki deszczowe. Ilość zanieczyszczeń w wodach opadowych zależy m.in. od: zanieczyszczenia atmosfery, rodzajów nawierzchni, rodzaju transportu kołowego oraz intensywności i czasu trwania deszczu. Głównymi zanieczyszczeniami zawartymi w ściekach opadowych mogą być: zawiesiny ogólne, węglowodory, metale ciężkie oraz chlorki i środki chemiczne stosowane do zimowego utrzymania dróg. Zanieczyszczone ścieki deszczowe spływają grawitacyjnie ze szczelnych powierzchni najczęściej do przydrożnych rowów lub pobliskich cieków wodnych, bądź infiltrują do gruntu.

Wody opadowe zanieczyszczone substancjami ropopochodnymi lub innymi związkami chemicznymi powinny być ujęte i podczyszczone w separatorach, a następnie odprowadzone do odbiorników. Projekt planu województwa zakłada sukcesywne wyposażenie terenów zurbanizowanych, w systemy odprowadzania i oczyszczania wód opadowych, co powinno spowodować obniżenie spływu nieoczyszczonych ścieków deszczowych do wód i gruntu.

Założony w planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego rozwój infrastruktury z zakresu gospodarki wodno-ściekowej będzie miał zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko naturalne i poprawę jakości życia mieszkańców regionu. Planowana budowa wielu oczyszczalni ścieków oraz kanalizacji sanitarnej i deszczowej przyczyni się do istotnej poprawy jakości wody. Na obszarach, gdzie nie można rozwiązać problemów gospodarki wodnej systemowo przyjęto budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

Brak skutecznych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych mógłby spowodować odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków bezpośrednio do wód i do ziemi. Taki sposób postępowania w rezultacie doprowadzi do wzrostu poziomu eutrofizacji i pogorszenia się jakości wód, zarówno powierzchniowych, jak i podziemnych. Konsekwencją takiego stanu rzeczy będzie również degradacja obszarów cennych przyrodniczo i utrata szansy aktywizacji turystycznej, na którą liczy większość gmin w województwie. Brak wyposażenia w kanalizację i sprawny system oczyszczania ścieków, może również zniechęcać potencjalnych inwestorów i w efekcie hamować aktywizację województwa. Niezwykle istotna jest budowa nowoczesnych oczyszczalni ścieków oraz modernizacja istniejących w kierunku zwiększenia stopnia oczyszczania ścieków, w tym zwłaszcza zdolności usuwania związków biogenych.

Realizacja regionalnych instalacji unieszkodliwiania i zagospodarowywania odpadów, budowa składowisk komunalnych oraz wdrażanie systemu gromadzenia, segregacji i wywozu odpadów w istotny sposób zmniejszy niebezpieczeństwo zanieczyszczenia gruntu i wód gruntowych odciekami z odpadów i innymi substancjami toksycznymi,

Na zmianę stosunków wodnych może wpłynąć negatywnie powierzchniowa eksploatacja surowców mineralnych. Powszechnie stosowany w warunkach województwa podlaskiego odkrywkowy system wydobywania powoduje powstanie bardziej lub mniej rozległych lejów depresyjnych, co w konsekwencji prowadzi do obniżenia zwierciadła wód podziemnych i osuszania przyległych terenów. W znacznej części eksploatacja prowadzona jest także w warunkach zawodnienia gruntów, co z kolei stwarza niebezpieczeństwo zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego.

Na stan jakości i zasobów wodnych duży wpływ wywiera również turystyka rozwijana w rejonach, gdzie woda stanowi podstawowy walor wypoczynkowy. Z bazą i ruchem turystycznym wiąże się problem niekontrolowanego zaśmiecania wód powierzchniowych oraz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków. Zjawisko ma charakter sezonowy i nasila się gwałtownie w szczycie sezonu turystycznego, w którym w wielu miejscowościach turystycznych przebywa kilkakrotnie więcej turystów niż poza sezonem. Ścieki zanieczyszczają otaczające bazy turystyczne, szkodzą florze i faunie i powodują niedobór tlenu w ekosystemach wodnych. Dlatego też w podstawowych kierunkach ochrony wód i rozwoju turystyki w województwie kładzie się nacisk na systemowe rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej, dostosowania wielkości bazy i ruchu turystycznego do chłonności środowiska, kształtowania właściwych zachowań turystów w środowisku naturalnym.

Dużym zagrożeniem dla środowiska gruntowo-wodnego są spływy wód zanieczyszczonych związkami chemicznymi i organicznymi stosowanymi w nawożeniu użytków rolnych. Związki chemiczne, najczęściej azotu i fosforu, pochodzą z nawozów sztucznych i środków ochrony roślin. Część z nich wypłukiwana jest z gleby przez deszcz i wraz z nim spływa do wód powierzchniowych lub infiltruje w głąb do wód podziemnych. Następstwem tych procesów jest nadmierny wzrost żyzności wód poprzez masowy rozwój fitoplanktonu. Powoduje to, zwłaszcza w wodach stojących, pogarszające warunki świetlne oraz wyczerpywanie się zasobów tlenu oraz intensywne procesy gnilne sprzyjające obumieraniu ekosystemów wodnych.

Równie niebezpiecznym zjawiskiem jest nadmierne dawkowanie oraz nieprzestrzeganie harmonogramu nawożenia użytków rolnych nawozami organicznymi w postaci obornika, gnojówki i gnojowicy.

Zgodnie z ustaleniami planu województwa zapobieganie procesom eutrofizacji poprzez ograniczanie dopływu pierwiastków biogenych do wód powierzchniowych pozwoli na zahamowanie i poprawę stanu sanitarnego wód. Osiąganie tego celu powinno odbywać się poprzez dostosowanie intensywności nawożenia do zasobności gleb i potrzeb uprawianych roślin, stosowania odpowiednich zabiegów agrotechnicznych, w tym stosowania biofiltrów w postaci zadrzewień i zakrzywień przywodnych wyłapujących spływające związki chemiczne i organiczne. Równie istotne będzie preferowanie zasad rolnictwa zrównoważonego i wdrażanie „Kodeksu dobrej praktyki rolniczej”.

Szczególnemu reżymowi stosowania nawozów podlegają tereny położone w zlewniach wód powierzchniowych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć. Dotyczy to obszarów o łącznej powierzchni 101 291,06 ha, położonych w zlewniach następujących jednolitych części wód powierzchniowych:

Tab. 13. Zlewnie wód powierzchniowych wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych

Lp.	JCWP (rzeczne i jeziorne)	Kod JCWP
1	2	3
1.	Brok Mały	PLRW2000172667669
2.	Dopływ z Kostr	PLRW2000172666752

3.	Dopływ z Trojanowa	PLRW2000172666754
4.	Gać od Jabłonki do ujścia	PLRW20002426349
5.	Gać od źródeł do Jabłonki bez Jabłonki	PLRW200017263419
6.	Mianka od źródeł do Dzieży	PLRW2000172666669
7.	Nitka	PLRW2000172666789
8.	Płonka	PLRW2000172666729
9.	Ślina od źródeł do Rokitnicy z Rokitnicą	PLRW2000172619449
10.	Jezioro Pobondzie	PLLW30603
11.	Jezioro Tajno	PLLW30039
12.	Awissa	PLRW20001726157499
13.	Brok do Siennicy	PLRW2000172667649
14.	Brok od Siennicy do ujścia	PLRW200019266769
15.	Jabłonka	PLRW200017263429
16.	Liza	PLRW200017261549
17.	Nurzec od Siennicy do ujścia	PLRW20001926669
18.	Ślina od Rokitnicy do ujścia	PLRW2000192619499

Pozytywnie należy ocenić określone potrzeby realizacji na terenie województwa podlaskiego małej retencji. Głównym celem małej retencji jest zwiększenie zasobów wody poprzez jej magazynowanie, co wyraźnie przyczyni się do złagodzenia skutków niedoboru wody w okresach suszy, zwłaszcza dla potrzeb rolnictwa, minimalizowania zagrożeń pożarowych, czy poprawy walorów przyrodniczo-krajobrazowych i funkcjonowania środowiska.

Zbiorniki wodne dzięki możliwości okresowego magazynowania nadmiaru wody poprawią bilans wodny obszaru, podniosą poziom wód gruntowych, a w konsekwencji zapobiegną stepowaniu obszarów, czy umożliwią rozwój energetyki wodnej. Część zbiorników będzie mogła być wykorzystana w celach turystycznych.

Budowa zbiorników obok pozytywnych oddziaływań wpłynie jednocześnie na całkowite zniszczenie istniejących ekosystemów występujących na obszarze ich realizacji oraz znaczne przekształcenie siedlisk w obszarze jej oddziaływania. Po realizacji zbiornika nastąpi sukcesja nowych zbiorowisk roślinnych i populacji fauny oraz wykształcą się nowe warunki mikroklimatyczne. Zbiorniki zmienią dynamikę przepływów w ciekach poprzez ich spowolnienie i wyrównanie.

Reasumując należy stwierdzić, że istnieją obszary w zakresie środowiska gruntowo-wodnego, gdzie realizacja założeń polityki przestrzennej województwa podlaskiego może negatywnie oddziaływać na wody podziemne i powierzchniowe. Jednocześnie negatywne oddziaływania na wody powierzchniowe i podziemne mogą być w zdecydowanej większości skutecznie minimalizowane, a szczegółowsze propozycje takich rozwiązań przedstawiono w dalszej części prognozy.

10.4. Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne

Województwo podlaskie pomimo lokalnych problemów jakościowych powietrza zaliczane jest do regionów Polski o niskiej emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego.

Do substancji mających największy udział w emisji zanieczyszczeń z procesów spalania energetycznego należą: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pyły. Pozostałe rodzaje zanieczyszczeń emitowane z zakładów przemysłowych zlokalizowanych w województwie wynikają z rodzaju produkcji i stosowanej technologii. Duży udział w ogólnym bilansie zanieczyszczeń w obszarze województwa ma również trudny do oszacowania i nie ujmowany w danych statystycznych sektor tzw. niskiej emisji ze źródeł małych i niezorganizowanych, do

których zalicza się głównie paleniska domowe, małe kotłownie, obiekty rzemieślniczo-usługowe oraz sektor transportu kołowego.

Największe zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego w województwie występują w aglomeracji białostockiej, Łomży, Suwałkach i Grajewie, gdzie głównymi źródłami zanieczyszczeń są miejskie przedsiębiorstwa energetyki ciepłej i ewidencjonowane w WIOŚ.

Analizując wpływ celów i kierunków zapisanych w projekcie planu województwa zwrócono przede wszystkim uwagę na ustalenia dotyczące działań na rzecz dalszej poprawy jakości powietrza w regionie.

Osiągnięciu tego celu będzie sprzyjać podnoszenie efektywności procesów produkcji poprzez modernizację funkcjonujących już procesów technologicznych i ich hermetyzację oraz zmniejszenie energochłonności produkcji oraz zwiększenie stopnia sprawności wytwarzania energii. Niezwykle istotne będzie wdrażanie nowoczesnych i czystych technologii przyjaznych środowisku, instalowanie w źródłach emisji urządzeń technicznych i technologicznych redukujących emisję zanieczyszczeń, Pozytywne skutki w tym zakresie przyniesie wsparcie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska i innych wymogów wspólnotowych.

Duży wpływ na zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego ma niska emisja z lokalnych kotłowni nieposiadających z reguły żadnych urządzeń ochrony powietrza oraz pieców używanych w indywidualnych gospodarstwach domowych, gdzie głównym paliwem jest tu węgiel o różnej jakości i różnym stopniu zasiażenia, a także różnego rodzaju odpady, które mogą być źródłem emisji szkodliwych dioksyn.

Znaczący wpływ na obniżenie emisji zanieczyszczeń powietrza, zwłaszcza pochodzących z indywidualnych palenisk, będzie wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz bardziej rygorystyczne stosowanie grzywien finansowych dyscyplinujących mieszkańców osiedli. Wiedza na temat racjonalnego wykorzystania źródeł energii poprzez stosowanie niskoemisyjnych nośników lub alternatywnych źródeł energii, a także świadomość zagrożeń wynikających ze spalania w paleniskach domowych tworzyw sztucznych, wyrobów gumowych i innych odpadów toksycznych, w znacznej mierze przyczyni się do obniżenia emisji zanieczyszczeń i osiągnięcia zakładanego w projekcie planu województwa celu w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego.

W strefach zabudowy mieszkaniowej polityka w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego polegać będzie na ograniczaniu rozproszonych emisji niskich, zmianę węglowych nośników energii ciepłej na paliwa niskoemisyjne, stosowaniu indywidualnych źródeł energii odnawialnej oraz materiałów o najwyższych wskaźnikach termoizolacyjnych w nowych budynkach.

Na terenach przeznaczonych pod usługi dodatkowymi emitorami gazów i pyłów mogą być instalacje związane z działalnością usługową. Ewentualna uciążliwość tych obiektów nie może jednak wykraczać poza teren, do którego prowadzący działalność posiada tytuł prawny.

W polityce lokalizacyjnej niezwykle istotnym problemem jest ograniczanie emisji substancji zapachowych ze źródeł punktowych do powietrza takich jak: oczyszczalnie ścieków, fermy hodowlane, składowiska odpadów oraz zakładów i przetwórstwa spożywczego.

Znaczące źródło zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego stanowi komunikacja drogowa. Szczególnie duży udział emisji spalin samochodowych w ogólnym bilansie zanieczyszczeń powietrza obserwuje się w większych ośrodkach miejskich oraz miejscowościach usytuowanych wzdłuż tras komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu pojazdów.

Zakładany w projekcie planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego rozwój systemów transportowych opartych o budowę obwodnic i wyprowadzanie ruchu tranzytowego z miast i wsi, przebudowę i modernizację dróg, pozwalająca na lepszą organizację

ruchu drogowego, zmniejszenie liczby bezkolizyjnych skrzyżowań i zwiększenie płynności ruchu samochodów, rozwój zbiorowego systemu komunikacji oraz wprowadzanie stref ograniczających ruch pojazdów indywidualnych, stworzy mniejsze zagrożenie i spowoduje zmniejszenie uciążliwości dla środowiska i zdrowia ludzi. Dużą wagę przywiązuje się do stosowania niskoemisyjnych paliw, w szczególności w systemach zbiorowej komunikacji miejskiej.

Komunikacja kolejowa w coraz większym stopniu oparta jest na trakcji elektrycznej i nie jest związana z emisją zanieczyszczeń do powietrza powstałych podczas spalania paliw. W związku z powyższym kierunki działań związane z rozbudową i modernizacją sieci kolejowej w województwie podlaskim nie będą miały wpływu na jakość powietrza w regionie.

Źródłem zanieczyszczeń powietrza jest również transport lotniczy. Spalanie paliwa lotniczego powoduje emisję gazów i cząstek stałych, które przyczyniają się do zmian klimatycznych i powstawania tzw. „kwaśnych” deszczy. Podobnie jak w przypadku komunikacji kolejowej transport lotniczy z uwagi na rezygnację z budowy regionalnego lotniska również będzie miał niewielki wpływ na stan sanitarny powietrza atmosferycznego.

Obniżeniu poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego będą sprzyjać założenia dotyczące dalszej gazyfikacji obszaru województwa. Przewiduje się rozbudowę systemu przesyłowego i dystrybucyjnego gazu ziemnego, ze szczególnym uwzględnieniem gazyfikacji obszarów wiejskich.

Projekt planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego zakłada zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym energetyki wiatrowej, fotowoltaiki, biogazowi, energetyki wodnej, które w istotny sposób powinny wpłynąć na zmniejszenie spalania surowców energetyki konwencjonalnej i poprawę stanu sanitarnego powietrza atmosferycznego.

Lokalnym źródłem zanieczyszczenia powietrza może być eksploatacja surowców mineralnych, głównie kruszywa naturalnego. Wydobycie kopaliny w systemie odkrywkowym związane jest z emisją: pyłów i drobnych frakcji oraz emisją spalin pracujących maszyn i środków transportu.

Potencjalnym źródłem zanieczyszczenia powietrza mogą być także instalacje związane z termicznym przekształcaniem odpadów. Podczas ich spalania emitowane są do atmosfery zanieczyszczenia, między innymi: dwutlenek siarki, chlorowodór, fluorowodór, tlenek węgla, tlenki azotu, drobne frakcje pyłów oraz unoszone na nich cząsteczki metali ciężkich i dioksyny. Wielkość i charakter emisji regulują przepisy prawne, które określają dopuszczalne stężenia substancji wprowadzanych do powietrza. Termiczne przekształcanie odpadów zachodzi w ściśle określonych warunkach spalania minimalizujących emisję zanieczyszczeń, a zastosowane w instalacjach spalających odpady urządzenia oczyszczają i redukują gazy odlotowe.

Odpady deponowane na składowiskach mogą być także źródłem zanieczyszczenia atmosfery. Czynnikiem sprzyjającymi wzrostowi zanieczyszczeń są: konfiguracja terenu, wilgotność, prędkość i kierunki wiatrów oraz rodzaj składowanych odpadów. Do zabiegów przeciwdziałających zjawisku pylenia należy zaliczyć: częste zraszanie wodą powierzchni pyłących, stosowanie mokrych metod rozładunku i składowania, darniowanie, zakładanie wokół składowisk ochronnych pasów zieleni. Dodatkowym efektem zanieczyszczenia powietrza jest migracja biogazu, który można ujmować i gospodarczo wykorzystywać do celów energetycznych.

10.5. Oddziaływanie na klimat akustyczny

W województwie podlaskim głównym źródłem uciążliwości akustycznych jest hałas komunikacyjny, związany z ruchem samochodowym, w mniejszym stopniu z sezonową pracą

maszyn i sprzętu rolniczego oraz znikomym udziałem komunikacji kolejowej i lotniczej. Hałas przemysłowy i komunalny posiadają charakter lokalny o stosunkowo niedużym zasięgu.

Hałas drogowy jest obecnie najpowszechniejszym i najbardziej uciążliwym źródłem hałasu w środowisku zurbanizowanym, wykazując stałą tendencję wzrostową. Na podstawie systematycznie prowadzonych pomiarów natężenia hałasu stwierdzono, że dla terenów zabudowy mieszkaniowej najbardziej uciążliwe są przekroczenia występujące w porze nocnej, które mieszczą się w granicach od 6,8 dB do 21,6 dB. Rosnący ruch samochodowy przyczynia się do wzrostu jego poziomu, zwłaszcza w najbliższym sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu, w pobliżu węzłów komunikacyjnych, a także na obszarach zurbanizowanych. Systematycznie wzrasta odsetek ludności żyjącej w warunkach o obniżonych standardach zamieszkania.

Projekt planu województwa wprowadza działania zmierzające do ograniczenia negatywnego oddziaływania hałasu i znaczącej poprawy klimatu akustycznego. Rozwój regionalnego systemu transportowego zakłada szereg rozwiązań techniczno-organizacyjnych poprzez budowę obwodnic miast umożliwiających wyprowadzenie ruchu tranzytowego ze stref chronionych, ograniczanie ruchu samochodowego w centrach miast, modernizację sieci drogowo-ulicznej ze wykorzystaniem technologii cichych nawierzchni, realizację ekranów akustycznych wzdłuż ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu na obszarach zabudowanych oraz nasadzenia zieleni izolacyjnej, sukcesywną wymianę taboru komunikacji miejskiej na mniej hałaśliwy, zwiększanie konkurencyjności transportu publicznego w stosunku do transportu indywidualnego, stosowanie nowoczesnych środków inżynierii ruchu celem upłynnienia ruchu drogowego, wreszcie respektowanie zasad zagospodarowania z zachowaniem odpowiednich odległości zabudowy od istniejących i projektowanych układów komunikacyjnych.

Hałas kolejowy uwagi na małą gęstość sieci kolejowej oraz natężenie ruchu posiada niewielkie znaczenie i od kilkunastu lat wykazuje na części tras tendencję spadkową. Największe zagrożenie hałasem kolejowym występuje na trasie Warszawa – Białystok oraz na odcinkach przebiegu linii kolejowych przez obszary parków narodowych i krajobrazowych Białystok – Sokółka – Augustów i Białystok – Grajewo.

Przeciwdziałanie zagrożeniom hałasem kolejowym wymagać będzie w szczególności modernizacji infrastruktury i taboru, stosowania zabezpieczeń technicznych oraz odpowiednich rozwiązań planistycznych w otoczeniu tras kolejowych w miastach i ich strefach podmiejskich oraz na terenach parków narodowych i krajobrazowych.

Hałas lotniczy w województwie podlaskim ze względu na rodzaj lotnisk i lądowisk, typ samolotów oraz innych statków powietrznych jest niewielki i posiada lokalny charakter. W otoczeniu żadnego z lotnisk nie ustanowiono formalnie obszaru ograniczonego użytkowania.

Oddziaływanie komunikacji lotniczej w zakresie emisji hałasu w znacznej mierze uzależnione będzie od decyzji samorządu województwa w sprawie lokalizacji i budowy lotniska regionalnego, które w zdecydowany sposób wpłynie na intensywność ruchu lotniczego, wielkość samolotów i stan klimatu akustycznego. Specyfika hałasu lotniczego w porównaniu z innymi zagrożeniami akustycznymi polega na tym, że jego emisja obejmuje znaczne obszary wokół lotnisk, a droga propagacji fal dźwiękowych uniemożliwia w zasadzie zastosowanie w pełni skutecznych zabezpieczeń akustycznych.

Poziom emitowanego hałasu samolotów zależy m.in. od zastosowanych rozwiązań technicznych oraz od ich maksymalnej masy startowej. Jednym z takich rozwiązań jest budowa ekranów akustycznych, które ograniczą uciążliwości powstające podczas startów i lądowań samolotów na płycie lotniska. Pożądane jest również wprowadzenie zalesień i zadrzewień osłonowych, a także stosowanie w budynkach znajdujących się w pobliżu lotniska materiałów o zwiększonej izolacyjności akustycznej.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami zarządzający drogą, linią kolejową lub lotniskiem jest zobowiązany do okresowych pomiarów poziomów w środowisku substancji lub energii wprowadzanych w związku z eksploatacją obiektów. Szczegółowe wymagania w tym zakresie określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2011 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów substancji lub energii w środowisku przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem lub portem (Dz. U. 2011 Nr 140 poz. 824 z późn. zm.).

Należy przy tym wspomnieć, że drogi, linie kolejowe i lotniska zaliczone są do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływania akustyczne na znacznych obszarach i w związku z tym zarządzający obiektem zobowiązany jest do sporządzania co 5 lat, na podstawie wyników wykonywanych pomiarów poziomu hałasu, mapy akustycznej terenu, na którym eksploatacja obiektu może powodować przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Punktowymi źródłami hałasu przemysłowego jest działalność produkcyjno-usługowa koncentrowana w obszarach zurbanizowanych, a ostatnio także poza nimi w specjalnych strefach gospodarczych. W emisji hałasu wzrasta udział różnego rodzaju zakładów usługowo-produkcyjnych lokalizowanych wśród zabudowy mieszkaniowej, jednak jest to oddziaływanie lokalne. Do zagrożeń akustycznych zalicza się też rozwój transportu dostawczego oraz szerokie stosowanie urządzeń klimatyzacyjnych.

Źródłem uciążliwości akustycznych mogą być również lokalizowane na terenie województwa elektrownie wiatrowe. Stąd niezwykle istotne jest zachowanie odpowiedniej odległości od terenów chronionych, w szczególności zabudowy mieszkaniowej.

W celu zmniejszenia uciążliwości akustycznych zakłada się sukcesywne eliminowanie technologii i urządzeń przekraczających dopuszczalne normy hałasu. Zmniejszenie uciążliwości akustycznych można też osiągnąć m.in. drogą wprowadzania pasów zieleni izolacyjnej.

Zapobieganie zagrożeniom hałasem przemysłowym wymaga w szczególności ustanawiania stosownych norm w planach miejscowych i ich egzekwowanie oraz eliminowanie technologii emitujących wysoki poziom hałasu, a także zabezpieczeń technicznych.

Zgodnie z przepisami uciążliwość obiektów, w tym emisje hałasu, w których prowadzona będzie działalność gospodarcza nie może wykraczać poza teren, do którego prowadzący działalność posiada tytuł prawny. Jeżeli mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska poza terenem obiektu to tworzy się obszar ograniczonego użytkowania, na którym obowiązują ograniczenia w zakresie przeznaczania terenu i wymagań technicznych dotyczących budynków.

10.6. Oddziaływanie na różnorodność biologiczną oraz rośliny i zwierzęta

Jednym z głównych celów w dziedzinie ochrony środowiska będzie ochrona i wzrost różnorodności biologicznej w województwie podlaskim. Realizacja polityki samorządu województwa nakierowana będzie z jednej strony na zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy całego regionu, a z drugiej na ochronę jego bioróżnorodności.

Zmiany związane z zagospodarowaniem przestrzennym mogą się odbić niekorzystnie na zbiorowiskach roślinnych oraz zasiedlających je zwierzętach. Powszechnie występującymi czynnikami destrukcyjnymi są zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych, powierzchni ziemi i gleb oraz hałas. Do grupy czynników o zasięgu lokalnym należy likwidacja konkretnych siedlisk lub ich zagrożenie w wyniku realizacji konkretnych inwestycji.

Zmiany w składzie gatunkowym i strukturze zbiorowisk polegają między innymi na ustępowaniu gatunków o specyficznych wymaganiach ekologicznych na korzyść gatunków o szerokiej skali

tolerancji środowiskowej. Gatunki endemiczne o małych zasięgach występowania są zastępowane przez gatunki kosmopolityczne powszechnie występujące. W konsekwencji tych zjawisk ubożeje różnorodność gatunkowa, następuje upodabnianie się zbiorowisk i ustępują gatunki rzadkie.

Sposób zagospodarowania obszarów oraz różnorodne formy ich użytkowania w sposób istotny wpływają na jego bioróżnorodność.

Największe przeobrażenia szaty roślinnej i świata zwierząt, zachodzą na terenach zurbanizowanych i przemysłowych oraz w ich sąsiedztwie. Obszary te należą bowiem do najbardziej przekształconych środowisk. Występowanie i zróżnicowanie miejskich populacji flory i fauny jest uzależnione od istnienia względnie zwartych kompleksów zieleni miejskiej i stopnia ich powiązania. Dlatego ważne jest zachowanie odpowiedniej powierzchni terenów biologicznie czynnych i ochrona powiązań pomiędzy nimi.

Zmiany zachodzące w zbiorowiskach idą w kierunku coraz większej ich antropogenizacji. Następuje szereg zmian w zbiorowiskach roślinnych, z których najczęstsze to ustępowanie naturalnych zbiorowisk na rzecz zbiorowisk antropogenicznych, zmniejszanie się zasięgu występowania gatunków rodzimych, wkraczanie gatunków obcych oraz powstawanie i ciągle rozszerzanie się zasięgów.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zakłada zahamowanie żywiołowego procesu rozpraszania osadnictwa, zwłaszcza na obszarach podmiejskich m.in. poprzez koncentrację zabudowy, skuteczną ochronę terenów o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych, minimalizację konfliktów na styku przestrzeni zurbanizowana i środowisko przyrodnicze. Przy eliminacji negatywnych zjawisk przestrzennych związanych z suburbanizacją konieczne jest także stosowanie efektywnych instrumentów planowania przestrzennego.

Wraz z postępującą urbanizacją wzrasta również powierzchnia nieużytków i gruntów zdegradowanych, na których następuje sukcesja roślinności ruderalnej, o szerokiej tolerancji ekologicznej. Zbiorowiska tej roślinności mogą rozwijać się nawet na siedliskach silnie przekształconych i skażonych. Pojawiają się jako zbiorowiska pionierskie i opanowują pobocza dróg, nasypy kolejowe, śmietniki, gruzowiska, hałdy, itp.

Zjawisku intensywnej urbanizacji towarzyszy rozbudowa układu komunikacyjnego, co pozostaje nie bez wpływu na bioróżnorodność tych terenów. Realizacja dróg ekspresowych i linii kolejowych, a także innych liniowych elementów infrastruktury technicznej, będzie się wiązała z zajęciem terenów rolnych i wycinką kompleksów leśnych.

Nowopowstałe korytarze transportowe mogą naruszać ciągłość systemów przyrodniczych i stanowić bariery ekologiczne utrudniające lub wręcz uniemożliwiające przemieszczanie się wielu gatunkom roślin i zwierząt. Inwestycje liniowe mogą rozczłonkować siedliska, przyczyniając się do powstawania izolowanych wysp i likwidacją powiązań ekologicznych. Przerwanie ciągłości korytarzy ekologicznych powinno być ograniczone do minimum, a w przypadkach, gdy nie da się tego uniknąć należy wprowadzić kompensację przyrodniczą umożliwiającą funkcjonowanie systemów przyrodniczych na innych przyrodniczo cenne terenach.

Bezpośrednim zagrożeniem dla zwierząt jest również ruch samochodowy i kolejowy, zwłaszcza w miejscach, gdzie szlaki komunikacyjne przecinają naturalne trasy migracji prowadzące do żerowisk, zimowisk, miejsc godów i in. Intensywny ruch samochodowy ma też wpływ na wzrost poziomu zanieczyszczenia powietrza i gleb w sąsiedztwie dróg, a w konsekwencji w zbiorowiskach roślinnych i populacjach zwierząt.

Negatywnie na świat fauny oddziałują również obiekty mostowe, które przegradzają korytarze migracji zwierząt i przelotu ptactwa, stanowiąc jednocześnie miejsca licznych kolizji. W celu minimalizacji niekorzystnych oddziaływań należy zatem stosować proekologiczne

rozwiązania konstrukcji mostowej pozbawionej wysokich pylonów i z gęstej sieci lin nośnych, które stanowią poważne zagrożenie dla ptaków wędrujących wzdłuż dolin rzecznych, a światło mostu i zagospodarowanie w rejonie przyczółków powinno stwarzać warunki swobodnej migracji zwierząt wzdłuż korytarza ekologicznego.

Zagrożenie dla bioróżnorodności stanowią również napowietrzne linie przesyłowe energii elektrycznej oraz elektrownie wiatrowe. Degradują one walory krajobrazowe i są śmiertelną pułapką dla ornitofauny. Z funkcjonowaniem linii elektroenergetycznych związane jest także z powstawaniem promieniowania elektromagnetycznego szkodliwie oddziałującego na organizmy żywe.

Plan województwa nakłada ograniczenia dotyczące lokalizacyjne dla farm wiatrowych zgodnie z ustawą z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych.

Oddziaływanie przemysłu na różnorodność biologiczną wiąże się głównie z emisjami zanieczyszczeń powietrza, hałasu oraz ściekami i odpadami. Dotyczy to zwłaszcza zakładów związanych z przemysłem spożywczym i drzewnym oraz produkcją energii cieplnej.

Polityka lokalizacyjna zmierza w kierunku tworzenia kompleksów produkcyjno-usługowych w specjalnych strefach ekonomicznych i terenach inwestycyjnych. Koncentracja zakładów pozwoli na kompleksowe wyposażenie ich w poszczególne media i zmniejszenie zasięgu negatywnego oddziaływania na środowisko.

W zakładach produkcyjnych powinny być preferowane technologie przyjazne środowisku. Należy wdrażać nowoczesne rozwiązania techniczne zapewniające mniejszą energochłonność i wodochłonność produkcji, powodujące zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów i minimalizację wielkości emisji zanieczyszczeń do środowiska.

Znaczące oddziaływania na bioróżnorodność oraz świat roślin i zwierząt posiada powierzchniowa eksploatacja kopalni. Wydobywanie surowców mineralnych, zwłaszcza metodą odkrywkową, prowadzi do dewastacji terenów i czasowego zaniku życia biologicznego na określonym obszarze. Warunkiem podjęcia działalności górniczej eksploatacji jest ograniczenie niekorzystnych skutków eksploatacji złóż oraz przywrócenie wartości przyrodniczych poprzez rekultywację i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych. Rekultywacja terenów zdegradowanych powinna na nowo stworzyć odpowiednie warunki siedliskowe do życia dla nowych gatunków roślin i zwierząt.

W wyniku intensyfikacji gospodarki rolnej sukcesywnie następuje uproszczenie struktury krajobrazu rolniczego poprzez procesy scalania gruntów i likwidowania miedz, zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, oczek wodnych i lokalnych podmokłości, torfowisk i innych form. Oprócz funkcji krajobrazowych ekosystemy te pełnią także ważne funkcje biocenotyczne, glebochronne i wodochronne.

Stosowanie nawozów mineralnych i środków ochrony roślin powoduje regres fauny i flory z ekosystemów uprawowych i zmniejszanie ich bioróżnorodności. Do regresu tego przyczynia się również: stosowanie uproszczonego płodozmianu, niestosowanie międzyplonów i odłogowania oraz eliminowanie chwastów.

Szczególnie wrażliwe na zmiany zachodzące w środowisku są ekosystemy związane z wodami i obszarami podmokłymi. Zagrożenia bioróżnorodności wód powierzchniowych wynikają z zanieczyszczeń atmosfery, chemizacji środowiska i różnych przedsięwzięć wodno-gospodarczych dokonanych w ubiegłych latach. Zanieczyszczenie wód substancjami toksycznymi przyczynia się do ich przyspieszonej eutrofizacji wywołanej splotem biogenów w ilościach uniemożliwiających samooczyszczanie się rzek i cieków. W konsekwencji zmian fizyczno-chemicznych wód następują zmiany składu gatunkowego roślinności związanej ze środowiskiem wodnym oraz awifauny.

Pomimo tego, w porównaniu do innych części kraju, tereny rolne w województwie podlaskim z uwagi na zachowanie w wyższym stopniu tradycyjnego rodzinnego modelu gospodarki rolnej i stosunkowo mniejszym stopniem chemizacji w rolnictwie, odznaczają się większą różnorodnością biologiczną.

Podstawowym narzędziem służącym przywróceniu i wzmocnieniu funkcji ekologicznych na terenach rolnych o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych będzie program rolno-środowiskowy. Ideą tego programu jest promocja tradycyjnych systemów produkcji rolniczej przyjaznych środowisku oraz zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk półnaturalnych i zasobów genetycznych. Ważną sprawą będzie również utrzymanie i odtwarzanie elementów krajobrazu rolniczego o znaczeniu ochronnym i kulturowym oraz podniesienie świadomości ekologicznej wśród społeczności wiejskiej.

Równie istotnym czynnikiem proekologicznym będzie preferowanie zasad rolnictwa zrównoważonego oraz „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych” między innymi poprzez rozwój rolnictwa ekologicznego na obszarach ochrony przyrody, utrzymanie ekstensywnego użytkowania pastwisk i łąk w dolinach rzek, reanaturyzacja cieków i zbiorników wodnych, ochroną istniejących i wprowadzanie nowych zadrzewień i zakrzewień śródpolnych.

Obok porządkowania gospodarki wodno-ściekowej istotne będą działania w zakresie wyposażania gospodarstw rolnych w urządzenia do gromadzenia gnojowicy, gnojówki i obornika oraz zapobieganie spływom obszarowym z użytków rolnych.

Duży wpływ na bioróżnorodność siedlisk hydrogenicznych mają wszelkie działania związane ze zmianą stosunków wodnych. W wyniku takich działań znacznym zmianom uległa m.in. roślinność torfowisk, bagien, podmokłych łąk, lasów łęgowych. Melioracjom poddano większość łąk wilgotnych, zwłaszcza w dolinie Narwi i jej dopływach. Łąki nadnarwiańskie jako nieprzydatne rolniczo nieużytki były meliorowane, osuszane i zamieniane na użytki rolne, w wyniku czego nastąpiły nieodwracalne zmiany warunków siedliskowych. Doprowadziło to do całkowitego przeobrażenia struktury i składu florystycznego w wielokośne łąki świeże. W ten sposób zniszczono bezpowrotnie wiele takich obszarów w regionie.

Wraz z melioracją prowadzono regulację koryt rzecznych, likwidację naturalnych starorzeczy i rozlewisk, które diametralnie zmieniły nie tylko topografię dolin rzecznych, ale również parametry hydrograficzne cieków wodnych. W konsekwencji zmieniły się warunki bytowania flory i fauny wodnej i przywodnej. Wraz z intensyfikacją produkcji rolnej następowała sukcesywna degradacja wód spowodowana spływami z użytków rolnych nawozów i środków pielęgnacji roślin. Zrzuty ścieków komunalnych z miast i obszarów wiejskich dopełniły obciążenie środowiska gruntowo-wodnego.

Zanieczyszczenia wód powierzchniowych doprowadziły do zniszczenia cennych siedlisk roślinności wodnej i przywodnej, a w konsekwencji do zaniku wielu gatunków zwierząt związanych z tymi siedliskami. Wtórne zbiorniska rozwijające się w dolinach rzecznych i przy zbiornikach wodnych pochodzenia antropogenicznego mają postać zubożałą i pozbawione są wielu rzadkich gatunków.

Dużym zagrożeniem dla migrującej ichtiofauny jest także przegradzanie koryt rzecznych urządzeniami piętrzącymi. Dotyczy to większości organizmów wodnych, a w szczególności ryb. Odcięcie im dostępu do tarlisk i miejsc rozwoju narybku, odpowiednich żerowisk w skrajnych wypadkach prowadzi do wymarcia wielu gatunków. Dlatego też niezwykle istotna jest: renaturyzacja całych zdegradowanych dolin rzecznych, bagien, torfowisk, oczek wodne i podmokłości, ochrona nieuregulowanych odcinków rzek, obudowa biologiczna cieków i zbiorników wodnych.

Zachowanie bioróżnorodności obszarów leśnych województwa związane jest głównie z prowadzeniem trwale zrównoważonej gospodarki leśnej. Głównym celem polityki leśnej

będzie pogodzenie różnych funkcji, jakie pełnią lasy przy zachowaniu trwałości i ciągłości użytkowania zasobów leśnych oraz skutecznej ochrony najcenniejszych kompleksów, w tym pełniących funkcje ochronne.

Podstawą działań w zagospodarowaniu lasów powinno być racjonalne użytkowanie zasobów leśnych poprzez właściwe kształtowanie struktury wiekowej i gatunkowej, z zachowaniem ich różnorodności biologicznej. Największe znaczenie będą miały działania związane z ochroną najwartościowszych przyrodniczo kompleksów leśnych, przebudową drzewostanów w celu uzyskania zgodności siedlisk i zbiorowisk, zwiększaniem odporności na szkodniki i zanieczyszczenia powietrza. Bioróżnorodność lasów powinna być systematycznie powiększana na poziomie gatunkowym i ekosystemowym poprzez wprowadzanie gatunków rodzimych i przebudowę monokultur.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego zakłada zwiększenie lesistości poprzez sukcesywne zalesianie gruntów marginalnych i nieużytków, obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo podlegające ochronie, tereny korytarzy ekologicznych, tereny głównych zbiorników wód podziemnych, obszary erozji gleb. Wprowadzanie nowych zalesień powinno być poprzedzone analizą siedliskowo-gatunkową drzewostanów z dostosowaniem ich do lokalnych uwarunkowań przyrodniczych.

Zgodnie z ustaleniami planu województwa kompleksy leśne, jak i inne elementy różnicujące krajobraz na terenach rolnych (zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne i przywodne, oczka wodne i lokalne podmokłości) podlegają szczególnej ochronie z uwagi na różnorodne funkcje biocenotyczne, krajobrazowe, przeciwerozyjne, ochronne.

Duży wpływ na bioróżnorodność będą mieć przyjęte działania związane z rozwojem turystyki, które są lokalizowane na obszarach posiadających największe walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe. Nadmierny rozwój ruchu turystycznego może w konsekwencji prowadzić do przekroczenia pojemności turystycznej środowiska oraz do wystąpienia zagrożeń z tym związanych.

Budowa infrastruktury turystycznej na obszarach o najwyższych wartościach przyrodniczych niesie za sobą poważne niebezpieczeństwo związane przede wszystkim z degradacją: powierzchni ziemi, szaty roślinnej, wód powierzchniowych i podziemnych. Dlatego niezwykle ważna jest jednoczesna budowa urządzeń gospodarki wodno-ściekowej, proekologicznych systemów ogrzewania itp. towarzyszących infrastrukturze turystycznej, które będą zabezpieczały środowisko naturalne przed jego degradacją.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego wyznaczono obszary o szczególnym znaczeniu dla zachowania różnorodności biologicznej obejmujące najcenniejsze pod względem przyrodniczym tereny w regionie. Należą do nich parki narodowe (Białowiecki, Biebrzański, Narwiański i Węgierski), parki krajobrazowe (Łomżyński Doliny Narwi, Puszczy Knyszyńskiej i Suwalski), większość rezerwatów przyrody, obszary chronionego krajobrazu oraz obszary wchodzące w skład europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000. Wraz z systemem korytarzy migracyjnych tworzą ciągłą przestrzennie sieć ekologiczną województwa, w której zagospodarowanie podporządkowane zostało ochronie cennych walorów przyrodniczych oraz przeciwdziałaniu ich fragmentaryzacji.

Ochrona bioróżnorodności regionu zostanie osiągnięta w pierwszym rządzie poprzez zapewnienie skutecznej ochrony walorów przyrodniczych obszarów i obiektów chronionych, zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz innymi aktami prawnymi, na podstawie których obszary te i obiekty zostały utworzone.

Ochronie bioróżnorodności sprzyjać również będzie opracowanie brakujących planów ochrony dla parków narodowych i krajobrazowych, rezerwatów przyrody, planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 oraz sporządzenie inwentaryzacji przyrodniczych w każdej gminie

województwa. Brak tych dokumentów ogranicza możliwość prowadzenia skutecznych działań ochronnych na wyżej wymienionych obszarach.

Plany ochrony oraz plany zadań ochronnych pozwolą na stworzenie niezakłóconych warunków do bytowania i rozmnażania roślin i zwierząt, zwiększenia powierzchni leśnej i zadrzewień śródpolnych, denaturalizacji cieków wodnych, poprawy walorów krajobrazowych, dzięki którym wzrośnie różnorodność biologiczna. Korytarze ekologiczne stworzą dodatkowe powiązania przyrodnicze pomiędzy najbardziej cennymi obszarami sieci ekologicznej umożliwiającymi swobodne przemieszczanie się różnych gatunków zwierząt i roślin.

Spośród priorytetowych działań gospodarczych wymienić należy uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej, co będzie skutkowało poprawą jakości wód, a w konsekwencji poprawią się warunki siedliskowe dla wielu gatunków flory i fauny.

Dzięki uporządkowaniu i rekultywacji składowisk odpadów, likwidacji tzw. dzikich wysypisk śmieci wiele rzek i jezior oraz terenów leśnych i polnych będzie mogła być zasiedlona ponownie przez cenne gatunki roślin i zwierząt, wymagające czystego środowiska.

Ważne są również ustalenia planu dotyczące łagodzenia niekorzystnych oddziaływań na środowisko w wyniku realizacji infrastruktury drogowej i technicznej, farm wiatrowych, elektrowni wodnych, obiektów produkcyjnych i innych poprzez prowadzenie odpowiedniej polityki lokalizacyjnej, rozwiązań organizacyjno-technicznych, stosowanie kompensacji przyrodniczej.

10.7. Oddziaływanie na ludzi

Na jakości życia ludzi wpływa wielu czynników, spośród których wymienić czynniki środowiskowe, w tym stopień zanieczyszczenia środowiska i poziom hałasu warunki zamieszkania i pracy, dostęp do różnego rodzaju usług, zwłaszcza zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalnych, opieki społecznej, możliwości spędzania wolnego i wypoczynku, dostęp do infrastruktury komunikacyjnej i transportowej.

Projekt planu województwa zawiera szereg ustaleń, których realizacja będzie bezpośrednio lub pośrednio oddziaływać na ludność zamieszkałą w regionie.

Najważniejsze z nich odnoszą się do poprawy stanu środowiska, które pośrednio wpływają na poprawę zdrowia i życia ludności oraz stwarzanie warunków do wypoczynku i regeneracji sił.

Istotną sprawą jest polepszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych zasilających systemy zaopatrzenia w wodę pitną. Plan województwa w tym zakresie ustala szereg działań zmierzających do porządkowania gospodarki wodno-ściekowej poprzez budowę i rozbudowę kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków.

Kolejnym z celów środowiskowych jest poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji pyłów i gazów, rozbudowę scentralizowanych systemów zaopatrzenia w ciepło, wdrażanie czystych nośników energii.

Na stan zdrowia społeczeństwa, a zwłaszcza ludności miejskiej wpływ będzie miało ograniczenie emisji hałasu i wibracji oraz ochrona przed tymi zagrożeniami. Do najistotniejszych działań w tym kierunku należeć będzie budowa obwodnic, ograniczenie ruchu samochodowego w centrach miast i usprawnienie ruchu kołowego, ustalenie priorytetów dla komunikacji zbiorczej, realizacja ekranów akustycznych, wprowadzanie zieleni izolacyjnej, zachowanie w zagospodarowaniu przestrzennym stosownych odległości od źródeł hałasu.

Pozytywny wpływ na zdrowie ludzi będzie miała konieczność ograniczania ilości składowanych odpadów, co jest możliwe dzięki inwestycjom w gospodarkę odpadami.

W przypadku budowy linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia oraz stacji transformatorowych konieczne jest zachowanie norm bezpieczeństwa, m.in. poprzez odpowiednią odległość do najbliższych zabudowań mieszkalnych.

W celu poprawy i utrzymania jego dobrego stanu środowiska konieczne będą działania ograniczające przeznaczanie na cele nieleśne kompleksów leśnych, zużycie wody, gazu i energii elektrycznej w gospodarstwach domowych, mające duże znaczenie w zmniejszeniu presji na środowisko.

Poprawie warunków zamieszkania służyć będzie założona w planie województwa poprawa standardów mieszkaniowych i zagospodarowania terenów osiedlowych. Ważne jest przy tym wyposażenie terenów mieszkaniowych w podstawowe usługi publiczne, ale również zapewnienie odpowiedniego udziału obszarów biologicznie czynnych poprzez tworzenie terenów zielonych.

Dotyczyć to będzie: zwiększenia dostępności do usług z zakresu infrastruktury społecznej, w tym w zakresie oświaty i opieki zdrowotnej, kultury, sportu i rekreacji oraz dostosowania standardów świadczonych usług do potrzeb i oczekiwań mieszkańców.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej jednostek miejskich należy zachować dogodne połączenia komunikacyjne w relacji: miejsce zamieszkania – miejsce pracy – lokalizacja usług – tereny rekreacji i wypoczynku.

Korzystnie z punktu widzenia warunków życia mieszkańców należy ocenić rewitalizację wielu zabytkowych obiektów na terenie województwa podlaskiego. Stan zabytków bezpośrednio zwiększa atrakcyjność turystyczną poszczególnych miejscowości.

Rozwój infrastruktury drogowej, w szczególności dróg szybkiego ruchu, zwiększy dostępność komunikacyjną, poprawi bezpieczeństwa ruchu i komfort podróży i jednocześnie skróci czas podróżowania. Z kolei budowa obwodnic miejskich przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców gęsto zabudowanych miejscowości. Ze stref zabudowy położonej wzdłuż uciążliwych tras przejazdu wyeliminowany zostanie ruch tranzytowy, dzięki czemu poprawi się stan sanitarny powietrza i klimatu akustycznego.

Korzyści płynące z przeprowadzonych modernizacji i budowy linii kolejowych, a mianowicie możliwość relatywnie szybkiego i bezpiecznego przemieszczania się, będą miały istotny wpływ na warunki życia mieszkańców województwa podlaskiego.

Ochronie zdrowia i jakości życia mieszkańców służyć też będzie wprowadzenie odpowiedniej polityki lokalizacyjnej farm wiatrowych, w tym przestrzeganie norm odległościowych od zabudowań mieszkalnych.

Na poprawę jakości życia mieszkańców i ich zdrowia wpływać będą również działania związane z rozwojem turystyki, tworzeniem terenów rekreacyjnych i terenów zielonych w miastach. Rozwój turystyki i agroturystyki, sportu i rekreacji poprzez tworzenie bazy turystycznej, ścieżek rowerowych, organizację różnorodnych imprez masowych o charakterze sportowo-rekreacyjnym, wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego, pozwoli na zwiększenie aktywności wpływających na poprawę kondycji fizycznej i psychicznej społeczności lokalnych, mieszkańców miast i wsi w regionie.

Istotne jest utrzymanie i poprawa funkcjonowania systemu sieci ekologicznej w województwie podlaskim, w tym parków narodowych i krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000, pomników przyrody, jak również zwiększenie ilości terenów zieleni miejskiej i tworzenie korytarzy ekologicznych.

W zakresie bezpieczeństwa ludności ważne jest zmniejszenie zagrożenia powodziowego w województwie. Służyć temu będą działania związane z realizacją „Programu małej retencji”, budową i rozbudową wałów przeciwpowodziowych i magazynów przeciwpowodziowych,

odbudową melioracji podstawowych i szczegółowych oraz modernizacją i utrzymaniem wysokiej sprawności technicznej istniejących obiektów hydrotechnicznych. Konieczne jest także respektowanie wymagań dotyczących zagospodarowania terenów zagrożonych powodzią i uwzględnianie w studiach i planach zagospodarowania przestrzennego obszarów szczególnie zagrożonych.

Zgodnie z ustaleniami planu uciążliwość obiektów produkcyjnych i usługowych generujących emisje zanieczyszczeń do powietrza, emisje hałasu, wytwarzanie pól elektromagnetycznych i powstawanie odpadów przemysłowych nie może wykraczać poza teren, do którego prowadzący działalność posiada tytuł prawny.

Wytwarzanie, składowanie, przewóz i stosowanie substancji niebezpiecznych powinno odbywać się pod ścisłą kontrolą i być na bieżąco monitorowane. W zakładach o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w sposób rygorystyczny powinny być przestrzegane wymogi prawne. Zakłady takie powinny być lokalizowane w bezpiecznej odległości od osiedli mieszkaniowych, obiektów użyteczności publicznej, obszarów cennych przyrodniczo, stref ochronnych ujęć wody. Także trasy przewozu materiałów niebezpiecznych powinny być wyznaczane w sposób zapewniający maksymalne bezpieczeństwo dla ludności i środowiska.

10.8. Oddziaływanie na zabytki i wartości kulturowe

Województwo podlaskie posiada bogate i niezwykle cenne z punktu widzenia dorobku kulturowego kraju zasoby dziedzictwa kulturowego, których ochrona i zachowanie dla przyszłych pokoleń jest jednym z głównych celów i kierunków zagospodarowania przestrzennego regionu.

W zakresie planowanych inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym, ujętymi w planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, przewidywane się znaczące oddziaływania na zabytki zarówno pozytywne, jak i negatywne.

Korzystny wpływ na zabytkowe układy urbanistyczne i ruralistyczne będzie miała budowa obwodnic miast i wsi położonych wzdłuż dróg krajowych i wojewódzkich oraz wyprowadzanie ruchu samochodowego z centrów ośrodków miejskich. Zmniejszy się tam hałas, wibracje i zanieczyszczenie powietrza – czynniki, które negatywnie oddziałują na zabytkową zabudowę i historycznie ukształtowane układy przestrzenne.

Rozbudowa scentralizowanych źródeł zaopatrzenia w ciepło, czy też wprowadzanie czystych nośników energii, w tym gazu ziemnego na obszarach historycznych centrów miast i wsi wpłynie w znaczący sposób na poprawę jakości powietrza, a w konsekwencji na ochronę substancji zabytkowej przed oddziaływaniem agresywnych związków chemicznych zawartych w zanieczyszczonym powietrzu atmosferycznym.

Dzięki skierowaniu znacznych środków finansowych, w ramach szeroko zakrojonych prac przy rewitalizacji centrów miejskich i zabytkowych układów wiejskich, poprawi się stan zabytków i innych obiektów kultury materialnej. Zwiększanie roli zabytków w rozwoju regionu powinno się wiązać z koniecznością podniesienia ich standardów poprzez wyposażanie w niezbędne media, zmianą użytkowania obiektów i ich adaptacją na cele kultury lub turystyki.

Bardzo ważna jest również ochrona krajobrazu kulturowego. Planowana budowa wielopoziomowych węzłów drogowych i mostów, napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia i masztów telefonii komórkowej oraz rozwój elektrowni wiatrowych nie może kolidować z bezpośrednim sąsiedztwem zabytków i stanowisk archeologicznych posiadających formę przestrzenną, albowiem wielkogabarytowe konstrukcje nośne urządzeń energetycznych jako obce dominanty w krajobrazie obniżają wartości kulturowe i krajobrazowe i zaburzają lokalnie ład przestrzenny. W szczególnych przypadkach należy, podobnie jak

w przypadku obszarów ochrony przyrody, rozważyć alternatywne niekolizyjne rozwiązania przebiegu linii wysokich napięć lub skablowanie wybranych odcinków.

Duży wpływ na eliminowanie negatywnych oddziaływań będą miała ścisła współpraca służb konserwatorskich z zespołami projektowymi oraz wykonawcami poszczególnych przedsięwzięć i prowadzenie nadzoru archeologicznego na placach budowy.

10.9. Oddziaływanie na krajobraz

Projekt planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego zakłada ochronę wartości krajobrazowych, na które składają się „wartości ekologiczne, estetyczne lub kulturowe obszaru oraz związane z nim rzeźba terenu, twory i składniki przyrody, ukształtowane przez siły przyrody lub działalność człowieka” (art. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody).

Źródłem zmian w krajobrazie będą zmiany w dotychczasowym sposobie użytkowania terenów, w szczególności w przypadku przeznaczania gruntów pozostających w użytkowaniu rolniczym i lasów pod zabudowę mieszkaniową i usługową. Zjawisko to zachodzi w wyniku intensyfikacji procesów urbanizacyjnych w strefach podmiejskich oraz na terenach chaotycznego rozpraszania zabudowy w otwartym dotychczas krajobrazie wiejskim.

Plan województwa przyjmuje zasadę koncentracji zabudowy na obszarach już zainwestowanych oraz ograniczania przeznaczania terenów rolnych o wysokich wartościach użytkowych i gruntów leśnych na cele nierolne i nieleśne. Pozwoli to na zahamowanie ekspansji zabudowy, a tym samym rozpraszaniu zadań inwestycyjnych i efektywnego wykorzystania przestrzeni zurbanizowanej. Przed presją zabudowy powinny być chronione tereny o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych, a więc obszary ochrony przyrody, obrzeża zbiorników wodnych, panoramy krajobrazowe, zwarte kompleksy leśne i inne.

Niewątpliwie zmiany w krajobrazie województwa podlaskiego nastąpią w wyniku rozbudowy infrastruktury drogowej i infrastruktury technicznej, w szczególności elektroenergetycznej.

Realizacja dróg szybkiego ruchu spowoduje tworzenie wysokich nasypów drogowych, przepraw mostowych, wiaduktów, bezkolizyjnych dwupoziomowych skrzyżowań, wycinki lasów i zajmowania pod pasy drogowe użytków rolnych.

Znaczące negatywne zmiany w krajobrazie zajdą w trakcie realizacji napowietrznych linii elektroenergetycznych, stacji transformatorowych, obiektów telefonii komórkowej i radiowych, elektrowni wiatrowych, w mniejszym stopniu fotowoltaicznych.

Plan województwa nakłada daleko idące ograniczenia lokalizacyjne odnośnie ww. przedsięwzięć drogowych i infrastrukturalnych. Dotyczą one między innymi szczególnych rozwiązań technicznych na odcinkach przebiegu przez obszary ochrony przyrody i korytarze migracyjne, ochrony powierzchni leśnych, przestrzegania odpowiednich odległości od siedzib ludzkich oraz zespołów i obiektów zabytkowych. W sytuacjach konfliktowych należy przeprowadzać analizy wariantowe pozwalające na wybór najbardziej racjonalnych rozwiązań.

Założone w planie zwiększenie lesistości województwa spowoduje zmiany krajobrazowe, głównie na terenach ochrony przyrody, w obrębie korytarzy migracyjnych, na obszarach występowania gleb marginalnych i nieużytków, obszarach erozji gleb oraz w granicach głównych zbiorników wód podziemnych.

Obok zwiększenia lesistości w regionie plan zakłada ochronę innych elementów krajobrazu naturalnego w postaci jeszcze zachowanych zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przywodnych, zbiorników wodnych i bagienek śródleśnych, skarp i krawędzi itp., pełniących różnorodne funkcje ekologiczne (biocenotyczne, krajobrazowe, przeciwoerozyjne, ochronne).

Przekształcenia krajobrazu zachodzą również w wyniku powierzchniowej eksploatacji kopalni, w wyniku której powstają głębokie wyrobiska i zwałowiska. Do czasu zakończenia wydobycia powstałe zagłębienia i hałdy stanowią wyraźnie zaznaczające się w krajobrazie sztuczne formy. W przypadku planowej rekultywacji tereny poeksploatacyjne mogą wzbogacić walory krajobrazowe poprzez powstanie sztucznych zbiorników wodnych, bądź zalesienie. Rekultywacja powinna być prowadzona równoległe lub zaraz po zakończeniu wydobycia. Często jednak niepoddane rekultywacji stare wyrobiska poeksploatacyjne ulegają z czasem samorekultywacji dzięki spontanicznej sukcesji roślinności.

11. ROZWIĄZANA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZAJĄCE LUB KOMPENSUJĄCE PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTU PLANU WOJEWÓDZTWA, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU

11.1. Rozwiązania zapobiegające i ograniczające oddziaływania na środowisko

Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko zawarto w rozdziale V planu – Polityka przestrzenna województwa, którą realizują wyznaczone w planie cele, zasady i kierunki zagospodarowania przestrzennego regionu.

Cel 1 – Zwiększenie konkurencyjności miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków – wojewódzkiego Białegostoku, subregionalnych Łomży i Suwałk oraz powiatowych w zakresie jakości: infrastruktury funkcji publicznych ponadlokalnych, potencjału gospodarczego, powiązań funkcjonalnych zewnętrznych i struktur przestrzennych zagospodarowania – większość znaczących oddziaływań na środowisko przedsięwzięć realizujących ten cel zawarta jest w Kontrakcie Terytorialnym Województwa Podlaskiego i dotyczy inwestycji z zakresu infrastruktury transportowej, która będzie realizowana ze środków rządowych, a rozwiązania zapobiegawcze pokrywają się z opisanymi w celu 3.

Ochronę i poprawę jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, prowadzenie zróżnicowanej polityki rolnej, rozwoju funkcji turystyczno–wypoczynkowej i uzdrowiskowej w dostosowaniu do uwarunkowań środowiska przyrodniczego oraz koordynacji programów ochrony przyrody i zapobiegania zagrożeniom na obszarach przygranicznych zawarto w *celu 2 – Wzmocnienie spójności województwa w procesie zrównoważonego terytorialnie rozwoju i modernizacji zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich z wykorzystaniem ich potencjału wewnętrznego, specjalizacji regionalnej i położenia przygranicznego.*

Cel ten osiągnięty będzie poprzez wspieranie modernizacji, rozwoju oraz integracji przestrzennej wiejskich obszarów funkcjonalnych w ramach interwencji strategicznej, w tym:

- 1) Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej województwa przed funkcjami konfliktogennymi i nieuzasadnionym przeznaczeniem na cele nierolnicze, poprzez rekomendowanie do polityki przestrzennej gmin:
 - zaniechania przeznaczania na cele nierolnicze terenów o uregulowanych stosunkach wodnych w wyniku drenażu lub melioracji, przynajmniej przed upływem okresu amortyzacji nakładów inwestycyjnych poniesionych na te regulacje, z wyłączeniem uzasadnionych potrzeb infrastruktury,
 - projektowanie modernizacji i realizacji nowych ciągów infrastruktury transportowej i technicznej w sposób minimalizujący kolizje z systemami melioracyjnymi i drenażowymi oraz przywracania walorów funkcjonalnych tych systemów na koszt stwarzającego kolizje,
 - zakazy wyznaczania terenów wodochłonnej zabudowy przemysłowej lub terenów eksploatacji powierzchniowej surowców mineralnych o dużym zasięgu odwadniania terenów sąsiadujących na obszarach deficytu wód podziemnych,

- ograniczanie lokalizacji zabudowy przemysłowej o dopuszczalnej wysokości emisji zanieczyszczeń mogących zawsze negatywnie oddziaływać na środowisko w wartościowych kompleksach gruntów rolnych i ich bezpośrednim sąsiedztwie,
- minimalizowanie niekorzystnego oddziaływania intensywnego ruchu drogowego na położone w jego bezpośrednim sąsiedztwie wartościowe tereny rolnicze, zwłaszcza w obszarach sieci ekologicznej, stosownymi rozwiązaniami technicznymi ochrony wód i powierzchni ziemi, określonymi w ocenie oddziaływania inwestycji na środowisko lub sposobami użytkowania rolniczego,
- ograniczanie do niezbędnego minimum przeznaczenia na cele nierolnicze gruntów rolnych strategicznych dla produkcji żywności o wysokiej waloryzacji przestrzeni produkcyjnej w studiach i planach miejscowych gmin,
- ograniczanie w studiach innych gmin i ich planach miejscowych przeznaczenia na cele nierolnicze zwartych kompleksów gruntów z przewagą III i IV klasy bonitacyjnej oraz zatorfień i zabagnień stanowiących elementy lokalnej sieci ekologicznej kształtującej stosunki hydrograficzne i klimatyczne,
- ochrona zalesień i zadrzewień śródpolnych ważnych dla ekologii, przeciwdziałania erozji powietrznej i wodnej gleb oraz rolniczego krajobrazu kulturowego, zwłaszcza na obrzeżach miast powiatowych przed przeznaczeniem na cele urbanizacji.

2) Poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez:

- prowadzenie regulacji stosunków wodnych na obszarach użytków rolniczych dla stworzenia optymalnych warunków hydrologicznych produkcji rolniczej, w tym modernizacji istniejących systemów regulacyjnych,
- modernizacje i przebudowy części systemów regulacji stosunków wodnych na użytkach rolnych w obszarach sieci ekologicznej, w kierunku renaturyzacji cieków wodnych i ich dolin, zwiększenia retencji i bezpieczeństwa przeciwpowodziowego upraw rolniczych oraz bioróżnorodności środowiska przyrodniczego, w tym na obszarach ochrony prawnej zgodnie z dokumentami ochronnymi,
- dostosowywanie programu rozwoju małej retencji w województwie do potrzeb: przeciwdziałania deficytom wody w obszarach rolniczych i zjawiskom powodziowym, wzbogacania walorów sieci ekologicznej oraz wypoczynku i turystyki, z priorytetem inwestycyjnym zbiorników zabezpieczających równocześnie możliwie największą ilość w/w potrzeb,
- przeprowadzanie procesów scaleń i wymian gruntów, pod kątem:
 - poprawy rozlogów gruntów gospodarstw rolnych i tworzenia warunków koncentracji rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
 - uzyskiwania zwartych powierzchniowo kompleksów gruntów porolnych i marginalnych dla produkcji rolniczej, zwłaszcza skarbu państwa do zalesień,
 - wyodrębniania gruntów skarbu państwa na potrzeby kształtowania sieci ekologicznej, zagospodarowania wypoczynkowego i turystycznego, pozarolniczych inwestycji gospodarczych oraz przedsięwzięć z zakresu infrastruktury, stosownie do polityki przestrzennej w studiach gmin,
- dokonywanie zalesień gruntów porolnych i marginalnych dla produkcji rolniczej zgodnie z krajowym programem zwiększania lesistości, operatami rolno-leśnymi i planami miejscowymi,
- tworzenie systemu zadrzewień i zakrzewień jako elementu zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej, chroniącego przed erozją eoliczną i wodną, wzbogacającego tradycyjny uprząż krajobraz rolniczy oraz sieć ekologiczną,
- poprawa stosunków wodnych użytków rolnych poprzez odtworzenie i modernizację urządzeń melioracyjnych, realizację nowych obiektów dla terenów wymagających

melioracji w wyniku realizacji „Programu nawodnień rolniczych województwa podlaskiego na lata 2014 – 2020”,

- powiększenie zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych w wyniku sukcesywnej budowy nowych i modernizacji istniejących zbiorników, co uniezależni produkcję rolniczą od sezonowych wahań poziomów wód oraz od obserwowanego na przestrzeni ostatnich lat obniżania się poziomu wód gruntowych,
- realizację programu zwiększenia lesistości, w szczególności na gruntach ujętych w „Krajowym programie zwiększenia lesistości”, który przewiduje do zalesienia na obszarze województwa do roku 2020 – 37 350 ha, w tym 31 400 ha gruntów niepaństwowych (najwięcej w powiatach: sokólskim – ca 10 120 ha, w tym 9 090 ha gruntów niepaństwowych i białostockim na obszarze ca 6 130 ha, w tym 4 760 ha gruntów niepaństwowych),
- ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed funkcjami konfliktogennymi i nieuzasadnionym jej przeznaczaniem na cele nierolnicze w planach miejscowych i decyzjach o warunkach zabudowy,
- preferowanie rolnictwa ekologicznego w obszarach objętych europejskim programem ochrony środowiska Natura 2000 oraz rolnictwa w systemie integrowanym, przyjaznym środowisku na pozostałym obszarze,
- wyłączenie z produkcji żywności terenów w pobliżu zakładów przemysłowych i dróg o dużym natężeniu ruchu i przeznaczenie ich pod produkcję roślin przemysłowych i energetycznych.

3) Prowadzenie zróżnicowanej polityki wsparcia modernizacji i rozwoju zależnie od typu wiejskich obszarów funkcjonalnych:

- na terenach o wysokich walorach przyrodniczych, w szczególności prawnie chronionych sieci ekologicznej powinien nastąpić wspierany przez państwo dalszy rozwój gospodarstw o ekstensywnych metodach produkcji rolniczej, produkujących zdrową żywność oraz rozwijających usługi agroturystyczne,
- na terenach o dobrej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej mających ukształtowane tradycje i dobre warunki do rozwoju wysokotowarowego rolnictwa będą preferowane metody produkcji integrowanej, przyjaznej środowisku i kształtowanie gospodarstw farmerskich o specjalistycznej produkcji – roślinnej i zwierzęcej,
- podstawę działań interwencyjnych w rolnictwie stanowi realizowany Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, którego głównymi celami strategicznymi są między innymi:
 - zrównoważony rozwój obszarów wiejskich polegający na wspieraniu działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania,
 - wspieranie przedsięwzięć rolno–środowiskowych,
 - poprawa dobrostanu zwierząt,
 - zalesianie gruntów rolnych,
 - dostosowywanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej.

4) Poprawa i rozwój zagospodarowania wypoczynkowego i uzdrowiskowego

W dokumentach polityki przestrzennej gmin – studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz planach miejscowych, stosownie do specyfiki obszaru rekomenduje się do uwzględnienia następujące zasady planistyczne:

- dostosowywanie ilości, rozmieszczenia i sposobu zagospodarowywania wyznaczonych terenów infrastruktury turystycznej i wypoczynkowej w obszarach: sieci ekologicznych, ochrony wód podziemnych, obrzeży wód powierzchniowych, zagrożenia powodziowego, ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazów kulturowych, do wymogów obowiązujących dla nich ustawowych dokumentów ochronnych, w tym planów ochrony i

planów zadań ochronnych, dokumentów stanowiących te obszary oraz innych dokumentów ochrony prawnej,

- dostosowywanie głównie w planach miejscowych intensywności zabudowy i użytkowania terenów infrastruktury turystycznej i wypoczynkowej do chłonności i pojemności rekreacyjnej środowiska przyrodniczego, wynikającej z opracowania ekofizjograficznego, zapobiegając możliwości jego degradacji. Obowiązek ten dotyczy także otoczenia rolniczego i leśnego podlegającego penetracji rekreacyjnej,
- dostosowywanie wielkości programu zagospodarowania infrastruktury plażowo–kąpieliskowej do długości dostępnej linii brzegowej, zapobiegającego późniejszej presji na degradację obrzeży niedostępnych o charakterze ekologicznym,
- koncentrację lokalizacji zabudowy i zagospodarowania turystycznego i wypoczynkowego głównie w małych miastach i wsiach wiejskich sieci osadniczej i ich bezpośrednim sąsiedztwie, z równoczesnym przeciwdziałaniem nieuzasadnionemu rozpraszaniu zabudowy, zwłaszcza lotniskowej,
- ochronę przed zawłaszczaniem na cele indywidualnego wypoczynku lotniskowego najatrakcyjniejszych dla turystyki i rekreacji zbiorowej terenów, zwłaszcza na obrzeżach jezior i cieków wodnych, predystynowanych do zagospodarowania w ramach działań publicznych,
- zachowanie ogólnodostępnych obrzeży cieków i zbiorników wodnych, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, w tym regionalnymi,
- dostosowywanie sposobów, ilości i form zabudowy oraz zagospodarowania i użytkowania większych terenów turystycznych i wypoczynkowych do możliwości racjonalnego rozwiązania gospodarki ściekami, wodami opadowymi, odpadami i energetycznej,
- we wsiach z dynamicznie rozwijającą się funkcją turystyczno–wypoczynkową priorytet w zakresie inwestycji infrastruktury ochrony środowiska i kształtowania estetyki przestrzeni publicznych.

5) Wsparcie rozwoju obszaru funkcjonalnego przygranicznego

Rozwój obszaru funkcjonalnego przygranicznego będącego „obszarem strategicznej interwencji” wymaga zastosowania szeregu kierunków działań interwencyjnych prowadzonych z poziomu krajowego z udziałem podmiotów samorządowych i społecznych, w tym:

- przewycięzania peryferyjności obszarów przygranicznych poprzez: koordynację programów ochrony przyrody, w szczególności w transgranicznych parkach narodowych i krajobrazowych oraz obszarach Natury 2000,
- współdziałanie w zakresie zapobiegania zagrożeniom naturalnym i technicznym oraz zapewnienia wspólnego dostępu do usług i sieci transportowych,
- rozwój wielopłaszczyznowej współpracy na poziomie lokalnym mieszkańców obszaru po obu stronach granicy, w szczególności w zakresie: wykorzystanie potencjału środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego,
- współdziałanie w zakresie czystości wód rzek transgranicznych.

6) Kierunki wsparcia wykorzystania specjalizacji terytorialnej województwa

Rozwój społeczno – gospodarczy województwa podlaskiego uwarunkowany będzie między innymi racjonalnym wykorzystaniem jego unikalnych walorów i potencjału do specjalizacji terytorialnej w skali kraju. W szczególności dotyczyć to będzie walorów przyrodniczych i kulturowych, wysokiej czystości środowiska, walorów krajobrazowych, tranzytowego położenia przygranicznego i korzystnych warunków rozwoju OZE,

Wykorzystanie powyższego potencjału i unikalnych walorów dla rozwoju specjalizacji terytorialnej województwa wymagać będzie szeregu działań w sferze polityki przestrzennej, w tym w szczególności:

- spożytkowania wizerunku regionu jako „ekologicznego” i „zielonego”, z wyjątkowo czystym środowiskiem, unikalnymi mało przekształconymi walorami przyrodniczymi w większości w europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000, zróżnicowanym etnicznie dziedzictwem kulturowym, bogactwem krajobrazów pojeziernych, puszczańskich i dolinnych, dla rozwoju:
 - turystyki przyrodniczej i aktywnej,
 - turystyki kulturowo – etnicznej,
 - różnych form wypoczynku i rekreacji,
 - lecznictwa uzdrowiskowego w Augustowie i Supraślu, a potencjalnie w Mielniku i Białowieży,
- specjalistycznych markowych produktów turystycznych i form rekreacji,
- spożytkowania najczystszych w kraju środowiska przyrodniczego i rosnącego popytu na wysokiej jakości żywność (w tym w aglomeracji warszawskiej) do rozwoju rolnictwa ekologicznego i metodami integrowanymi i na jego bazie przetwórstwa rolno – spożywczego z kontynuacją osiągnięć branży mleczarskiej oraz specjalistycznej produkcji żywności unikalnymi metodami tradycyjnymi, sprzyjającej także rozwojowi agroturystyki w naturalnych atrakcyjnych krajobrazach wiejskich,
- wykorzystania znacznych obszarów gruntów marginalnych dla produkcji rolniczej we wschodniej części województwa na plantacje roślin energetycznych, do rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE), zwłaszcza biogazowni, a także korzystnej konfiguracji terenów w niektórych częściach województwa do rozwoju energetyki wiatrowej, z zachowaniem wymogów ochrony sieci ekologicznej i chronionych krajobrazów.

W celu 3 – Poprawa dostępności terytorialnej zewnętrznej i wewnętrznej województwa podlaskiego, poprzez rozwój infrastruktury transportowej ze zmniejszeniem kosztów środowiskowych oraz telekomunikacyjnej i teleinformatycznej – będą realizowane działania w zakresie modernizacji, budowy i przebudowy ponadlokalnej infrastruktury drogowej, kolejowej, lotniczej, telekomunikacyjnej i teleinformatycznej, służące poprawie powiązań zewnętrznych i wewnętrznych sieci osadniczej województwa, Zapewni to dostosowanie tej infrastruktury do wymogów: techniczno – funkcjonalnych, bezpieczeństwa i potrzeb użytkowników i wymogów środowiskowych.

W regionalnej i lokalnej polityce rozwoju infrastruktury transportowej i komunikacji zbiorowej należy uwzględnić w szczególności minimalizowanie kolizji między ruchem środków transportu a otaczającą zabudową i środowiskiem przyrodniczym, wymagającymi ochrony sanitarnej, poprzez zachowanie odpowiednich odległości wzajemnych lub zastosowanie technicznych środków ochronnych (np. ekrany przeciwdźwiękowe, przejścia dla zwierząt, wielowarstwowe okna, kanalizowanie i oczyszczanie wód opadowych, itp.).

Osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego województwa podlaskiego, w tym sieci ekologicznej, racjonalne użytkowanie jego zasobów oraz dziedzictwa kulturowego i walorów krajobrazowych zostało zapisane przede wszystkim w celu 4 ustaleń projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego.

Zapewnienie racjonalnego korzystania z wysokich walorów środowiskowo-krajobrazowych oraz zasobów wodnych, surowców mineralnych i dziedzictwa kulturowego wymaga uruchomienia mechanizmów służących zmniejszeniu ilości konfliktów przestrzennych oraz wspomaganie gospodarowania tymi zasobami, zwłaszcza na obszarach cennych przyrodniczo i kulturowo.

Mając na celu zapobieganie, ograniczania lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji projektu planu województwa przyjęto następujące zasady i kierunki działań:

1) Zasady zarządzania siecią ekologiczną województwa

Działania w tym zakresie obejmują ochronę spójnego systemu obszarów ochrony przyrody i krajobrazu w oparciu o zintegrowanie Krajowej Sieci Obszarów Chronionych, sieci Natura 2000 i systemu korytarzy ekologicznych łączących poszczególne obszary węzłowe.

Do czasu integracji zarządzania obszarami należącymi do różnych sieci w sporządzanych przez gminy studiach gmin i planach miejscowych należy przestrzegać zasad ustalonych w aktach prawnych stanowiących oraz w dokumentach ochronnych zarówno nowych jak i aktualizowanych pod kątem uwzględniania zakresu ochrony obszarów Natura 2000.

Obszary stanowiące sieć ekologiczną województwa obejmować będą stosownie do ich specyfiki następujące rodzaje dokumentów ochronnych:

- plany ochrony parków narodowych z obszarami Natura 2000 uwzględniające ustawowy zakres planów zadań ochronnych lub planów ochrony obszarów Natura 2000 w częściach pokrywających się z tymi obszarami, sporządzane przez zarządców parków, a ustanowione przez ministra właściwego do spraw środowiska - dotyczy to będzie Narwiańskiego Parku Narodowego, Biebrzańskiego Parku Narodowego, Białowieskiego Parku Narodowego i Wigierskiego Parku Narodowego, położonych w obszarach węzłowych odpowiednio: Bagienna Dolina Narwi, Dolina Biebrzy, Puszcza Białowieska i Puszcza Augustowska,
- plany ochrony parków krajobrazowych i rezerwatów z obszarami Natura 2000, uwzględniające zakres planów zadań ochronnych lub planów ochrony obszarów Natura 2000, w częściach pokrywających się z obszarami Natura 2000, sporządzone przez ich zarządców i ustanowione przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska dotyczy to będzie w szczególności: Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej w obszarze węzłowym Puszcza Knyszyńska, Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi w obszarze węzłowym Bagienna Dolina Narwi,
- plany zadań ochronnych dla pozostałych obszarów Natura 2000, sporządzone na okres 10 lat przez sprawujących nad nimi nadzór, a zatwierdzone przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska - dotyczy to będzie obszarów innych, np. stref ochronnych terenów zamkniętych w obszarze Natury 2000,
- plany ochrony dla obszarów Natura 2000 wskazanych w ww. planach zadań ochronnych, sporządzone przez sprawujących nad nimi nadzór na okres 20 lat, a ustanowione przez Ministra właściwego do spraw środowiska,
- plany urzędzenia lasu dla nadleśnictw położonych w granicach Natura 2000, uwzględniające zakres ustawowy planu ochrony obszarów Natura 2000, stające się z mocy ustawy planami ochrony obszarów Natura 2000 - dotyczy to będzie w szczególności lasów państwowych w Puszczy Białowieskiej (poza BPN) z obszaru węzłowego Puszcza Białowieska, w Puszczy Knyszyńskiej (poza PKPK) z obszaru węzłowego Puszcza Knyszyńska, w Puszczy Augustowskiej z obszaru węzłowego Puszcza Augustowska, innych kompleksów leśnych ALP z obszarów węzłowych pozostałych i korytarzy ekologiczno-migracyjnych, z obszarami Natury 2000,
- akta prawne stanowiące obszary chronionego krajobrazu oraz ustalenia planów zadań ochronnych lub planów ochrony obszarów Natura 2000 w częściach pokrywających się z tymi obszarami - dotyczy to będzie wszystkich obszarów węzłowych z wyjątkiem Bagiennej Doliny Narwi oraz szeregu głównych korytarzy ekologicznych, w tym: Puszcza Augustowska – Puszcza Romincka, Puszcza Piska – Przełomowa Dolina Narwi,

Przełomowa Dolina Narwi, Dolina Biebrzy – Puszcza Knyszyńska Środkowy, Dolina Górnej Narwi, Puszcza Białowieska – Puszcza Knyszyńska Zachodni, Puszcza Białowieska – Puszcza Knyszyńska Wschodni, Puszcza Biała – Puszcza Mielnicka, Puszcza Białowieska – Puszcza Mielnicka, Dolina Dolnego Bugu, a także uzupełniających korytarzy ekologicznych Puszcza Augustowska – Puszcza Borecka i Dolina Biebrzy – Puszcza Borecka

- studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w części dotyczącej istniejącego lub projektowanego obszaru Natura 2000, uwzględniające ustalenia niniejszego planu w tym zakresie oraz uzgodnione z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, co do ustaleń tych planów i studiów mogących znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 - dotyczy to będzie wszystkich gmin, w których występuje regionalna sieć ekologiczna z obszarami Natury 2000.

2) Zasady przeciwdziałania fragmentacji przestrzeni przyrodniczej

Przeciwdziałanie fragmentacji systemów przyrodniczych będzie polegało przede wszystkim na stosowaniu następujących zasad rekomendowanych w dokumentach polityki przestrzennej:

- ochrony i racjonalnego wykorzystania w procesie planowania potencjału środowiska przyrodniczego i obligatoryjnym wybieraniu rozwiązań najmniej uciążliwych dla środowiska,
- uwzględniania ochrony przed kolizyjnymi funkcjami zarządzaniem przestrzenią korytarzy ekologicznych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i studiach gminnych, szczególnie przy planowaniu infrastruktury komunikacyjnej i wskazaniu gruntów do urbanizacji,
- rozbudowywania i łączenia wewnątrzmiejskich układów ekologicznych z obszarami otwartymi oraz na zachowaniu drożności miejskich systemów dolinnych,
- zachowywania i przywracania drożności dla organizmów wędrownych korytarzy rzecznych i lądowych poprzez stały monitoring i standaryzację budowy przejść ekologicznych,
- dostosowania kolejności opracowywania planów ochrony lub planów zadań ochronnych sporządzanych dla obszarów Natura 2000 do wskazanej w KPZK 2030 kolejności realizacji infrastruktury zapewniającej wzrost spójności kraju i województwa bezpieczeństwa energetycznego i zmniejszenie ryzyka powodziowego,
- zwiększenia spójności przestrzeni przyrodniczej poprzez zalesienia wskazane w planie zagospodarowania przestrzennego województwa,
- utrzymywanie i rozwój zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych umożliwiających zachowanie i odtworzenie funkcji lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych na obszarach intensywnego rozwoju rolnictwa,
- wyznaczania, w uzgodnieniu ze służbami ochrony przyrody, w studiach gmin obszarów rolnictwa o najwyższych walorach przyrodniczych w celu wzmocnienia spójności przestrzeni przyrodniczej i ochrony tradycyjnego krajobrazu rolniczego.

3) Kierunki zwiększenia stopnia ochrony obszarów sieci ekologicznej oraz walorów przyrodniczych i transgranicznych województwa

W projekcie planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego zakłada się:

- powiększenie Białowieskiego Parku Narodowego,
- powiększenie Biebrzańskiego Parku Narodowego,

- umocowanie prawne systemu korytarzy ekologicznych, których zadaniem jest zapewnienie spójności przestrzeni przyrodniczej, w tym zachowanie łączności między biocentrami oraz między biocentrami i izolowanymi w procesie fragmentacji przestrzeni pozostałymi obszarami unijnej rangi,
- powiązanie wojewódzkiego systemu korytarzy ekologicznych z krajowymi i z systemem kontynentalnym, polegające na zdelimitowaniu granic i powołaniu transgranicznych obszarów chronionych o różnych programach funkcjonalno-przestrzennych i zróżnicowanym poziomie ochrony, w tym:
 - trójstronnego międzynarodowego Parku Suwalsko – Wisztynieckiego,
 - Trójstronnego Rezerwatu Biosfery Trzy Puszcze (na bazie fragmentów Puszczy Augustowskiej),
 - Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery Puszcza Białowieska,
 - korytarza Doliny Bugu wraz z TOCH Przełom Bugu.

Realizacja powyższych zadań pozwoli na powiększenie obszarów prawnej ochrony przyrody, w szczególności parków narodowych, prawne umocowanie funkcjonowania wyznaczonych w planie korytarzy migracyjnych oraz powiązanie sieci ekologicznej województwa z systemem krajowym i międzynarodowym, w tym transgranicznym.

4) Polityka racjonalnego gospodarowania wodami

Plany gospodarowania wodami przyjęte przez Radę Ministrów, a odnoszące się między innymi do obszaru województwa podlaskiego oraz Programu wodno–środowiskowego kraju określają następujące cele polityki wodnej:

- nie pogarszanie stanu czystości wód,
- osiągnięcie dobrego stanu wód: dobrego stanu ekologicznego i chemicznego dla wód powierzchniowych, a dobrego stanu chemicznego i ilościowego dla wód podziemnych,
- spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w unijnych aktach prawnych i polskim prawie w odniesieniu do obszarów chronionych, w tym wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami ze źródeł komunalnych, narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie,
- zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych (stanowiących szczególne zagrożenie dla środowiska wodnego) do środowiska lub ograniczenie zrzutu tych substancji.

W planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy Wisły i Niemna oraz innych dokumentach inwestycji hydrotechnicznych na obszarze województwa podlaskiego zakłada się szereg inwestycji ograniczających zagrożenia powodziowe, chroniących przed suszą (m.in. budowę zbiorników retencyjnych), udrożniających koryta rzek (m.in. w celu umożliwienia migracji ryb). Szczegółowy wykaz tych inwestycji zawiera załącznik nr 3 do projektu Planu - Wykaz inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym).

Z Programu wodno–środowiskowego kraju i programów powiązanych wynika szereg podstawowych działań, w tym w szczególności:

- w zakresie gospodarki komunalnej:
 - budowa nowych oczyszczalni ścieków w 4 miejscowościach oraz budowa sieci kanalizacji sanitarnej w 2 miejscowościach,
 - rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w 24 miejscowościach,

- rozbudowa kanalizacji sanitarnej w 38 miejscowościach,
- w zakresie gospodarki odpadami:
 - budowa i rozbudowa regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych wraz z instalacjami przewidzianymi do zastępczej obsługi regionów gospodarki odpadami (RGO),
 - utrzymanie i właściwa eksploatacja regionalnych składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których są składowane odpady komunalne oraz składowisk mogących funkcjonować jako składowiska zastępcze,
 - zamknięcie składowisk nie przewidzianych do modernizacji lub rozbudowy,
 - rekultywacja zamkniętych składowisk odpadów i monitoringu porekultywacyjnego,
 - likwidacja mogiłników środków ochrony roślin,
- w zakresie kształtowania stosunków wodnych oraz ochrony ekosystemów wód zależnych, w tym zachowanie ciągłości biologicznej i morfologii cieków:
 - zapewnienie ciągłości rzek i potoków przez udroźnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb (np. budowa przepławki) oraz odtworzenie brzegów na odcinkach cieków istotnych dla ekosystemów,
- w zakresie rolnictwa i leśnictwa:
 - przeciwdziałanie erozji i wypłukiwaniu zanieczyszczeń poprzez właściwą uprawę gleby – właściwie prowadzone prace polowe,
 - wspieranie rolnictwa ekologicznego na wybranych obszarach,
 - wspieranie rolnictwa zrównoważonego na wybranych obszarach,
 - wdrażanie krajowego i wojewódzkiego programu zwiększania lesistości – regulacja lesistości zgodnie z planami urządzania lasów dla poszczególnych nadleśnictw,
 - ochrona bioróżnorodności w lasach (zachowanie, odtwarzanie i zwiększenie) zgodnie z programami ochrony przyrody dla poszczególnych nadleśnictw poprzez opracowanie granicy rolno – leśnej dla wybranych gmin,
 - zalesienie gruntów niepaństwowych przez właścicieli na obszarach wybranych zlewni,
 - zalesienie gruntów państwowych sukcesywnie przekazywanych Lasom Państwowym.

Szczegółowy wykaz w/w działań zawiera załącznik nr 3 do projektu Planu - Wykaz inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Opracowanie przez gminy na obszarach wszystkich SCWP miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających w sposobie użytkowania i zagospodarowania terenów wymagania i zasady ochrony środowiska, w szczególności dotyczące:

- ustalonych stref ochronnych komunalnych ujęć wód,
- ochrony głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP),
- stref zagrożeń powodzią,
- korytarzy ekologicznych stanowiących doliny rzek i cieków wraz z ich obudową biologiczną,
- obszarów i obiektów przyrody prawnie chronionych,
- obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych – lasy, zadrzewienia,
- obszarów ograniczonego użytkowania, w tym nie spełniających wymagań w zakresie jakości środowiska,
- istniejących obiektów uciążliwych i niebezpiecznych,
- rozwoju systemów infrastruktury technicznej, zwłaszcza gospodarki wodno – ściekowej i odpadami oraz rezerw terenów pod urządzenia i obiekty niezbędne dla ich prawidłowego funkcjonowania,

- produkcji energii w fermach wiatrowych.

Zwiększenie retencji wody w obszarze województwa następować będzie w wyniku:

- przewidywanej realizacji około 30 zbiorników małej retencji planowanych do wykonania do 2020 r.,
- modernizacji 3 zbiorników małej retencji,
- zapewnienia równowagi poboru i zasilania zasobów wód podziemnych w drodze objęcia ich ochroną w studiach gmin i planach miejscowych oraz przestrzegania poboru zgodnie z zasobami dyspozycyjnymi,
- zwracania wód technologicznych łącznie z wodami opadowymi w układach komunalnych,
- obligatoryjnego wprowadzania zasady retencjonowania wód deszczowych i wykorzystanie ich w aglomeracjach w obszarach funkcjonalnych miast w dokumentach planistycznych jak w ppkt 3,
- eliminacji wykorzystania wód podziemnych w zakładach przemysłowych nie wymagających do celów technologicznych wody wysokiej jakości (pitnej) oraz wprowadzanie wodoszczędnych technologii z obiegami zamkniętymi wody,
- uwzględniania w studiach gmin i planach miejscowych priorytetu kształtowania retencji w obszarach deficytowych i zakazów lokalizacji w nich inwestycji wodochłonnych.

Osiągnięcie poprawy w zaopatrzeniu w wodę ludności i gospodarki przy zachowaniu racjonalności użytkowania jej zasobów wymagać będzie wspierania:

- budowy lub rozbudowy systemów poboru i uzdatniania wody stosownie do potrzeb osadnictwa i sfery gospodarczej z wykorzystaniem przede wszystkim zatwierdzonych zasobów wodnych,
- modernizacji stacji wodociągowych, tam gdzie to konieczne pod kątem uzyskania jakości wody pitnej zgodnie ze standardami Unii Europejskiej,
- rozbudowy sieci wodociągowej w miastach i na obszarach wiejskich umożliwiającej podłączenie do scentralizowanych systemów wodociągowych całej zwartej istniejącej i projektowanej zabudowy.

5) Kierunki rozwoju gospodarki odpadami

Stworzenie sprawnego systemu regionalnego gospodarki odpadami zgodnie z Planem gospodarki odpadami dla województwa podlaskiego wymagać będzie:

- prowadzenia gospodarki w 4 regionach gospodarki odpadami (RGO), w tym w RGO Centralnym: obszar ZUO Białystok i ZUOK Hryniewicze, RGO Północnym: obszar Koszarówka, RGO Zachodnim: obszar Czartoria, Czerwony Bór i RGO Południowy (brak obszaru wydzielonego),
- budowy i rozbudowy regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych wraz z instalacjami przewidzianymi do zastępczej obsługi regionów gospodarki odpadami (RGO),
- utrzymania i właściwej eksploatacji regionalnych składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których są składowane odpady komunalne oraz składowisk mogących funkcjonować jako składowiska zastępcze,
- zamykanie składowisk nie przewidzianych do modernizacji lub rozbudowy – 16 obiektów,
- rekultywacja zamkniętych składowisk odpadów i monitoringu porekultywacyjnego,
- zapewnienia pełnego wykorzystania zakładu termicznego przekształcania odpadów komunalnych w ZUOK Białystok – RGO Centralny, instalacji unieszkodliwiania odpadów metodą pirolizy we wsi Augustowo w gminie Bielsk Podlaski – RGO Południowy,
- likwidacji 2 zinventaryzowanych mogiłników środków ochrony roślin.

6) Zasady i kierunki zagospodarowania lasów

Zgodnie z ustaleniami planu województwa poprawę użytkowania lasów i wzrostu powierzchni leśnej osiągnie się poprzez:

- zapewnienie opieki państwa nad lasami wszystkich form własności i ustanowienie nadzoru nad przestrzeganiem prawidłowych metod gospodarowania w lasach, opartych na zasadach trwale zrównoważonego rozwoju wielofunkcyjnej gospodarki leśnej (ekologicznej, produkcyjnej i społecznej),
- dostosowywanie koncepcji zagospodarowania i użytkowania lasów do przyrodniczych, gospodarczych i społecznych warunków funkcjonowania gospodarstwa leśnego z priorytetem naturalnego i półnaturalnego kierunku hodowli lasu, preferującego rębnie złożone i wykorzystanie odnowień naturalnych,
- promowanie i ochronę różnorodności biologicznej w całym procesie zarządzania i gospodarowania lasami,
- rehabilitację i restytucję ekosystemów leśnych, głównie przez przebudowę, na odpowiednich siedliskach, drzewostanów jednogatunkowych na mieszane oraz na drodze zabiegów biomelioracyjnych,
- regenerację drzewostanów zdewastowanych i zaniedbanych w lasach prywatnych, a następnie ich rehabilitację ekologiczną,
- wyłączenie z funkcji produkcyjnej lasów o charakterze zbliżonym do pierwotnego, zasługujących na ochronę prawną lub objęcie ich zasadami gospodarstwa specjalnego,
- opracowywanie i wdrażanie studiów teoretycznych i doświadczalnych nad nowym modelem lasu uwzględniającym wpływ czynników losowych na gospodarstwo leśne (w miejsce dotychczasowego modelu determinującego schematyczną organizację przestrzenną i czasową drzewostanów w celu uzyskiwania doraźnych, wysokich dochodów),
- utrzymanie leśnych kompleksów promocyjnych wdrażających nowoczesne proekologiczne zasady gospodarowania w lasach,
- zwiększanie powierzchni leśnej w województwie, mającej na celu przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej poprzez zalesianie gruntów z uwzględnieniem warunków przyrodniczo-krajobrazowych i potrzeb różnorodności biologicznej,
- sukcesywne zalesianie gruntów marginalnych dla potrzeb produkcji rolniczej, z priorytetem gmin objętych Krajowym Programem Zwiększania Lesistości oraz z priorytetem korytarzy migracyjnych,
- ochronę gruntów leśnych przed zmianą funkcji na nieleśną, z uwzględnieniem: czynników położenia, arealu oraz struktury terenów przewidzianych do zmiany przeznaczenia, przy szczególnym wyróżnieniu lasów położonych w granicach administracyjnych miast oraz w odległości do 10 km od granic miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców (Białystok, Łomża, Suwałki), z wyjątkiem zmian przeznaczenia na potrzeby realizacji niezbędnej infrastruktury komunikacyjnej i technicznej,
- wprowadzanie systemów zadrzewień, zakrzewień i plantacji drzew, jako ważnego substytutu lasu w rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz dodatkowego źródła surowca drzewnego.

7) Zasady i kierunki ochrony powierzchni ziemi

Zasady i kierunki działań na rzecz ochrony powierzchni ziemi obejmować będą:

- minimalizowanie zmian naturalnych form rzeźby terenu (ograniczanie do niezbędnych),

- zalesianie nieużytków i gruntów gleb o niskiej przydatności dla rolnictwa,
- ograniczanie procesów erozyjnych gleb poprzez:
 - utrzymanie istniejących oraz wprowadzenie nowych zadrzewień i zakrzewień oraz odpowiednie zabiegi agrotechniczne na wymagających tego obszarach: Pojezierza Suwalsko–Sejneńskiego, Wysoczyzny Kolneńskiej, Wzgórz Sokólskich oraz w strefach zboczowych dolin rzecznych;
 - zapewnienie właściwej realizacji i funkcjonowania systemów melioracji wodnych na obszarach użytków zielonych, zwłaszcza w dolinach rzek: Narwi, Ełku, Turośniarki, Klimasówki i innych o zbliżonych warunkach hydrologicznych,
- przywracanie wartości użytkowej terenom zdegradowanym i zdewastowanym w wyniku czynników antropogenicznych (m.in. przez eksploatację surowców, składowanie odpadów, poważne awarie) oraz naturalnych (m.in. przez powódź, erozję, osuwiska),
- racjonalną eksploatację kopalni ograniczającą niekorzystny wpływ górnictwa odkrywkowego na krajobraz, gleby i lokalne stosunki wodne,
- likwidowanie źródeł zanieczyszczających powierzchnię ziemi wg odpowiednich kierunków,
- ochrona wartościowych gruntów rolnych przed nieuzasadnionym przeznaczeniem na cele nierolnicze w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zwłaszcza w obszarach,
 - intensywnych procesów urbanizacyjnych w strefie podmiejskiej Białegostoku oraz w innych większych miastach województwa,
 - intensywnego rozwoju zagospodarowania rekreacyjnego, zwłaszcza zabudowy letniskowej na Pojezierzu Suwalsko – Augustowsko – Sejneńskim,
- ochronę przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska, a zwłaszcza katastrofami środków transportu przewożącymi ładunki niebezpieczne, poprzez właściwe zabezpieczenia techniczne na trasach przewozu w miejscach newralgicznych, np. w miastach i przez zbiornik Siemianówka oraz wybór tras przewozu o najmniejszym zagrożeniu środowiska.

8) Zasady i kierunki ochrony kopalni pospolitych

Udokumentowane polimetaliczne rudy żelaza (potencjalne źródło surowców żelaza, tytanu i wanadu) zostały skreślone z bilansu zasobów wobec wyjątkowej konfliktowości z walorami środowiska przyrodniczego (Suwalski Park Krajobrazowy), a także ze względu na dużą głębokość zalegania złóż (850–2300 m), stosunkowo niskie zawartości metali i problemy z ewentualną przeróbką tych rud.

Rejony występowania pierwiastków ziem rzadkich (Tajno) i pierwiastków promieniotwórczych (Rajsk) oraz gazu ziemnego zawartego w łupkach nie wymagają ochrony przed zainwestowaniem, z uwagi na podpowierzchniowe technologie ich eksploatacji.

Dla obszarów złóż kopalni pozyskiwanych metodą odkrywkową ustalono następujące zasady i kierunki ochrony oraz zagospodarowania:

- w odniesieniu do surowców skalnych występujących rzadko, tzw. surowców o znaczeniu krajowym (kreda piszcząca k/Mielnika), należy utrzymać docelowe górnicze zagospodarowanie obszaru udokumentowanego złoża, celem zabezpieczenia podaży tego surowca także dla przyszłych pokoleń,
- udokumentowanym, perspektywicznym i prognostycznym złożom pozostałych kopalni pospolitych takich jak; kruszywa żwirowo-piaskowe, ily ceramiki budowlanej, piaski

kwarcowe do produkcji betonów komórkowych i cegły wapienno-piaskowej, w celu stworzenia możliwości przyszłego wykorzystania ich zasobów, należy zabezpieczyć dostępności do nich w przyszłości, poprzez ich ochronę, sprowadzającą się do ochrony powierzchni nad złożem przed lokowaniem tam obiektów (przemysłowych, mieszkaniowych, handlowych, a także obiektów infrastruktury technicznej, takich jak drogi, linie kolejowe, rurociągi, linie energetyczne wysokiego napięcia) mogących utrudniać lub uniemożliwiać odkrywczą ich eksploatację,

- zapewnienie ciągłości podaży surowców w przyszłości poprzez:
 - oszczędne użytkowanie końcowe surowców w gospodarce,
 - racjonalne wykorzystanie surowców (kopaliny) w złożu w trakcie jego eksploatacji,
 - kompleksowe i wielokierunkowe wykorzystanie surowców, z prowadzeniem gospodarki bezodpadowej.
- prowadzenie prac dokumentacyjnych surowców mineralnych ważnych dla rozwoju gospodarczego regionu w celu ustalenia i wdrażania zasad ich ochrony,
- ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów wód leczniczych i złóż borowin będących podstawą gospodarki uzdrowiskowej w Augustowie, Supraślu i potencjalnie w Mielniku.

9) Kierunki ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem powietrza

W celu poprawy jakości powietrza i jego ochrony przed emisją zanieczyszczeń projekt planu województwa ustalił następujące kierunki działań:

- zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń monitorowanych substancji poprzez:
 - podnoszenie efektywności procesów produkcji (stosowanie czystych technologii) oraz wdrażanie nowoczesnych technologii przyjaznych środowisku,
 - instalowanie w źródłach emisji urządzeń technicznych i technologicznych redukujących emisję zanieczyszczeń lub ograniczających ją do poziomu normatywnego,
 - przygotowywanie i wdrażanie programów ochrony powietrza, monitorowanie ich realizacji oraz ocenę ich skuteczności,
 - systematyczny monitoring emisji substancji, który pozwoli podejmować skuteczne działania eliminujące nadmierną emisję;
 - ustalanie obszarów ograniczonego użytkowania na obszarach nieuniknionego przekraczania poziomu norm zanieczyszczeń,
- ograniczanie emisji ze źródeł energii cieplnej (niskie rozproszone emisje powierzchniowe) poprzez:
 - rozbudowę centralnych systemów zaopatrzenia w energię ciepłą,
 - zmianę węglowych nośników energii cieplnej na paliwa niskoemisyjne (proekologiczne) oraz stosowanie indywidualnych źródeł energii odnawialnej,
 - likwidację lub ograniczenie strat ciepła w budynkach istniejących (termomodernizacje) oraz stosowanie materiałów o najwyższych wskaźnikach termoizolacyjnych w nowych budynkach,
- ograniczenie emisji liniowych poprzez:
 - wyprowadzanie ruchu tranzytowego z miast - budowę obejść drogowych miast,
 - rozwój zbiorowego systemu komunikacji na terenie miast, wprowadzanie stref ograniczających ruch pojazdów indywidualnych w centrach miast oraz budowę ścieżek rowerowych,
 - usprawnianie systemów zarządzania ruchem (optymalizowanie płynności ruchu);

- wykorzystywanie przy budowie i modernizacji dróg i parkingów materiałów i technologii minimalizujących emisję pyłu podczas ich eksploatacji;
- stosowanie niskoemisyjnych paliw, w szczególności w systemach zbiorowej komunikacji miejskiej;
- dalsze ograniczanie emisji substancji zapachowych ze źródeł punktowych do powietrza takich jak: oczyszczalni ścieków, ferm hodowlanych, składowisk odpadów oraz zakładów i przetwórstwa spożywczego.

10) Kierunki ochrony przed hałasem

W celu poprawy klimatu akustycznego plan ustalił następujące kierunki działań:

- budowę obwodnic miast umożliwiającą zmniejszenie „tranzytowego” hałasu komunikacyjnego na obszarach, na których występują przekroczenia poziomów dopuszczalnych z uwzględnieniem obszarów cennych przyrodniczo,
- budowę i modernizacja sieci drogowo-ulicznej z wykorzystaniem technologii cichych nawierzchni,
- budowę technicznych ekranów akustycznych wzdłuż ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu na obszarach zabudowanych oraz nasadzenia zieleni izolacyjnej,
- sukcesywną wymianę i modernizację taboru komunikacji miejskiej na tabor o jednostkach napędowych emitujących hałas o niższych poziomach;
- zwiększanie konkurencyjności transportu publicznego w stosunku do transportu indywidualnego, zwłaszcza w obszarach śródmiejskich największych miast województwa,
- stosowanie nowoczesnych środków inżynierii ruchu dla optymalnego upłynnienia ruchu drogowego,
- tworzenie stref wolnych od ruchu samochodowego w miastach (lub stref z ruchem ograniczonym) oraz zapewnienie warunków do bezpiecznego ruchu rowerowego i pieszego,
- respektowanie zasad zagospodarowania, w tym przede wszystkim odpowiednich odległości zabudowy od istniejących i projektowanych układów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu,
- przestrzeganie zasad zawartych w Programie ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Białegostoku,
- przestrzeganie zasad zawartych w Programie ochrony środowiska przed hałasem dla terenów położonych w województwie podlaskim poza aglomeracjami, wzdłuż dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 mln pojazdów rocznie, których eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne określone wskaźnikami L_{DWN} i L_N poprzez:
 - stosowanie wymienionych działań inwestycyjnych prowadzących do zmniejszenia uciążliwości akustycznych na odcinkach dróg krajowych i wojewódzkich objętych Programem,
 - uwzględnianie w studiach i planach miejscowych ustaleń Programu dotyczącego kształtowania przestrzeni w otoczeniu źródeł hałasu.

W celu 5 - Zwiększenie odporności struktury przestrzennej województwa na zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego i naturalne oraz zdolności obronnych i ochronnych województwa aspekty związane z ochroną środowiska uwzględniono w następującym zakresie:

1) Kierunki rozwoju ciepłownictwa i wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Podstawowymi kierunkami działań na rzecz rozwoju ciepłownictwa będą:

- zapewnienie ciągłości dostawy ciepła przy modernizacji i dostosowaniu systemu ciepłowniczego do potrzeb wynikających z tempa rozwoju jednostek osadniczych, w warunkach konkurencji rynkowej nośników energetycznych poprzez przysposobienie źródeł ciepła do przewidywanego zapotrzebowania w energię cieplną i wybór najefektywniejszych technologii wytwarzania uwzględniających aspekty ochrony środowiska,
- ekologizacja systemów energetyki cieplnej poprzez:
 - zmniejszanie uciążliwości istniejących urządzeń systemu ciepłowniczego w zakresie technologii spalania i emisji spalin poprzez powszechne stosowanie urządzeń oczyszczających, a także kontrolę i restrykcje w stosunku do emiterów ponadnormatywnych zanieczyszczeń,
 - zwiększanie proekologicznych nośników energii do celów grzewczych w budownictwie jednorodzinym położonym poza zasięgiem sieci ciepłych poprzez sukcesywną likwidację kotłowni węglowych,
 - przygotowania do ewentualnej zmiany nośnika energetycznego w miastach przewidywanych do gazyfikacji, co dotyczy może w szczególności miast: Suwałki, Augustów, Grajewo, Bielsk Podlaski i Hajnówka;
- wykorzystywanie czystych ekologicznie, odnawialnych źródeł energii i tworzenie warunków do rozwoju tych źródeł ciepła poprzez:
 - opracowanie regionalnej strategii i programu rozwoju energetyki odnawialnej obejmujących w szczególności możliwości wykorzystania biomasy, biogazu, energii słonecznej, ciepła z głębi ziemi lub możliwości skojarzenia różnych rodzajów energii,
 - wdrażanie technologii energetycznych w oparciu o źródła odnawialne w projektach planów zaopatrzenia w energię,
 - wykorzystanie istniejących możliwości pozyskania surowców - biomasy i biogazu przy tworzeniu warunków rozwoju lokalnych źródeł ciepła,
 - aktywne uczestnictwo w pozyskiwaniu unijnych funduszy przedakcesyjnych i ekologicznych.

Zasady regionalnej polityki rozwoju energetyki odnawialnej do uwzględnienia w sporządzanych przez samorządy gminne studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego będą obejmować:

- dostosowanie lokalizacji urządzeń energetyki odnawialnej, w tym w szczególności farm wiatrowych do wymogów ochrony środowiska i krajobrazu kulturowego:
 - eliminowanie kolizji lokalizacji urządzeń OZE oraz linii i urządzeń elektroenergetycznych wprowadzających energię elektryczną do sieci z obszarami zabudowy mieszkaniowej jednostek osadniczych i regionalnej sieci ekologicznej,
 - zachowanie stref ochronnych urządzeń OZE od poszczególnych rodzajów zabudowy, tj. mieszkaniowej, usług publicznych, lotniskowej i rekreacyjnej,
 - wyłączenie z potencjalnej lokalizacji farm wiatrowych terenów o wysokiej wartości dla produkcji rolniczej, tj. zwartych kompleksów gruntów z przewagą klas III i IV,
 - ochronę lasów i zadrzewień śródpolnych (przeznaczanie na cele nieleśne i wycinki), tworzących tradycyjny krajobraz uprawy rolniczej przed lokalizacją odnawialnych źródeł energii,

- wykluczanie lokalizacji farm wiatrowych z terenów objętych ochroną prawną,
- zakazy tworzenia monokulturowych i wielkoobszarowych plantacji roślin energetycznych na obszarach o rozdrobnionej strukturze upraw, stanowiących element tradycyjnego rolniczego krajobrazu kulturowego województwa,
- wykorzystywanie na cele lokalizacji urządzeń OZE jak i plantacji energetycznych:
 - gruntów rolnych o najmniejszej relatywnie przydatności do celów produkcji rolnej,
 - gruntów zdegradowanych - przemysłowych i powojсковych, po rekultywacji,
 - gruntów porolnych, jako forma przejściowa przed ich trwałym zalesieniem. (dotyczyć to będzie w szczególności gmin ze znaczną ilością wyłączonych w produkcji rolnej gruntów Skarbu Państwa we wschodniej części województwa),
 - biomasy z bagiennych obszarów parków narodowych województwa, zgodnie z wymogami ich ochrony.

Kierunki wspierania rozwoju OZE dotyczyć będą:

- opracowania regionalnego programu rozwoju OZE na terenie województwa do 2020 r.,
- zapewnienia środków finansowych dla realizacji ww. programu, w tym środków zewnętrznych,
- wdrażania programu budowy minimum jednej biogazowni w każdej gminie do końca 2020 roku,
- rozbudowy systemu elektroenergetycznego, służącemu odbiorowi do sieci energii z rozproszonych źródeł energetyki odnawialnej, zwłaszcza dużych biogazowi i farm wiatrowych,
- wspierania rozwoju OZE na bazie biomasy, jako priorytetowego,
- wykorzystania części gruntów marginalnych dla produkcji rolniczej i nieużytków pod plantacje roślin energetycznych, także jako forma przejściowa przez trwałym zalesieniem,
- wdrażania produkcji nowych technologicznie urządzeń do produkcji OZE oraz innowacyjnych technologii budowy urządzeń w tym zakresie,
- inicjatyw samorządów i lokalnych organizacji społecznych – budowy odnawialnych źródeł energii na własne potrzeby energetyczne w oparciu o wykonane i sukcesywnie aktualizowane „Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe”.

2) Zwiększanie poziomu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz przeciwdziałania skutkom suszy

Zasady ograniczania potencjalnych skutków powodzi dla zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej zgodnie z ustaleniami planu będą obejmować:

- uwzględniania obszarów zagrożenia powodzią przy sporządzaniu: studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego;
- wprowadzania i przestrzegania ograniczeń w użytkowaniu obszarów zagrożonych powodzią wyznaczonych w „Studiach dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej” sporządzonym dla rzek: Narwi, Bugu, Biebrzy, Pisy, Nurca, Brok, Supraśli, Czarnej Hańczy, Ełku, Jegrzni, Marychy, Rospudy, Szkwy i Orz.

Kierunki zwiększania bezpieczeństwa przeciwpowodziowego obejmą:

- realizację inwestycji z zakresu ochrony przeciwpowodziowej ujętych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły i w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Niemna:
 - przebudowę budowli przeciwpowodziowych (grobli) na rzece Supraśl,
 - poprawę bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, stanu ekologicznego, retencji i stanu technicznego obiektów Kanału Augustowskiego wraz z jeziorem Serwy, rzeką: Marychą, Czarną Hańczą, Rospudą i Nettą. Wykonanie robót budowlanych na Kanale Augustowskim mających na celu podniesienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz zdolności transportowych Kanału,
 - budowę i modernizację infrastruktury służącej do zwiększenia retencji wodnej, w celu skutecznego sterowania wezbraniem powodziowymi oraz zapewnieniu niezbędnej ilości wody w okresach występowania suszy (realizacja Programu nawodnień rolniczych wojewódzkiego podlaskiego),
 - wspieranie robót utrzymaniowych oraz regulacyjnych i udrażniających dla zapewnienia bezpieczeństwa przepływu wód wezbraniowych, kształtujących przemieszczanie się wezbrań w korytach rzek,
 - wspieranie zwiększenia retencji i wykorzystania wód opadowych (retencja gruntowa i zbiornikowa, minimalizowanie spływów kanalizacyjnych),
 - wyznaczenie, urządzenie oraz utrzymanie alternatywnych dróg dojazdu i zaopatrzenia energetycznego dla obszarów zagrożonych powodzią poprzez odpowiednie dostosowanie istniejącej infrastruktury (nasypy drogowe i kolejowe, mosty, przepusty, linie energetyczne, rurociągi itp.),
 - rozbudowę i modernizację systemów miejskich kanalizacji deszczowych.

Część z wymienionych działań skutkować będzie również zmniejszeniem niedoboru wody w okresach występowania suszy.

3) Kierunki ograniczania zagrożeń ruchami masowymi i osuwiskami ziemi

W zakresie ograniczania zagrożeń związanych z występowaniem terenów osuwisk plan województwa ustalił:

- realizację ogólnopolskiego wieloletniego Projektu System Osłony Przeciwosuwiskowej w celu wykonania map osuwisk i terenów potencjalnie zagrożonych ruchami masowymi,
- zabezpieczanie osuwisk z zachowaniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych,
- opracowanie zasad zagospodarowania i zabezpieczenie terenów osuwisk.

4) Kierunki zabezpieczeń przed promieniowaniem elektromagnetycznym i jonizującym

W celu ograniczenia i przeciwdziałania promieniowaniu elektromagnetycznemu i jonizującemu plan zakłada obowiązek ustalania i zachowania obszarów ograniczonego użytkowania od linii napowietrznych WN 400 i 220 kV, stacji elektroenergetycznych 400/110kV, 110/15 kV, a także od urządzeń radiokomunikacji, radionawigacji i radiolokacji z polami elektromagnetycznymi od 300 do 300 000 MHz.

11.2. Rozwiązania ograniczające negatywne oddziaływania na obszary form ochrony przyrody

Poza proponowanymi rozwiązaniami, zawartymi w tekście projektu planu i wyszczególnionymi wyżej w prognozie, ograniczającymi lub eliminującymi potencjalne, negatywne oddziaływania

na środowisko, dla obszarów chronionych różnymi formami ochrony przyrody najistotniejszym jest:

- ochrona przed degradacją lub całkowitym zmieszczeniem cennych siedlisk i gatunków,
- zapewnienie spójności i ciągłości ich przestrzeni przyrodniczej,
- przeciwdziałanie fragmentacji ich środowiska prowadzącej do izolacji poszczególnych populacji,
- dbałość o integralność obszarów cennych przyrodniczo i ich łączność z innymi obszarami.

Uwarunkowania prawne dotyczące realizacji planów lub działań na obszarach różnych form ochrony przyrody, wynikające z ustawy o ochronie przyrody, w znacznym stopniu przyczyniają się do ich ochrony. Niemniej nie wszystkich planów i działań zakazy te dotyczą.

Na obszarze parku narodowego i rezerwatu przyrody ustawa o ochronie przyrody (art. 15, ust. 1), wprowadza zakaz budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody. Ustawa dopuszcza odstępstwa od tych zakazów, ale tylko w przypadku realizacji inwestycji liniowych celu publicznego i braku rozwiązań alternatywnych oraz po zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska. Zezwolenie na odstępstwo od tych zakazów w odniesieniu do parku narodowego wydaje Minister Środowiska, a w odniesieniu do rezerwatu przyrody Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

Ustawa o ochronie przyrody określa również zestawy zakazów, które mogą zostać wprowadzone uchwałami sejmików województw dla poszczególnych parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu (lub ich części). W kontekście projektu planu województwa najistotniejsze są zakazy dotyczące realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu oraz budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych. Również dla tych obszarów przewidziane są odstępstwa od wymienionych zakazów i nie dotyczą one:

- w odniesieniu do parku krajobrazowego - zakazu realizacji inwestycji celu publicznego w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a także gdy planowana jest realizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę parku krajobrazowego,
- w odniesieniu do obszaru chronionego krajobrazu - dla obszarów chronionego krajobrazu zakazy nie dotyczą realizacji inwestycji celu publicznego, a także gdy planowana jest realizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu.

Większość ustaleń projektu planu dotyczy rozmieszczenia na obszarze województwa podlaskiego inwestycji celu publicznego w rozumieniu ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, tak więc nie ma prawnych ograniczeń do ich realizacji.

W odniesieniu do obszarów Natura 2000, ustawa o ochronie przyrody (art. 33, ust. 1) wprowadza zakaz podejmowania działań mogących osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, lub
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Odstąpienie od ww. określonego zakazu możliwe jest tylko w przypadku (art. 34 ustawy o ochronie przyrody):

- jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich – dyrektor właściwego urzędu morskiego, może zezwolić na realizację planu lub działań, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszary znajdujące się na liście, której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000;
- gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie na realizację planu lub działań, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszary znajdujące się na liście, której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, może zostać udzielone wyłącznie w celu:
 - ochrony zdrowia i życia ludzi,
 - zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego,
 - uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego,
 - wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

W stosunku do grupy mniejszych obszarowo form ochrony (użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe) występuje także możliwość wprowadzenia zakazów, które mogą dotyczyć m.in. zakazu niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru, wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby oraz zmiany sposobu użytkowania ziemi. Dla tych form ochrony również przewidziane są odstępstwa i dotyczą one realizacji inwestycji celu publicznego w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody (radą gminy).

Jak wynika wyżej dokonanego przeglądu uwarunkowań prawnych wynikających z ustawy przyrody znaczna część zadań, które obejmuje projekt planu województwa pomimo, iż są przedsięwzięciami mogącymi negatywnie oddziaływać na przyrodę obszarów chronionych, będzie mogła być zrealizowana na tych obszarach (i będzie realizowana – głównie inwestycje liniowe – praktycznie nie ma możliwości uniknięcia kolizji infrastruktury transportowej z obszarami chronionymi). Dlatego też koniecznym staje się stosowanie skutecznych rozwiązań minimalizujących lub nawet wykluczających negatywne oddziaływania zamierzonych inwestycji na przyrodę obszarów chronionych.

Najskuteczniejszym rozwiązaniem jest wariantowanie lokalizacji inwestycji na etapie projektowania i wybór wariantu niekolidującego z obszarem chronionym.

Realizując zadania (inwestycje) „punktowe” można uniknąć ich lokalizacji w miejscu występowania cennych przyrodniczo (chronionych) siedlisk lub siedlisk występowania gatunków chronionych lokalizując je na innym terenie, gdzie siedliska takie nie występują. Jest to zasada, która w projekcie planu została przyjęta jako obligatoryjna przy realizacji inwestycji „punktowych”.

W przypadku braku możliwości omięcia obszaru chronionego, przy realizacji nowych inwestycjach liniowych (głównie drogowych), należy wybrać wariant najmniej kolizyjny o najmniejszej ingerencji w cenne przyrodniczo tereny. W celu ograniczenia dalszej fragmentacji siedlisk należy dążyć do lokalizowania nowych inwestycji liniowych w sąsiedztwie istniejącej infrastruktury. Przed przystąpieniem do realizacji planowanych inwestycji należy dokonać szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej, identyfikując cenne zbiorowiska roślinne oraz potencjale siedliska przyrodnicze, również w najbliższym otoczeniu, w celu ich ochrony przed nieumyślnym zmieszczeniem w czasie realizacji inwestycji i wyznaczenia lokalizacji zaplecza budowy poza ich miejscami występowania.

Najistotniejszymi zadaniami na obszarze województwa podlaskiego, które mają znaczący wpływ na stan obszarów chronionych są drogi krajowe: S61, S16 i S19. Przyjęty przebieg tras tych dróg wynika z analizy kilku wariantów i są one najmniej kolizyjne względem obszarów chronionych, a szczególnie do minimum ograniczone zostały przebiegi przez obszary Natura 2000. Droga S61 uzyskała decyzję środowiskową, która ustala szczegółowe warunki jej realizacji, zapewniające maksymalną ochronę przyrody obszarów chronionych oraz zachowania łączności między nimi w przypadku ich fragmentacji poprzez konieczność budowy przejść dolnych i górnych. Konieczność budowy takich przejść dotyczy również migracyjnych korytarzy ekologicznych w przypadku ich przecinania. Taką decyzję uzyska również inwestor na realizację drogi S19.

Na większości pozostałych dróg krajowych i przebiegających przez obszary chronione, poza bieżącymi remontami nawierzchni, projekt planu województwa nie przewiduje inwestycji o charakterze przebudowy.

Prowadząc bieżące prace remontowe należy pamiętać o minimalizowaniu hałasu i unikaniu nieumyślnego niszczenia siedlisk i gatunków w pobliżu remontowanych dróg.

W przypadku nielicznych odcinków planowanej przebudowy dróg krajowych, poza rozwiązaniami wymienionymi wyżej, należy zapewnić łączność podzielonych drogą obszarów chronionych poprzez budowę przejść, głównie dolnych.

Również na większości dróg wojewódzkich i przebiegających przez obszary chronione, poza bieżącymi remontami nawierzchni, projekt planu województwa nie przewiduje inwestycji o charakterze przebudowy. Natomiast zakładana w projekcie planu przebudowa i modernizacja dróg wojewódzkich prowadzona będzie w zasadzie po istniejących już trasach. Poza istniejącą trasą realizowanych będzie kilku nowych odcinków o łącznej długość około 7 km, w tym przez obszary Natura 2000 około 5,7 km i obszary chronionego krajobrazu około 6,9 km (długość odcinków nie bilansuje się, ponieważ w zdecydowanej większości obszary te pokrywają się). W tym przypadku nieznaczące, negatywne oddziaływania na przyrodę obszarów chronionych wystąpią na etapie przebudowy i modernizacji. W celu ich minimalizacji stosowane będą rozwiązania jak przy przebudowie i modernizacji dróg krajowych.

Większość tych rozwiązań zastosowana zostanie również przy rewitalizacji dwóch odcinków o łącznej około 28 km linii kolejowych przebiegających przez obszary chronionego krajobrazu i obszary Natura 2000. W celu uniknięcia potrażeń (często śmiertelnych) zwierzyny przy przekraczaniu torów kolejowych, należy rozważyć zastosowanie urządzeń odstrasżających zwierzęta przy przejeździe pociągów.

Biorąc pod uwagę perspektywę funkcjonowania wskazanych w projekcie planu województwa podlaskiego dróg do przebudowy i modernizacji, należy zauważyć również pozytywne aspekty ich realizacji:

- możliwość realizacji przejść dla ssaków, bądź płazów w miejscach stwierdzonej podwyższonej śmiertelności – tym samym istnieje możliwość odwrócenia niekorzystnej presji i ułatwienie migracji oraz zmniejszenie śmiertelności;
- możliwość poprawy klimatu akustycznego poprzez zastosowanie lepszej jakości nawierzchni.

Wskazane rozwiązania minimalizujące lub wykluczające negatywne oddziaływania realizacji ustaleń projektu planu mają charakter ogólny. Rozwiązania szczegółowe powinny być określone dla konkretnych inwestycji, ich skali i szczegółowo rozpoznanego środowiska przyrodniczego, w którym będą realizowane. Szczególną uwagę należy poświęcić planom zadań ochronnych sporządzonych dla obszarów Natura 2000 oraz planom ochrony sporządzonych dla innych obszarów chronionych. Są to dokumenty, w których dokonano m.in. identyfikacji istniejących i potencjalnych zagrożeń dla przedmiotów ochrony poszczególnych obszarów oraz zawierają katalogi działań zapewniające optymalną ich ochronę.

Istotę problemu liniowych inwestycji (transportowych i infrastruktury technicznej) celu publicznego przebiegających przez obszary cenne przyrodniczo (o dużym potencjale bioróżnorodności) obrazują poniższe tabele, w których dokonano analizy przebiegu poszczególnych zamierzeń inwestycyjnych przez obszary różnych form ochrony przyrody.

Tab. 14. Drogi - odcinki przechodzące przez obszary cenne przyrodniczo (o dużej różnorodności biologicznej)

Nr drogi	Park narodowy	Park krajobrazowy	OSO Natura 2000 (ptasia)	SOO Natura 2000 (siedliskowa)	Korytarze ekologiczne		Obszary chronionego krajobrazu
					Główne	Uzupełniające	
Drogi krajowe							
S8	-	-	-	-	GKPN-23A Przelomowa Dolina Narwi – Dolina Górnej Narwi - ok. 5,28 km (w realizacji); GKPN-1D Bagna Narwiańskie – Dolina Biebrzy – ok. 3,57 km; GKPN-1B Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Środkowy – ok. 1,4 km	-	-
GP-8	Biebrzański PN – ok. 0,46 km	PK Puszczy Knyszyńskiej – ok. 14,17 km, w tym 6,12 km przebudowa (po istniejącej trasie)	Puszcza Knyszyńska PLB200003 – ok. 14,17 km, w tym ok. 6,12 km przebudowa (po istniejącej trasie); Ostoja Biebrzańska - ok. 11,55 km, w tym budowa nowego odcinka ok. 4,77 km; Puszcza Augustowska PLB200002 – ok. 9,37 km	Ostoja Knyszyńska PLH200006 - ok. 14,17 km , w tym ok. 5,55 km przebudowa (po istniejącej trasie); Dolina Biebrzy - ok. 2,38 km odcinek projektowany – w większości po istniejącej drodze); Ostoja Augustowska PLH200005 - ok. 2,47 km	GKPN-3 - Puszcza Knyszyńska - ok. 14,17 km, w tym ok. 6,12 km przebudowa; GKPN-1B - Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Środkowy - ok. 0,56 km; GKPN-1 - Dolina Biebrzy - ok. 11,55 km w tym budowa nowego odcinka ok. 4,77 km); GKPN-4 - Puszcza Augustowska PLB200002 - ok. 9,37 km	KPN-3C Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Środkowy - ok. 3,80 km w tym 2,28 km po starej trasie	OChK Puszcza i Jeziora Augustowskie – ok. 5,76 km; OChK Dolina Biebrzy - ok. 3,71 km w tym ok. 0,88 km budowa nowego odcinka
S16	Biebrzański PN – ok. 1,61 km	-	Ostoja Biebrzańska PLB200006 – ok. 19,20 km	Dolina Biebrzy PLH200008 – ok. 12,20 km	GKPN-1 - Dolina Biebrzy – ok. 19,20 km	KPN-3A Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Zachodni – ok. 2,76 km	-

GP-16	-	-	Puszcza Augustowska - ok. 32,33 km	Ostoja Augustowska PLH200005 - ok. 24,24 km	GKPN-4A Puszcza Augustowska – Puszcza Romincka - ok. 3,05 km; GKPN-4 Puszcza Augustowska - ok. 32,33 km	-	OChK Puszcza i Jeziora Augustowskie - ok. 31,14 km; OChK Pojezierze Sejneńskie - ok. 14,34 km
S19	-	-	Puszcza Knyszyńska PLB200003 - ok. 2,13 km; Dolina Górnej Narwi PLB200007 - ok. 0,70 km (nowy odcinek); Dolina Dolnego Bugu PLB140001 - ok. 1,44 km (nowy odcinek)	Ostoja Knyszyńska PLH200006 - ok. 9,65 km część po DK 65; Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010 - ok. 0,70 km po trasie DK 19); Ostoja Nadbużańska PLH140001 - ok. 1,44 km (nowy odcinek); Murawy w Haćkach PLH200015 - ok. 1,03 km (nowy odcinek)	GKPN-1 Dolina Dolnego Bugu - ok. 3,63 km (większość po nowej trasie); GKPN-1B Puszcza Biała – Puszcza Mielnicka GKPN-2A – ok. (5,55 km po nowej trasie); GKPN-24 Dolina Górnej Narwi – ok. 5,25 km, w tym 1,31 km po nowej trasie; GKPN-3 Puszcza Knyszyńska – ok. 9,95 km większość po DK 65	KPN-3A Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Zachodni - ok. 1,77 km; KPN-3B Dolina Brzozówki – ok. 1,93 km; KPN-3C Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Środkowy - ok. 2,53 km; KPN-3D - Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Wschodni – ok. 5,78 km	-
GP-19	-	PK Puszczy Knyszyńskiej - ok. 6,35 km, w tym ok. 1,11 km nowy odcinek	Puszcza Knyszyńska PLB200003 - ok. 23,80 km , w tym ok. 2,16 km nowy odcinek	Ostoja Knyszyńska PLH200006 - ok. 16,11 km, w tym ok. 2,16 km nowy odcinek	GKPN-3 Puszcza Knyszyńska – ok. 23,90 km, w tym ok. 1,11 km nowy odcinek)	-	-
	-	-	Dolina Dolnej Narwi PLB140014 - ok. 4,73 km	Ostoja Narwiańska PLH200024	GKPN-3A Przełomowa Dolina Narwi - Puszcza Biała – ok. 1,30 km (nowy	KPN-1E Kobylin, Górki Sypniewo - Kupnina, Chłudnie	OChK Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi – ok.

S61 (Via Baltica)			obwod. Łomży (nowa trasa)	- ok. 1,73 km obwod. Łomży (nowa trasa)	odcinek); GKPn-7 Przełomowa Dolina Narwi – ok. 4,73 km obwod. Łomży (nowa trasa); GKPn-1C Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Południowy – ok. 5,83 km po trasie DK 61); GKPn-1A Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Północny – ok. 5,72 km (nowa trasa); GKPn-4A Puszcza Augustowska – Puszcza Romincka – ok. 2,72 km (nowa trasa)	- ok. 2,00 km (większość po istniejącej drodze DK 61); KPn-1B Puszcza Piska - Dolina Biebrzy Środkowy – ok. 3,40 km (po istniejącej drodze DK 61); KPn-4B Puszcza Augustowska - Puszcza Borecka – ok. 4,00 km (odcinek wybudowany)	3,58 km obw. Łomży (nowa trasa); OChK Dolina Rospudy – ok. 3,36 km (nowa trasa); OChK Pojezierze Północnej Suwalszczyzny – ok. 6,50 km (nowa trasa)
GP-61	-	-	Dolina Dolnej Narwi PLB140014 – ok. 1,13 km;	-	GKPnC-3A -Przełomowa Dolina Narwi - Puszcza Biała – ok. 1,05 km; GKPn-7 - Przełomowa Dolina Narwi – ok. 1,13 km ; GKPn-1A - Puszcza Piska - Dolina Biebrzy Północny – ok. 3,92 km(nowa trasa)	KPn-1D Dolina Biebrzy - Puszcza Borecka – ok. 4,10 km obwod. Grajewa (nowa trasa)	OChK Pojezierze Rajgrodzkie – ok. 9,43 km, w tym 7,30 km projekt. odcinek, w części po starej trasie); OChK Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi – ok. 0,95 km)
G-62	-	-	Dolina Dolnego Bugu PLB140001 – ok. 3,90 km;	-	GKPnC-1 Dolina Dolnego Bugu - ok. 7,36 km;	-	OChK Dolina Bugu – ok. 14,84 km;
G-63	-	-	-	-	GKPnC-3A Przełomowa Dolina Narwi – Puszcza Biała - ok. 2,38 km; GKPn-7 Przełomowa Dolina Narwi– ok. 1,14 km; GKPn-1C Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Południowy – ok. 3,15 km	KPn-5D 7 Dolina Rzeki Gać – ok. 1,30 km; KPn-1E Kobylin, Górki Sypniewo - Kupnina, Chłudnie – ok. 2,66 km;	-

G-64	-	-	Bagno Wizna PLB200005 – ok. 2,54 km;	-	Przełomowa Dolina Narwi GKPn-7 – ok. 14,87 km;	-	-
G-65	Biebrzański PN – ok. 1,61 km	PK Puszczy Knyszyńskiej - 6,74 km;	Puszcza Knyszyńska PLB200003 – ok. 43,30 km; Ostoja Biebrzańska PLB200006 - ok. 18,12 km	Ostoja Knyszyńska PLH200006 - ok. 43,30 km; Dolina Biebrzy PLH200008 - ok. 12,19 km	Dolina Biebrzy – Puszcza Knyszyńska Środkowy Dolina Biebrzy GKPn-1 – ok. 18,12 km; Puszcza Knyszyńska GKPn-3 – ok. 43,30 km	KPn-3A Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Zachodni – ok. 2,76 km	-
G-66	-	-	-	-	-	KPn-23C Dolina Górnej Narwi - Dolina Rzeki Nurzec - ok. 4,74 km	-
Drogi wojewódzkie							
Z-651	-	-	-	-	GKPn-4A Puszcza Augustowska – Puszcza Romincka – ok. 24,50 km przebudowa (po istniejącej trasie)	-	OChK Pojezierze Północnej Suwalszczyzny – ok. 17,66 km w tym 5,75 km przebudowa (po istniejącej trasie); OChK Pojezierze Sejneńskie – ok. 14,34 km przebudowa (po istniejącej trasie)
Z-652	-	-	-	-	-	KPn-4B Puszcza Augustowska - Puszcza Borecka - ok. 3,95 km przebudowa (po istniejącej trasie)	OChK Dolina Rospudy – ok. 3,38 km przebudowa (po istniejącej trasie); OChK Pojezierze Północnej Suwalszczyzny – ok. 11,67 km przebudowa (po

							istniejącej trasie)
Z-655	-	-	-	Ostoja Suwalska PLH200003 Jeleniewo PLH200001 - ok. 7,54 km przebudowa (po istniejącej trasie)	GKPn-4A Puszcza Augustowska – Puszcza Romincka – ok. 14,28 km przebudowa (po istniejącej trasie)	KPn-4B Puszcza Augustowska - Puszcza Borecka - ok. 3,72 km; KPn-1D Dolina Biebrzy - Puszcza Borecka – ok. 1,72 km	OChK Pojezierze Północnej Suwalszczyzny - ok. 11,00 km w tym 2,25 km przebudowa (po istniejącej trasie)
G-653	Wigierski PN – ok. 6,10 km	-	Puszcza Augustowska PLB200002 – ok. 2,77 km		GKPn-4A Puszcza Augustowska – Puszcza Romincka – ok. 8,22 km	KPn-4B Puszcza Augustowska - Puszcza Borecka – ok. 1,92 km	OChK Dolina Rospudy – ok. 0,91 km; OChK Pojezierze Sejneńskie – ok. 0,91 km; OChK Pojezierze Północnej Suwalszczyzny - ok. 1,37 km; OChK Pojezierze Sejneńskie – ok. 9,28 km
G-664	-	-	Puszcza Augustowska PLB200002 – ok. 27,75 km przebudowa (po istniejącej trasie))	Ostoja Augustowska PLH200005 – ok. 16,42 km przebudowa (po istniejącej trasie))	GKPn-4 Puszcza Augustowska – ok. 27,75 km przebudowa (po istniejącej trasie)	-	OChK Puszcza i Jeziora Augustowskie – ok. 3,05 km; OChK Puszcza i Jeziora Augustowskie – ok. 16,90 km przebudowa (po istniejącej trasie); OChK Dolina Biebrzy

							– ok. 0,62 km przebudowa (po istniejącej trasie)
G-673	Biebrzański PN – ok.1,85 km przebudowa (po istniejącej drodze)	-	Ostoja Biebrzańska PLB200006 – ok. 5,83 km przebudowa (po istniejącej drodze)	Dolina Biebrzy PLH200008 – ok. 5,83 km przebudowa (po istniejącej drodze)	GKPn-1 Dolina Biebrzy – ok. 5,83 km przebudowa (po istniejącej drodze)	KPn-3D - Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Wschodni – ok. 1,90 km przebudowa (po istniejącej drodze)	OChK Dolina Biebrzy - ok. 1,20 km przebudowa (po istniejącej drodze)

Z-647	-	-	-	-	GKPn-8B Puszcza Piska - Przełomowa Dolina Narwi – ok. 7,66 km przebudowa (po istniejącej drodze); GKPn-1C Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Południowy – ok. 4,00 km	-	OChK Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi – ok. 13,20 km przebudowa (po istniejącej drodze)
Z-648	-	-	-	-	GKPn-8B Puszcza Piska - Przełomowa Dolina Narwi – ok. 8,30 km; GKPn-1C Puszcza Piska - Dolina Biebrzy Południowy – ok. 4,70 km	-	OChK Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi – ok. 8,42 km
Z-668	-	-	Ostoja Biebrzańska PLB200006 – ok. 7,00 km	Dolina Biebrzy PLH200008 – ok. 7,00 km	GKPn-1C Puszcza Piska - Dolina Biebrzy Południowy– ok. 4,83 km; Dolina Biebrzy GKPn-1 - ok. 7,00 km	KPn-1B Puszcza Piska - Dolina Biebrzy Środkowy – ok. 3,87 km	-
G-645	-	-	-	-	GKPn-8B Puszcza Piska – Przełomowa Dolina Narwi – ok. 3,35 km;	-	OChK Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi

					GKPN-7 Przełomowa Dolina Narwi – ok. 1,78 km		– ok. 19,10 km
G-670	-	-	Ostoja Biebrzańska PLB200006 – ok. 3,60 km	Dolina Biebrzy PLH200008 – ok. 3,60 km	GKPN-1 Dolina Biebrzy – ok. 3,60 km	KPN-3C Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Środkowy – ok. 5,28 km przebudowa (po istniejącej drodze); KPN-3B Dolina Brzozówki - ok. 3,46 km; KPN-3D Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Wschodni – ok. 1,60 km	-
Z-671	-	-	-	-	-	KPN-3B Dolina Brzozówki – ok. 1,59 km; KPN-23B - Bagienna Dolina Narwi - Przełomowa Dolina Narwi – ok. 3,51 km przebudowa	OChK Dolina Narwi – ok. 2,8 km

						(po istniejącej drodze)	
Z-674	-	-	-	-	-	KPn-3D Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Wschodni – ok. 6,00 km	-
Z-679	-	-	-	-	GKPn-3A Przelomowa Dolina Narwi - Puszcza Biała – ok. 3,16 km przebudowa (po istniejącej drodze); GKPn-23 Przelomowa Dolina Narwi - Dolina Górnej Narwi – ok. 5,38 km przebudowa (po istniejącej drodze)	KPn-5D Dolina Rzeki Gać – ok. 1,40 km przebudowa (po istniejącej drodze)	-
Z-676	-	PK Puszczy Knyszyńskiej - ok. 24,50 km przebudowa (po istniejącej drodze)	Puszcza Knyszyńska PLB200003 – ok. 28,87 km przebudowa (po istniejącej drodze)	Ostoja Knyszyńska PLH200006 – ok. 24,50 km przebudowa (po istniejącej drodze)	GKPn-3 Puszcza Knyszyńska - ok. 25,05 km przebudowa (po istniejącej drodze)	-	OChK Wzgórza Sokólskie – ok. 1,00 km przebudowa (po istniejącej drodze)
G-678	Narwiański PN – ok. 1,91 km)	-	Bagienna Dolina Narwi PLB200001 - ok. 9,95 km	Narwiańskie Bagna PLH200002 – ok. 1,91 km	GKPn-23A Przelomowa Dolina Narwi - Dolina Górnej Narwi – ok. 6,90 km przebudowa (po istniejącej drodze); GKPn-23 Bagienna Dolina Narwi – ok. 9,95 km	-	-
G-681	-	-	-	-	GKPn-2A Puszcza Biała - Puszcza Mielnicka – ok. 4,61 km przebudowa (po istniejącej drodze)	KPn-23C Dolina Górnej Narwi - Dolina Rzeki Nurzec	-

							- ok. 1,14 km przebudowa (po istniejącej drodze); KPn-23C Dolina Górnej Narwi - Dolina Rzeki Nurzec - ok. 1,10 km	
G-682	Narwiański PN (0,72 km)	-	Bagienna Dolina Narwi PLB200001 - ok. 10,00 km, w tym ok. 5,15 km przebudowa (po istniejącej drodze) i ok. 2,04 km nowy odcinek	Narwiańskie Bagna PLH200002 - ok. 0,72 km	GKPn-23 Bagienna Dolina Narwi - ok. 10,00 km, w tym ok. 5,15 km przebudowa (po istniejącej drodze) i 2,04 km nowy odcinek	-	-	
Z-686	-	-	Puszcza Knyszyńska PLB200003 - ok. 16,95 km	Ostoja Knyszyńska PLH200006 - ok. 14,94 km	GKPn-3 Puszcza Knyszyńska - ok. 16,95 km; GKPn-2B Puszcza Białowieska - Puszcza Knyszyńska Wschodni - ok. 6,54 km	-	-	
Z-687	-	-	Puszcza Białowieska PLC200004 - ok. 5,17 km przebudowa (po istniejącej drodze)	Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010 - ok. 1,00 km przebudowa (po istniejącej drodze); Puszcza Białowieska PLC200004 - ok. 5,17 km przebudowa (po istniejącej drodze)	GKPn-2A Puszcza Białowieska - Puszcza Knyszyńska Zachodni - ok. 7,41 km przebudowa (po istniejącej drodze i ok. 0,75 km nowy odcinek); GKPn-2B Puszcza Białowieska - Puszcza Knyszyńska Wschodni - ok. 1,60 km przebudowa (po istniejącej drodze)	-		OChK Dolina Narwi - ok. 8,10 km przebudowa (po istniejącej drodze); OChK Puszcza Białowieska - ok. 19,45 km przebudowa (po istniejącej drodze)
	-	-	Dolina Górnej Narwi	Ostoja w Dolinie	GKPn-24 Dolina Dolnej Narwi - ok.	-		OChK Puszcza

Z-685			PLB200007 – ok. 2,53 km nowy odcinek	Górnej Narwi PLH200010 – ok. 2,53 km nowy odcinek	7,76 km przebudowa (po istniejącej drodze i ok. 3,73 km nowy odcinek); GKPn-2A Puszcza Białowieska – Puszcza Knyszyńska Zachodni – ok. 0,67 km przebudowa (po istniejącej drodze)		Białowieska – ok. 7,33 km
Z-689	-	-	Puszcza Białowieska PLC20000422B – ok. 20,17 km)	Puszcza Białowieska PLC20000422B – ok. 20,17 km	GKPn-22B Puszcza Białowieska – ok. 20,17 km	KPn-24A Dolina Rzeki Orlanki – ok. 3,33 km przebudowa (po istniejącej drodze),	OChK Puszcza Białowieska – ok. 21,00 km
Z-693	-	-	-	-	GKPn-2B Puszcza Białowieska - Puszcza Mielnicka - ok. 2,48 km przebudowa (po istniejącej drodze); GKPnC-2A Puszcza Biała - Puszcza Mielnicka – ok. 1,32 km przebudowa (po istniejącej drodze); GKPnC-2 Puszcza Mielnicka – ok. 2,48 km przebudowa (po istniejącej drodze)	-	-
Z-658	-	-	-	-	GKPnC-2A Puszcza Biała - Puszcza Mielnicka - ok. 1,40 km	-	OChK Dolina Bugu – ok. 5,85 km
Z-659	-	-	-	-	-	KPn-23C Dolina Górnej Narwi - Dolina Rzeki Nurzec – ok. 2,72 km nie planuje się	-

						inwestycji),	
G-690	-	-	-	-	GKPnC-2A Puszcza Biała - Puszcza Mielnicka – ok. 6,14 km przebudowa (po istniejącej drodze),	-	-
G-640	-	-	-	-	GKPnC-2 Puszcza Mielnicka – ok. 19,37 km; GKPnC-1 Dolina Dolnego Bugu - ok. 4,44 km	-	OChK Dolina Bugu – ok. 17,70 km
8 (stara) Augus- -tów – Suwał ki (stara)	-	-	Puszcza Augustowska PLB200002 – ok. 11,08 km)	Ostoja Augustowska PLH200005 Augustowska – ok. 11,08 km	GKPn-4 - Puszcza Augustowska – ok. 11,08 km	-	OChK Dolina Rospudy - ok. 7,85 km; OChK Puszcza i Jeziora Augustowskie - ok.13,53 km

Drogi ekspresowe – całkowita długość ok. 470 km w woj. podlaskim, w tym ok. 140 km przez obszary chronione (S61 - 138/36 km, S8 – 77/15 km, S19 – 195/67 km, S16 – 60/22)

Pozostałe drogi krajowe – całkowita długość ok. 660 km w woj. podlaskim, w tym ok. 253 km przez obszary chronione

Drogi wojewódzkie – całkowita długość 1 247,3 km w woj. podlaskim, w tym ok. 395 km przez obszary chronione

Tab. 15. Kolej -- odcinki przechodzące przez obszary cenne przyrodniczo (o dużej różnorodności biologicznej)

Wyszczególnienie	Park narodowy	Park krajobrazowy	OSO Natura 2000 (ptasia)	SOO Natura 2000 (siedliskowa)	Korytarz ekologiczny		Obszary chronionego krajobrazu
					Korytarze główne	Korytarze uzupełniające	
RAIL BALTYKA (6 E75, 38 E75 i 39 E75)	Narwiański PN – ok. 0,77 km	-	Bagienna Dolina Narwi PLB200001 – ok. 7,97 km; Ostoja Biebrzańska PLB200006 – ok. 20,05 km; Puszcza Augustowska PLB200002 – ok. 1,00 km	Narwiańskie Bagna PLH200002 (0,77 km), Dolina Biebrzy PLH200008 (12,30 km) Ostoja Augustowska PLH200005 (1,00 km)	GKPn-23A - Przełomowa Dolina Narwi - Dolina Górnej Narwi – ok. 4,67 km); GKPn-23 - Bagienna Dolina Narwi – ok. 7,97 km; GKPn-1B - Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Środkowy – ok. 3,42 km); GKPn-1 - Dolina Biebrzy – ok. 20,05 km); GKPn-4 - Puszcza Augustowska – ok. 1,00 km); GKPn-4A - Puszcza Augustowska - Puszcza Romnicka - ok. 7,11 km	KPn-3A - Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Zachodni – ok. 5,62 km); KPn-1D Dolina Biebrzy - Puszcza Borecka – ok. 1,62 km; KPn-4B - Puszcza Augustowska - Puszcza Borecka - ok. 3,84 km;	OChK Dolina Rospudy - ok. 4,70 km; OChK Pojezierze Północnej Suwalszczyzny – ok. 7,70 km; OChK Pojezierze Sejneńskie - ok. 3,20 km
Magistralne linie kolejowe B-	-	PK Puszczy Knyszyńskiej – ok.	Puszcza Knyszyńska PLB200003 -ok.. 21,18 km	Ostoja Knyszyńska PLH200006 - ok. 12,45 km;	GKPn-1B - Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Środkowy – ok. 1,22 km); GKPn-3 - Puszcza	KPn-3D - Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Wschodni – ok.	OChK Wzgórza Sokólskie - ok. 6,22 km

stok - Grodno (nr 6)		1,95 km			Knyszyńska – ok. 21,18 km;	2,10 km;	
Linie kolejowe pierwszorzędne (nr nr 31, 32, 36, 37 i 40)	-	-	Dolina Dolnego Bugu PLB140001 - ok. 0,92 km); Puszcza Białowieska PLC200004 - ok.12,45 km); Puszcza Knyszyńska PLB200003 - ok. 33,11 km); Ostoja Biebrzańska PLB200006 - ok. 7,70 km); Augustowska PLB200002 - ok. 41,05 km	Ostoja Nadbużańska PLH140011 - ok. 0,81 km); Jelonka PLH200019 – ok. 1,95 km); Puszcza Białowieska PLC200004 - ok. 12,45 km); Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010 – ok. 2,00 km); Ostoja Knyszyńska PLH200006 - ok. 32,54 km); Dolina Biebrzy PLH200008 - ok. 8,00 km); Ostoja Augustowska PLH200005 - ok. 37,26 km	GKPnC-1 - Dolina Dolnego Bugu - ok. 65 km; GKPnC-2 - Puszcza Mielnicka – ok. 17,42 km; GKPnC-2A - Puszcza Biała - Puszcza Mielnicka - ok. 1,86 km; GKPn-2B - Puszcza Białowieska - Puszcza Mielnicka - ok. 25,04 km; GKPn-2 - Puszcza Białowieska ok. 12,45 km; GKPn-2A - Puszcza Białowieska - Puszcza Knyszyńska Zachodni – ok. 1,07 km; GKPn2B - Puszcza Białowieska - Puszcza Knyszyńska Wschodni - ok. 6,52 km; GKPn-24 - Dolina Dolnej Narwi – ok. 6,53 km; GKPn-3 - Puszcza Knyszyńska	KPn-5D - Dolina Rzeki Gać - ok. 1,5 km; KPn-3D - Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Wschodni – ok. 3,83 km	OChK Dolina Bugu – ok. 1,58 km; OChK Puszcza Białowieska - ok. 37,35 km; OChK Dolina Narwi – ok. 12,48 km; OChK Wzgórza Sokólskie (- ok. ,26 km; OChK Dolina Biebrzy - ok. 7,11 km; OChK Puszcza i Jeziora Augustowskie – ok. 39,36 km

					– ok. 34,76 km; GKPn-23A - Przełomowa Dolina Narwi - Dolina Górnej Narwi - ok. 8,48 km; GKPn-1 - Dolina Biebrzy - ok. 8,00 km; GKPn-4 - Puszcza Augustowska – ok. 41,11 km		
Linie kolejowe znaczenia lokalnego (nr 49 i nr 52))	-	-	Puszcza Białowieska PLC200004 - ok. 20,76 km	Puszcza Białowieska PLC200004 - ok. 20,76 km	GKPn-2 - Puszcza Białowieska – ok. 20,76 km	KPn-24A - Dolina Rzeki Orłanki - ok. 1,57 km	OChK Puszcza Białowieska - ok. 20,76 km

Rial Baltica – całkowita długość ok. 205 km, w tym ok. 65 km przez obszary chronione

Białystok – Grodno (magistralna) – całkowita długość ok. 60 km, w tym ok. 30 km przez obszary chronione

Koleje pierwszorzędne – całkowita długość ok. 385 km, w tym ok. 195 km przez tereny chronione

Koleje znaczenia lokalnego – całkowita długość ok. 65 km, w tym ok 21 km przez obszary chronione

Tab. 16. Infrastruktura liniowa - odcinki przechodzące przez obszary cenne przyrodniczo (o dużej różnorodności biologicznej)

Wyszczególnienie	Park narodowy	Park krajobrazowy	OSO Natura 2000 (ptasia)	SOO Natura 2000 (siedliskowa)	Korytarze ekologiczne		Obszary chronionego krajobrazu
					Główne	Uzupełniające	
Linie elektroenergetyczne istniejące							
400 kV Miłosna – stacja 400/110 kV Narew	-	-	Dolina Górnej Narwi PLB200007 - ok. 5,66 km	Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010 – ok. 5,66 km	GKPn-23A - Przełomowa Dolina Narwi - Dolina Górnej Narwi - ok. 5,78 km ; GKPn-24 - Dolina Dolnej Narwi - ok. 5,66 km	-	OChK Dolina Narwi - ok. 3,64 km
400 kV Miłosna – stacja 400/110 kV Narew	-	-	Dolina Górnej Narwi PLB200007 - ok. 5,66 km	Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010 - ok. 5,66 km	GKPn-23A - Przełomowa Dolina Narwi - Dolina Górnej Narwi - ok. 5,78 km; GKPn-24 - Dolina Dolnej Narwi - ok. 5,66 km	-	OChK Dolina Narwi - ok. 3,64 km
400 kV Ostrołęka - stacja 400/110 kV Narew	-	Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi - ok. 1,55 km	Przełomowa Dolina Narwi PLB200008 - 1,55 km	Ostoja Narwiańska PLH200024 - 1,55 km	GKPnC-3A -Przełomowa Dolina Narwi - Puszcza Biała PLH200024 – ok. 18,83 km ; GKPn-23A - Przełomowa Dolina Narwi - Dolina Górnej Narwi - 22,56 km	KPn-5D - Dolina Rzeki Gać - ok. 0,80 km; KPn-23B - Bagienna Dolina Narwi - Przełomowa Dolina Narwi – ok. 0,80 km	-
400 kV Łomża - Ełk	-	Łomżyński Park Krajobraz	Przełomowa Dolina Narwi	Ostoja Narwiańska PLH200024	GKPnC-3A -Przełomowa Dolina Narwi - Puszcza Biała	-	-

		owy Doliny Narwi – ok. 8,17 km	PLB200008 - ok. 8,17 km	- ok. 8,17 km	- ok. 3,00 km; GKPn-3A -Przełomowa Dolina Narwi - Puszcza Biała - ok. 3,00 km; GKPn-7 - Przełomowa Dolina Narwi – ok. 8,17 km		
400 kV Ełk - Alytus	-	-	-	Dolina Górnej Rospudy PLH200022 - ok. 1,31 km)	GKPn-4A - Puszcza Augustowska - Puszcza Romnicka – ok 3,50 km	KPn-4B - Puszcza Augustowska - Puszcza Borecka – ok. 7,13 km	OChK Pojezierze Północnej Suwalszczyzny - ok. 5,90 km; OChK Pojezierze Sejnieńskie - ok. 6,93 km
220 kV Ostrołęk a - Ełk	-	-	Dolina Dolnej Narwi PLB140014 - ok. 5,42 km	Ostoja Narwiańska PLH200024 - ok. 6,56 km; Dolina Pisy PLH200023 - ok. 1,00 km	GKPn-7 - Przełomowa Dolina Narwi - ok. 7,82 km; GKPn-8B - Puszcza Piska - Przełomowa Dolina Narwi - ok. 12,36; GKPn-1C - Puszcza Piska - Dolina Biebrzy Południowy - ok. 5,75 km	KPn-1B - Puszcza Piska - Dolina Biebrzy Środkowy - ok. 6,02 km	OChK Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi - ok. 20,30 km
220 kV „Roś” Białystok – (Białoru	-	PK Puszczy Knyszyńs kiej - ok.	Puszcza Knyszyńska PLB200003 - ok. 42,55 km	Ostoja Knyszyńska PLH200006 - ok. 42,55	GKPn-3 - Puszcza Knyszyńska Południowy - ok. 42,55 km	-	OChK Wzgórza Sokólskie - ok. 13,00 km

ś) - nieczyn na		17,71 km					
110 kV (wszyst kie)	Wigierski PN - ok. 1,5 km, Biebrzań ski PN ok. 1,8 km, Narwiań ski PN - ok. 1,6 km	Łomżyń ski Park Krajobraz owy Doliny Narwi - ok.11 km	ok. 125 km przez 8 obszarów Natura 2000 PLB	ok. 90 km przez 14 obszarów Natura 2000 PLH	ok.192 km przebiega przez 19 korytarzy głównych (korytarze - 13 i obszary węzłowe – 6 (wszystkie)	ok. 35 km przebiega przez 6 korytarzy uzupełniających	ok. 137 km przebiega przez 11 OChK
Linie elektroenergetyczne projektowane							
400 kV – „ROŚ” Białoruś – do stacji 400/110 kV Narew	-	PK Puszczy Knyszyń skiej - ok. 17,71 km (po torze nieczynne j linii 220 kV)	Puszcza Knyszyńska PLB200003 - ok. 42,55 km (po torze nieczynnej linii 220 kV)	Ostoja Knyszyńska PLH200006 - ok. 42,55 km (po torze nieczynnej linii 220 kV)	GKPn-3 - Puszcza Knyszyńska Południowy - ok. 42,55 km (po torze nieczynnej linii 220 kV)	-	OChK Wzgórza Sokólskie - ok. 13,00 km (po torze nieczynnej linii 220 kV)
110 kV projekt	-	Łomżyń ski Park Krajobraz owy Doliny Narwi - ok.3 km	ok. 9 km przez 3 obszary Natura 2000 PLB	ok. 9 km przez 6 obszarów Natura 2000 PLH	ok. 60 km przez 5 korytarzy(korytarze - 4 i 1 obszar węzłowy)	ok. 15 km przebiega przez 5 korytarzy uzupełniających	ok. 61,3 km przebiega przez 6 OCHK

Ropociąg istniejący							
Ropociąg Rosja – Płock	-	-	Dolnego Bugu PLB140001 - ok. 4,75 km	Ostoja Nadbużańska PLH140011 - ok. 1,0 km	GKPnC-1 - Dolina Dolnego Bugu - ok. 6,3 km ; GKPnC-2 - Puszcza Mielnicka - ok. 18,9 km	-	OChK Dolina Bugu - ok. 32,2 km
Ropociąg projektowany							
Naftociąg Brody – Płock projekt	-	-	Dolina Dolnego Bugu PLB140001 - ok. 3,2 km	Ostoja Nadbużańska PLH140011 - ok. 3,2 km	GKPnC-2 - Puszcza Mielnicka - ok. 8,9 km	-	OChK Dolina Bugu - ok. 8,9 km
Gazociągi istniejące							
Gazociąg tranzyt. wys. ciśnienia „JAMAŁ I-sza „nitka”	-	-	Dolina Górnej Narwi PLB20000 7 - ok. 6,2 km; Puszcza Knyszyńska a PLB20000 3 - ok. 2,2 km	Ostoja w Dolinie Górnej Narwi - ok. 6,2 km	- ok. 44,2 km przez 5 korytarzy: GKPnC-3A - Przełomowa Dolina Narwi - Puszcza Biała; GKPn-23A - Przełomowa Dolina Narwi - Dolina Górnej Narwi; GKPn-24 - Dolina Dolnej Narwi; GKPn-2A - Puszcza Białowieska - Puszcza Knyszyńska Zachodni; GKPn2B - Puszcza Białowieska - Puszcza	-	OChK Dolina Narwi - ok. 9,3 km

					Knyszyńska Wschodni		
Gazociąg zasilający wys. ciśnienia Wysokoje – Hołowczyce	-	-	Dolina Dolnego Bugu PLB14000 1 - ok. 1,3 km	-	-	-	OChK Dolina Narwi - ok. 13,4 km
Gazociągi wys. ciśnienia dystrybucyjne (wszystkie)	Narwiański PN - ok. 1,6 km	Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi – ok. 2 km; PK Puszczy Knyszyńskiej - ok. 7 km	ok. 62,0 km przez 3 obszary: Przełomowa Dolina Narwi PLB20000 8; Bagienna Dolina Narwi PLB20000 1; Puszcza Knyszyńska PLB20000 3	ok. 46,6 km przez 2 obszary: Narwiańskie Bagna PLH200002; Ostoja Knyszyńska PLH200006	ok. 92,0 km przez 7 korytarzy (4 korytarze i 3 węzłowe): GKPn-23A - Przełomowa Dolina Narwi - Dolina Górnej Narwi; GKPn-7 - Przełomowa Dolina Narwi; GKPnC-3A - Przełomowa Dolina Narwi - Puszcza Biała; GKPnC-1 - Dolina Dolnego Bugu; GKPn-3 - Puszcza Knyszyńska; GKPn-23 - Bagienna Dolina Narwi; GKPnC-2 - Puszcza Mielnicka	ok. 6,8 km przez dwa korytarze: KPn-5D - Dolina Rzeki Gać; KPn-23C Dolina Górnej Narwi - Dolina Rzeki Nurzec	ok. 33,8 km przez dwa obszary: OChK Wzgórza Sokólskie, OChK Dolina Bugu
Gazociągi projektowane							
Gazociąg tranzyt.	-	-	Dolina Górnej	Ostoja w Dolinie Górnej Narwi - ok.	ok. 44,2 km przez 5 korytarzy:	-	OChK Dolina Narwi

wys. ciśnienia „JAMAŁ” II-ga „nitka”			Narwi PLB200007 - ok. 6,2 km ; Puszcza Knyszyńska PLB200003 - ok. 2,2 km	6,2 km	GKPN-3A - Przełomowa Dolina Narwi - Puszcza Biała; GKPN-23A - Przełomowa Dolina Narwi - Dolina Górnej Narwi; GKPN-24 - Dolina Dolnej Narwi; GKPN-2A - Puszcza Białowieska - Puszcza Knyszyńska Zachodni; GKPN2B - Puszcza Białowieska - Puszcza Knyszyńska Wschodni		- ok. 9,3 km
Gazociąg Burbiszka – Ostrołęka – interkonektor w/c Polska - Litwa	-	-	Dolina Dolnej Narwi PLB140014 - ok. 4,7 km	ok. 6,7 km przez 2 obszary: Ostoja Narwiańska PLH200024; Dolina Pisy PLH200023	ok. 30,0 km przez 4 korytarze: GKPN-8B - Puszcza Piska - Przełomowa Dolina Narwi; GKPN-1C - Puszcza Piska - Dolina Biebrzy Południowy; GKPN-1A - Puszcza Piska - Dolina Biebrzy Północny; GKPN-4A - Puszcza Augustowska - Puszcza Romnicka	ok. 15,7 km przez 3 korytarze: KPn-1B - Puszcza Piska - Dolina Biebrzy Środkowy; KPn-1D Dolina Biebrzy - Puszcza Borecka; KPn-4B - Puszcza Augustowska - Puszcza Borecka	Ok. 51,8 km przez 4 OChK: OChK Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi, OChK Dolna Rospudy, OChK Pojezierze Północnej Suwalszczyzny, OChK Pojezierze Sejneńskie
Gazociąg wys.	Biebrzańki PN	Łomżyński Park	ok. 27,0 km przez 3	ok. 23,8 km przez 5 obszarów:	Ok. 8,6 km przez dwa korytarze:	ok. 3,4 km przez 3 korytarze:	ok. 25,7 km przez 4

ciśnienia dystrybucyjne (wszystkie)	- ok. 1,4 km	Krajobrazowy Doliny Narwi - ok. 1,8 km	obszary: Puszcza Augustowska PLB200002; Ostoja Biebrzańska PLB200006; Przełomowa Dolina Narwi PLB200008;	Czerwony Bór PLH200018; Ostoja Narwiańska PLH200024; Dolina Biebrzy PLH200008; Ostoja Augustowska PLH200005; Dolina Górnej Rospudy PLH200022;	GKPnC-3A - Przełomowa Dolina Narwi - Puszcza Biała, GKPn-7 - Przełomowa Dolina Narwi i ok. 25,0 km przez 2 obszary węzłowe: GKPn-1 - Dolina Biebrzy, GKPn-4 - Puszcza Augustowska	KPn-5D - Dolina Rzeki Gać; KPn-1E - Kobylin, Górki Sypniewo - Kupnina, Chłudnie; KPn-4B - Puszcza Augustowska - Puszcza Borecka	obszary: OChK Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi; OChK Dolna Biebrzy; OChK Puszcza i Jeziora Augustowskie; OChK Dolina Rospudy
-------------------------------------	--------------	--	--	---	---	---	--

Linia 400 kV – istniejąca – całkowita długość ok. 56 km, w tym ok. 12 km przez tereny chronione

Linia 400 kV – projektowana (większość wybudowana) – ok. 290 km, w tym ok. 155 km przez tereny chronione

Linia 220 kV – istniejąca – całkowita długość ok. 65 km, w tym ok. 34 km przez tereny chronione

Linia 110 kV – istniejąca – całkowita długość ok. 995 km, w tym ok. 325 km przez tereny chronione

Linia 110 kV – projektowana – całkowita długość ok. 250 km, w tym ok. 115 km przez tereny chronione

Ropociąg Rosja – Płock (istniejący) całkowita długość ok. 50 km w tym ok. 37 przez obszar chroniony

Naftociąg Brody – Płock (projekt) całkowita długość całkowita długość ok. 10 km całość w obszarze chronionym

Gazociąg tranzytowy wys. ciśnienia „JAMAŁ” („nitka” istniejąca) całkowita długość ok. 140 km w tym ok. 50 km przez obszary chronione

Gazociąg tranzytowy wys. ciśnienia „JAMAŁ” („nitka” projektowana) ok. 140 km w tym ok. 50 km przez obszary chronione

Gazociąg Burbiszka – Ostrołęka – interkonektor w/c Polska – Litwa (projektowany) całkowita długość ok 145 km w tym ok. 55 km przez obszary chronione

Gazociąg wys. ciśnienia zasilający Wysokoje – Hołowczyce (istniejący) – całkowita długość ok 15 km, całość w obszarze chronionym

Gazociągi wys. ciśnienia dystrybucyjne (istniejące) – całkowita długość ok 240 km, w tym ok. 100 km w obszarach chronionych

Gazociągi wysokiego ciśnienia (projektowane) całkowita długość ok 112 km w tym ok. 45 km przez obszary chronione

12. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE PLANU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z UZASADNIENIEM ICH WYBORU ORAZ OPIS METOD DOKONANIA OCENY PROWADZĄCEJ DO TEGO WYBORU ALBO WYJAŚNIENIE BRAKU ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH, W TYM WSKAZANIA NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓLCZESNEJ WIEDZY

12.1. Cechy projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa, a możliwości rozwiązań alternatywnych

Plan jest instrumentem polityki przestrzennej samorządu województwa oraz transmisji odnoszących się do jego obszaru ustaleń obowiązujących dokumentów: strategii, polityk i programów administracji rządowej centralnej i regionalnej, na poziom samorządów gminnych. Projekt planu zawiera w szczególności:

- 1) kierunki i alokację (obligatoryjną) przedsięwzięć inwestycyjnych w przestrzeni województwa, realizujących cele polityki przestrzennej z:
 - przyjętego przez Radę Ministrów Kontraktu terytorialnego dla województwa podlaskiego, na lata 2015 – 2020 (podstawowych i warunkowych),
 - KPZK 2030 oraz polityk resortowych i jednostek centralnych, Planu Wodno – Środowiskowego Kraju oraz Planów Gospodarki Wodnej w dorzeczach Wisły i Niemna,
 - Krajowego Programu Oczyszczalni Ścieków Komunalnych,
 - Planów rozwoju infrastruktury energetycznej – elektroenergetycznej i gazowniczej, sporządzanych przez jej zarządy szczebla centralnego i regionalnego,
 - regionalnych programów rozwoju infrastruktury transportowej.

W odniesieniu do kierunków i alokacji przedsięwzięć inwestycyjnych przyjętych w projekcie planu z ww. obowiązujących lub przygotowanych dokumentów organów centralnych i regionalnych należy stwierdzić, że nie występują możliwości wprowadzania do projektu rozwiązań alternatywnych w ramach kompetencji zarządu województwa i samego dokumentu, wynikających z art. 39 ust. 3 pkt 4 i ust. 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Jest to tym bardziej oczywiste, że:

- dla dokumentów strategicznych, politycznych i programowych jw. wykonane zostały na etapie ich sporządzania stosowne wariantowe oceny oddziaływania zakładanych w nich przedsięwzięć na środowisko. W związku z tym na etapie sporządzania dokumentu wtórnego, jakim jest w stosunku do nich plan województwa, nie jest zasadne ponowne tworzenie i analizowanie rozwiązań alternatywnych lub wielowariantowych,
- wszystkie kluczowe inwestycje drogowe, mające największe oddziaływania na środowisko, mają decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach lub są w trakcie ich

uzyskiwania, w oparciu o szczegółowe rozwiązania wariantowe w nowych przebiegach z zabezpieczeniami środowiskowymi,

- pozostałe inwestycje o znaczącym oddziaływaniu na środowisko mają charakter głównie modernizacyjny lub są lokalizowane w obszarach urbanizacji, na wyznaczonych planistycznie na takie cele terenach.

W powyższej sytuacji jedynym rozwiązaniem alternatywnym mogłaby być „opcja zerowa” – zaniechanie inwestycji, a to nie jest zadaniem planu,

2) przedsięwzięcia postulowane w projekcie planu – pożądane społecznie, a nie wynikające z ww. obowiązujących dokumentów programowych, lecz ze strategii i programów inwestycyjnych oraz studiów gmin, możliwe do zrealizowania w wyniku ewentualnie złożonego montażu finansowego z udziałem RPO i ZiT itp. dotyczą:

- inwestycji modernizacyjnych,
- inwestycji, które były planowane we wcześniejszych dokumentach, ale nie mają aktualnie określonych źródeł finansowania (np. zbiorniki małej retencji, hala sportowa w Białymstoku itp.),
- inwestycje, które wymagają decyzji Unii Europejskiej (np. ujęcia w sieci TENT przyjętego w KPZK 2030 odcinek drogi Nr 8 Białystok – Suwałki (jako ekspresowego).

12.2. Zasady kształtowania rozwoju zagospodarowania obszarów funkcjonalnych województwa i ich elementów – realizujące cele polityki przestrzennej

Zasady te oparte w części na obowiązujących przepisach i odnoszących się do przestrzeni województwa ustaleniach Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) mają charakter obligatoryjny. W pozostałej części są one rekomendacjami (propozycjami) do kształtowania polityk przestrzennych, głównie samorządów gminnych. Przekładają one cele polityki przestrzennej kraju i województwa na sposoby realizacji zagospodarowania mogącego w sferze działań inwestycyjnych uzyskać priorytet wsparcia regionalnego (np. środkami RPO i ZiT). Właśnie w tej części zasad powiązanych z szeroko rozumianą ochroną środowiska, w tym sieci ekologicznej, z obszarami Natury 2000, zawarte jest pole do rozwiązań alternatywnych. Propozycje rozwiązań alternatywnych skuteczniejszych niż rekomendowane zasady planu mogłyby stanowić brakujące regulacje prawne centralne.

Rekomendacje i wnioski do Ministra Infrastruktury i Rozwoju w odniesieniu do celu 6 KPZK 2030 oraz rekomendacje i wnioski do m.in. Ministra Środowiska, w odniesieniu do celu 4 i 5 KPZK 2030:

Do wnioskowanych ww. rozwiązań alternatywnych potencjalnie należą w szczególności:

1) zasady poprawy i rozwoju zrównoważonych, zwartych i niskoemisyjnych struktur przestrzennych zagospodarowania miejskich obszarów funkcjonalnych: Białegostoku, Łomży i Suwałk oraz miast powiatowych.

Alternatywą zwiększającą skuteczność ochrony ładu przestrzennego, w tym sieci ekologicznych, zwłaszcza stref podmiejskich, byłoby zastąpienie przynajmniej części z ww. zasad stosownymi przepisami prawnymi resortowymi z punktu widzenia ochrony sieci ekologicznych najpilniejsze byłoby:

- wprowadzenie przepisów uniemożliwiających rozpraszanie zabudowy (czego nie rozwiązuje ustawa o ustroju rolnym, w stosunku do większości już zaistniałych zmian własnościowych o powierzchni nie stanowiącej gospodarstwa rolnego) poprzez zakazy parcelacji gruntów poza obszarami objętymi planami miejscowymi,
- standardów i obowiązku wyposażania terenów budowlanych w infrastrukturę,
- ograniczenia stosowania decyzji o warunkach zabudowy;

2) zasady ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed funkcjami konfliktogennymi i nieuzasadnionym przeznaczaniem na cele nierolnicze i jej poprawy.

Alternatywą byłoby zastąpienie rekomendowanych zasad planu skuteczniejszymi obligatoryjnymi przepisami resortowymi, dotyczącymi m. in.:

- rozszerzenie zasad ochrony gruntów rolnych w obszarach sieci ekologicznych poza ustawowe zatorfienia i zadrzewienia,
- określenia dla poszczególnych województw, gmin strategicznych dla produkcji rolniczej i związanych z tym zasad gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną,
- wprowadzenie priorytetu ochrony przestrzeni ekologicznych, w tym renaturyzacji do procesów regulacji stosunków wodnych, scaleń i wymian gruntów oraz zalesień,

3) zasady rozwoju i poprawy infrastruktury turystycznej i wypoczynkowej obszarów wiejskich

Alternatywą byłoby zastąpienie tych rekomendowanych zasad skuteczniejszymi przepisami resortowymi, regulującymi w szczególności:

- normy chłonności rekreacyjnej różnych rodzajów środowiska przyrodniczego przeznaczanego na cele rekreacji, co umożliwiłoby lepsze dostosowanie programów jego zagospodarowywania do wymogów ochrony przed degradacją,
- norm zagospodarowania rekreacyjnego obrzeży zbiorników wodnych, zależnych od długości dostępnej linii brzegowej (pozbawionej roślinności wodnej) – co zapobiegłoby ich degradacji,
- obligatoryjnego powiązania programów zagospodarowania rekreacyjnego z możliwością jego wyposażenia w niezbędną infrastrukturę ochrony środowiska,

4) kierunki wsparcia rozwoju obszaru funkcjonalnego przygranicznego dotyczą m.in. postulowanego wykonania transgranicznych opracowań planistycznych zagospodarowania przestrzennego, w tym także w zakresie zasad ochrony europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 i innych elementów środowiska przyrodniczego.

Alternatywą warunkującą realizację zadania jest stworzenie przepisów resortowych określających tryb prawny: delimitacji i stanowienia transgranicznych obszarów planistycznych, sporządzania i uchwalania oraz wdrażania opracowań, a także ich ramowej problematyki;

5) zasady przeciwdziałania fragmentacji sieci ekologicznej i zwiększania jej obszarów mają w części charakter rekomendacji.

Alternatywą zwiększającą ich skuteczność byłoby przyjęcie obligatoryjnych regulacji prawnych w postaci niektórych wnioskowanych przepisów resortowych dotyczących w szczególności:

- określenia Paneuropejskiej Sieci Ekologicznej oraz zasad jej ochrony i ponoszenia skutków finansowych działań,
- zasad wyznaczania i ochrony korytarzy ekologiczno-migracyjnych,
- organizowania i finansowania inwentaryzacji walorów przyrodniczych korytarzy ekologicznych o znaczeniu europejskim, krajowym i regionalnym, w tym także tras przelotu ptaków, nietoperzy i migracji organizmów wodnych,
- zasad delimitacji, stanowienia, planowania i zagospodarowania transgranicznych obszarów chronionych,

6) zasady ochrony obszarów złóż kopalin pospolitych pozyskiwanych metodą odkrywkową

Alternatywnym rozwiązaniem skuteczniejszym od rekomendowanego w projekcie planu byłoby wprowadzenie do prawnego systemu planowania przestrzennego mechanizmów

zabezpieczających złoża przed zabudową – o czym mówi jeden z zapisów szczegółowych działu dotyczącego ochrony i poprawy stanu środowiska Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030.

W kwestii kopalin podstawowych znajdujących się w obszarze województwa podlaskiego, tj. złóż polimetalicznych rud żelaza w gm. Jeleniewo, pierwiastków ziem rzadkich w gm. Bargłów Kościelny i pierwiastków promieniotwórczych w gm. Bielsk Podlaski, pożądane jest skonkretyzowane stanowisko administracji rządowej co do tego, czy są to złoża o charakterze strategicznym dla kraju, czy też nie, a jeżeli tak, to jakie sposoby zagospodarowania powinny być prowadzone na obszarach ich zalegania i kto będzie ponosił ewentualne koszty ochrony takich złóż dla celów potencjalnych eksploatacji w odległym horyzoncie czasowym.

12.3. Kierunki wsparcia rozwoju infrastruktury turystycznej i wycieczkowej

– „Współpracy z województwem warmińsko – mazurskim na rzecz koncepcji połączenia Kanału Augustowskiego poprzez rzekę Biebrzę i Jeziora Rajgrodzkiego z kompleksem Wielkich Jezior Mazurskich”.

Z dotychczasowej wielowariantowej koncepcji studialnej tego przedsięwzięcia wynika potrzeba realizacji szeregu wielokilometrowych odcinków nowych kanałów, na terenach o dużej deniwelacji i budowy w związku z tym bardzo dużej ilości śluz. Koncepcja ta jest zatem mocno wątpliwa z punktu widzenia hydrograficznego (niejasne kierunki przepływu wód z możliwością negatywnych skutków, np. dla Biebrzańskiego Parku Narodowego), ekonomicznego (olbrzymie koszty przedsięwzięcia, przy małych efektach zwrotu) oraz społecznych i gospodarczych (bardzo znaczne naruszenia struktur agrarnych).

Alternatywą byłoby rozpatrzenie koncepcji o ograniczonym programie przedsięwzięć, tj. udroźnienie i wyposażenie w infrastrukturę turystyki wodnej istniejących odcinków drogi wodnej i ewentualne wykonanie najłatwiejszych i nie budzących ww. wątpliwości odcinków nowych kanałów – przedłużających znacznie ciągłość trasy. Na pozostałych, „trudnych” odcinkach lądowych (między kanałami) możliwe wydaje się zorganizowanie w sezonie turystycznym przewozów sprzętu pływającego transportem samochodowym.

13. STRESZCZENIE SPORZĄDZONE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko projekt planu zagospodarowania przestrzennego województwa lub jego zmiana wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W ramach przeprowadzanej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko sporządza się prognozę oddziaływania na środowisko projektowanego dokumentu, w tym przypadku planu województwa, poprzedzoną uzgodnieniem zakresu i stopnia szczegółowości prognozy z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Białymstoku i Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Białymstoku.

Projekt dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko podawany jest następnie uzgodnieniom i opiniom odpowiednich organów administracji państwowej i samorządowej oraz instytucji, a także podlega konsultacjom społecznym poprzez zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Plan zagospodarowania przestrzennego obok strategii rozwoju jest podstawowym wojewódzkim dokumentem planistycznym o charakterze długookresowym. Określa on kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu na najbliższe 20-30 lat i służy samorządowi województwa do prowadzenia własnej polityki przestrzennej na obszarze województwa w powiązaniu z ustaleniami dokumentów rządowych, w tym koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju.

Projekt planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego składa się z części tekstowej i części graficznej oraz zawiera część uchwalaną i nieuchwalaną.

Do części uchwalanej należą:

- 1) tekst planu zawarty w jednym tomie stanowiącym załącznik Nr 1 do uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego zatwierdzającej plan, obejmujący 4 działy podstawowe:
 - wprowadzenie do planu,
 - uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego – wewnętrzne i zewnętrzne,
 - kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego – cele, zasady i kierunki zagospodarowania,
 - zadania służące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym i zasady realizacji planu,
- 2) część graficzna planu obejmująca rysunki uchwalane w skali 1:200000 stanowiące załączniki do uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego, w tym:
 - rysunki uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego województwa (8),
 - rysunki struktury funkcjonalno-przestrzennej i kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego (9),
- 3) tekst i dwa rysunki planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Białegostoku.

Do części nieuchwalanej należą:

- opracowanie ekofizjograficzne składające się z części tekstowej i rysunkowej,
- prognoza oddziaływania planu na środowisko składająca się z części tekstowej i rysunkowej,

- opracowania studialne składające się z części tekstowych i rysunków dotyczących uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego,
- zbiór dokumentów formalno–prawnych dokumentujących ustawowe czynności związane z procesem sporządzania planu i jego uchwalania.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa sporządzany jest dla obszaru województwa, niemniej jednak uwzględnia również powiązania przyrodnicze, infrastrukturalne i funkcjonalne regionu z otoczeniem. Zakres czasowy ustaleń planu określono na 2020 rok, choć ich część sięga roku 2030.

Projekt planu województwa obejmują następujące zagadnienia:

- uwarunkowania zewnętrzne wynikające z dokumentów strategicznych, koncepcji i polityk Unii Europejskiej oraz rządowych i powiązań międzyregionalnych,
- uwarunkowania wewnętrzne wynikające w szczególności ze Strategii rozwoju województwa podlaskiego do 2020 r. i Regionalnego programu operacyjnego województwa podlaskiego, wynikające z konieczności ochrony środowiska przyrodniczego dziedzictwa kulturowego, rozwoju systemu osadniczego, uwarunkowań demograficznych, społecznych i gospodarczych, rozwoju infrastruktury transportowej i technicznej,
- strukturę funkcjonalno–przestrzenną obejmującą obszary funkcjonalne, obszary wymagające działań ochronnych, w tym cenne przyrodniczo i kulturowo, kształtowania zasobów wodnych i ochrony złóż kopalin, obszary funkcjonalne wymagające restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji, obszary o najniższym dostępie do usług,
- cele polityki przestrzennej oraz kierunki działań realizacyjnych,
- zadania służące realizacji ponadlokalnych inwestycji celu publicznego.

W dalszej części prognoza zawiera powiązania projektu planu województwa z innymi dokumentami i opracowaniami planistycznymi, które zostały przygotowane przez instytucje międzynarodowe (Europa 2020, Agenda Terytorialna Unii Europejskiej, Karta Lipska) i krajowe, w tym organa rządowe oraz samorządowe szczebla regionalnego i lokalnego (Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju POLSKA 2030, Strategia rozwoju kraju 2020, Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Strategia rozwoju społeczno–gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020, Strategia rozwoju województwa podlaskiego do 2020 roku, Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2013 – 2020).

Kolejny rozdział dotyczy informacji o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy oddziaływania na środowisko. Autorzy opracowania posłużyli się metodą opisową i porównawczą polegającą na analizie prawdopodobnych skutków oddziaływania na środowisko, jakie mogą wystąpić w przypadku realizacji ustaleń projektu planu.

Do najważniejszych kryteriów zastosowanych przy ocenie znaczenia i określenia rozwiązań minimalizujących negatywne oddziaływania na środowisko należały:

- ponadlokalny charakter i zasięg oddziaływania,
- znaczące oddziaływanie, które prowadzi do przekroczenia norm i obowiązujących standardów środowiska,
- oddziaływanie na obszary wymagające szczególnej ochrony ze względu na dużą wrażliwość i małą odporność na antropopresję oraz na obszary ochrony przyrody i korytarze ekologiczne.

W prognozie analizie poddano przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko zawarte w projekcie planu województwa. Do identyfikacji ustaleń planu znacząco oddziaływujących na środowisko wykorzystano Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Przeprowadzono wstępne rozpoznanie obszarów negatywnego oddziaływania ustaleń planu na środowisko, ludzi, dobra materialne i zabytki, która pozwoliła wyodrębnić najważniejsze obszary potencjalnego występowania kolizji i konfliktów pomiędzy rozwojem proponowanym w projekcie planu, a wymaganiami zrównoważonego rozwoju, w tym ochrony środowiska przyrodniczego.

W następnym etapie prac zbadano występowanie zależności pomiędzy zaproponowanymi przez zespół wykonujący prognozę kryteriami, a proponowanymi w projekcie planu kierunkami działań służących przekształcaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa i związanymi z nimi procesami przyrodniczymi, społecznymi i gospodarczymi.

Zgodnie z art. 45 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym plan województwa podlega okresowej ocenie, a Zarząd Województwa co najmniej raz w czasie kadencji sejmiku dokonuje przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, opracowuje raport o jego stanie oraz sporządza ocenę realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

W celu dokonania prawidłowej oceny i weryfikacji ustaleń planu województwa niezbędne jest stworzenie systemu monitoringu pozwalającego na śledzenie realizacji celów, kierunków i zadań zawartych w planie. Monitoring przestrzeni umożliwi diagnozowanie stanu zagospodarowania przestrzennego, określenie stopnia realizacji podstawowych założeń programowo-przestrzennych planu, propozycji korekt zapisów w planie oraz wytycznych do określenia inwestycji celu publicznego.

Stany i zmiany zagospodarowania przestrzennego oraz społeczno-gospodarcze mogą być określone rodzajami wskaźników, spośród których wyróżnić należy wskaźniki obrazujące stosunki demograficzne, warunki i jakość życia mieszkańców, stopień wyposażenia w elementy infrastruktury społecznej, transportowej i technicznej, ochrony przyrody i środowiska przyrodniczego.

Położenie województwa podlaskiego w północno-wschodniej części Polski oraz sąsiedztwo z dwoma graniczącymi krajami: z Białorusią i Litwą rodzą wzajemne relacje społeczno-gospodarcze oraz tworzą określone międzynarodowe i oddziaływania wpływające na stan środowiska sąsiednich obszarów, zwane oddziaływaniami transgranicznymi. W razie stwierdzenia możliwości takiego oddziaływania pochodzącego z terytorium naszego regionu w wyniku realizacji ustaleń projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego przeprowadza się postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Do przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym należą przede wszystkim przedsięwzięcia liniowe (drogi ekspresowe i magistralne linie kolejowe, linie elektroenergetyczne, gazociągi wysokiego ciśnienia), działania w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, ekosystemów leśnych, powietrza atmosferycznego, kształtowania systemu obszarów chronionych.

Prognoza jako punkt wyjścia dla dalszych analiz charakteryzuje stan i zagrożenia środowiska przyrodniczego w województwie podlaskim oraz formułuje najważniejsze problemy środowiskowe. Dotyczą one takich zagadnień jak: degradacji powierzchni ziemi i gleb, jakości wód powierzchniowych i podziemnych, zanieczyszczenia powietrza, zagrożeń klimatu akustycznego, stanu zdrowotnego i sanitarnego lasów, składowania i utylizacji odpadów, występowania poważnych awarii, zagrożeń powodziowych i osuwiskowych.

W dalszej części prognozy rozważa się sytuację w przypadku braku realizacji ustaleń projektu planu województwa.

Zaniechanie realizacji głównych celów polityki przestrzennej skutkować może działaniami niespójnymi, nakładającymi się lub wykluczającymi. W wypadku niezrealizowania ustaleń planu należy liczyć się z poważnymi konsekwencjami środowiskowymi, społecznymi, gospodarczymi

i innymi, warunkującymi standardy jakości życia mieszkańców regionu. Brak realizacji projektu przedmiotowego dokumentu może prowadzić do chaosu przestrzennego oraz nasilenia konfliktów pomiędzy potrzebami ochrony środowiska, a potrzebami rozwoju gospodarczego.

Szczególnie niekorzystne dla województwa byłoby zaniechanie realizacji działań w zakresie systemu transportowego i bezpieczeństwa energetycznego, kształtowania struktur metropolii białostockiej i subregionalnych ośrodków rozwoju - Łomży i Suwałk, rozwoju społeczno-ekonomicznego miast powiatowych, wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, a przede wszystkim ochrony i kształtowania systemu przyrodniczego oraz ochrony wartości wielokulturowych województwa.

Do najbardziej niekorzystnych oddziaływań na środowisko będących skutkiem braku realizacji ustaleń projektu planu zaliczyć należy: zakłócenia ładu przestrzennego polegające na rozwoju chaotycznej zabudowy, głównie w strefach podmiejskich, wzdłuż tras komunikacyjnych i w rejonach atrakcyjnych turystycznie, systematyczne zmniejszanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, fragmentację siedlisk przyrodniczych i przecinanie korytarzy ekologicznych, zwiększanie emisji zanieczyszczeń powietrza, środowiska glebowego, wodnego, pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych postępującą degradacją walorów krajobrazowych i przyrodniczych, spowolnieniem procesu zalesiania oraz ogólnie wzrostem uciążliwości życia.

Kolejny rozdział prognozy poświęcono istniejącym problemom ochrony środowiska istotnym z punktu widzenia realizacji projektu planu województwa, w szczególności dotyczącym obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Na tle sieci obszarów ochrony przyrody: rezerwatów przyrody, parków narodowych i krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, sieci Natura 2000 pomników przyrody, użytków ekologicznych i stanowisk dokumentacyjnych, a także korytarzy migracyjnych przedstawiono najważniejsze problemy i zagrożenia związane z ich ochroną.

W wyniku przeprowadzonej analizy porównawczej mającej na celu sprawdzenie stopnia uwzględnienia w prognozie projektu planu województwa podlaskiego celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, unijnym i krajowym stwierdzono dużą ich zbieżność.

Największa spójność celów występuje dziedzinie ochrony środowiska (dyrektywa ptasia i siedliskowa, konwencja krajobrazowa, konwencja ramiarska, konwencja o bioróżnorodności biologicznej, wojewódzki plan ochrony środowiska, wojewódzki plan gospodarki odpadami, ustawa o ochronie przyrody), gospodarki wodnej (dyrektywa wodna i powodziowa, projekt polityki wodnej, program wodno-środowiskowy kraju), leśnictwa (krajowy program zwiększania lesistości), zagospodarowania przestrzennego (dyrektywa w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju), polityki społeczno-gospodarczej (strategia rozwoju kraju, strategia rozwoju województwa, strategia rozwoju transportu, program operacyjny Infrastruktura i Środowisko, strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej).

W następnej części prognozy zdefiniowano i omówiono przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko, jakie mogą się pojawić w wyniku wdrażania ustaleń projektu planu województwa na środowisko oraz na cele i przedmiot obszarów Natura 2000, a także na ich integralność. Dla lepszego zilustrowania rodzajów oddziaływań poszczególnych kategorii przedsięwzięć zagadnienie przedstawiono również w formie tabelarycznej.

Oddziaływania mogą mieć charakter bezpośredni i pośredni, wtórny, skumulowany, krótkoterminowy, średnioterminowy lub długoterminowy, stały lub chwilowy, pozytywny lub negatywny.

Za znaczące oddziaływania na środowisko uznano takie ustalenia planu województwa, które mają negatywny wpływ na poszczególne elementy środowiska i na zdrowie człowieka.

Przy identyfikacji przedsięwzięć znacząco oddziałujących na środowisko posiłkowano się rozporządzeniem Rady Ministrów, w którym wyróżniono listę przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Charakter i stan zagospodarowania województwa podlaskiego sprawiają, że najwięcej znaczących oddziaływań na środowisko zidentyfikowano w systemie transportowym i infrastrukturze technicznej, których przebiegi kolidują z bogatą i różnorodną siecią obszarów ochrony przyrody oraz korytarzy migracyjnych. Dużą grupę przedsięwzięć stanowią będą instalacje przemysłowe i rolnicze, gospodarki wodno-ściekowej i wodnej oraz gospodarki odpadami.

Spośród inwestycji transportowych wymienić należy drogi ekspresowe S8, S19, S61 oraz pozostałe drogi krajowe i wojewódzkie, magistralne linie kolejowe, lotniska, porty żeglugi śródlądowej i rzecznej.

Negatywne oddziaływanie przedsięwzięć z zakresu komunikacji na środowisko przyrodnicze będzie związane przede wszystkim z: emisją hałasu i wibracji, wzrostem emisji zanieczyszczeń powietrza, możliwością zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego przez ścieki spływające z pasa drogowego, wzrostem falowania wód, tworzeniem barier ekologicznych i fragmentacją środowiska przyrodniczego.

W zakresie szeroko rozumianej infrastruktury technicznej do przedsięwzięć znacząco oddziałujących na środowisko występujących na obszarze województwa podlaskiego zaliczyć należy elektrociepłownie, farmy wiatrowe, biogazownie, stacje i napowietrzę linie elektroenergetyczne, instalacje do przesyłu ropy naftowej, instalacje do przesyłu gazu wraz z tłoczniami i stacjami redukcyjnymi, instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne, oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów, instalacje do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, ujęcia wody, rurociągi wodociągowe magistralne, sieci kanalizacyjne.

Negatywne oddziaływanie przedsięwzięć z zakresu infrastruktury technicznej występuje głównie na etapie ich realizacji i związane jest z trwałym lub czasowym wyłączeniem gruntów z dotychczasowego użytkowania oraz tworzeniem na czas budowy wykopów ziemnych, wycinki lasów lub zadrzewień, zanieczyszczeniem powietrza oraz hałasu i wibracji. W fazie funkcjonowania tych instalacji powstają zagrożenia wynikające z awarii powstałych wskutek rozszczelnienia systemów.

Z kolei napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokich napięć i w mniejszym stopniu instalacje telekomunikacyjne oraz farmy wiatrowe stanowią źródła niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego, wprowadzają ograniczenia w zagospodarowaniu obszarów, są śmiertelnym zagrożeniem dla ludzi i zwierząt, zwłaszcza przelotów ptaków.

Rozwój intensywnych form rolnictwa wiąże się ze wzrostem presji na zasoby środowiska przyrodniczego oraz jego zagrożenia. W ostatnich latach na terenie województwa podlaskiego znacznie zwiększyła się ilość dużych gospodarstw hodowlanych. Koncentracja hodowli zwierząt spowodowała zwiększenie skali zagrożeń środowiska gruntowo-wodnego, wynikających z gromadzenia i odpowiedniego zagospodarowania odchodów jako nawozu naturalnego.

Do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko związanych z działalnością produkcyjną należy zabudowa przemysłowa lub magazynowa wraz z towarzyszącą infrastrukturą oraz instalacje i urządzenia do wytwarzania i przetwarzania produktów wymienionych w cytowanym powyżej rozporządzeniu Rady Ministrów. Instalacje przemysłowe w szerokim znaczeniu tego słowa stanowią źródła zrzutu ścieków poprodukcyjnych, emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, wytwarzania odpadów poprodukcyjnych, generowania hałasu i wibracji, pogorszenia walorów krajobrazowych.

Z intensywnym zagospodarowaniem turystycznym wiąże się ingerencja w najbardziej cenne pod względem przyrodniczo–krajobrazowym środowisko naturalne, często objęte różnymi formami ochrony przyrody. Wielkość bazy i ruchu turystycznego niedostosowana do pojemności i chłonności środowiska przyrodniczego stwarza poważne zagrożenia. Najbardziej narażone są takie elementy, jak: wody powierzchniowe i gruntowe, roślinność wodno-błotna i szata leśna, linia brzegowa, powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny.

Realizacja obiektów piętrzących wodę, do których należą zbiorniki retencyjne i jazy w znaczący sposób jest ingerencją w środowisko i krajobraz. W wyniku zmian hydrologicznych i hydrogeologicznych w granicach przedsięwzięcia i najbliższym otoczeniu występują przekształcenia ekosystemów, siedlisk roślin i gatunków zwierząt, zmienia się mikroklimat. Podniesienie poziomu erozji wodnej przyczynia się wypłykania i zamulania, co stwarza dogodne warunki do zanieczyszczenia i eutrofizacji wód powierzchniowych.

Oddziaływanie inwestycji z zakresu gospodarki odpadami związane jest przede wszystkim z możliwością zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego, powierzchni ziemi, emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych oraz pogorszeniem walorów krajobrazowych. Dotyczy to tych obiektów, które nie posiadają odpowiedniego uszczelnienia podłoża, systemu odprowadzania odcieków i systemu odgazowania, a także położonych na obszarach zagrożonych powodzią lub w bliskim sąsiedztwie stref zabudowy. Z drugiej strony instalacje związane z odzyskiem lub unieszkodliwianiem odpadów kojarzą się z pozytywną stroną oddziaływań na środowisko dzięki ich segregacji, odzyskowi, kompostowaniu, termicznemu unieszkodliwianiu, a tym samym ograniczaniu deponowania odpadów na składowiskach.

Powierzchniowa eksploatacja kopalni należy do kategorii działalności gospodarczej odznaczającej się dużą ingerencją w środowisko przyrodnicze. W wyniku odkrywkowej eksploatacji kopalni na terenach górniczych zmianom ulega większość komponentów środowiska przyrodniczego, tj. rzeźba terenu, budowa geologiczna, pokrywa glebowa, stosunki wodne, szata roślinna, świat zwierząt, powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny, klimat, krajobraz.

Do pozostałych przedsięwzięć znacząco oddziałujących na środowisko, które mogą być realizowane w przyszłości na obszarze województwa w wyniku wdrażania kierunków polityki przestrzennej zaliczyć należy między innymi zabudowę mieszkaniową i usługową, stacje demontażu pojazdów, garaże, parkingi samochodowe lub zespoły parkingów parki rozrywki, pola golfowe i stadiony oraz zalesienia.

Podsumowując ocenę wpływu na środowisko przedsięwzięć znacząco oddziałujących na środowisko należy stwierdzić, że ich wpływ na środowisko będzie zróżnicowany. Oddziaływania negatywne nastąpią głównie w fazie ich realizacji. W trakcie funkcjonowania wiele przedsięwzięć pozytywnie wpłynie na stan środowiska poprzez wyeliminowanie, a co najmniej ograniczenie oddziaływania poprzez zastosowanie proekologicznych rozwiązań technologicznych, technicznych i organizacyjnych, architektoniczno-krajobrazowych i innych, jako elementów zrównoważonej gospodarki przestrzennej.

W dalszej części prognozy dokonano oceny wpływu ustaleń projektu planu województwa na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego, zdrowie i jakość życia ludzi oraz na zabytki. Przeanalizowano zatem oddziaływania na powierzchnię ziemi i gleby, zasoby naturalne, wody powierzchniowe i podziemne, powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny, różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny oraz na krajobraz.

Mając na uwadze potrzebę minimalizacji negatywnych oddziaływań, jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, w kolejnym rozdziale prognozy przedstawiono najważniejsze propozycje zapobiegania

i łagodzenia skutków tych oddziaływań oraz kompensacji przyrodniczej rozumianej jako rekompensatę za utracone walory środowiska przyrodniczego.

Cel 1 – *Zwiększanie konkurencyjności miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków: wojewódzkiego Białegostoku, subregionalnych Łomży i Suwałk oraz powiatowych w zakresie jakości: infrastruktury funkcji publicznych ponadlokalnych, potencjału gospodarczego, powiązań funkcjonalnych zewnętrznych i struktur przestrzennych zagospodarowania* – realizowany będzie przez szereg działań w ramach kierunków interwencji strategicznej i zasad zagospodarowania odnoszących się do poszczególnych miejskich obszarów funkcjonalnych.

W celu 2 – *Wzmocnienie spójności województwa w procesie zrównoważonego terytorialnie rozwoju i modernizacji zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich z wykorzystaniem ich potencjału wewnętrznego, specjalizacji regionalnej i położenia przygranicznego* – zawarto ochronę i poprawę jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, prowadzenie różnicowanej polityki rolnej, rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowej i uzdrowskiej w dostosowaniu do uwarunkowań środowiska przyrodniczego oraz koordynacji programów ochrony przyrody i zapobiegania zagrożeniom na obszarach przygranicznych.

W celu 3 – *Poprawa dostępności terytorialnej zewnętrznej i wewnętrznej województwa podlaskiego, poprzez rozwój infrastruktury transportowej ze zmniejszeniem kosztów środowiskowych oraz telekomunikacyjnej i teleinformatycznej* – będą realizowane działania w zakresie modernizacji, budowy i przebudowy ponadlokalnej infrastruktury drogowej, kolejowej, lotniczej, telekomunikacyjnej i teleinformatycznej, służące poprawie powiązań zewnętrznych i wewnętrznych sieci osadniczej województwa, Zapewni to dostosowanie tej infrastruktury do wymogów: techniczno-funkcjonalnych, bezpieczeństwa i potrzeb użytkowników i wymogów środowiskowych.

W regionalnej i lokalnej polityce rozwoju infrastruktury transportowej i komunikacji zbiorowej należy uwzględnić w szczególności minimalizowanie kolizji między ruchem środków transportu a otaczającą zabudową i środowiskiem przyrodniczym, wymagającymi ochrony sanitarnej, poprzez zachowanie odpowiednich odległości wzajemnych lub zastosowanie technicznych środków ochronnych (np. ekrany przeciwdźwiękowe, przejścia dla zwierząt, wielowarstwowe okna, kanalizowanie i oczyszczanie wód opadowych, itp.).

Dla realizacji celu 4 – *Osiągnięcia i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego województwa podlaskiego, w tym sieci ekologicznej, racjonalne użytkowanie jego zasobów oraz dziedzictwa kulturowego i walorów krajobrazowych* – założono zasady i kierunki ochrony w zakresie zarządzania siecią ekologiczną i przeciwdziałania fragmentacji przestrzeni przyrodniczej oraz kierunki ochrony obszarów sieci ekologicznej, walorów przyrodniczych i transgranicznych województwa, polityki racjonalnego gospodarowania wodami, rozwoju gospodarki odpadami, zagospodarowania lasów, ochrony powierzchni ziemi, ochrony kopaliny pospolitych, ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem, ochrony przed hałasem.

W celu 5 – *Zwiększenie odporności struktury przestrzennej województwa na zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego i naturalne oraz zdolności obronnych i ochronnych województwa aspekty związane z ochroną środowiska* uwzględniono w kierunkach rozwoju ciepłownictwa i odnawialnych źródeł energii, zwiększaniu poziomu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz przeciwdziałania skutkom suszy, ograniczania zagrożeń ruchami masowymi i osuwiskami ziemi oraz zabezpieczeniach przed promieniowaniem elektromagnetycznym i jonizującym.

Ostatnią część prognozy poświęcono omówieniu rozwiązaniom alternatywnym do rozwiązań zawartych w projekcie planu.

W przypadku realizacji inwestycji komunikacyjnych (drogi i koleje) zdecydowana ich większość będzie realizowana w ciągach obiektów już istniejących. W związku z powyższym nie ma

możliwości przedstawienia alternatywnych lokalizacji dla tych projektów. Przebiegi ważniejszych przedsięwzięć komunikacyjnych była wariantowana na etapie wydawania decyzji środowiskowych. Należy tu wymienić chociażby przebiegi drogi ekspresowej via Baltica i linii kolejowej Rail Baltica.

Spoza inwestycyjnych spraw alternatywą byłoby zastąpienie rekomendowanych zasad planu skuteczniejszymi obowiązkowymi przepisami ministerialnymi dotyczącymi między innymi ograniczenia możliwości rozdrabniania gospodarstw rolnych, rozszerzenia zasad ochrony gruntów rolnych, wprowadzenia obowiązku wyznaczania obszarów lokalnych sieci ekologicznych w studiach gmin, uregulowania lokalizacji farm wiatrowych, zasad rozwoju i poprawy infrastruktury turystycznej i wypoczynkowej obszarów wiejskich, norm zagospodarowania rekreacyjnego obrzeży zbiorników wodnych.

W części końcowej prognoza oddziaływania na środowisko zawiera spis materiałów wykorzystanych przy jej opracowaniu, w tym dokumenty szczebla międzynarodowego, krajowego i wojewódzkiego, wykaz przydatnej literatury, spis tabel i szeregu mapek tematycznych.

SPIS TABEL

Tab. 1. Formy ochrony przyrody w województwie podlaskim.....	60
Tab. 2. Obszary Specjalnej Ochrony ustanowione Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 roku.....	64
Tab. 3. Specjalne Obszary Ochrony (SOO) przyjęte przez KE jako OZW	64
Tab. 4. Rodzaje oddziaływań przedsięwzięć z zakresu infrastruktury transportowej na środowisko	89
Tab. 5. Rodzaje oddziaływań przedsięwzięć z zakresu infrastruktury technicznej na środowisko	95
Tab. 6. Rodzaje oddziaływań przedsięwzięć z zakresu gospodarki rolnej na środowisko	97
Tab. 7. Rodzaje oddziaływań przedsięwzięć z zakresu przemysłu na środowisko.....	98
Tab. 8. Rodzaje oddziaływań przedsięwzięć z zakresu turystyki na środowisko	100
Tab. 9. Rodzaje oddziaływań przedsięwzięć z zakresu gospodarki wodnej na środowisko.....	101
Tab. 10. Rodzaje oddziaływań przedsięwzięć z zakresu gospodarki odpadami na środowisko	103
Tab. 11. Rodzaje oddziaływań przedsięwzięć z zakresu powierzchniowej eksploatacji kopalni na środowisko	104
Tab. 12. Rodzaje oddziaływań innych przedsięwzięć.....	105
Tab. 13. Zlewnie wód powierzchniowych wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych	113
Tab. 14. Drogi - odcinki przechodzące przez obszary cenne przyrodniczo (o dużej różnorodności biologicznej).....	149
Tab. 15. Kolej - odcinki przechodzące przez obszary cenne przyrodniczo (o dużej różnorodności biologicznej).....	160
Tab. 16. Infrastruktura liniowa - odcinki przechodzące przez obszary cenne przyrodniczo (o dużej różnorodności biologicznej).....	163

SPIS MATERIAŁÓW WYKORZYSTANYCH PRZY OPRACOWANIU PROGNOZY

W niniejszej prognozie wykorzystano liczne koncepcje, strategie, programy, studia, plany, prognozy oddziaływania na środowisko sporządzone na potrzeby poniżej wymienionych dokumentów, akty prawne szczebla międzynarodowego, w tym unijne, krajowe i wojewódzkie, a także bogatą literaturę przedmiotu.

1. Dokumenty szczebla krajowego

1. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2011
2. Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016 (M. P. z 2009 r., Nr 34, poz. 501)
3. Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Program działań na lata 2007-2013 (załącznik do uchwały nr 270/2007 Rady Ministrów z dnia 26.10.2007 r.)
4. Paneuropejska Strategia Różnorodności Biologicznej i Krajobrazowej, Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, Departament Ochrony Przyrody, Warszawa 1998
5. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu programu wodno–środowiskowego kraju, A. Hobot i zespół, Kraków 2009
6. Projekt prognozy oddziaływania na środowisko projektu aktualizacji Programu wodno–środowiskowego kraju, KZGW, Warszawa 2014
7. Prognozy oddziaływania na środowisko do planów i projektów planów gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy Wisły, Niemna i Pregoly (również prognozy do projektów planów aktualizowanych KZGW , Warszawa 2015))
8. Prognoza oddziaływania na środowisko skutków realizacji Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2011 – 2015, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Warszawa, 2011

2. Dokumenty szczebla wojewódzkiego

1. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, Zarząd Województwa Podlaskiego, Białystok 2003 r.
2. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, Zarząd Województwa Podlaskiego, Białystok 2003 r.
3. Opracowanie ekofizjograficzne do planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku, 2011

4. Strategia rozwoju województwa podlaskiego do 2020 roku, Załącznik nr 1 do Uchwały nr 150/2157/2013 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 19 marca 2013, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Białystok 2013
5. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii rozwoju województwa podlaskiego do 2020 roku, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Białystok 2013
6. Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011-2014, Zarząd Województwa Podlaskiego, Białystok
7. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011-2014, ATMOTERM, Białystok 2011
8. Program Rozwoju Turystyki i Zagospodarowania Turystycznego Województwa Podlaskiego w latach 2010 – 2015
9. Prognoza oddziaływania na środowisko dla dokumentu programowego Program Rozwoju Turystyki i Zagospodarowania Turystycznego Województwa Podlaskiego w latach 2010 – 2015, EKOTON, Białystok 2012
10. Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012 – 2017, Zarząd Województwa Podlaskiego w Białymstoku
11. Prognoza oddziaływania na środowisko - Prognoza planu gospodarki odpadami na lata 2012-2017, A. Szyszkowski, proEGO Wrocław 2012
12. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2013, Zarząd Województwa Podlaskiego, 2007
13. Prognoza oddziaływania na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2013, P. Mioduszewski i zespół, Białystok 2007
14. Projekt korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć Natura 2000 w Polsce, Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży
15. Projektowana sieć ekologiczna na obszarze województwa podlaskiego, Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku, Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży
16. Raport o stanie środowiska województwa podlaskiego w latach 2011-2012 (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Białystok, 2013)

3. Akty prawa międzynarodowego, w tym Unii Europejskiej

1. Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (SEA Directive) z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE z 2001 r., L 197/30)
2. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE z 2003 r., L 41/26)
3. Dyrektywa 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. Urz. WE z 2003 r., L 156/17)
4. Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. Urz. WE z 1979 r., L 103/1)
5. Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE z 1992 r., L 206/9)

6. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i ich siedlisk - wcześniej dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa)
7. Dyrektywa Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (Dz. Urz. WE z 1991 r., L 375/1)
8. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. WE z 2000 r., L 327/1)
9. Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny

4. Akty prawa krajowego

1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 672)
2. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 353)
3. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, z późn. zm.)
4. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 199, z późn. zm.)
5. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 21, z późn. zm.)
6. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 469, z późn. zm.)
7. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.)
8. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.)
9. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 71)
10. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133)
11. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 112)
12. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2006 roku w sprawie dróg, linii i lotnisk, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach, dla których jest wymagane sporządzanie map akustycznych, oraz sposobów określania granic terenów objętych tymi mapami (Dz. U. z 2007 r. Nr 1, poz. 8)
13. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie informacji dotyczących ruchów masowych ziemi (Dz. U. z 2007, Nr 121, poz. 840)
14. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 10 października 2014 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2013 r. po. 1479)

5. Bibliografia

1. Kepel A. Prawodawstwo Unii Europejskiej w zakresie ochrony przyrody – dyrektywy: Ptasia i Siedliskowa [w] Ochrona przyrody na obszarach rolnych, Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych, Towarzystwo na rzecz Ziemi Kraków – Oświęcim, 2003 r.
2. Kistowski M. Propozycja metodyczna opracowania prognozy oddziaływania na środowisko projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Część I. Problemy Ocen Środowiskowych, Gdańsk, 2005
3. Kistowski M. Metodyka sporządzania strategicznych ocen oddziaływania na środowisko przyrodnicze (na przykładzie prognoz wpływu na środowisko projektów programu rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego) [w] Problemy ocen środowiskowych Nr 2[21], 2003
4. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET–POLSKA, Fundacja IUCN Poland, Warszawa 1995.
5. Gacka–Grzesikiewicz E. – Podstawy prawne i perspektywy ochrony przyrody w Polsce (materiały szkoleniowe)
6. <http://natura2000.gdos.gov.pl/natura2000/pl/jednostki.php>

ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE

Rys. Nr 1 – Położenie geograficzne

Rys. Nr 2 – Podział fizyczno-geograficzny

Rys. Nr 3 – Ukształtowanie powierzchni

Rys. Nr 4 – Formy terenu

Rys. Nr 5 – Typy krajobrazu naturalnego

Rys. Nr 6 – Wody powierzchniowe

Rys. Nr 7 – Ocena stanu i potencjału ekologicznego jednolitych części wód rzek badanych w 2014 roku

Rys. Nr 8 – Ocena stanu jednolitych części wód badanych w 2014 roku

Rys. Nr 9 – Stan wód podziemnych w piezometrach w 2013 roku

Rys. Nr 10 – Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

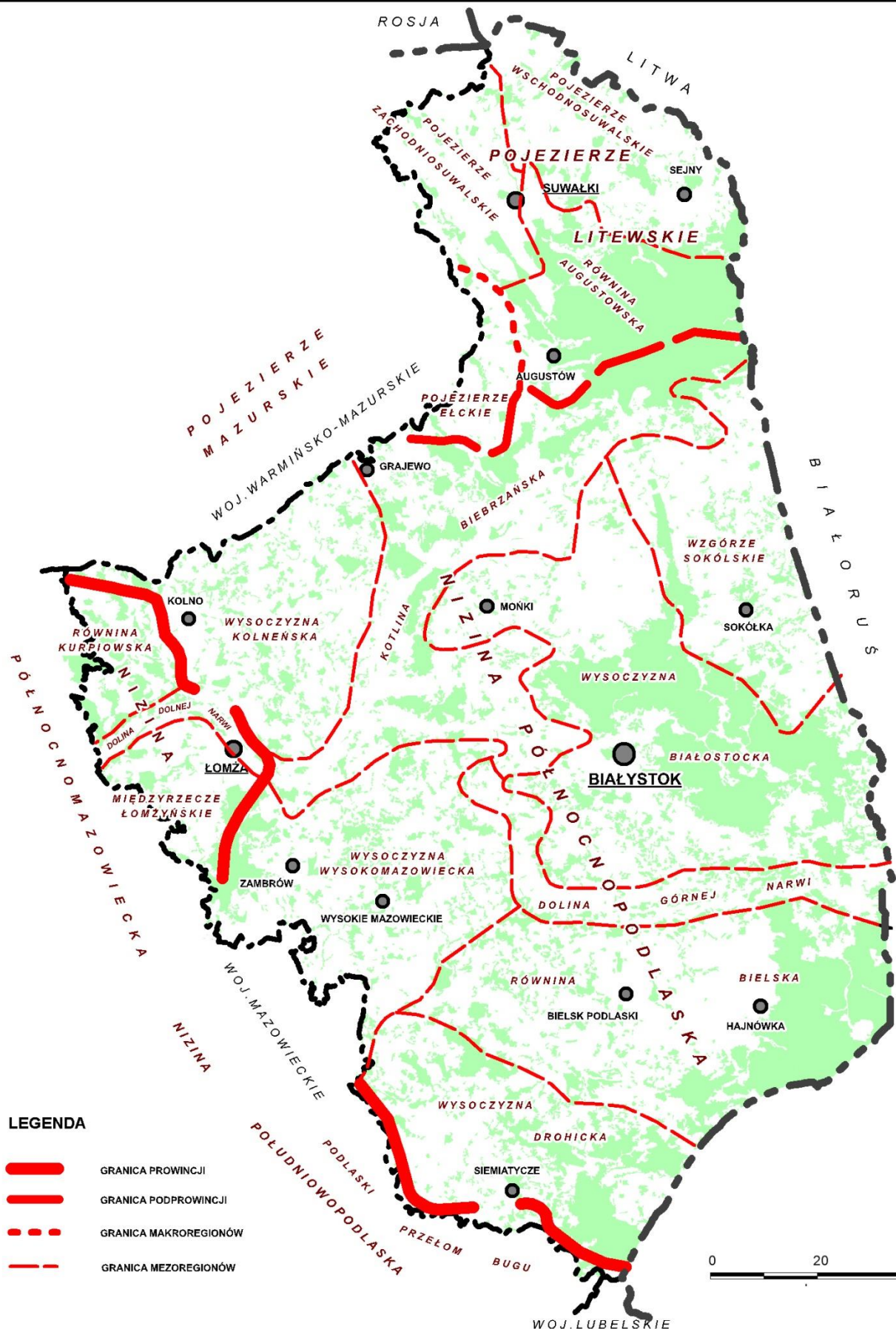
Rys. Nr 11 – Obszary ochrony przyrody

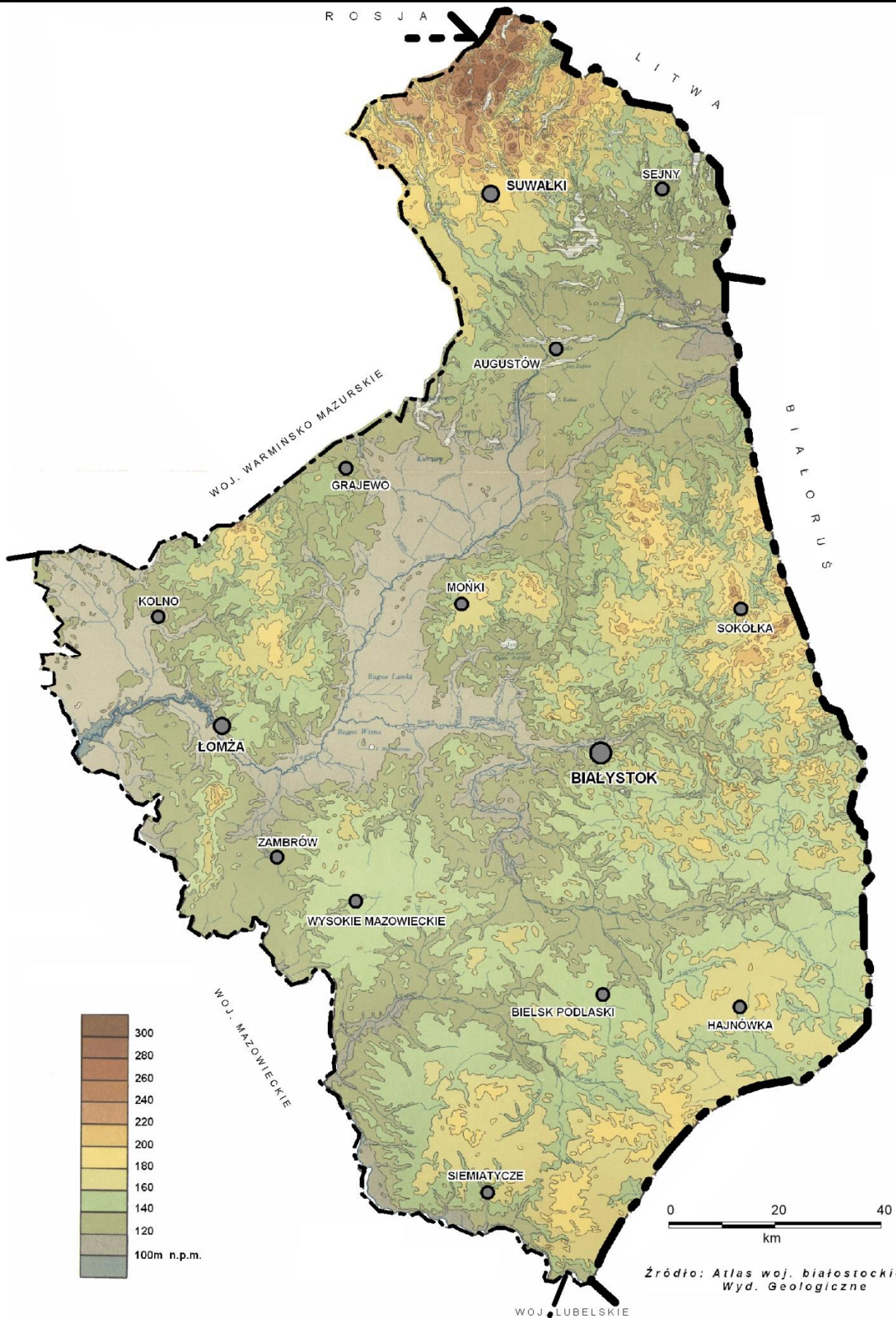
Rys. Nr 12 – System powiązań przyrodniczych

Rys. Nr 13 – Zagrożenia środowiska przyrodniczego

Mapa Nr 17 w skali 1 : 200.000 – Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego – Prognoza oddziaływania na środowisko

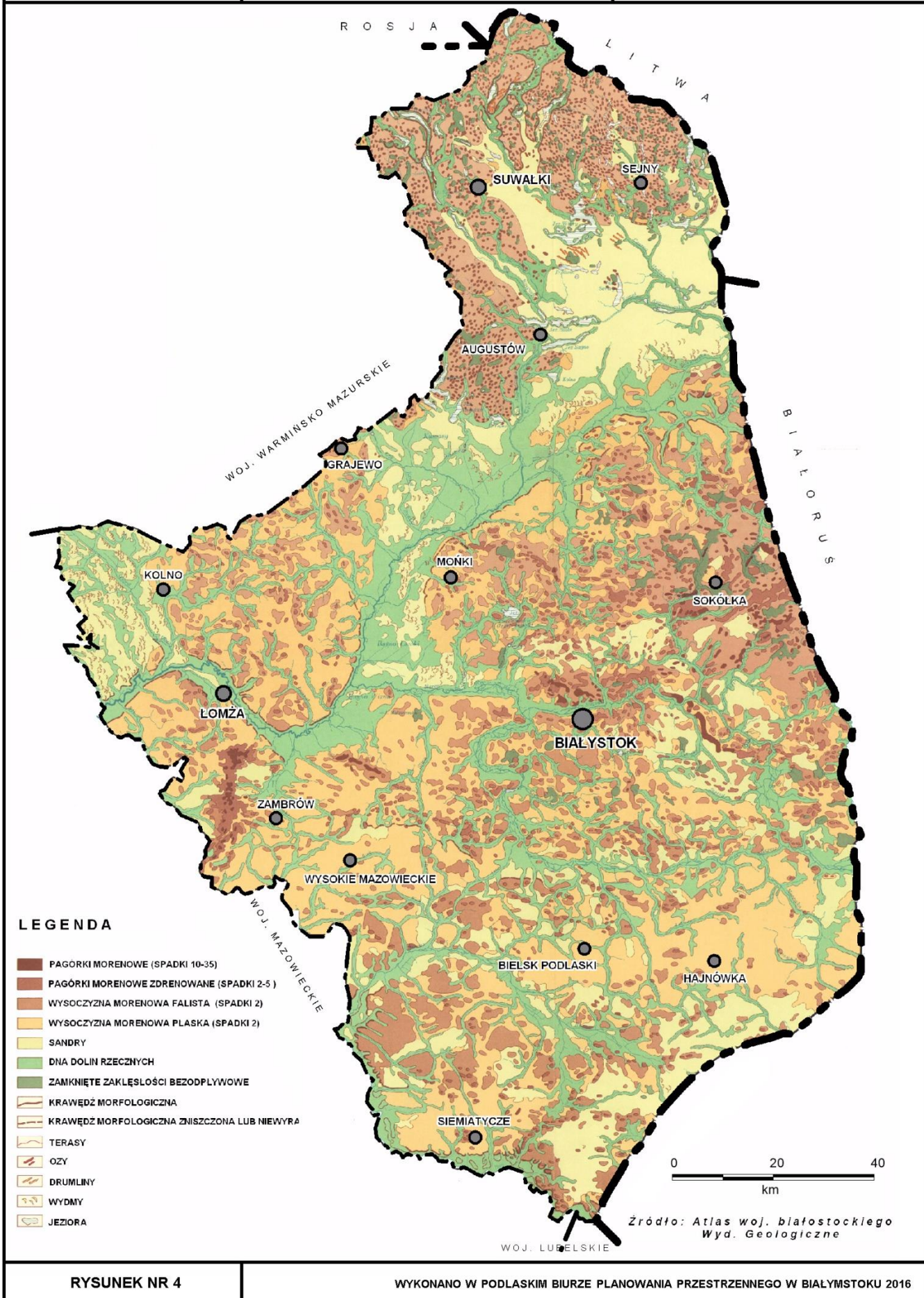

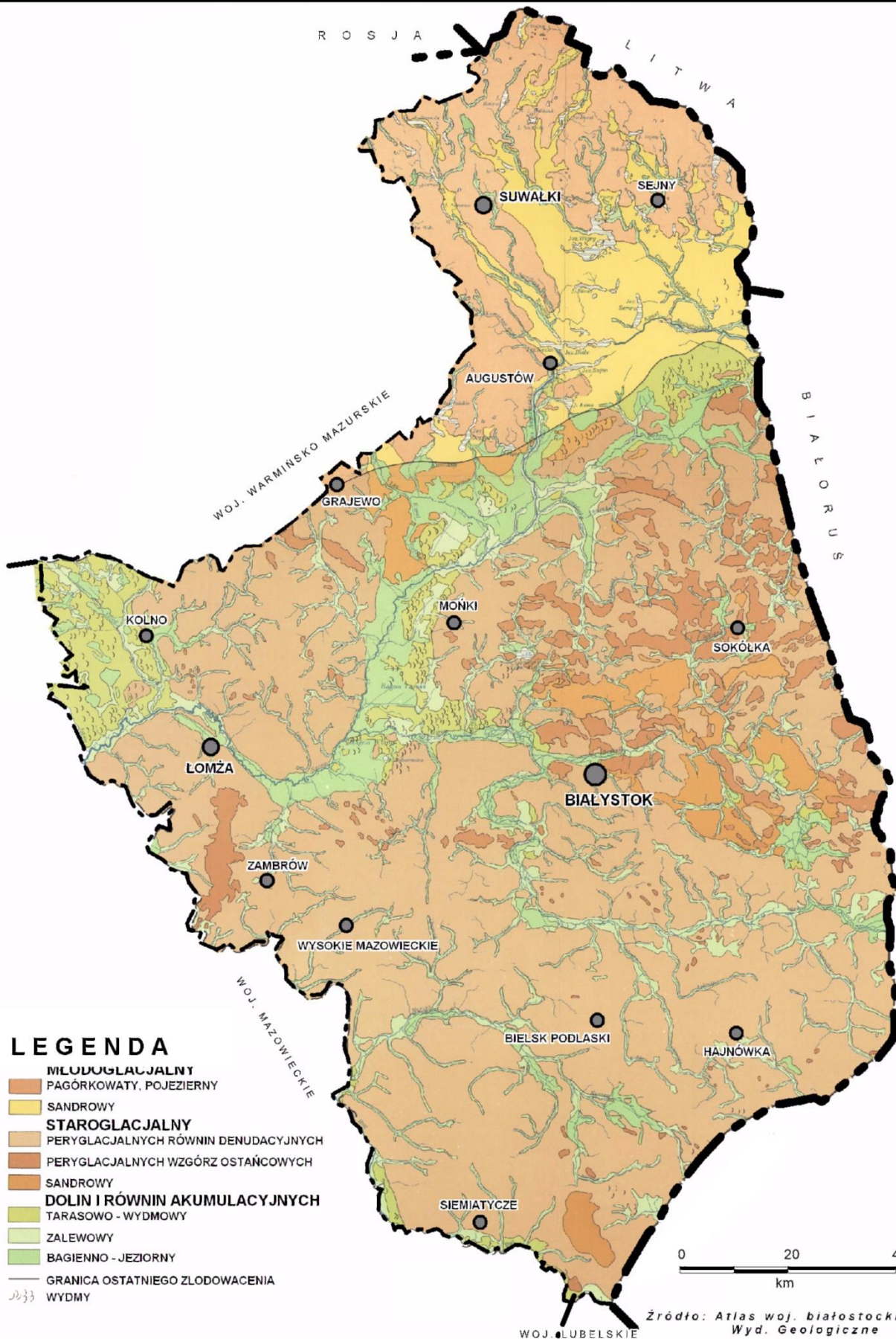

RYSUNEK NR 3

WYKONANO W PODLASKIM BIURZE PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO W BIAŁYMSTOKU 2016

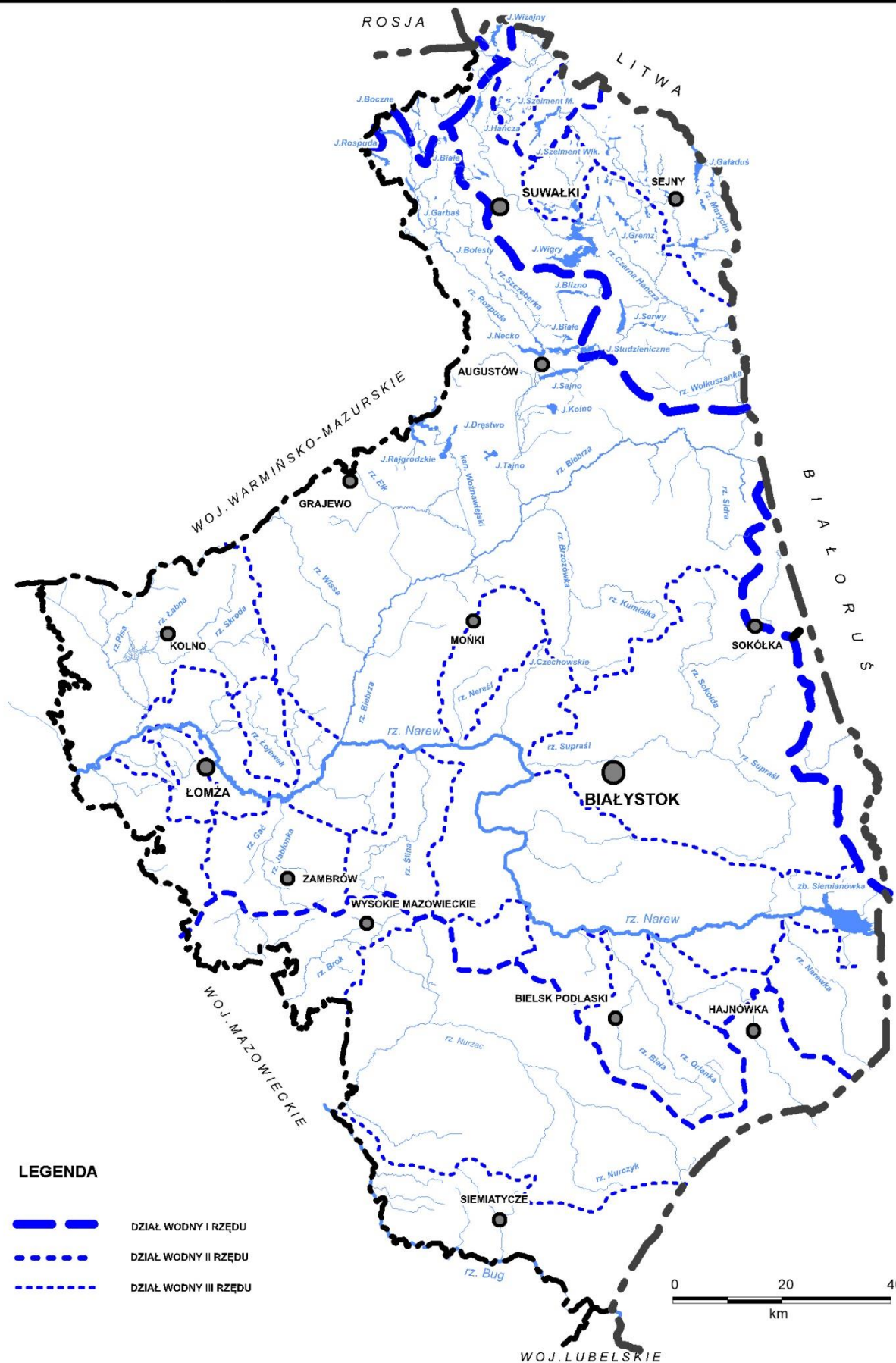
LEGENDA

- MLUDOGLACJALNY**
- PAGÓRKOWATY, POJEZIERNY
- SANDROWY
- STAROGLACJALNY**
- PERYGLACJALNYCH RÓWNIN DENUDACYJNYCH
- PERYGLACJALNYCH WZGÓRZ OSTAŃCOWYCH
- SANDROWY
- DOLIN I RÓWNIN AKUMULACYJNYCH**
- TARASOWO - WYDMOWY
- ZALEWOWY
- BAGIENNO - JEZIORNY
- GRANICA OSTATNIEGO ZŁODOWACENIA
- WYDMY

Źródło: Atlas woj. białostockiej
Wyd. Geologiczne

RYSUNEK NR 5

WYKONANO W PODLASKIM BIURZE PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO W BIAŁYMSTOKU 2016

LEGENDA

- DZIAŁ WODNY I RZĘDU
- DZIAŁ WODNY II RZĘDU
- DZIAŁ WODNY III RZĘDU

Legenda

Stan ekologiczny - JCWP monitorowane

- BARDZO DOBRY
- DOBRY
- UMIARKOWANY
- SŁABY
- ZŁY

Potencjał ekologiczny - JCWP monitorowane

JCWP silnie zmienione

- MAKSYMALNY LUB DOBRY
- UMIARKOWANY
- SŁABY
- ZŁY

JCWP sztuczne

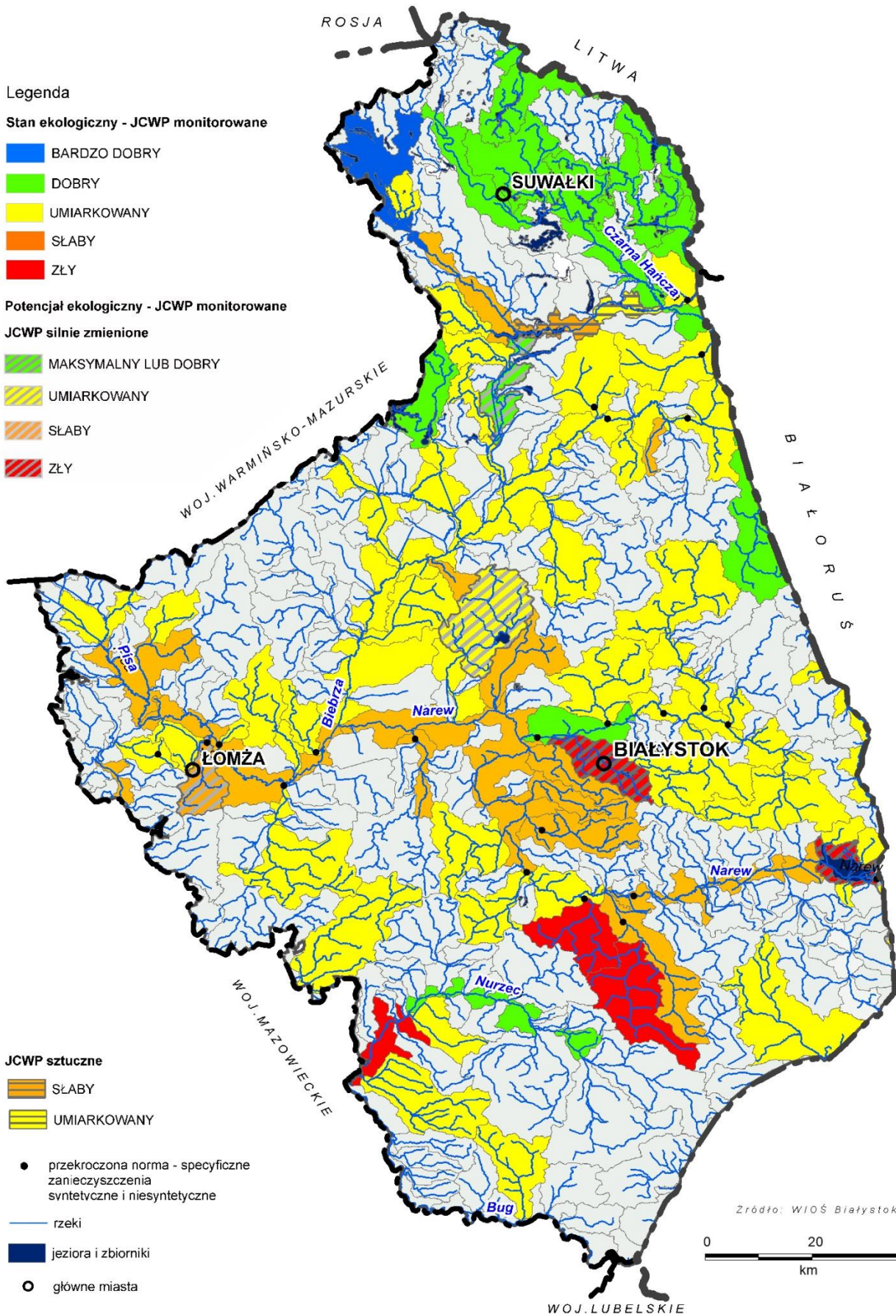
- SŁABY
- UMIARKOWANY

- przekroczona norma - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne

— rzeki

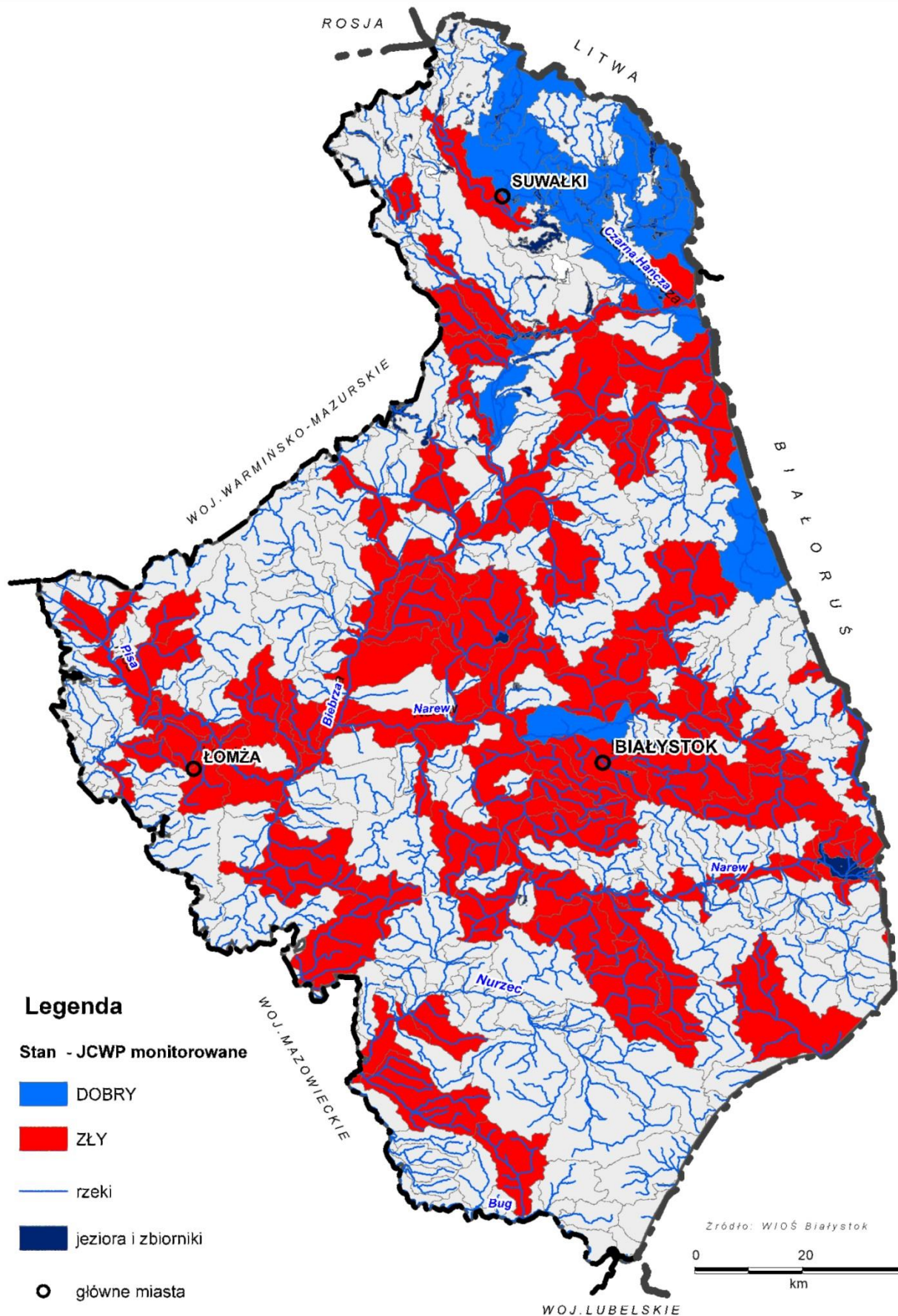
jeziora i zbiorniki

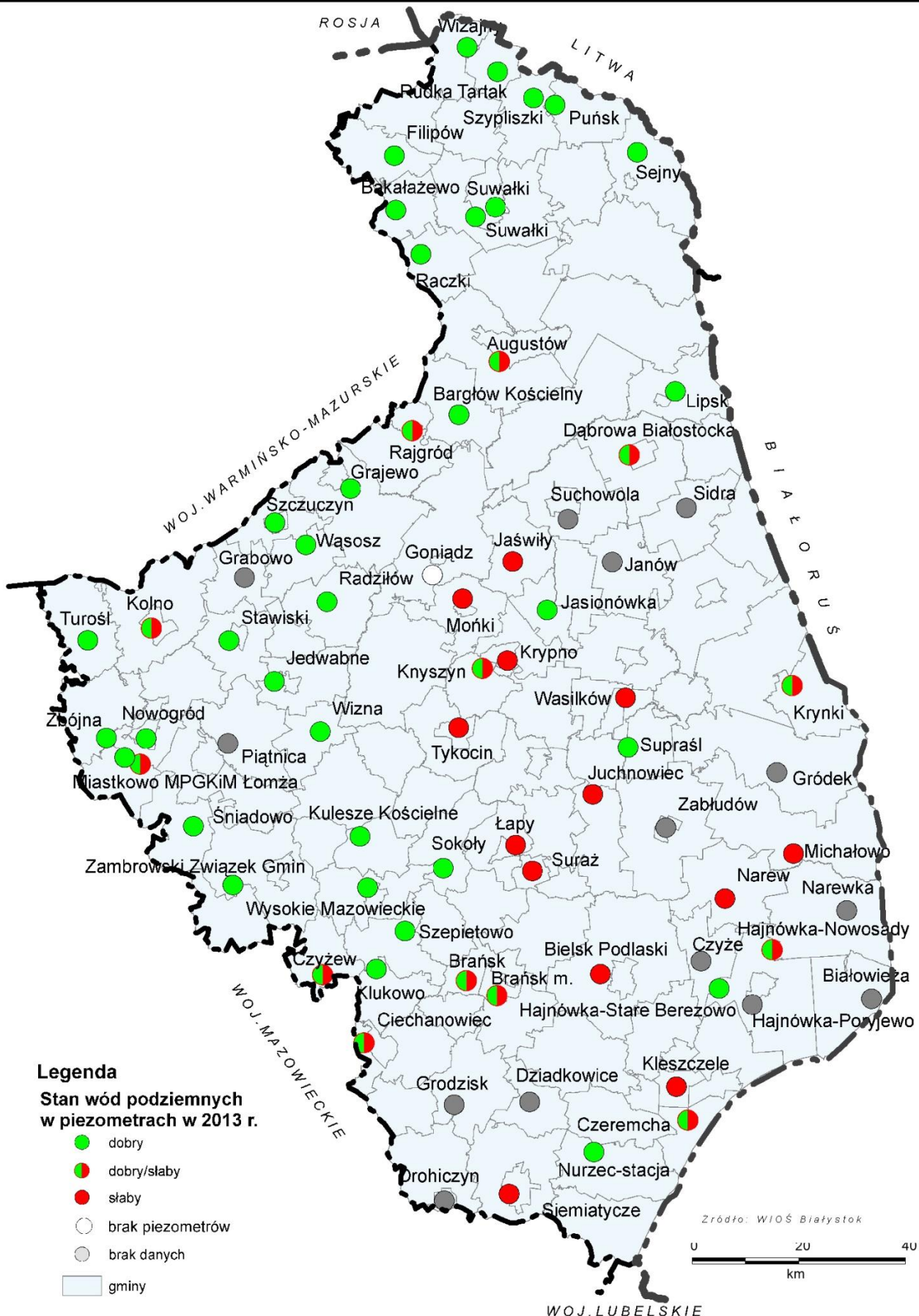
○ główne miasta

RYСУNEK NR 7

WYKONANO W PODLASKIM BIURZE PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO W BIAŁYMSTOKU 2016

RYSUNEK NR 9

WYKONANO W PODLASKIM BIURZE PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO W BIAŁYMSTOKU 2016

LEGENDA

OBSZARY, NA KTÓRYCH PRAWDOPODOBIENSTWO
WYSTĄPIENIA POWODZI JEST NISKIE I WYNOŚI
RAZ NA 500 LAT - WEDŁUG MZP

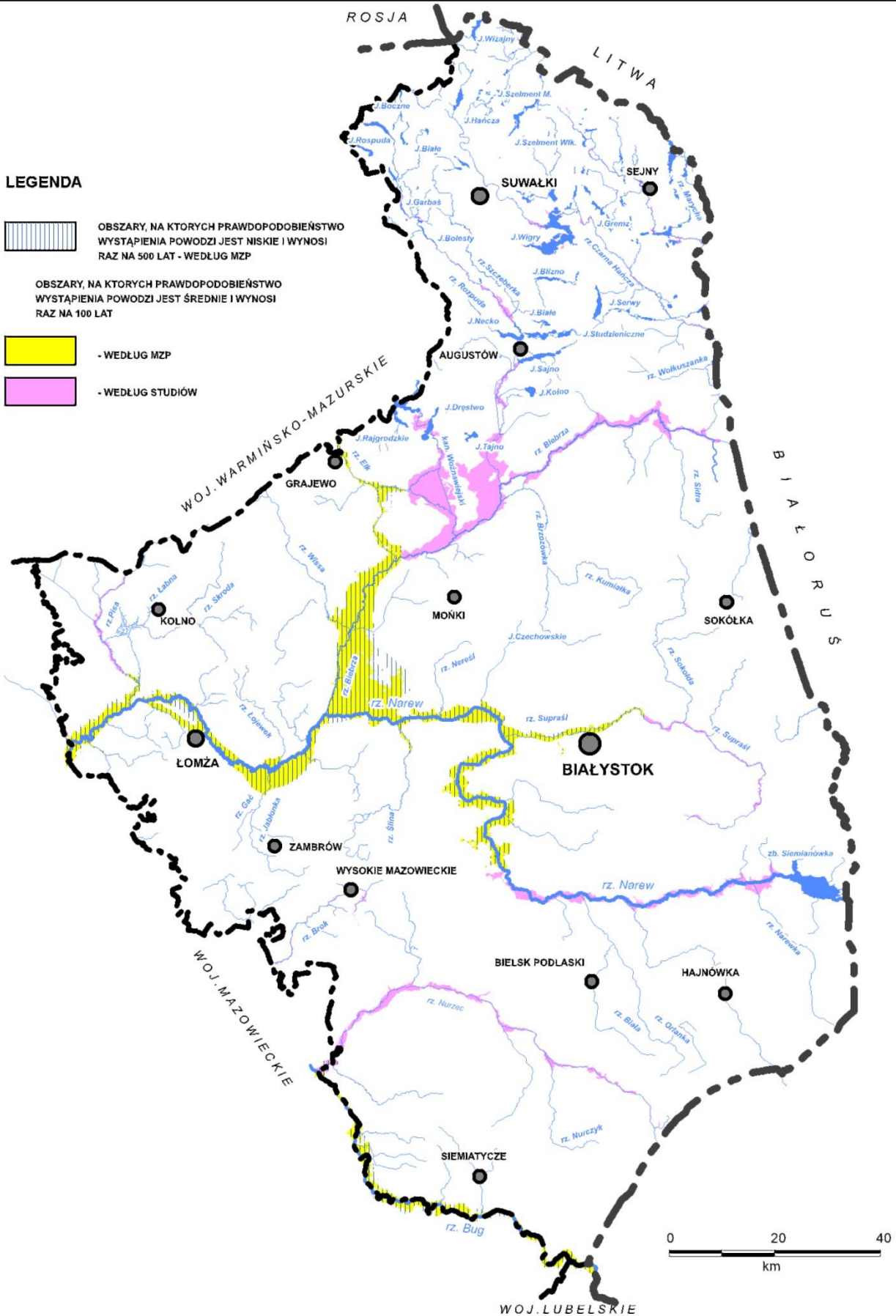
OBSZARY, NA KTÓRYCH PRAWDOPODOBIENSTWO
WYSTĄPIENIA POWODZI JEST ŚRĘDNI I WYNOŚI
RAZ NA 100 LAT

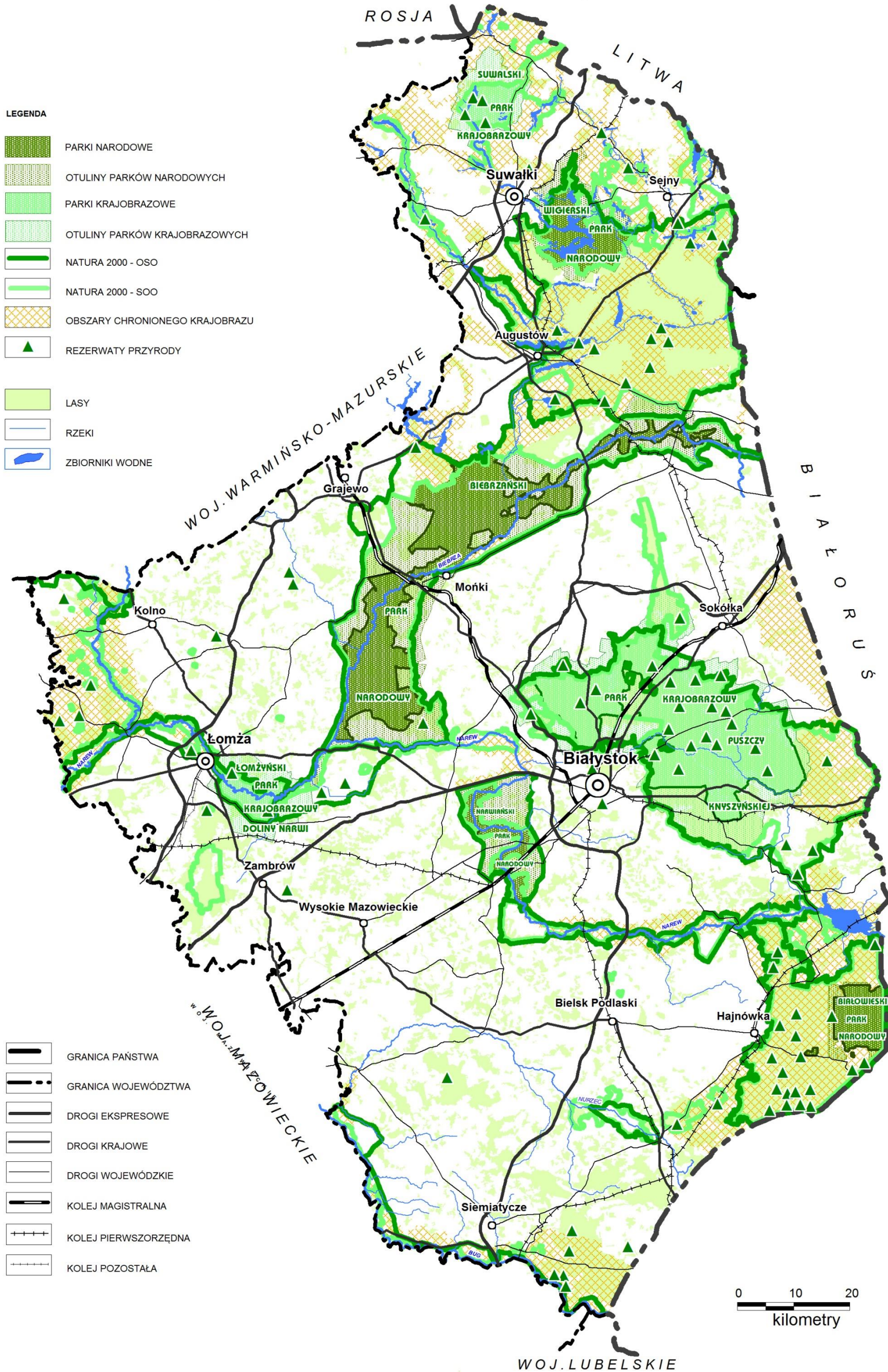

- WEDŁUG MZP

- WEDŁUG STUDIÓW

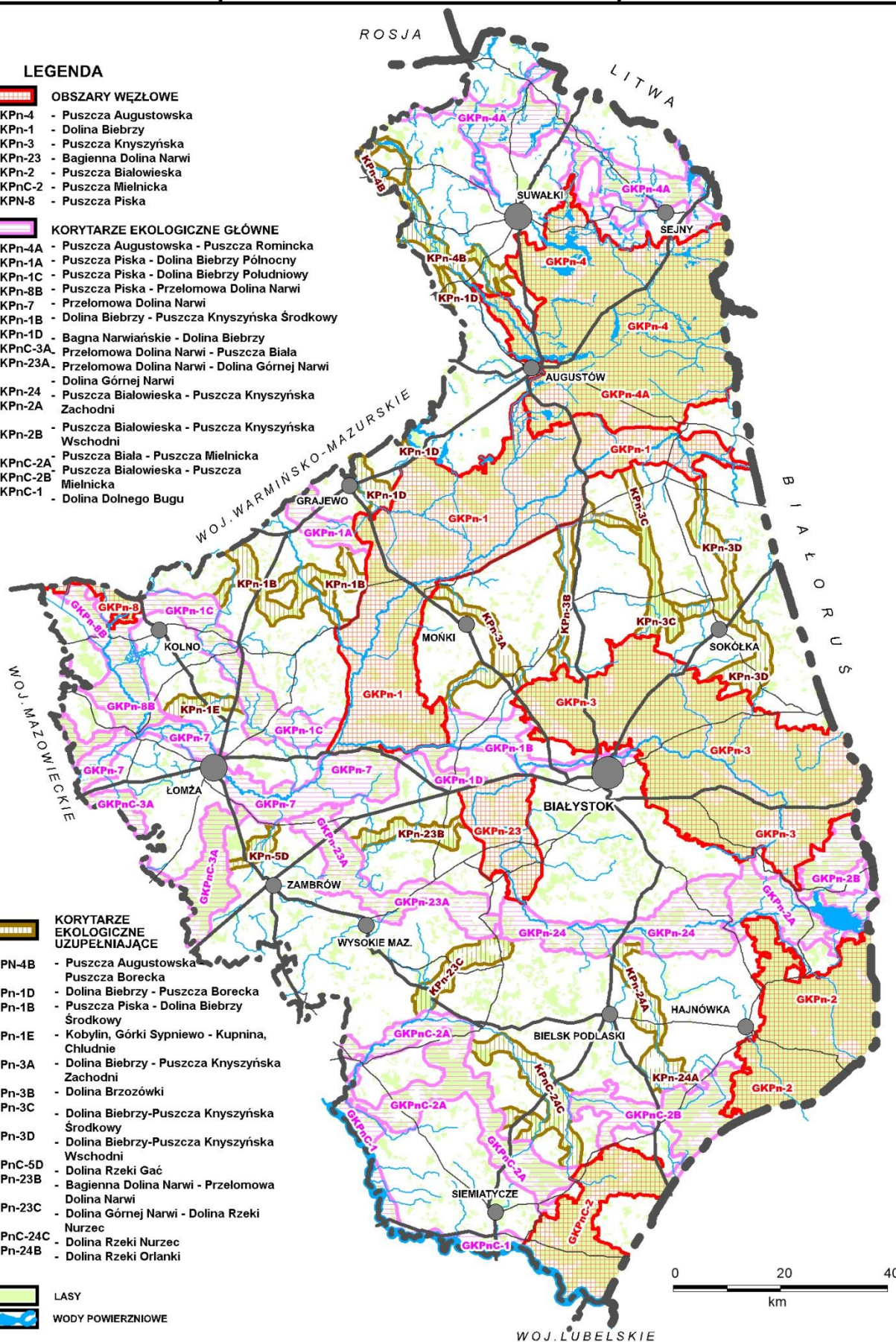

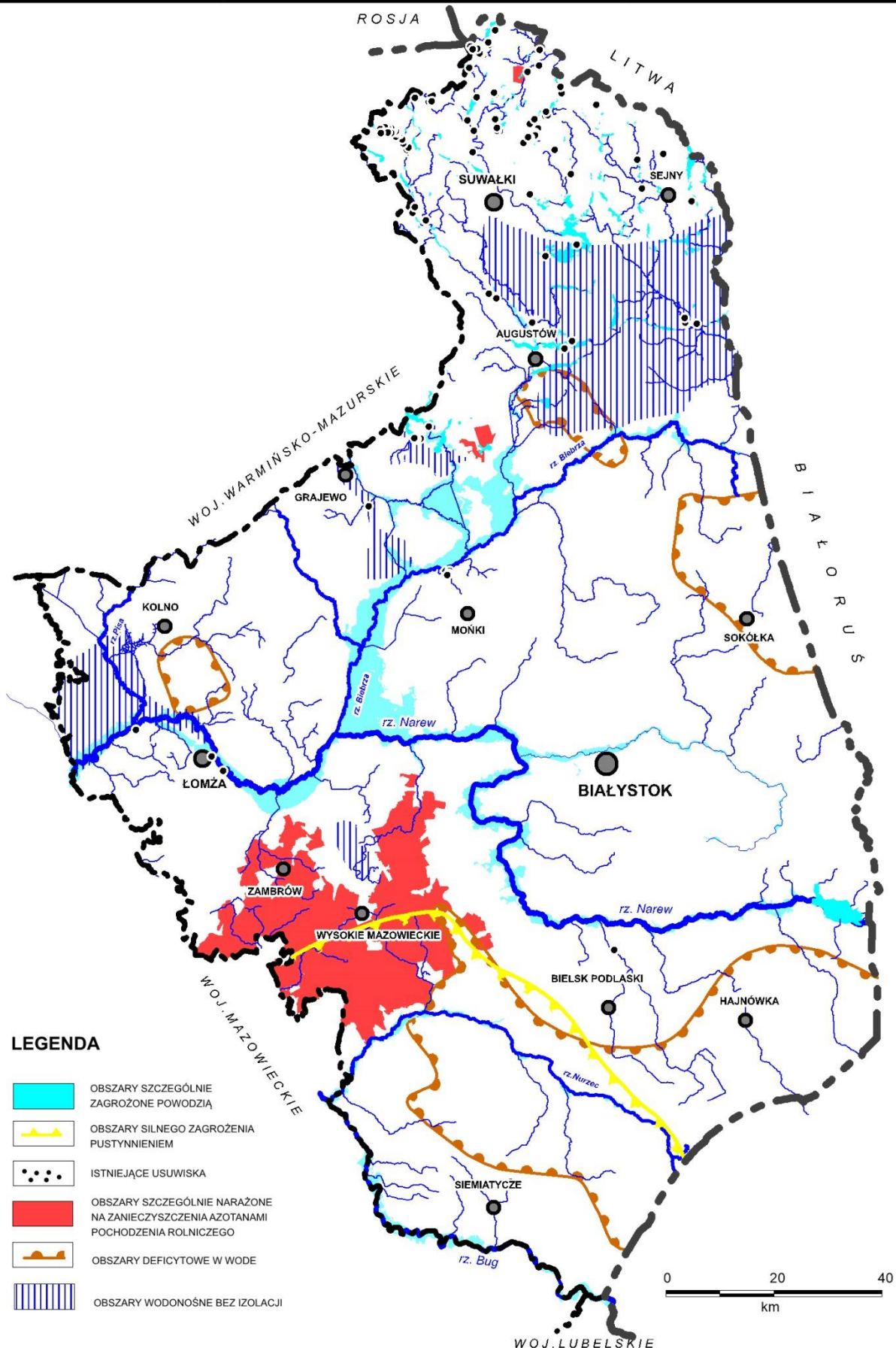
LEGENDA

- OBSZARY WĘZŁOWE
- GKPN-4 - Puszcza Augustowska - Puszcza Romincka
 - GKPN-1 - Dolina Biebrzy
 - GKPN-3 - Puszcza Knyszyńska
 - GKPN-23 - Bagienna Dolina Narwi
 - GKPN-2 - Puszcza Białowieńska
 - GKPN-C-2 - Puszcza Mielnicka
 - GKPN-8 - Puszcza Piska
- KORYTARZE EKOLOGICZNE GŁÓWNE
- GKPN-4A - Puszcza Augustowska - Puszcza Romincka
 - GKPN-1A - Puszcza Piska - Dolina Biebrzy Północny
 - GKPN-1C - Puszcza Piska - Dolina Biebrzy Południowy
 - GKPN-8B - Puszcza Piska - Przelomowa Dolina Narwi
 - GKPN-7 - Przelomowa Dolina Narwi
 - GKPN-1B - Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Środkowy
 - GKPN-1D - Bagna Narwiańskie - Dolina Biebrzy
 - GKPN-C-3A - Przelomowa Dolina Narwi - Puszcza Biała
 - GKPN-23A - Przelomowa Dolina Narwi - Dolina Górnej Narwi
 - GKPN-24 - Dolina Górnej Narwi
 - GKPN-2A - Puszcza Białowieńska - Puszcza Knyszyńska Zachodni
 - GKPN-2B - Puszcza Białowieńska - Puszcza Knyszyńska Wschodni
 - GKPN-C-2A - Puszcza Biała - Puszcza Mielnicka
 - GKPN-C-2B - Puszcza Białowieńska - Puszcza Mielnicka
 - GKPN-C-1 - Dolina Dolnego Bugu

- KORYTARZE EKOLOGICZNE UZUPEŁNIAJĄCE
- KPN-4B - Puszcza Augustowska - Puszcza Borecka
 - KPN-1D - Dolina Biebrzy - Puszcza Borecka
 - KPN-1B - Puszcza Piska - Dolina Biebrzy Środkowy
 - KPN-1E - Kobylin, Górki Sypniewo - Kupnina, Chłudnie
 - KPN-3A - Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska Zachodni
 - KPN-3B - Dolina Brzozówki
 - KPN-3C - Dolina Biebrzy-Puszcza Knyszyńska Środkowy
 - KPN-3D - Dolina Biebrzy-Puszcza Knyszyńska Wschodni
 - KPN-C-5D - Dolina Rzeki Gać
 - KPN-23B - Bagienna Dolina Narwi - Przelomowa Dolina Narwi
 - KPN-23C - Dolina Górnej Narwi - Dolina Rzeki Nurzec
 - KPN-C-24C - Dolina Rzeki Nurzec
 - KPN-24B - Dolina Rzeki Orłanki

- LASY
- WODY POWIERZNIOWE

RYСУNEK NR 13

WYKONANO W PODLASKIM BIURZE PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO W BIAŁYMSTOKU 2016

